

Ascutii = Mozabes

Gibb. t. X = p. 352 cap. 51
Edition de 1812.

matoma 167

night - 58

Deu doza - 221

Podimus, 87.

Antiano - 84
vis veninf. 188

Sciencia - 195

unjer per 183
20

Estadística de Turquía, Europa

Musulmanes	5910 000
Griegos y Armenios	9650 000
Catolicos	650 000
Judios	60 000
Tsiganos (Gitanos)	80 000
<hr/>	
Asiatica	35,350 000

Sobre los juegos de azar
Cfr. 322 a 330

k. 0000 15 33167

لمع من اخبار العرب

SPECIMEN HISTORIAE
ARABVM,

SIVE

GREGORII ABULFARAJII
MALATIENSIS,

DE

Origine & Moribus ARABUM

*succincta Narratio, in linguam Latinam
conversa, Notisque è probatissimis apud
ipsos Authoribus, fusiùs illustrata.*

Operâ & Studio

EDVARDI POCOCKII Lingua-
rum Hebr. & Arab. in Academia
OXONIENSI Professoris.

ما لا يعلم كله لا يتروك كله فان العلم بالبعض
خير من الجهل بالكل ::

*Quod totum sciri non potest, ne omittatur totum, siquidem
Scientia partis melior est ignorantia totius. AbulPheda.*

OXONIAE, Perabta. L. h. h.

Excudebat H. HALL, Impensis HUMPH: ROBINSON,
in Cemeterio Paulino, ad insigne trium Columbarum 1650.

BAP FA
006

46

1093

Præfatio ad L E C T O R E M.

Non alius de legentium affectu magis sollicitus, temerè prodiit, quam qui se præsentem oculis tuis ingerit, liber. Idque merito; ut-

pote qui cum illos quibus se viæ indicem pollicetur, per *Arabia*, minùs foelicis, saxa & arenas circumducat, eorum expectare possit sortem, quibus illi qui eorum operâ per loca non ante trita, utuntur, sentibus & viæ asperis offensi, *ἀστυοῖς* licet non infidis, convitia re-
pendunt. Verum ego bonarum mentium candore me consolor, facilè sperans eos qui melioribus detenti in hæc obiter tantùm o-
culos conjecerint, veniam ejus quo aliis pro-
desse studuerim, laboris concessuros, illos au-
tem, quibus hæc etiam studia cordi sunt, bo-

Præfatio ad LECTOREM.

nam saltem voluntatem agnituros. Vtrisque; u
aliquã instituti mei rationẽ reddam: aliquod
operæ pretium facturum me arbitrabar, si
quorum linguam docendi mihi incumberebat
munus, eorum etiam mores, quàm haecte-
nus nostris fuerunt, notiores facerem; ut si in
iis nihil imitandum invenerint, ex ipsis sal-
tem, quid fugiendum sit discant. Quem in
finem, hæc è diversis apud ipsos authoribus
fide dignis, deprompta, in unum quasi fasci-
culum, ita congeffi, ut quæ de iis summa-
tim narrat *Gregorius*, textus, reliqua quæ ad
illa fusiùs illustranda faciant, notarum lo-
cum occupent. *Gregorii* igitur, tanquam præ-
cipui authoris, ductum cum secuti fuerimus,
hic etiam illi honos debebitur, ut de eo ejus-
que quod ad manus nostras pervenit, scrip-
to, aliqua præfationis loco differamus. Ipse
quis, & quã inter doctos famã fuerit. ex hoc
exemplaris anno Hejræ 900. exarati, titulo
discimus: مولانا وسيدنا الان لقيديس

الطاهر المنفيس العالم العلامة ملك العلماء افضل
الفضل اقدوة الزمان فريد الوقت والاوان افتخار
اهل الفضل والحكمة المغربيان المويديمار
كريفور

Praefatio ad LECTOREM.

كريستوروس ابو الفرج بن الحكيم الفاضل
Dixit Dominus noster,
Pater Sanctus, eximius, doctrinâ & eruditione
in signis, doctorum rex, excellentium excellentis-
simus, temporum suorum exemplar, sæculi Phœnix,
sapientum gloria, Doctor divinâ ope suffultus,
Mar Gregorius Abul-Pharaj, filius excellenter
sapientis, Ahronis medici Malatiensis: è quorum
verborum regione in margine, manu recen-
tiori, appositum est, المشهور بابن قف النصراني
i.e. qui vulgo notus est nomine Ebn Koph Chri-
stiani. Nec minùs gloriosis elogiis (pro more
Orientalium) ad alterius exemplaris calcem
ornatur, scil. ابينا وشهدنا ملك العلماء وتاج
الفضل محل المشكلات الخفية من الكلمات
الالهية ريبس روسا الامة النصرانية وخلاصة نضار
الملة المحقوبة مار غريغوريوس السيد الاب المقربان
Pater & Dominus
noster, rex doctorum, & corona virorum virtu-
te præstantium, dubiorum in Theologicis occulto-
rum *ἐπιλύτης*, Christianorum Princeps primarius,
Sectæ Iacobitice * medulla, Mar Gregorius, Do-
minus, Pater, unicum ævi decus, & sæculi Phœ-
nix. his addi possunt, è titulo Grammaticæ

* Ad verb. pura
substantia.

Præfatio ad LECTOREM.

Syriacæ ab ipso conscriptæ hæc, אברון קדיש
מלך ידועתנא מרי נריגוריום מפרנינא דמדנתא אבר
Pater noster אלפרג בר אהרון אסינא מיליטינינא
Sanctus, rex doctorum, Mor Gregorius, Doctor
Orientis, qui idem est AbulPharaj, filius Abro-
nis medici Militiniensis, i.e. Malatiensis. Ipsi
igitur nomen proprium, Gregorius, agnomen
à filio desumptum, Abul-Pharaj, à patre, Ebn
Abrun .titulo quasi proprio, omnium con-
sensu ملك العلماء doctorum rex insignitur. E-
ruditione autem sibi famam conciliasse, non
solum apud Christianos, sed & apud Iudæos
& Mohammedistas videtur. Vtrorúmque ma-
nibus tritam historiam ejus, testatur duorum
quibus usus sum, exemplarium alterum, cu-
jus margines ipsorum notis passim interpo-
lati, & ad cujus calcem, de autore censura
hæc docti alicujus Mohammedani adscribi-
tur, مصنفه ابو الفرج بن حكيم كان
كثير الاطلاع وحصل علومه شتى واتقنها وانفرد
بالطب في زمانه حتى شئت الية
الرجال بارض المغرب كان عيسويًا واخذ عنه
كثير من فضلا المسلمين وقيل انه عند موته
رجع

رجع عن اعتقاد العيسوية Author libri est Abul-
 Faraj Ebn * Hocima, vir multæ lectionis, vari-
 isque scientiis instructus & penitus imbutus,
 præcipue autem medicinæ gloriâ sæculo suo
 clarus, adeò ut ad eum è plagis occidentalibus
 frequentes contenderent. Christianus erat, à
 quo tamen didicerunt multi è Muslemorum
 eximie doctis. Ferunt ipsum morti propinquum,
 à fide Christiana descivisse. Hæc ille,
 quem non aliam ob causam suspicionem
 hanc, quasi à fide Christianâ defecisset hic
 noster, injecisse puto, quàm quòd tantam e-
 ruditionem Christianis invideret. Si enim
 Apostatam egisset, nequaquam tanto eum
 honore, sed Anathematis potiùs & diris pro-
 secuti fuissent ejus temporis Christiani. Cu-
 jus autem inter Christianos Sectæ fuerit,
 & jam didicimus, Jacobita scil. ut perhibet
 exemplar à Christiano exaratum, cui potius
 fidem habemus quam docto cuidam Iudæo
 qui eum vocat Ebnol' Koff; Christianum Mala-
 tiensem, sectâ Melchitam. Quo tempore floru-
 erit, non aliunde certiùs discimus quàm ex
 ipsius verbis, quibus se historiam hanc usq;
 * ad

* Syr. חכמה
 exprimere
 voluit.

* الي زهادذ

M. Polus Ven
Presbyterum
Ioannem vocat
& v. Scalig.
de emend. temp.

* unde nomine

مختصر
الدول

i. e. Compendi-
um Dynastia-
rum, nota est.

* ad tempora sua perduxisse testatur. Floruit ergo quo tempore *Tatari Moguli Mesopotamiam & Syriam pervaserunt*, quorum res gestas tradit à *lingischan* (qui occiso *Vng. Chan*, eo qui *لوحان* *Rex Yubanna*, seu *Iohannes*, dictus est, è tribu *كردت* *Carrit*, quæ Christianam professa est religionem, ad imperium euectus est circa annum *Alex. 1514. Hejra 599.*) usque ad *Abaga Il-Chan*, anno *Hejra 675.* (quo tempore obiit *Nasiroddinus Tastiensis*, Philosophus & Mathematicus insignis,) vel, ut in altero exemplari, usque ad *Argun Il-Chan*; anno *Hejra 683, Alex. 1596.* Historiam autem suam, quam in decem * *Dynastias* divisit, contexuisse se scribit ex eorum qui hoc in genere diversis linguis, *Syriacâ* scil. *Arabica*, aliisque scripserunt, monumentis. In priorè ejus parte, secutum se ait *Eusebiam*, & *Andronicum Chronologos*, quòd cum iis convenisse videret, eruditissimo Viro *Iacobo Rohawien si*, trium linguarum *Hebraicæ* scil. *Græcæ & Syriacæ* peritiâ insigni. In eaque *Arabes & Mohammedanos* spectat, secutus præcipuè videtur *Saedum* quendam, *Ebn*

Ahmed

*Abmed Andalosenum, seu Hispanum urbis To-
laitelæ, i. e. Toleti judicem. Hæc autem quæ
ex historiæ ipsius corpore excerpta damus,
quasi, prolegomena quædam sunt Dynastiæ
nonæ quæ apud ipsum est Arabum Mohamme-
danorum, quibus eorum quorum res gestas
deinceps explicaturus est, originem & mo-
res, brevi quasi tabellâ, lectori ob oculos po-
nit: methodo certè magis perspicuâ & suc-
cinctâ quam apud alium quemvis gentis e-
jus Historicorum videre nobis contigit. quam
ideo sequendam diximus, ut ita quæ ex aliis
congestimus authoribus, singula ad capita
ab ipso indicata referrentur, pleraq; concep-
tis ipsorum verbis, in gratiam linguæ Arabi-
cæ studiosorum (cum libri adhuc *ἀνεκδοτοι* sint)
Latinitate tamen omnia donata, eo fine ut
qui historiæ magis quam linguæ notitiam
quærant, omissis Arabicis, pede inoffenso
pergant. Arabum interim nostrorum moni-
menta, cum Græcis & Latinis conferre, hujus
esse operis non duximus. Porrò monendus
es, Benevole Lector, nos in nominibus, sive
virorum, sive locorum propriis superstitione*

Præfatio ad L E C T O R E M.

Arabum, tam scribendi, quàm pronuntiandi in plerisque, mori adhæsisse, non satis ea, quo vulgo efferri vel appellari solent, modo expressisse ratos, cum nihil in *Arabum* libris, vel transcribendis vel transferendis, plurimum errorum (imo monstrorum) causa fuerit, quam hac ex parte incuria. nec tamen, cum nimis frequenter puncta literarum ^{ὀμοειδῶν} diacritica omittere, vel mutare soleant Scribæ, in omnibus, quod volui assecutum me polliceri ausim. Si cui exemplaria magis fida contigerint, sicubi erratum sit, facile erit corrigere. In exprimendo autem Latinis literis *Arabica*, si à more recepto alicubi recesserim, factum hoc in nostratum gratiam, qui certè Arabicis pronuntiandis apti satis nati sunt, nec tamen omnes Alphabeti Latini literas, eo, quo alii, modo efferunt. Hanc ob causam cum *Arabum* & vulgo, nec ineptè per *Italarum gi* exprimatur, & *g Anglico*, suo loco respondeat, quia tamen non est ea constans apud nos istius literæ sonus, adeò ut viris non indoctis erroris hæc aliquando causa fuerit, malui istam ipsorum literam per *j* consonam

nam

nam, quod perpetuo sonum istum apud nostros retinet, exprimere, quamvis & nomine & natura ad g propiùs accedere videatur. Quod si alicubi à viris harum literarum peritissimis, quorum famam integram volo, in diversum, cogente vero, abierim, eo me candore illud præstitisse spero, qui eundem mihi ab aliis vicissim impetret, à quibus doceri & amicè moneri beneficii loco duxero. Vtere interim istis, ad majora tibi forsan adminiculo futuris, quæ assecutus nobis etiam impertiri ne graveris. Sunt enim *Arabibus*, in omni literarum genere, gazæ nondum reclusæ, quibus eruendis manum admovere, quò minus infra studiorum tuorum gravitatem existimes, habes ubique ferè gentium, nobilissimos viros & consilio & exemplo præuntes, quos inter primas apud nostros tenet Nobilissimus & Doctissimus vir *أبو سيار* * *Ioannes Seldenus*, cui multis me nominibus quâ publicis, quâ privatis devinctum profiteor, meæque erga ipsum observantiæ & gratitudinis hoc quodcunque est opellæ, tesseram esse volo.

* decus excellentium & præcipuus unio monialis eorum.

The first part of the document is a list of names and titles, including
 the names of the authors and the titles of their works. The list is
 organized in a structured manner, with names and titles clearly
 separated. The text is written in a formal, historical style, typical
 of a library or archival record. The names are listed in a specific
 order, and the titles are provided in a clear, legible font. The
 document appears to be a comprehensive record of the works and
 authors included in a collection.

* locus ex
 resistentiam
 & precipue
 non in
 la coram

ERRATA.

p. 2. l. 3. leg. *Andalofenus*, p. 5. l. 7. dele &. l. 8. leg. *baccine*.
 l. 19. leg. *Aldabaran*. ib. *Martem*. leg. *Iovem* l. 20 leg. *Kais*.
 p. 17. leg. *Eclilan*, p. 18. l. 17. *essentiam* leg. *per eff*: ib. l. 24.
loco leg. *subjecto*. p. 25. l. 3. *sententiam*. p. 26. l. 7. *competere*.
 p. 33. l. 16. *Jacobus* leg. *Mohammed*. p. 35. l. 26. *κοινωνίας*.
 p. 39. l. 1. *Epist*: leg. *Poema*. l. 15. *longius* l. 16. *Jallaloddin*.
 ib. *Mezhar*. l. 29. *Epist*. le. *Poema* ib. *Abduni*. p. 42. *Al Anfar*.
 l. 27. *Allolandius*. p. 43. l. 25. *Iofus*, *Iofenses*. p. 44. l. 4. *Sac-*
facenses. p. 46. 18. *Maaddi*. l. 17. *Rabiab*. l. 19. *Dabiab*. l. 29.
Poeta. p. 47. l. 5. *Anziensis*. p. 49. l. penult. è leg. à. p. 50.
 l. 24. & 25. *Zohrah*. p. 51. l. 23. *Mohammedes*. p. 52. l. 10.
guunt. p. 55. l. 14. *Epistolam*. leg: *Poema*. p. 56. l. 10. leg: *pro-*
longet, seu, *salutari te faciat*. p: 59. l. 9. *Epist*: leg: *Poema*.
 p: 60. l. 20. *Al Akrani*. p: 61. l. 11. *Colal*: p: 67. l: 10. *qui*.
 p: 75. l: 22. *ganidarum*. p: 79. l: 29. *Kobades*. p: 94. l. penult:
meritis p: 104 in marg: l: 2. *εὐχαρίσ*. p. 105. l. 28. *illis*. p. 113.
 l. 15. *εὐγνωστῆς*. in marg: l: 4. dele &. p. 116. l. 9. *ludicrum*
 p: 121. l: 27. *Al Mejjad*. l. 31. *præbere*. p. 122. l. 14. *peragran-*
das. p: 129. l: pen: *Al Mejjad*. p: 130. l: 9 *hoc modo*: . p. 132.
 l: 6. dele &. p 135. l: 10 *quidam*, *Cal*: leg *quidam cal*: p: 139
 in marg. l. ult: *Indis convenire*. p: 140. l: 12. *exauditum iri*,
 leg: *exauditum se iri*. p: 149. l: 20. *duodecim*. p: 151. l: 14.
quâ. p: 158. l: 29. leg. 49. p. 159. in marg: leg: *monis*. ib. l. 29.
Al Moallakat. p. 166. l: 21. *factum*. p. 183. l. 1. *Deum illum*.
 p. 187. l. antepen. *antequam* p: 190. l. 14. *explicante Al Kass*.
 l: 25. *pariant*: p. 197. l. 16. *necesse esse*. p: 204. l: 15. *valneribus*,
multis, &. p. 208. l. 6. *Kassus*. p: 216. l. 9. *idem ac*. p. 218. in
 marg. *Sharho Tawalea*. p: 225. l. 17. *sive*. 226. l. 6. *confirman-*
da. p. 227. l. 14. *fit*. l. 19. *ca*. p. 230. l. 20. *gis expedit*. p. 231.
 l: 1 *iri in* l. 13. *nihil quod*. p: 234. l. antep. *Deo*. p. 239. l: 16.
nullam omnino. l: ult: *onem censerit volunt qui*. p: 249. 14. *A-*
spharaniensis. p: 251. l: 10. dele in. p: 253 l: 9. *Sharhol*. p: 254.
 l: 17. *collocarent*. p: 259. l. ult: *am in æternum*. p. 260. l. 16.
conversum iri. p. 273. l. 1. *eos disputatur*. p: 280. l: 29. dele *fer*.

287. l. 7. oculi. p. 290. l. ult. libros. p. 297. l. 9. creatoris, ib. l.
ant: paniri. p. 302. l. 3. mundities. p. 305. l. 14. De exteriori.
p. 317. l. 9. honoris ib. l. 21, die, p. 324. l. 19. decederent;
harum, ib. l. 26. AlShirazi. p. 332. l. 27. dele & masculinum.
p. 336. l. 10. evaderet. p. 337. l. 20. natu. p. 338. l. 20. separa-
retur p. 343. l. 12. priori. ib. l. 17. certaret. 346. l. 1. Hende.
p. 348. l. 6. Sarabum. p. 372. l. 10. AlBattanius. p. 376. l. 9.
appelletur.

و بعضها leg. وبعضها ult. اشتي. 17. اعلي. leg. 16. l. 11.
p. 43. العرب. 1. العربية. 18. 1. صاحب. 6. l. 24.
Amrus Masibi. p. 45. l. 30. عمرو بن المسيح. 10. l.
p. 62. l. 15. وتصوم. 29. l. 52. سدوس. 12. l. 47. ثابت
يقون. 20. l. 81. ib. Talil. 17. l. 78. نو. leg.
p. 102. ديما. 5. l. 101. in marg. 7. l. 100. بمايرات.
p. 118. العجايب. 14. 116. ذل. leg. ib. الثعالب. 19. l.
p. 145. اصحاب. 19. l. 139. terris. 12. l. 7. حيث.
p. 169. امرأة. 19. l. 154. شانها. 26. l. 149. 17. l.
p. 190. كدارة. 12. l. 181. الحج. 177. p. 20. غير.
p. 199. طريق. 5. l. 198. 1. 24. ult. 1. ضروريا.
202. l. 12. 15. l. 201. 7. l. 1. العرف.
p. 224. المعتزلة. antepen. 1. 219. لزانة. 4. l. 215.
والقبائح. 10. l. 242. 32. l. 240. عرفنا. 8. l.
اراد وعلم ران: ult. 1. مخلوقة. 15. l. 245. قدرته. 11. l.
بالقول بالمنزلة. 20. l. 256. لاعتقائهم. 9. l. 255.
p. 262. l. 14. الفريديان. 18. l. 18. استخف. 7. l. 259.
p. 272. l. 1. dele الا. 3. l. 263. اظهرة. 5. l. 274. الا اقل.
ib. l. 20. 18. l. 275. يربى. 28. l. 274. الا اقل.
p. 278. وخفيات. 17. l. 277. شر. dele. ult. ib. العرش.
كانت. 21. l. 21. احق. 17. l. 294. زيادة. 3. l.
p. 312. الغروب. 16. l. 308. المال من. 17. l. 307.
لها. 12. l. 321. 8. l. 316. الطبع. penult. l.
lege

lege بها ib. جات p. 325. l. 2. جزورا p. 328. l. 11.
p. 336. l. 1. خوف الاملاق: p. 334. in marg: النصيب
p. 342. l. 6. الحرم. p. 337. l. 9. فينة" حج. ib. l. antep.
p. 348. l. 24. ناحية. ib. l. 7. يعلم
p. 352. l. 16. الذي. ib: Qui: p. 371. l. 6. الدين.
p. 375. l. 17. الصوف. وده سدهي 4 p. 390. l. 5. خالوجه. p. 378. l. 5.

ذکر اسم العربی و احوالهم

DE
ARABVM POPVLIS,
EORVMQVE
MORIBVS.

B

De Arabum moribus ante MOHAMMEDEM.

Vo sunt (inquit *Alkadi Saed Ebn Ahmed Andolosenus*, Iudex urbis *Tolaitela*) Arabum genera, unum quod periit, alterum adhuc superstes. Quod ad illos qui perierunt, gentes erant copiosæ, velut *Ad*, & *Thomud*, & *Tesm*, & *Jadis*, qui quod ita pridem deleti sunt, certis eorum memoriis destituimur, & defecerunt proflus rationes, quibus in ipsorum vestigia inquiramus. Quod ad eos qui supersunt, illi duplici stirpe oriundi sunt; sc. *Kahtan* & *Adnan*; duplexq; iis pariter convenit status, *Ignorantiæ* alter, alter *Islamismi*. Status autem Arabum, *Ignorantiæ* temporibus, robore & potentiâ inter Gentes celebris est. Fuitque regnum ipsorum penes Tribus *Kahtan*, & præcipua regum familia apud *Hamyareses*, è quibus fuerunt *Reges*, *Domini*, *Tyranni* & *Tobbaï*. Reliqui verò Arabum, per ignorantia tempora, post *Reges*, duorum erant ordinum, *Urbanis* sc. & *Nomades*. Quod ad *Urbanos*; erant illi *Urbium* & *Oppidorum* incolæ, qui victum suum, è satione, palmarum fructibus, pecore, & mercaturam peregrè exercendo quærebant. Quod ad *Nomades*; desertorum illi incolæ, quibus *Camelorum* lac, & carnes victum præbebant, dum loca herbida perquirerent,

&

بعضاً وقد ورد له في كتابه بن سيرة بلقاء

ذكر احوال العرب قبل الاسلام

القاضي صاعد بن احمد الاندلسي
صاحب قضا مدينة طليطلة ان
العرب فرقتان فرقة بايدة وفرقة
باقية اما الفرقة البائدة فكانت
اما ضخمة كعمان وثمران وطسم

وجد يس ولتقام افقر اضهم نهبت عنا حقايق اخبارهم
وانقطعت عنا اسباب العلم باثارهم واما الفرقة الباقية
فهي متفرعة من جذمين قحطان وعدنان ويصدهما
فيما حال الجاهلية وحال الاسلام فاما حال
العرب في الجاهلية فحال مشهور عند الامم من العز
والمنعة وكان ملكهم في قبائل قحطان وكان
بيت الملك الاعظم في بني حنظل وكان منهم الملوك
السيادة الجبابة المتدا بعة واما ساير عرب
الجاهلية بعد الملوك فكانوا طبقتين اهل مدبر واهل
وبر فاما اهل المدبر فهم الحواضر وسكان القرى
وكانوا يحاولون المعيشة من الزرع والنخل والماشية
والضرب في الارض للتجارة واما اهل الوبر فهم
قحطان الصحاري وكانوا يعيشون من البان
الابل وكتوتها متجمعين بمنابتي الصلا مرقات من

لمواقع القطر فيخيمون هنالك ما ساعدتهم الخصب
وامكنهم الرعي ثم يتوجهون لطلب العشب وابتغا
المياه فلا يزالون في حل وترحال كما قال بعضهم
عن ذاقته

تقول اذا دارت لها وخذيني اهنا وبنه ابدنا
وهيني

اكل الدهر حل وارحال اما يبقي علي ولا
يقيني

وكان ذلك دابهم زمان الصيف والربيع فاذا
جا الشما واقشعت الارض انكمشوا
الي ارياف العراق واطراف الشام قشتموا
هناك مقاسيين جهد الزمان ومصطبرين
علي بوس العيش * وكادت اديانهم
مختلفة فكادت حبير تعبد الشمس وكنانة
القمير وميهم الدبران ولخم وجدام المشتري
وطي سهيلا وقيس الشعري العبور واسد
عطار وثقيف بيتا باعلي نخلة يقال لها اللات
وكان فيهم من يقول بالمعان ويعتقد ان من
لحرت ذاقته علي قبره حشر راكبا ومن لم يفعل ذلك
حشر

& aquæ pluvialis defluvia sectarentur, ibi tentoria figentes quamdiu terræ uberis beneficio, quo pascerentur invenirent; deinde ad herbas, & aquam, indagandas proficiscebantur, nunquam alternis, sedes figere, & subinde migrare, desistentes, sicut ex illis nonnemo quasi sub *Cameli* sui personâ loquitur.

Dicit, cum in eum clitellas meas injicerem, & hęcine semper ipsius, & mea conditio?

Totumne tempus inter morandum, & [subinde] migrandum transigetur? Annon aliquando miserabitur mei, & rationem salutis mea habebit?

Fuitque ista eorum consuetudo, temporibus, æstivo & verno: adventante verò jam hieme, cum herbis nudaretur terra, ad *Eraci* rura, & *Syriæ* confinia se recipientes, hiemabant, temporis incòmoda tolerantes, & contra victus penuriam patientiâ luctantes.

Quod ad religiones eorum, diversæ erant. Colebat *Hamyar* Solem, *Cenanah* Lunam, *Misam* Stellam *Aldobran* [oculum Tauri] *Lachamus* & *Iedamus* *Martem*, *Tai* Stellam *Sohail* [Canobum] *Kai* stellam *Alshaari* lobur [Sirium] *Asad* Mercurium, *Thakif* ædiculam in superiore parte *Nachlæ*, quæ vocabatur *Allat*. Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes si cujus *Camelus* super ipsius sepulchrum mactatus fuerit, ipsum, cum ad iudicium resurgat, equitaturum, at qui hoc fieri non

curaverit,

curaverit, peditem futurum. Eruditio autem Arabum, cujus gloriae praecipue studiosi erant, haec erat: linguae suae peritia, sermonis proprietas, carminum textura, & orationum compositio. Noti etiam illis erant stellarum ortus, & occasus, item quænam ex illis ita oppositæ sint, ut, oriente hæc, illa occidat, quàmque in pluviis excitandis vim habeant: quantum quidem summâ attentione, & diuturnâ experienciâ affecti sint, (quod sc. hanc rerum istarum cognitionem vitæ ratio illis necessariam faceret,) non, quâ vera scientia acquiritur, methodo. Verû quod ad Philosophiæ scientiâ, nihil ejus admodum concesserat illis Deus, nec eos ad hæc studia idoneos fecerat. Atque hic status eorum erat per ignorantia tempora; at sub *Islamismo* talis, qualè, volente Deo, quàm brevissime & compendiosissime fieri possit, descripturi sumus.

Author Legis Islamiticae Mohammed Ebn Abdallah.

Tradunt Originum scriptores, deduci originem ipsius ab *Ismaele*, *Abrahami*, Amici Dei, filio, quem peperit illi *Hagar* ancilla *Saræ* uxoris ejus. Natus est *Meucha*, Anno *Alexandri* 892 antequam autem annum ætatis secundum translegisset, mortuus est pater ipsius *Abdallah*. Mansit ergo apud matrem suam *Amenam*, *Wahabi* filiam, sex annos, quâ defunctâ, eum ad se ceceptum avus ipsius *Abdalmotallah*, tenero fovit

حشر ماشيتها فاما علم العرب الذي يبلغ كادسوا
 يتفاخرون به فعلم لسانهم واحكام لغتهم ونظم
 الاشعار وتاليف الخطب وكان لهم معرفة
 معرفة باوقات مطالع النجوم ومغاربها وعلم بانواع
 الكواكب وانظرها على حسب ما ادركوه انظر
 العناية وطول التجربة لاحتياجهم الي معرفة ذلك في
 اسباب المعيشة لاعلي طريق تعلم الحقايق واما علم
 الفلاسفة فعلم دينهم الله شيئا منه ولا هيأ طلبايعهم
 للعناية به فهذه كانت حالهم في الجاهلية واما
 حالهم في الاسلام فعلى ما قد ذكره وما وجدنا
 واقصر ان شيئا الله به من راحة له ايضا

صاحب الشريعة الاسلامية محمد بن
 عبد الله

فذكر النصابون ان نسبه ترقى الي اسمعيل بن
 ابراهيم الخليل الذي ولد له هاجر امة سارا زوجته
 وكان ولان هجرة اثنتي عشرة وتسعين و ثمان مائة
 للاسكنة و لما مضى من عمره سنتان بالتقريب
 مات عبد الله ابيه وكان مع امه امنة بنت وهب
 اثني عشر سنين فلما توفيت اخذته اليه جده عبد المطلب
 وحنا

وحنا عليه فلما حضرته الوفاة اوصي ابنه ابي طالب
 بحياطته ورضه اليه وكفله ثم خرج به وهو ابن
 تسع سنين الي الشام فلما نزلوا بصري خرج
 اليهم راهب عارف اسمه بحيرا من صومعه وجعل
 يتخلل القوم حتي انتهى اليه فاخذ به يده وقال
 سيكون من هذا الصبي امر عظيم ينتشر ذكره
 في مشارق الارض ومغاربها فانه حين اشرف اقبل
 وعليه غمامية تظلمه ولما كمل له من العمر خمس
 وعشرون سنة عرضت عليه امرأة ذات شرف وبسار
 اسمها خديجة ان يخرج بمالها تاجرا الي الشام
 وتعطيه افضل ما تعطي غيره فاجابها الي ذلك
 وخرج ثم رغبت فيه وعرضت نفسها عليه فتزوجها
 وعمرها يومئذ اربعون سنة واقامت معه الي ان
 توفت بمكة اثنتين وعشرين سنة ولما كمل له
 اربعون سنة اظهر الدعوة ولما مات ابو طالب عمه
 وماتت ايضا خديجة زوجته اصابتها قريش بعظيم
 من اذى فهرب عنهم الي المدينة وهي
 يثرب وفي السنة الاولى من هجرته انجفل الناس
 اليه ونصروه علي المكيين اعدائه وفي السنة
 الثانية من هجرته الي المدينة خرج بنفسه الي غزاة

fovit affectu, donec & ipse jam morti vicinus filio
 suo *Abu Taleb* eundem curandum commendavit, qui
 eo ad se recepto, tutorem se præbuit, deinde annos
 jam novem natum secum *Damascum* deduxit. Cùm
 autem jam *Bosram* pervenissent, progressus ad eos è
 Cænobio suo Monachus quidam doctus, nomine
Bobira, per mediam urbem ad ipsum contendens,
 manūque ejus prehensā. Futurum est (inquit) ab hoc
 Puero magnum aliquid, cujus fama per Orientem & Oc-
 cidentem se diffundet. nam cum appropinquaret nube ob-
 umbratus apparuit. Cùmque jam 25. ætatis annos
 complevisset, obrulit ei fœmina quædam nobilis &
 dives, nomine *Chadyah*, conditionem, cum faculta-
 tibus suis ad mercaturam exercendam, *Damascum*
 proficiscendi, se plus illi quam alii cuiquam datu-
 ram; cui cum ille morem gerens profectus esset, ea
 ipsius amore capta, se illi in uxorem obtulit. Duxit
 ergo illam annos cum natam 40, quæ cum eo 22
 annis constanter vixit, donec *Mecchæ* tandem diem
 obiret. Post completos Idemum annos ætatis 40.
 prophetiæ munus sibi arrogavit. Mortuis autem
 jam *Abu Taleb* patruo ejus, & uxore *Chadyah*, cum
 magno illum malo afficerent *Koraishitæ*, ab illis *Me-
 dinam*, *Yathribum* scilicet, fugit: ubi anno Fugæ pri-
 mo congregati sunt ad ipsum, qui contra *Mecchenses*
 hostes suos opem ipsi ferrent. Anno autem, ex quo
Medinam fugit, secundo exiit ipse ad prælium *Beda-
 rense*,

* Locus ad
quē faciem
interoran-
dam ob-
vertunt
Moham-
medani.

rense, celebre illud certamen, in quo 313 Muslemi-
num ope, mille è Mecchensibus Idololatriis profligavit.
Eodē anno conversa est * *Keblab*, ab ea cœli parte quæ
Templum *Hierosolymitanum* spectat, ad eam quæ
Caaba imminet. Eodem etiam injunctum est jeju-
nium mensis *Ramadani*. Anno 3. prodiit ad prælium
Ohud, quo Idololatræ *Mosleminos* in fugam dederunt,
ipsiq; *Mohammedi* vulnus in facie inflictum, & dentes
primores confracti. Anno quarto *Judeos*, dictos *Ba-
ni Nadir*, bello aggressus in *Syriam* fugavit. Eodem,
cū collectæ è diversis *Arabum* tribubus, copiæ plu-
res, *Mecchenses* *Medinam* comitarentur, obviam illis
egressus est; cūque id terrori esset *Mosleminis*, effo-
di jussit vallū, quo factum est ut ultra 20 dies quieti
manserint, nullo inter eos inito prælio. Postea ex I-
dololatriis quendam, qui ad duellum provocaverat
accurrens *Ali* interfecit, mox & socium ejus: quorū
cædes in causā fuit, ut fugerent copiæ istæ tantā
& virorum multitudine, & armorum copiā instru-
ctæ. Anno quinto fuit prædatoria illa excursio *Du-
mato' l'Jundab*, & prælium *Bani Labyan*. Anno 6. exiit
ipse ad oppugnandos *Bani Mostalak*, multosque ex
ipsis captivos cepit. Anno 7. exiit ad expugnandam
Chaibar *Judeorum* urbem: in quo factum *Ali Ebn*
Abi Taleb narratur, ipsum portas *Chaibar* locomotas
& avullas sibi pro scuto sumfisse, atque ita cum
illis pugnasse. Anno 8. fuit prælium expugnationis,
quo

بدر وهي البطشة الكبرى وهزم بثلاثمائة وثلاثة
 عشر رجلا من المسلمين القاصين أهل مكة المشركين
 وفي هذه السنة صرقت القبلة عن جهة البيت المقدس
 إلى جهة الكعبة وفيها فرض صيام شهر رمضان
 وفي السنة الثالثة مخرج إلى غزاة احد وفيها هزم
 المشركون المسلمين وشيخ في وجهه وكسرت ربا عيته
 وفي السنة الرابعة غزا بني النضير اليهود واجلاهم
 إلى الشام وفيها اجتمع الحزاب شتى من قبائل العرب
 مع أهل مكة وصاروا يتبعوا إلى المدينة فخرج اليهم
 ولادئذ حال المسلمين أمرهم أمر بحفر خندق
 ونقروا بضعا وعشرين يوما لم يكن بينهم حرب ثم جعل
 واحد من المشركين يدعوا إلى البرطوا فسمعوا فجوه
 علي بن ابي طالب وقتله وقتل بعده صاحبا له وكان
 قتلهما سبب هزيمة الاحزاب علي كثيرة عددهم
 ووفره عددهم وفي السنة الخامسة كانت غزاة اوسمة
 الجندل وغزاة بني الحيارل وفي السنة السادسة خرج
 بنفسه لاغزاة بني المصطلق واصاب منهم سائبا كثيرا
 وفي السنة السابعة خرج إلى غزاة خيبر من بني اليهود
 وفتحها علي بن ابي طالب اذ عمال حبان خيبرواقتلوه
 وجعله سجنا وقتلهم وفي الثامنة كانت غزاة الفتح

فتح مكة وعهد الي المسلمين ان لا يقتلوا
 فيها الا من اقاتلهم وامر من ادخل المسجد
 ومن اغلق علي نفسه بابه وكف يده ولمن تعلق
 باستار الكعبة سوى قوم كانوا يوثقونهم ولما
 اسلام ابو سفيان وهو اعظم مكة من تحت
 السيف وراى جيوش المسلمين قال للعباس
 يا ابا الفضل لقد اصبح ملكي فابن اخيك اعظيها
 فقال الله ويحك انه هنا النبوة قال نعم اني وفي
 السنة التاسعة خرج الي غزاة تبوك من بلاد
 الروم ولم يفتح فيها الي حروب في السنة
 العاشرة حج حجة الوداع وقبيل قنبل بالنباهة
 مسيكة الكذا ان جعل يسجد مضاهيا للقرا
 فيقول لقد اعلم الله تعالي اني اخرج منها
 شمة تشفي من بدين صفاق وحيشا وفي
 هذه السنة وعك عليه السلام ومريض وتوفي يوم
 الاثنين من الليلين ايقينا من صفر وكان عمه
 بجده ثلثا وندمين سنة منها الاربعين سنة
 قبل الدعوة النبوة ومنها بعد ثلاث عشرة سنة
 مقتليها بمكة ومنها بها بعد الهجرة
 عشر سنين مقيما بالمدينة ولما توفي
 اراد

quo Icil. expugnata est *Meccha*, ubi *Muslemis* præcepit, ne in eâ quempiam occiderent, nisi qui ipsos oppugnaret, & securitatem concessit omnibus, qui Templum ingrederentur, & qui januâ occlusâ se à pugna continerent, & qui aulae *Caabæ* apprehenderent, illis tantummodo exceptis, qui damno ipsum affecerant. Cùmque jam *Abu Sofyan* quidam è *Mecchæ* primoribus, qui religionem *Islamiticam* præ metu gladii amplexus fuerat, *Moslemorum* copiis conspectis diceret *Abbaso*, *Heus Abu faql*, certe magnum jam evasit imperium nepotis tui: *Væ tibi*, inquit ille. *Imo vero, Prophetia est.* Respondit ille, *Esto igitur [si libet]* Anno nono egressus est ad expugnandam *Tabuc*, quæ regio est *Græcorum*, quâ in occupandâ, pugna opus non habuit. Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis, quo etiam pro Propheta se vendicans, in [regione] *Yamama*, *Moseilema* mendax, librum *Corano* similem componere aggressus est, in quo hæc habet, *Vtique Deus benignitatem præstitit gravidae, educens ex eâ Spiritum, qui currat inter cuticulam & viscera, &c.* Porro hoc anno febriculâ correptus *Mohammedes* ægrotavit, & diem obiit die *Lunæ*, qui vicessimus octavus fuit *Menfis Sephar*, annos natus 63. quorum 40. [transacti sunt] antequam munus propheticum sibi vendicaret, 13. alii dum *Mecchæ* subsisteret, & decem demum post *Hejeram*, quibus *Medinæ* substitit. Cùmque jam mortuus esset,

voluerunt *Mecchenses* jugæ *Comites*, *Meccham* eum reportari, quòd ibi natus esset, ac *Medinenses* *Adjutores*, *Medinæ* eum sepeliri, quòd *Asylum* ipsi fuisset, & auxilii locus. Voluerunt demum nonnulli, *Hierosolymas* eum transferri, locum scil. in quo sepulti essent *Prophetæ*. At in hoc tandem conveniunt ut *Medinæ* sepeliretur, ubi eum mansuicula sua humarunt, eodem quo mortuus est loco. Porro in numero uxorum ejus assignando variatur. Qui plurimas dicunt, 17. illi assignant, præter concubinas. Liberos genuit septem, filios tres, & quatuor filias, è *Chadijah* omnes, uno excepto *Abrahimo* filio, qui natus est ex *Maria Coptitica*, quam unà cum sorore *Shirina Alexandriam* misit *Makokus*. Neque verò mortuæ sunt ante ipsum ex uxoribus ejus nisi duæ, neque ex liberis superstites reliquit præter filiam unicam, *Phatemam* sc. uxorem *Ali Ebn Taleb*, quæ & tribus post patrem suum mensibus obiit.

SECTIO I.

Porro asserunt *Islamitarum* docti, factam fuisse mentionem *Mohammedis*, in libris à Deo demissis, sc. in *Lege*, isto textu, *Venit Deus à Sina & ortus est à Sair, & manifestatus est à monte Paranis*: quibus verbis indicari dicunt, descensum legis ad *Mosem*, Evangelii ad *Iesum*, & *Alcorani* ad *Mohammedem*

Deut. 33.
2.

Porro

ازاد اهل مكة من المهاجرين ربه اليها لادها مسقط
 راسه واراد اهل المدينة من الانصار دفنه بالمدينة
 لانها دار هجرته ومدار نصرته وارادت جماعة نقله
 الي بيت المقدس لانه موضع دفن الانبياء
 ثم اتفقوا علي دفنه بالمدينة فدفعوه بحجرته حيث
 قبضوا واختلفوا في عدد ازواجه واكثر ما قالوا
 سبع عشرة امرات سوى السراري وولد له سبعة اولاد
 ثلثة بنين واربع بنات كلهم من خديجة الا ابراهيم
 ابنة فاطمة من مارية القبطية التي بعث بها المقوقس
 الي الاسكندرية مع اختها شيرين ولم يمد من
 سمايه قبله الا اثنتان ولم يعيش من اولاده بعده
 الا ابنة واحدة هي فاطمة زوجة علي بن ابي طالب
 وتوفيت بعد ابيها بثلاثة شهور

فصل

وقد ادعى علماء الاسلام بين ورون ذكره في كتب
 الله المنزلة اما في التوراة ففي اية جاء الله من
 سيناء واشرق من ساعير واستعلن من جبل
 فاران قالوا هذه اشارات الي نزول التوراة علي
 موسى والانجيل علي عيسى والقران علي محمد
 واما

واما في الردية ففي آية يظهر اللد من صهيون
 اكليل محمود قالوا الاكليل ريز علي الملك
 والمجود علي محمد واما في الانجيل ففي اية
 ان انا لم انهدب الفارقا لاجتيلكم وقد نقل
 عنه المعجزات كاشفاق القمر والجناب
 الشجر الده ووسليم الحجر عليه وفروع الماء من
 بين اصابعه واشباع الخلق الكثير من الطعام القليل
 وحنين الخشب وشكاية الناقة وشهادة الشاة
 المشوية يقول ذراعها لاتاكنني فاني مسوم ولما
 لم يبلغ روة هذه الغرايب حد التواتر بل انما
 نقلت عن شبل الاحاد كان اعتماد العلماء
 من الاسلاميين في اثبات نبوته علي القران
 وادعوا فيه الاعجاز لانه تحذي الفصحاء
 لمعارضته وهم عجزوا عن الاتيان بصورة واحدة

من مثله

فصل في اختلافات شتى كما وقع في
 غير من الاديان بعضها في الاصول وهي موضوع
 علم الكلام وبعضها في الفروع وهي موضوع علم
 الفقه

Porro in libro Psalmorum, isto textu, *Manifestavit Deus è Sione Aclilan Mahmudan: Coronam laudatam,* per *Coronam* indigetari aiunt Regnum, per *Mahmud*, i. e. *laudatam, Mohammedem*. In Evangelio demum, isto textu, *Si ego non abeam, Paracletus ad vos non veniet.* Narrantur etiam de eo miracula quædam, qualia, *Lunæ fissura, Arborum ei obviam euntium processus, quòd à lapidibus salutaretur, & quòd aqua inter ipsius digitos scaturiret, quòd turbam multam exiguo cibo saturaret, quòd ipsi adgemisceret trabs, quòd apud eum quereretur Camelus, quòd ei testimonium perhibuerit ovis assa, cuius armus ipsi dixerit, Cave me comedas, veneno siquidem infectum.* At cum non ad eum numerum pervenerint qui hæc miracula narrârunt, ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata recenseantur, innituntur magis *Islamitarum* docti, ad Prophetiam ejus confirmandam, uni *Alcorano*; in quo ipso hoc pro miraculo habent, quòd cum conati sint eloquentissimi quique ei par aliquid elaborare, ne capitulum quidem unicum ipsi conferendum, proferre potuerunt.

SECTIO II.

Iam vero in religione *Islamitica* ortæ sunt variæ dissentiones, (ut & in aliis factum est) quarum nonnullæ circa Radices, quæ subiectum sunt Theologiae Scholasticæ; aliæ circa Ramos, quæ subiectum

sunt scientiæ juris. Quæ circa radices sunt Differentiæ, ad quatuor reducuntur capita, quotum primum est *Attributa & Unitas Dei*; secundum, *Decretum ejus & iudicium*; tertium, *Promissa & Minæ*; Quartum, *Prophetia & Antistitis munus*.

Al. lect.
Fides.

Sectæ autem eorum qui circa has radices versantur præcipuæ sex sunt, scilicet *Motazalæ*, tum *Sephatii*, atq; hi inter se contrarii sunt, ut & *Kadarii Gjabariis* adversantur, & *Morgii Vaidiis*, & *Sbii Chararigiis*. Oriuntur deinde ab unaquaque harum sectarum species diversæ, adeo ut usque ad 73 sectas numerentur. Quod ad *Motazalas* attinet, illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod attributa æterna ab *Essentia Creatoris*, qui supra omnia excelsus, amoveant, fugientes [distinctionem] personarum quam [constituunt] *Christiani*, suntque ex illis qui dicant, *Deum essentiam suam scire*, sed non per scientiam, & eodem modo potentem esse, & vivere: Ex illis etiam, qui dicunt ipsum scire per scientiam, quæ ipsa essentia ejus est, atque eodem modo *Potentem esse & vivere*. Primi illi *Attributa omnino rejiciunt*, secundi attributa asserunt quæ sint ipsa essentia: hoc unanimiter statuunt, *verbum Dei creatum esse in loco, literisque & voce consistere*, ejusque exemplar, in libris *Scripturâ* exprimi. Negatio autem attributorum omnino desumpta est à *Philosophis*, *Dei essentiam unam esse citra ullam omnino multiplicitatem*

الفقيه والخلاف في الاصول فيحصى في
 اربع قواعد الاولى الصفات والتجويز
 والثانية القضا والقدر الثالثة الوعد
 والرابعة النبوة والامامة
 وكبار فرق الاصوليين ست
 المعتزلة ثم الصفاتية وهما متقابلتان تقابل
 التضاد وكذلك القدرية تضاد الجبرية والمرجعية
 الوعدية والشيعية الخوارج ويتشعب عن كل
 فرقة اصناف فتصل الي ثلث وسبعين فرقة
 اما المعتزلة فالذي بعدهم من الاعتقاد القول
 بنفي الصفات القديمة عن ذات البارئ تعالى
 هربا من اقايم النصاري فمنهم من قال انه
 تعالى عالم لذاته لا يعلم وكذلك قادر وحي
 ومنهم من قال انه عالم يعلم هو ذاته وكذلك
 قادر وحي فالاول نفا الصفة راسا والثاني اثبت
 صفة هي بعينها ذات واتفقوا علي ان كلامة
 تعالى محدث بخلاقة في محل وهو حرف وصوت
 وكتب امثاله في المصاحف وبالجملة نفي
 الصفات مقتبس من الفلاسفة الذين
 اعتقدوا ان ذات الله تعالى واحدة لا

كثيرا فيها بوجه ومن المعتزلة احمد بن حنبل
 زعم ان المسيح قد رجع بالجسد الجسماني وهو
 الكلمة القديمة المتجسدة كما يقولوا النصارى
 ومن المعتزلة ايضا عيسى الملقب
 بالمرادان بالغ في القول بخلق القران
 وان العرب كانوا قادرين على مثلها فصاحة
 وبلاغة لولا منعوا عن الاهتمام به وبازا المعتزلة
 الصفاتية وهم يثبتون للصفات ازليته من
 العلم والقدرة والحياة وغيرها وبلغ
 بعضهم في اثبات الصفات كالسمع والبصر
 والكلام التي حد التجسيم فقال لا بد من اجراء
 الايات الدالة عليها كالاستواء على العرش
 والخلق باليد وغيرها على ظاهرها من غير
 تعرض للتأويل الا ان قوما منهم كابن الحسن
 الاشعري وغيره لما باشروا علم الكلام منعوا
 التشبيه وصار ذلك مذهب اهل السنة والجماعة
 وانتقلت سنة الصفاتية التي
 الاشعارية فلم يفلحوا في ما ارادوا
 واما القدرية فهم معتزلة ايضا
 واذما لقبوا بالقدرية لتنفيهم القدر لا
 لاثباتهم

plicitatem asserentibus. E Motazalis autem Ahmed Ebn Hayet asseruit Christum corpus propriè dictum induisse, esseque eum verbum æternum incarnatum, sicut dicunt Christiani. Ex iisdem Isa cognominatus Merdad eo processit, ut assereret ipsum Alcoranum creatum esse, & potuisse Arabes aliquid quod elegantia & eloquentia par esset componere, nisi prohibiti essent in id animum intendere. Motazalis contrarii sunt Sephatii qui statuunt in Deo attributa æterna Scientiæ, Potentiæ, Vitæ, & ejusmodi alia. Imo eousque processerunt eorum nonnulli, in adstruendis attributis, qualia auditus, visus, & loquela, ut corporeitatem adstruant, asserentes necesse esse ut Textus isti in quibus fit eorum mentio, puta, sessionis in Throno, Creationis manu peractæ, & ejusmodi aliorum, sensu literali intelligantur, ut non opus sit ad explicationem aliquam confugere; nisi quod eorum nonnulli, inter quos Abul Hasan Ashari, alique dum Theologiæ scholasticæ præcepta tradunt, comparationem prohibeant, quæ sententia recepta est ab iis qui Traditionibus [Mohammedis] & sociorum [ipsius] consensui innituntur. Atque ita Doctrina Sephatiorum ad hanc Ashariorum translata est.

Scilicet ne quæ in Deo sunt, iis quæ in creaturis sunt comparentur.

Iam vero Atkadarii, sunt & illi è Motazalis, nomen Alkadariorum inde sortiti, quod Alkadar, i. e. Decretum [divinum] tollant, non quod illud

asserant. Affirmant liquidem hominem potestate præditum esse, qua actiones edat tam bonas quam malas, mererique ob ea quæ facit præmium & pœnam, longèq; abesse ab hoc Dominum super omnia Excellum, ut attribuatur illi Malum & Iniquitas: & hoc dogma *Æquitatem* nominarunt, quam definiunt *Ordinationem* actionis secundum modum rectitudinis, & rectam dispositionem ejus quod statuit Intellectus secundum sapientiam. Contrarii *Alkadariis* sunt *Al-Gjabarii* qui, ab homine actionem, aut potestatem in actionem prorsus remouent, dicentes, Deum supra omnia excelsum creare actionem, & creare potentiam in homine, quæ ad actionem illam pertinet, nec tamen esse aliquem in istam actionem ab ista potentia influxum. Sunt & ex illis qui asserant in homine potentiam quæ impressionem aliquam habeat in actionem, dicantque Deo jus esse in creaturas suas, quicquid velit in illis faciendi, ita ut nemo ab eo quærere debeat cur hoc fecerit, quod si omnes sine discrimine homines in Paradisum admitteret, nullam hic fore injustitiam, aut si in ignem omnes injiceret, nullam hic fore injuriam, sed futurum ipsum in omnibus istis justum. Justitiam siquidem esse, cum ut visum est utatur qui jus habet, illo in quod jus habet.

Iam quod ad *Morgios*, asserunt illi differri judicium cuiusvis *Muslemini*, qui peccatū aliquod grande commiserit.

لا ثباتهم اياه فادهم يقولون ان العبد قادر
 خالف لاقباله خبرها وشربها مستخف علي ما
 بفعله ثوابا وعقابا فالرب تعالي منزه عن ان
 يضاف اليه شر وظلم وسهوا هذا النمط عدلا وحدود
 بانه اصدار الفعل علي وجه الصواب والمصلحة
 بلقتضي العقل من الحكمة وازا القدرة
 الجبرية الذين ينفون الفعل والقدرة
 علي الفعل عن العبد ويقولون ان
 الله تعالي يخلف الفعل ويخلف في الانسان
 قدرة متعلقة بذلك الفعل ولاتاثير
 لتلك القدرة علي ذلك الفعل ومنهم من
 يثبت للعبد قدرة ذات اثر ما في الفعل
 ويقولون ان الله مالك في خلقه يفعل فيهم
 ما يشاء ولا يسأل عما يفعل فلو ادخل
 الاخلايق باجمعهم الجنة لم يكن حيفا ولو
 ادخلهم باجمعهم النار لم يكن جورا بل هو
 في كل ذلك عادل لان العدل علي
 رايهم هو التصرف فيما يملكه المتصرف
 واما المرجية فهم يقولون بارجا حكم
 صاحب الكبيرة من المؤمنين
 الي

الي القيامة اي بتأخيرها اليها فلا
 يقضون عليه بحكم ما في الدنيا من
 كونه ناجيا او هالكا ويقولون ايضا
 انه لا يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع
 مع الكفر طاعة وبازا المرجية الوعيدية
 القايلون بتكفير صاحب الكبيرة وتخليده
 في النار وان كان مؤمنا لكن يكون
 عقابه اخف من عقاب الكفار واما
 الشيعة فهم الذين شايعوا علي بن
 ابي طالب وقالوا بامامتة بعد النبي وان
 الامامة لا تخرج من اولاده الا بظلم ويجمعهم
 القول بثبوت عصمة الائمة وجوبا عن
 الكباير والصغابير فان الامامة
 ركن من اركان الدين لا يجوز للنبي
 اغفاله ولا تفويضه الي العامة ومن غلاة
 الشيعة النصيرية القايلون بان الله
 تعالي ظهر بصورة علي وظهر باسائه
 مخبرا عما يتعلم بباطن الاشرار وقوم منهم
 غلوا في حق ابيتهم حتي اخرجوهم من حدود
 الخليقة وحكموا فيها باحكام الائمة
 وبازا

commiserit, usque ad resurrectionem mortuorum; sc. non prius vocatum iri illum in quaestionem; neque sententiam de eo in hoc saeculo ferunt, sive absolutionis, sive condemnationis. Dicunt insuper non nocere cum fide impietatem, uti neque prodesse cum infidelitate pietatem. *Morgiis* adversi sunt *Al-waidii* qui pro fidei desertore habent illum qui peccatum aliquod grande commiserit, ipsumque perpetuo in Gehennâ mansurum, licet veram amplectatur fidem. Futuram tamen poenam ipsius leviolem, quam infidelium. Porro *Alshii* (sc. *Alis* Sectatores) illi sunt qui se *Ali* filio *Abi Taleb* addixerunt, ipsumque in Antistitis munere Prophetæ successisse asserunt, nec munus illud aliis præterquam ipsius progeniei, nisi injuria, deferri, in hoc omnes conspirant, quod asserant debere necessario Antistites cohibere se à peccatis, tum grandioribus, tum levioribus; esseque Antistitis munus unam è columnis fidei, cujus aut negligentem esse, aut illud vulgo permittere, non conveniat Prophetæ. Iam inter eos qui modum excefferunt ex *Alshiiis* sunt *Alnosairii* qui asserunt Deum supra omnia excellû formâ *Alis* apparuisse, & linguâ ipsius locutum, ea quæ ad abditissima mysteria pertineant, enarrasse. Eorum etiam nonnulli modum adeo excefferunt in iis quæ ad Antistites suos spectant, ut eos extra terminos Creaturarum eduxerint, & ipsis proprietates divinas attribuerint.

At huius contrarii sunt *Chawarigit*: è quibus sunt qui *Ali-Ebn-Abi-Taleb* in iis quæ administraverit, peccatum impingant; & ex illis alii qui in eo peccati arguendo eò transeant, ut & infidelitatis accusent, & ex illis demum qui asserant admitti posse ut nullus sit omnino in Mundo Antistes; quòd si tali opus sit, cõponere ut sit vel servus vel liber, vel *Nabatæus*, vel *Koraischita*, modo justus sit; Quod si à veritate declinaverit, gradu moveri, & morte affici debere. Atque hæc narratio est sectarum, quæ circa fundamenta versantur, juxta viam compendii.

SECTIO.

Iam verò inter Sectas quæ circa ramos versantur, quæq; inter se differunt de conclusionibus legalibus, & dubiis sub disquisitionem cadentibus maxime celebres sunt quatuor, sc. Secta *Maleci Ebn Anasi*, Secta *Mohammedis Ebn Edris Asshafiensis*, Secta *Abamedis Ebn Hanbeli*, & Secta *Abi Hanifæ Alnooman, Ebn Thabet*. Fundamenta etiam disquisitionis sunt quatuor, Liber [sc. *Alcoranus*,] *Assonnah* [i. Traditio] *Consensus & Ratio*. Nempe, quia cum orta fuerit nova aliqua quæstio legalis de licito & illicito ad disquisitionem confugientes, primò *Alcoranum* ad eunt, ubi si textum aliquẽ invenerint, ei adhærent, sin minùs, ad *Assonnah*, seu Traditionem Prophetæ confugiunt, ubi si quid occurrat * [quod dubium explicet] in ipsius

* *Dissum*
aliquid ab
ipso rela-
sum.

وباراً الشيعة الخوارج فمنهم من اخطأ علي بن
 ابي طالب فيما تصرف فيه ومنهم من تخطى
 عن تخطئه الي تكفيره ومنهم من جوز ان
 لا يكون في العالم امام اصلاً وان احتج
 اليه فيجوز ان يكون عبداً او حراً او قبطياً او
 قريشياً اذا كان عادلاً فان عدل عن الحق
 وجه عزله وقتله فهذا اقتصاص مذاهب الاصوليين
 علي سبيل الاختصار

فصل

واما مذاهب الفروعيين المختلفين في الاحكام
 الشرعية والمسائل الاجتهادية فالمشهورة منها
 اربعة مذهب مالك بن انس ومذهب محمد بن
 ادريس الشافعي ومذهب احمد بن حنبل ومذهب
 ابي حنيفة النعمان بن ثابت واركان الاجتهاد
 ايضا اربعة الكتاب والسنة والامام والقياس
 وذلك لانه اذا وقعت لهم حادثة شرعية من
 حلال وحرام فرعوا الي الاجتهاد وابتدوا بكتاب
 السنة تعالي فان وجدوا فيه نصاً تمسكوا
 به والا فرعوا الي سنة النبي فان رآوا لهم في

ذلك خبر نزلوا علي حكمه والا فرعوا الي ائمة
 الصحابة لانهم راشدون حتي لا يجتمعون علي
 ظلال فان عثروا بها يناسب مطلوبهم اجرؤا حكم
 الحادثة علي مقتضاه والا فرعوا الي القياس لان
 الحوادث والوقائع غير متناهية والنصوص متناهية
 فلا يتطابقان فعملهم قطعا ان القياس واجب
 الاعتبار ليكون بصدده كل حادثة شرعية
 اجتهان قياسي ومن الائمة داون الاصفهاني
 ذفي القياس اصلا وابو حنيفة شديد
 العناية به وربما يقدم القياس الجلي
 علي احيان الاخبار ومالك الشافعي وابن
 حنبل لا يرجعون الي القياس الجلي ولا
 الخفي ما وجدوا خبرا او امرا وبدينتهم
 اختلاف في الاحكام ولهم فيها تصاديف
 وعلمها مناظرات ولا يلزم بذلك تكفير ولا
 تضليل وبالجملة اصول شريعة الاسلام
 الطهارة في حواشي الانسان واطرافه لارسالها
 وملاقاتها النجاسات والصلوة وهي
 خضوع وتواضع لرب العزة والكرامة وهي
 مواساة ومعونة وافصال والصيام وهو رياضة
 وتنليل

ipsius sententiam descendunt: sin minus, ad consensum sociorum [ejus] confugiunt, quoniam illi Orthodoxi censentur ut in errorem conspirare noluerint: ibi ergò si inciderint in aliquid quod dubio suo affine fuerit, ad ejus normam de quæstione sua statuunt, sin minus ad *Rationem* itur, quoniam quæ oriri & accidere possint [dubia] infinita sunt; *Autho-ritates* verò finitæ, ita ut paria non sint. Iam certò constat quod *Ratio* necessarii sit usus, ut secundum eam de unaquaque quæstione legali disquiratur. Ex *Antistitibus* vero *David Aspahaniensis*, *rationis* [usum] penitus rejecit, cui è contra *Abu Hanisæ* plurimum se addixit, adeo ut non raro *rationem* manifestam vel testimoniis particularibus præferret. *Malec* autè, *Shasei*, & *Ebn Hanbali*, modo occurrat vel testimonium, vel præceptum, ad *rationem* sive manifestam, sive obscuram minime recurrunt. Iam cum inter hos sint in sententiis ferendis differentia, de quibus extant apud eos libri & disputationes non tamen ideo quisquam eorum, *Infidelitatis* aut *Erroris* reus existimatur. In summa, *Fundamenta Legis Islamiticæ* hæc sunt 1 *Munditie* in extremis corporis partibus, & vestium oris, quod dependeant & rebus spurcis occurrant, cura. 2 *Oratio*, quæ est *Subjectio* & *Demissio* sui, coram *Domino* potentia. 3 *Eleemosyna*, quæ est *Communicatio* in miseris, & *Auxilium*, & *Largitio*. 4 *Iejunium*, quod est sui domatio, & *depressio*,

depressio, & subjugatio concupiscentiæ, quâ produ-
catur teneritas cordis, & animæ puritas. 5 Peregri-
natio, quæ exitus è Mundo & itionis in occursum
futuri typus est, nec alio plerique eorum qui in ea
observantur ritus, tendunt, quàm probationi & ten-
tationi hominis, an ea quæ ipsi mandata sint sectari
velit; quales sunt Cursus & Properatio in circuitio-
ne [Caaba] & jactus lapillorum. Quod verò ad
observationem diei Veneris & Festorum, instituta
sunt ea ad Congregationem populi, quo conveni-
ant, & se mutuò visant, & in iis à laborum tædiis
quiescant. Circumcisio autem injunctio est; cui in-
est tentatio & probatio, & deditio sui [Deo] Quod
ad prohibitionem Morticini, & *sanguinis, in eò
quod horreat ea animus, & refugiat natura, satis est
quod abstinentiam ab illis ut necessariam suadeat.

*Not. p.
320.

وتذليل وقبح الشهوة تحصل به رقة القلب وشفاء
 النفس والحج وهو مثال الخروج عن الدنيا
 والاقبال على الآخرة واكثر ما فيه من المناسك
 امتحان وابتلاء العبد بامثاله ما شرع له وذلك
 كالشعي والهرولة في الطواف ورمي الجمار واما
 الجمعة والاعيان فجعلت مجبعا للامة يتلاقون
 ويتزاورون ويستريحون فيها عن كد الكدح
 واما الختان فهو سنة فيه ابتلاء وامتحان
 وتسلية واما تحريم الميتة والدم ففي كراهية
 النفس ونفاس الطبع ما يوجب الامتناع
 منها.

NOTÆ

IN QUIBUS

ALIQVAM-MVLTÀ

QVÆ AD HISTORIAM

ORIENTALIVM

apprimè illustrandam faciunt,

E melioris apud ipsos notæ Authoribus in
medium proferuntur operâ & studio

ED: POCOCKI,

Linguae ARABICAE in Univerſitate

OXONIENſI Profeſſoris.

OXONIÆ,

Excudebat HEN. HALL. 1648.

NOTÆ.

Rabum] Illis quæ de *Arabum* appellatione à viris doctis traduntur, lubens acquiesco; inde sc. nomen accepisse quod Regionem illam incolant quæ *Arabia* dicta est, vel propter colluvionem & miscellaneam plurium gentium

turbam, quæ in illa olim promiscuè habitârunt, vel quia solitudines immanes, & campestria multa haberet, ex vi vocis *Hebraica* אַרַב. Atque his etiam ipsi *Arabes* fidem faciunt. *Almotarrez* in Libro *Mogreb*, اختلف في نسبتهم والاصح انهم نسبوا الي عربة فهي *Diverse sunt de Arabum denominatione sententia, at omnium verissima quæ illam deducit ab Araba, quæ Tabanae regionis pars est, quam olim Ismael eorum pater incoluit. idem asserit Iacobus Alfranzabadius, Kamusi, sive Oceani linguæ Arabicæ, Author, &c. Sasioddinus جزيرة العرب Arabah ait appellari totam Arabum Peninsulã, atq; inde denominari Arabes. At cur qui olim Arabes, postea Saraceni dicti sint, nondum in iis quæ à nostris edita sunt reperio quod inquirenti satisfaciat. Explosa est meritò eorum sententia, qui à Sarah nomen traxisse autumant; & passim jam obtinuit ut à سارق Sarak, quod furari deno-*

Pag. 2. Num. 4.

tat, appellati existimentur, voce quæ genus hominum ferox & λησπικὸν indigitet. At à quibus hoc nomen illis inditum? Non ab ipsis, qui famæ suæ percussissent: sin ab aliis, suâ potiùs linguâ, quam *Arabum*, quibus hoc ad opprobrium sonat, locuturos fuisse credibile est. Deinde viderint eruditi an à شرق * *Sarak*, quod clam furari significat, nomen, quo publicis latrociniis infames designentur, commodè petatur. Me si quis in indagandis *Saracenis* ducem sequetur, ad orientem faciem convertat. Quid enim aliud sonat *Saracenus* & *Saraceni* quam شرقى *Sharkion*, & in plurali شرقيون & شرقيين *Sharkiun* & *Sharkiim*, i. e. أهل الشرق *Ahlol'shark*, *Orientes incolæ*, *Orientales*: quales habiti olim *Arabes*, *Judeis* præsertim, Quorum *Terra finisque* (inquit *Tacitus*) qua ad Orientem vergunt *Arabia terminantur*. Ita *Isidorus* posteros, qui *Arabes*, ad Orientem collocat *S. Scriptura Gen. 10. 30.* in eâ scil. plagâ quæ *Mesam* & *Sapharum* montem Orientis interjacet. i. e. si audiendus *R. Saadias* من مكة الى ان تجي الى مدينة الجبل الشرقي i. e. *A mecca usq; dum pervenias ad urbem montis Orientalis*, vel ut in Codice MS. legitur الى المدينة الشرقي ad urbem Orientalem (*Medinam* puto, vult) ad Orientem sitam. Perhibetur *Sapientia Salomonis* major quam *sapientia* כל בני קדם *Omniū Orientalium*, i. e. (ut *Judeus* ille quisquis fuit, qui *Libros Regum* in linguam *Arabicam* vertit) *Sharacenorum*, seu *Arabum*. Ita scil. vocantur *Arabes Kedareni Jer. 49. 28.* בני קדם *Filii Orientis*, sive, *Orientales*. *Sapientes* illos qui ἀπὸ ἀνατολῶν venisse dicuntur. *Mat. 2.* ab *Arabia* venisse, veterum *Christianorum* sententiam fuisse observat *Nobilissimus & Doctissimus*

* Id genus hominum nostrates etiamnum appellant *Shark.*

R. Reg. 4. 30.

Doctissimus *Hugo Grotius*, quam & ipse sequitur. *Nonnosus* (apud *Photium*) legatione se functum scribit ad *Aethiopes*, *Homeritas*, atque *Saracenos* ἢ τοὺς ἀνατολικὰ ἔθνη. *Saraceni* ergò inter Orientis gentes, imo non aliam ob rationem *Saraceni* quàm quòd ad Orientem. Vicos quosdam, Orientalis ad alia loca situs ratione, شرقية *Sarakah* & شرقية *Sarakiah* nomen fortitos memorant *Mohammed Alfirauzabadius*, *Safioddinus* &c. adeoque Incolas eorum شرقيون *Saracenos* audiisse. Quid ni pari ratione & illi qui totam regionem quæ aliarum respectu الشرق *Alshark*, sive *Oriens* dici meruit occupant? Nec aliàs se, ipsi meliùs distinxerint ab illis quos ipsi vulgo *Magrebinos*, i.e. *Occidentales* nuncupant. *Mauritania* scil. incolas: ut illi *Almogrebini*, se المغاربة *Almagaraba*, ita qui *Arabiam* incolunt مشارقة *Masaraca* & *Saraceni* merito audiunt, nomine non à vitæ Instituto, sed à situ, imposito; ut & librum inter celebres istius *Philosophi Avicennæ* præcipuos, cui titulus الفلسفة المشرقية *Alphelsaphato Imashrekiah*, *Philosophiam Saracenicam* rectè inscripseris, non quòd *Barbara*, sed quòd *Orientalis*. Quod *Arabum* litera ش per *Græcorum* Σ efferatur, nullum hic scrupulum injicere debet, cum non aliter *Hebræorum* ש exprimeri soleant. Sonabit vox *Saracenis* ab alio Themate, sc. شرقي *Sbarac*, *Idololatrias* κοινωνιὰ *Communicatores*, qui Deo consortes adjungunt; sed hoc nomen ut meritiò *Arabibus* Antiquis, ita *Christianis* impiè & blasphemè impingunt *Mohammedani*; ipsi horrent; nec hujus est loci.

Ad & *Thamud*]. Frequens horum in *Alcorano* mentio. Quæ de illis traduntur hæc sunt; fuisse *Adam* filium *Ausi*, filii *Arami*, filii *Semi*, filii

Noë, qui post confusionem linguarum sedem sibi
 في حضرموت in regione *Hadramautica* fixerit; ejus
 Posterum, cum ad Idololatriam delapsi essent, misisse
 ad eos Deum Prophetam *Hud*, illum, cujus meminit
Alcoranus (eundem quidam cum *Ebero* fuisse volunt)
 & cum ei monenti & à falso cultu revocanti aurem
 præbere nollent, immisso vento qui septem noctes
 & octo dies continuos flaret, paucis admodum excep-
 tis qui *Hudo* crediderant & una cum eo se in locum
 alium receperant è medio sustulisse. Regiones quas
 obtinuerunt *Ado* oriundi dictas esse الحفاف *Alahkaf*,
 quod *Arenas flexuosas* sonat *Yamano*, & *Owmano* adja-
 centes: primum omnium apud illos regnasse *Shed-*
dadum Adi filium, ipsi è posteris multos successisse,
 de quibus multa & diversa à Scriptoribus traduntur,
 omnia falso quam vero propiora. *Lokmannum* quen-
 dam ex his fuisse narrant, alium à *Lokmano* Sapi-
 ente, quem *Davidis* tempore floruisse perhibent, qui
Meccham unà cum aliis quibusdam, à popularibus
 suis ad pluviam à Deo impetrandam missus, cladem
 istam evaserit; idem cui à Deo concessum ut septem
 Aquilarum quorum morienti uni alter recens ovo ex-
 clusus substitueretur, ætatem viveret, fabulantur Poë-
 tæ. Hæc *Ismael* Provinciæ *Hamab* Princeps, cele-
 bris ille Geographiæ Author, in historia sua, qui quòd
 nostris *Abulfeda* nomine notior, eodem deinceps à
 à nobis laudabitur. Meminerunt *AlFannabius* &
Abmed Ebn Yusef, leu *Josephi* filius, *Adi* posterioris,
 qui prioris reliquiæ; illi nempe qui *Mecchæ* subste-
 runt: periisse tamen & ipsos, in *Simias* sc. (sit penes
Mohammedem Authorem fides) conversos. A celebri
 horum antiquitate, obtinuit, ut si quid valde anti-
 quum

quum inuere velint *شيا عادييا Shian Adian*, quasi *Rem Ado* coævam, seu quæ ab *Adi* usque temporibus duraverit, appellare soleant, ut Græci *Κεονικόν & Ωγύγιον*,

Thamud] vel *Thomud* Sunt & hi *Arabum* antiquorum tribus, *Thamudo*, *Getheri* ut perhibent filio oriundi *قوم صالح* i.e. *Populus Salebi*, inde dictus, quod ad ipsos missus sit *Salebus*, (ita tradente *Alcorano*) qui à plurimum, ad unius Dei cultum invitaret. Cui pauci admodum paruerunt, reliquis signum petentibus, quo impleto se etiam credituros polliciti sunt. Signum, hoc fuit, ut è rupe quadam *Camelam* ipsis educeret: quod cum à Deo impetrasset, & è rupe prodiens *Camela* pullum ederet, increduli nihilominus perstiterunt, & *Camelæ* insuper suffragines succiderunt: quo facto provocatus Deus, illos post triduum, horrido fragore coelitus demisso consternatos perdidit. Sedem populi hujus statuunt *Regionem*

Hejr, quæ *Hegiazum* & *Syriam* interjacet, ubi & domus eorum rupibus excisas quarum meminit *Alcoranus*, adhuc videri asserunt, e quarum altitudine nihilo hodiernis celsiore, argumentum petit *Abmed Ebn Yusef* contra ea quæ de immani eorum proceritate narrantur.

Verba apponam, *و من ساكنهم علي قدر من ساكنهم اهل عصفنا وهذا يدل علي ان اجسامهم كانت كاجسامنا* i.e. *Domus autem eorum ejusdem sunt cum nostris magnitudinis, atq; hoc indicium est fuisse corpora eorum corporibus nostris similia.*

Et *Tasm* & *Fadis*] *Tasmam* è posteris *Ludi* filii *Semi* statuit *Abulfeda*, *Fadisum* è filiis *Getheri*, Promiscuè autem habitasse Tribus istas in peninsula *Arabum*, imperio penes *Tasmum* manente, donec devolutum tandem sit ad Tyrannum quen-

عائر sc. non
عابر ut in
meo *Abul-*
fedæ exem-
plari legend.
constat. v.
Gen. 10.
23. vel po-
tius *عائر*
ut Heb. 2
efferre solent
Arabes.

dam qui legem condidit ne nuptum daretur cuiquam
 è *Jadiso* virgo nisi à se prius vitiata. quod cum agrè
 tandem ferrent *Jadisida*, inter eos convenisse ut gla-
 diis arena tectis Regem unà cum viris è *Tasmo* prima-
 riis ad convivium evocatum adorirentur, atque ita
 maximam *Tasmi* partem è medio sustulisse. De quo
 eorum facto *Tasmidarum* quendam apud *Tubbaum*
Tamani Regem questum, auxilium ab ipso contra eos
 impetrâsse. Qui ergò Tribum *Giadis* adortus eos in-
 ternecone delevit, adeò ut post hæc nulla ferè *Tasmi*
 & *Giadis* memoria super sit.

Porro Tribubus *Arabum* deperditis accensetur eti-
 am *جرهم الاولى* *Jorham* prior. altera enim ejusdem
 nominis memoratur, quibuscum *Ismaelis* posteros coa-
 luisse volunt. *Jorhamum* autem priorem *Ado* οὐρανός,
 funditus periisse, & obliteratedam esse eorum memori-
 am. Qui 80 capita una cum *Noab* in arcam receptos
 fabulantur, inter eos *Jorhamum* horum patrem nume-
 rant. Multa de his, quas recensuimus, Gentibus, fa-
 bulantur *Arabes*, quæ omnia nihil aliud sunt quam
أحاديث طسم واحلامها *Fabula de Tasmo*, & mera
 somnia, ut proverbio jactant in eum, qui mira, qui-
 bus nihil inest certi, narrat. Hæc præcipuè ex *Is-*
maele Abulfeda, qui fabulis non nimis indulgere vide-
 tur, aliisque, referre visum est, ut *Alcorano*, Poëtis &
 Proverbiis *Arabum*, in quibus frequens eorum men-
 tio occurrit, lucem aliquam afferrent. Verendum
 enim hic fuit magis nè nimium, quàm nè satis dice-
 rem, ideòq; non solùm à fabulosis istis, sed & *Alcorani*
 & Poëtarum testimoniis adhibendis abstinui.

Pag. 2. l. 111.

Duplici stirpe oriundi, scil. *Kabano* & *Adnano*
 Fuerit ergò *Kabtan*, idem qui *Foctan* filius *Eberi*.

Ira

Ita Scholiastes in Epist. *Ebn Abduni*, يقطن هو قحطان
Yokran idem qui *Kabtan*, quod *R. Saadias* pro concessio
habens in versione Pentateuchi *Arabica* pro קחטן
Substituit قحطان, & *Georgius Ebn 'obamid*, *Elma-*
cini (quod Epitheton ab eruditionis soliditate, poti-
us quam nomen) titulo jam notus, in prima Historiæ
suae parte, *Fockranum* Patrem *Arabum* vocat. *Adnanus*
autem inter *Ismaelis* posteros censetur. *Kahiano* ergo
oriundi العرب العاربة *Arabes puri*, genuini, *Adnani*
العرب المستعربة *Arabes facti*, seu insititii. Hæc *Ara-*
bum qui jam supersunt recepta est apud *Historicos*
distributio, teste *Ismaele Abulfeda*. Alii tam hos quam
illos pro *insititiis* habent, hac differentia quod *Kab-*
tani posteros المتعربة *Mota-Arabes* nuncupent, *Ad-*
nani, quasi longius translatos المستعربة *Mostaarabes*,
(monente *Fallaloddi Assoyutis* in libro *Mesbar*,)
neutros pro *Arabibus puris* reputandos; illos sc. fuisse
præter jam dictas tribus *Adi*, *Thamudi*, *Tasmi*, *Jadisi*,
& *Jorhami*, tres alias, nempe *Amalecum*,
Amtemum & *Hashemum*. quibus & alii duas
præterea addunt, *Abilum*, & *Bar*, nisi
à scriba erratum sit, quod suspicor. Hos omnes pe-
riisse, exceptis reliquiis quibusdam reliquis jam tri-
bubus confusim permistis, nec superesse qui *Ara-*
bum purorum nomine censendi sint. Sunt & qui
Kahianum ipsum, quem præcipuarum apud *Arabes*
Tribuum patrem statuunt, posteris *Ismaelis* accense-
ant, ut testantur *Fallaloddius Assoyutis*, *Scholiastes*
in Epist. *Ebn Asuni*, *Ahmed Ebn Yusuf* in historia, &c.
nec reperiri jam alios quam *Arabes*, *Ismaelitas*, quæ
nomina idem sonant apud *Paraphrastas Chald.* &
Arabes, *Genes.* 37. sed ut sententiam magis receptam

& viam à pluribus tritam sequamur, Arabes qui jam supersunt duplici stirpe oriundos pro concessio habeamus, *Kabirano puros, Adnanso Monstarabes, seu insittios.* Hos cur ita nuncupent, rationem hanc assignant; Quod sc. *Ismael* eorum Pater cum origine, & lingua non *Arabs*, sed *Hebraeus* fuerit, postquam cum *Jorhamidis* affinitatem contraxisset, ipsorum moribus, Dialecto, & vitæ instituto assueverit, ipsoque oriundi in unam cum illis gentem coaluerint. Cur autem *Adnanum* potius quam ipsum *Ismaelem*, vel aliquem è posteris ab ipso propiorem, Tribuum patrem statuunt, in causa est quod ad ipsum usq; in Genealogiis suis inoffensâ serie ascendant, cum de iis qui inter ipsum & *Ismaelem* intercesserint, controversum sit. His præmissis, operæ pretium duximus, ut Tribus quæ utrâque stirpe ortæ perhibentur præcipuas recenseamus. Erunt forsitan quibus non ingratum erit quid *Arabes* de Originibus suis tradant audire.

Jockrano ergò, seu *Kabirano* ex eorum sententia filii duo *Yaarab*, seu *Jareb*, qui *Arabum Yamanensium* pater, *Jorham*, qui *Hejazensium*. (filios ei 31. unâ matre genitos assignant (teste * *Ahmede Josephi* filio, sed reliquos *Arabia* finibus egressos *India* regiones occupasse) *Jarebo* filius *Yashhab*, *Yashabo* fil. *Saba*, à quo originem ducunt quotquot sunt *Arabum Yamanensium* Tribus & Reges. filios scil. huic complures fuisse, è quorum numero *Hamyar*, *Cahlaa*, *Amrus*, *Ashar*. Ab *Hamyar* Tribus *Hamyarenses*, quarum pater *Kodaab*, à quo tribus *Hamyarensium* complures oriundæ *Kodaenses* denominantur. ex illis 1. *Calb*, seu *Filii Calb*, *Calbenses* quorû

v. G. Schol.
in Epist. Ebn.
Abdun.

sedes

sedes olim *Duma* vel *Danmato'ljendal*,
 & *Tabuc*, & اطراف الشام *Extremæ Syria* *Dama-*
mascena oræ. 2. *Babrao*. 3. *Johainah*,
 quæ Familia seu Tribus magna est & diversas sub
 se familias contribules continet. Sedes illis Borea-
 les *Hejaz* partes, quæ mari *جدة* quod scil. juxta
Jordam est alluuntur. Ex his fuit à quo originem
 traxit proverbium *عند جهينة الخبر اليقين* Apud
Johainam [seu *Johainiensem* verum est nuntium, fre-
 quentis apud *Arabes* usus; historiam ad calcem, in
 proverbiorum clencho attexemus *ان شا الله*
 4 *Baliyo*. 5 *Tanuch*. Tribum hanc nobi-
 litavit insignis Poeta *Abul'ola Almoarri* qui *تنوخي*
Tanuchiensis fuit. Ejus vitam describens doctissimus
 Historicus *Ebn Chalican Tanuch* non tam tribum sin-
 gularem, quam plurium tribuum complexum sta-
 tuit, & primam nomini literam vocali *Dhamma* in-
 signiendam. 6 *Bann Salih*, Filii *Salih*,
Salihenses, qui cum desertum *Syria* incolerent à
 Regibus *Gassanensibus* victi & deleti sunt. 7 *Bann Odhra*,
 Filii *Odra*. 8 *Bann Nabul*,
Nabdienses. 9. E Familiis etiam *Hamyarensium*,
Shaaban.

Posteriores *Cahlan F. Saba*. Horum Tribus diversæ:
 Insigniores autem septem. 1 *Al'Azd*. 2 *Tay*. 3 *Madbej*. 4 *Hamdin*.
 5 *Cendab*. ex his *Alcendi*, cele-
 bris *Arabum Philosophus*, & *Almoravabbi* Poeta in-
 signis. 6 *Morad*. 7 *Anmar*: hæ singu-
 laræ varias continent familias. Familix *Azdersium*
 præcipuæ sunt. 1 *Gassan*, quæ Regum
Syria Damasc. familia. 2 *Al'Aw*, & 3 *Alchazraj*

Alchazraj, Yatbrehi incolæ, qui الانصار Al Ansary,
Ansarij, sc. Mohammedis profugi adiutores dicti.
 4. *خزاعة Chozaab, Chozaenses, inde appellationem*
sortiti quod قخرعتي sc. quasi abscissi fuerint à reli-
quis Yamanensium tribubus, cum ob celebrem istam
inundationem سبيل العرم in Alcorano dictam, se-
des mutare coacti in vallem Marri, Meccæ vic-
nam, se reciperent, ubi & principatum obtinue-
runt, & clavium Caaba custodiam, donec eas tan-
dem venderet Abu Gabshan quidam Cosaiyo Korai-
shide, utre vini, cujus stultitia & sera poenitentia
proverbiis Arabum decantata, unde اخسر من
أبي غبشان dicunt, & اذم i. e. Magis dam-
num passus, (vel Magis serâ poenitentiâ cruciatus)
quam Abu Gabshan. De Chozaensium origine dubi-
tatur, Maadienses fuerint & Ismaele oriundi, an Ya-
manenses in eam autem sententiam à pluribus itur,
ut pro Yamanensibus habeantur ex Azdi posteris.
Porro è Chozaensium familiis fuerunt بنو المصطلق
Banu'l Mostalak, posteri Mostalaki quos bello ag-
gressus est Mahammedes. 5. براق Barek, qui à
loco juxta quem sedem fixerunt nomen mutuati
sunt. 6. دوس Daus. Regnum hi in Eraci confiniis
occuparunt. 7. عتيكي Atic. 8. غابك Gabhek. 9.
Azdenses etiam الجندى بنو Banu Iolanda qui
Reges Ommari quorum unusquisque الجندى
Alsolandius audiit, atque hæ Azdensium familiae.
Taiyensium pater طي Taiyus qui اول Odad f. Zei-
di, f. Cablan. Hi irrumpente inundatione prædicta,
sc. سبيل العرم Yamano pulsi sedem fixerunt in Najd
Hejazi provincia juxta montes احي Aja & سلمى
Salma, qui inde Montes Tay appellati. Taiyensium
autem.

autem familiæ, 1. جديلة *Iadilah*. 2. نيهان *Nabhan*. 3. بولان *Baulan*. 4. سلمان *Salaman*, è quibus *Bobtarenfes*.

5. هني *Hana*. Ex his *Aiyas* & *Kabisa*, qui *Noomano* in regno successit. 6. سدوس *Sodus*, cum *Dhamma*, atque ita à *Saduso*, altera tribu è *Rabia* posteris, vel, ut *Aljaubarius*, è *Sbaibani*, distinguitur. 7. His accensentur *Banu Thoal*, filii *Thoali*, qui (inquit *Aljaubarius*) Pater tribus inter *Taiyenses*, è quibus fuit *Amrus Moshici* filius, qui *ارمي الناس* Hominum sagittandi arte peritissimus.

Tribus etiam *Taiyensium* nobilitavit *حاتم Hatemus* decantatæ inter *Arabes* liberalitatis *Vir*: adeo ut cum insignem beneficentia *Virum* denotare velint dicant, *اجون من حاتم Hatemo liberalior*.

Quin & *Madhejo* oriundæ familiæ plures, è quibus 1. *خولان Chawlan*. 2. *جنب Janb*. 3. *اون Aud*. 4. *بنو سعد Banu Saad*: quorum pater non antea mortuus est quam *Viris* ipso oriundis, qui equitantem comitarentur trecentis stipatus incederet, quos *عشيرته* i. e. cognatos suos appellavit ad oculi invidi fascinum averrendum. Unde ipsis in cognomen cessit *سعد Saad*. Ex horum familiis *جعفي Saad'ol Ashirah*. *Ioffius*, *Ioffienses*: & *زبيد Zobaid*. *Zobaidienses*. 5. *النخع Ansh*.

4 *همدان Hamdan*, *Hamdanenses*, Tribus sunt, & ante & post *Mohammedem* celebris, *لهم صيت في الجاهلية و الاسلام*

5 Tribus *كندة Cendah*, ita eorum Pater cui nomen *ثور Thaur*, cognominatus est

عنه اذ كان i. e. quod Patris erga se beneficiam inficiatus est.

E Cendensium familiis sunt 1. سكاك Sacasæ, Sacasæenses. ساكنو Sacan, Sacanenses. مورادو Morad: Moradienses, Eorum sedes erant Montes Taman prope زبيد Zabid.

انمار Anmar: Anmariensium, familiae duæ. 1. بجيلة Bajla, unde بجلي Bajliensis. 2. ختعم Chatlami. Bajliensis erat جرير Jarir quidam è Mohammedis sociis, qui ob insignem pulchritudinem, gentis suæ Iosephus audiit, à Poeta non sine insigni Tribus suæ opprobrio laudatus hoc carmine,

لولا جرير هلكت بجيلة، نعم الفتى وبيست
i. e. القبيلة

Si non esset Jarir perisset Bajlab; Quam bonus puer, quam mala Tribus!

De duabus hisce Tribubus dubitatur num Tamananenses fuerint origine, an Maado oriundæ Tamananum postea petierint. Allauhar: in ختعم & بجلي

Atque hæ Bani Cahlan familiae præcipuæ. Tribus Amro filio Saba oriundæ sunt, 1. لخم Lachm: Lachmenses. E quibus Mundari celebris illa Regum Hirensum familia. Nec non بنو الدار Banu'l Dar, Darenses, quorum patrem عبد الدار Abdo'l Dari, nomen à Daro Arabum Idolo, accepisse monet Alfiranzabadius. 2. جزام Jodham, quos non Tamananensibus, sed Maadensibus à quibusdam adnumerari monet Allauhar: qui etiam (ut & Al Firanzabadius.) sedes eorum in montibus حشبي Heshmai collocat. Jodhamo autem filii duo جشام Josham & جرام Joram qui omnium Jodamsensium patres. E familiis

Ioshamo oriundis est illa *عتيب بن السلام* *Atib*
Ebn Aslum proverbio celebris, referentibus *Al Iau-*
hario, & *Al Firanzabadio*, sc. *او نى عتيب* i. e.
Periit Atib, quod in eos jactatur qui dum spe sa-
 lutis inani se lactant miserè pereunt.

Tribus *Ashaaro* filio *Sabe* oriundæ. *بنو الاشعر*
Bann' l' Ashaar, & *الاشعريون* *Ashaarienses* appel-
 lantur, *Ashaarum* filium *Sabe*, filii *Yashab* &c. sta-
 tuit *Al Iauharius*, at *Al Firanzabadi*, *Ashaarum*
 ait esse *Nabtum* fil: *Oddi*, *Ashaar* autem dictum
 quòd cum nasceretur *عليه شعر* *Pilosus* fuerit.
 Porro *بنو امه* *Bann' Amelo*, *Amelenses*, po-
 steri *Amela* filii *Sabe* perhibentur, suntque ex
 octo tribubus quæ ab *Yamano* ob *سبيل عرم* i. e.
Inundationem Aram in *Syriam* *Damascenam* profectæ
 sunt, sedem prope *Damascum* in monte qui ab illis
جبل امه *Mons Amala* audit, fixerunt. De
 his monet *Al Iauhari*: esse eos reverà *Yamanenses*
 è *Sabe* posteris, at esse qui eos *Kafedo* oriundos
 volunt. Atque ita certè statuit *Al Firanzabad*.
 Atque hi quos ordine recensuimus *Arabes* regio-
 nis *Yaman* incolæ, *Sabe* posteris, quorum ad nos
 memoria pervenit.

Arabes Most Arabes seu *انسيتي* qui ab *Ismaële*
 genus ducunt.

Ismaëli peperit uxor quam è *Ionhamidis* duxit fi-
 lios duodecem, è quibus *قيدار* *Kidar*, quem non-
 nulli volunt ab avunculis suis diademate & impe-
 rio ornatum. *Kidari* filius *حل* *Hamal*, *Hamali*,
نابت *Nabt* vel *نابت* *Nabet*, (quanquam alii *Na-*
betum *Kidari*, alii ipsius *Ismaëlis* filium statuunt) *Na-*
beti *سلمان* *Salaman*, *Salamani* *الهميسع* *Al Ho-*
maisao,

maisao, Hamaisai اليبوع Alyasao, Alyasai واد Odad,
 Odadi ان Oddo, Oddi عن Adnan, Adnani filii
 duo عكى Acc, à quo عكى Accenses, & عن
 Maad, Maado ناصى قضاء Kodas, à quo Kodaenses,
 & نزار Nazar, cui filii quatuor مضر Modar, in re-
 cta linea Genealogiæ Mohammedæ. Extra lineam
 ايان Aiyad, qui Modaro natu major, omnium Ai-
 yadensium qui è Moadi posteris pater. Aiyadas au-
 tem relictâ patriâ Hejaz unâ cum familia suâ in
 Eraci fines se recepit. Aiyadensis fuit كعب
 Caab iste cujus insignis liberalitas in proverbium
 abiit, كعب اجون من كعب Caabo liberalior: ut &
 كس Kossus, cujus eloquentia proverbio non minus
 noto celebrata: dicunt enim كس ابلغ من كس
 Eloquentior Kosso. اخطب من كس
 Rabia qui ربيعة الغريس Rabiato'l Pharas,
 [i.e. Rabia Equorum] cognominatus quod Patris e-
 quos jure hæreditario sortitus sit. Huic nati اسد
 Asad, & ضبيعة Dobiyah, Asado جديلة Fodailah,
 &c. E Fodailensibus, Tribus وائل Wayel, è Wayel
 كليب Taglab, è Tagtabo بعر Becr, &
 Colaib Rex Bani Wayel, quem interfecit جناس
 Fassas, cujus cædes belli inter Wayelenses, Becrenses,
 & Taglabenses causa: è Becro بنو شيبان Banu Shai-
 ban, è quibus مرق Morrah, & filius ipsius Fassas:
 nec non طرفة Tarfab Poëta celebris: Becrenses
 etiam مرقنش الاكبر Morrakesh o'l achar, i.e. ma-
 jor, & مرقنش الاصغر Morakesh o'l asgar, i.e. mi-
 nor, Poëta. E Becro item بنو حنيفة Banu Hanifah,
 è quibus famosus iste Pseudopropheta Mosailemah
 mendax. Ex Asadi filiis insuper عنزة Anzah, à quo
 بنو عنزة Banu Anzah qui Chaibari incolæ ex his
 القارظان

القارطان seu, *Duo Coriarij*, quorum infortunium
 انعام دedit proverbio لا اتيك او يورب القارطان
 i. e. *Non ad te veniam donec redierint duo Coriarij*: &
 ابا انعام القارط المعزبي ابا
Anziensi redierit. Porro è *Dobaiya* f. *Rabia* po-
 steris موتالمس *Motalammes* Poëta, à quo & ortum
 habuit proverbium: sc. صحيفة المتلمس *Literæ Mo-*
talammesi.

E tribubus itidem *Rabia* نمر *Nemr*, & لحييم *Lo-*
 baim, & بنو عبد القيس *Banu Ab-*
dilKais.

E posteris etiam *Rabia* اللهازم *Sadus*, &
 اللهازم *Allahazem*, & انمار *Anmar*, cujus in *Yaman* profecti,
 cum multiplicarentur posteris, *Yamanenses* habiti sunt.

Modaro prædicto natus in recta serie (*Genealogiæ*
 sc. *Mohammedis*) الياس *AlYas*, extra seriem قيس
 Kais Ailon, qui & الناس *Alnas* dictus, ut in
 proverbio, انا اقلق الناس اخلف الياس i. e.
 Si perdidit *Alnas*, rependet *Alyas*. Multarum hic
 Tribuum Pater. Ortæ sc. illo Tribus هو ازن *Hawa-*
zenenses, qui filii *Saad Ebn Becr*, *Ebn Hawazen*, apud
 quos nutritus *Mohammedes*. E tribubus *Kaisi* etiam
 كلاب *Banu Celab*, è quibus *Halebi* sive *Aleppi*
 Domini, quorum primus صالح *Saleh Ebn Merdas*.
 Ex iisdem Tribus عقيل *Okail*, quæ *Regum Musal* fa-
 milia. Item بنو عامر *Banu Amer*, & صعصة *Saa-*
saab, & خفاجة *Chafajah*, penes quos ab antiquo ad
 hæc usque tempora imperium *Eraci*. *Hawazenenses*
 etiam ربيعة *Banu Rabiab*, *Ebn Amer*, *Ebn Sasaa*,
 &c. Nec non جشيم *Jashim*. è *Jashimo* درين *Doraid*
Ebn Alsamab.

E *Kais* etiam بكر *Bacr*, & هلال *Banu Helal*,
 &

& *Thakif*, *Thakifenses* (quos alii *Aiyadenses*, alii *Thomudi* reliquias perhibent) *AlTayefi* incolæ. *Kaisenses* inluper *Banu Nomair*, & *Babelah*, & *Mazen*, & *Gatfan*, & *Banu Abas*, *Abasensis* autem erat *Antarah*, iste decantatæ inter *Arabes* fortitudinis heros. *Kaisenses* etiam *Gatfanida* *ASjaa*, *ASjaenses*. Nec non Tribus *Salim*. Et *Banu Dhobyan*, è quibus *Banu Fazarah*, atque ex his *Hesnu*, cujus insignè liberalitatem ita prædicat *Poeta*.

قراء ان اما جيته متهللا كانكي تعطيه
i. e. الذي انت سايله

Videbis eum cum accesseris exultantem, Ac si dares illi, quod ab eo petis.

Inter *Dhobyanenses*, & *Abasenses*, fuit celebre illud bellum *Dabes* & *Gabrah* (qui duo *Equi* litis materia) quod 40 annos duravit. Unde lites sedatu difficiles hoc indicant proverbio, *Accidit inter eos bellum Dabes & Gabrah*. *Dhobyanensis* fuit *AlNabegah* *Poeta* celebris. Porro è Tribubus *Kaiso* oriundis *Adwan*, *Adwanenses*, qui regionem *AlTayef* ante *Thakifenses* incoluerunt. Ex his *DhulAsbaa* *Poeta*.

AlYaso in *Seriei Genealogicæ columna* (ut loquuntur *Arabes*) filius *Modrecab*, extra columnam *Tabechah*. Hi, quibusdam à *Matre Chendaf* denominati, & Tribus ipsis oriundæ *Banu Chendaf*, *Chendafida*. A *Tabechah* *Banu Tamim*, & *Rabbab*, & *Banu Dabbah*, & *Banu Mozainah*, à *Matre* appellati. *Modreca* natus in recta
linea

linea خزيمة Chozaimah, extra lineam هذيل Hodhail, Hodhaliensium pater, (è quibus الهذليين Hodhaliensium pater, (è quibus أبو ذؤيب Abu Dhowaib Poeta,) & غالب Galeb, & قيس Kais, & سعد Saad, & قيس Kais.

Chozaimæ in recta serie natus كنانة Cenana, extra seriem الهون Albawn, أسد Asad, Hawno oriundæ Tribus Adal, quarum pater Adal, Hawni filius. Et الديش AlDaish qui Hawni frater. Dictæ hæ tribus القارة AlKarab, sc. (monente Alfanbario) اجتماعهم والتفافهم quod in unum collectæ & συμπελεγμέναι fuerint. Asado oriundi الكاهلية Cabelienses, & دودان Dudan, aliique qui omnes ab eo Asadienses denominati.

Cenane in recta linea natus النضر AlNadr. cui fratres complures, sc. عين مناة Malcan, عبد مناه Abd Manah, مالك Malec. عامر Amer, عمرو Amrus, عبد مناه Abd Manah, oriundi Banu Malcan; Abd Manaho autem Tribus complures. 1. بنو غفار Banu Gefar. 2. بنو بكر Banu Bacr, è quibus الديال AlDiyal. Diyalienses. 3. بنو ليث Banu Laith. 4. بنو الحارث Banu'l Hareth. 5. بنو مداح Banu Modlah. 6. بنو ضمرة Banu Damrah.

Ab Amro autem, Cenane filio, ortum ducunt العامريون Amerienses, ab Amero Amrienses. A Maleco بنو فراس Banu Pheras. E Tribubus etiam Cenane الاحابيش Habashite quos falso nonnulli, nomine decepti, pro Abyssinis habent.

Nadro quem falso nonnulli Korai shum vocant, natus in recta serie مالك Malec. Maleco فهر Phehr, qui & قریش Korai sh, seu ille potius à quo denominati Korai shite ob audaciam, sc. قرش quod belluæ Marinae nomen. Phebro in recta linea غالب Galeb, ex-

tra lineam *Mohareb*, & *Hareth*. *Moharebo* oriundi *Banu Mohareb*, qui iidem *Banu'l Choloj*. *Haretho* *الخلاج* *Shaihan*: *Haretho* *شيبان*. *Galebo* natus in recta linea *Lowa*. Extra lineam *Taiyemo'l Adram*, i. e. *Taiyem* imberbis cujus posterii *Banu'l Adram*. *Lowa* natus in recta linea *Caab*, extra lineam, 1. *Saad*. 2. *Chozaimah*. 3. *AlHareth*. 4. *Amer*. 5. *Afamah*, (quibus addit author libri *Mafalec* *Iofham*, *Auf* & *Amrum*) à quorum singulis excepto *Haretho* denominatæ Tribus. E filiis *Ameri* *Amrus*, & *AbdWoddi*.

Caabo natus in linea recta *Morrah*. extra lineam *Hofais*, & *Ada*. *Hofaisi* posterii *Banu Femah*, & *Banu Sabm*, *Ada*, *Banu Ada*, è quibus *Omar Ebn'ol Chetab*, &c.

Morra in recta linea successit *Celab*. Extra lineam sunt *Taiyem* & *Toktdhab*, *Tayemo* oriundi *Banu Tayem*, è quibus *Abu Becr*, & *Talhah* *Yoktdhabo* autè *Banu Machzum*, è quibus *Chaled Ebn'ol Walid*. *Celabo* natus in recta linea *Kofa*, extra lineam *Zahrah*, à quo *Banu Zahrah*, è quibus originem duxit *Amenah*, *Mohammedis* Mater. Magni autem erat *Kofa* inter *Korashitas* suos nominis, & cui claves *Caaba* restitutas debent. Illi natus in linea recta *Abd Manaph* (cui nomen *Mogirah*) extra lineam *Abdol Dar*, & *Abdol Uzza*. *Abdol Daro* oriundi *Banu Shibah*. Ex *Abdol Uzza* posteris *Zohair*, & *Chadijah*.

Abd Manapho natus in linea recta *هاشم* *Hashem*, qui populi sui princeps fuit, ac primus *الرحلتين* i. e. binas pabulatorum catervas, æstivam, sc. & hybernam, quarum in Alcor: fit mentio, apud eos instituit. Extra lineam 1. *عبد شمس* *Abd Shems* qui pater *أمية* *Ommaiya*, à quo *Ommawaide*, è quibus *Othman Ebn Affani*. Nec-non *Moawiab Ebn Abi Sofyan*, & *Merwan*.

2. *المطلب* *AlMotallab*, à quo *المطلبيون* *Motallabide*. E quibus fuit *Antistes* lectæ *Shafiensis*, sc. *Mohammed*, *Ebn Edris*, *Ebn il Abbas*, *Ebn شافع* *Shafea*, &c.

3. *نوفال* *Nawfal*, A quo *النوفاليون* *Nawfalide*. *Hashemo* natus in linea recta *عبد المطلب* *Abdol Motallab*. *أبو المطلب* *Abdollah*, in linea recta. extra lineam omnes patrum *Mohammedis*, sc. *حمزة* *Hamzah*, *العباس* *Al Abbas*, à quo *Chalifæ Abbaside* genus ducunt. *أبو طالب* *Abu Taleb* pater *Alis*, *أبو لهب* *Abu Labeb*, *الحارث* *AlHarreth*, *ضرار* *Ddo-rar*, *المقوم* *AlMokawan*, *جحل* *Jabel*, *الزبير* *AlZobair*, *عبد الكعبة* *Ketham*, *عبد القيس* *Abdol Casba*. *Abdollahi* filius *Mohammedis*, qui natus anno *الفيل* i. e. *Elephantii*, quæ *Arabum* ante *Hejram* *Epoche*.

Atque hæ præcipuæ sunt *Arabum* antiquiorum *tribus*. Ego certe *Maimonidi* inter eos qui non magni sint momenti, quibusque pervolvendis non multum infumi debeat temporis, *libros*, *أدناس العرب* i. e. *Origines Arabum* numeranti facile assenserim, quas tamen hoc loco qua potui fide ex *Ismaele Abulfeda* & *Shahaboddino Ahmede Ebn Tabya* aliisque ut referrem eo inductus sum, quod scribit ille, qui *Chronicon Sara-*

cenorum quod in calce *Alcorani* Latine versi habetur, edidit, sc. *Non posse barbara illa Nomina recte instaurari sine libris Arabicis*: Bene addit, *Nec etiam multum in his momenti est situm*. Quod si vel aliquantillum infit, *tabulam istam ex qua reponi possint, Lectoris oculis subjecimus*.

Duplexque iis pariter convenit status, *Ignorantia* alter, alter *Islamismi*.] Ita sc. tempora & conditionem *Arabum*, qui ante & post *Mohammedem* distinguunt, الجاهلية sive *Ignorantia*, quem vocant, statum sic describit *Ebnol Athir*, esse sc. الحال التي كاذن عليها المعرب قبل الاسلام من الجهل بالله ورسوله وشرايع الدين والفاخرة بالانساب i. e. *Statum in quo fuerunt Arabes ante Islamismum, quod ad ignorantiam Dei & Apostoli eius & constitutionum religionis, & gloriationem de prosapia [nobilitate] & superbiam & fastum, &c. Islamismum autem vocant الطاعة والانتقيان لله, cum quis Obedientiam & submissionem Deo profiteatur. Vel ut rectius Mustafa Ebn Kassai in libro Taarifat. الاسلام هو الخضوع والانتقيان بما اخبره الرسول is demum, Islamismus est, cum quis se iis qua à Mohammede tradita sint submittat & auscultet, seu religionem ab eo institutam amplectatur.*

Ita sc. (referente *Sharestano*) roganti *Gabrieli* speciem ac habitum *Arabum* induto, *Quid esset Islamismus?* Respondit *Mohammedes*, ان وتشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله وان تقيم الصلاة وتو في الزكوة تصوم شهر رمضان وتحج البيت ان استطعت اليه سبيلا . e. *Ut confitearis non esse Deum praeter Deum illum, & Me esse Apostolum Dei, & ut tempora precum statuta diligenter observes, & Eleemosynam*

nam præstes, & mense Ramadani jejunes, & ut ad Caabam,
 si commode possis, peregrinationem religionis ergo institu-
 as. Hanc definitionem testimonio suo comprobasse
 Gabrielem. Hinc ergo sectam suam *AlEslam*, *Is-
 lamiſmum*, se *Muslemos*, seu *Islamitas* appellant. at *Judæi*
 transpositis literis, eos *Ismaelitas*, & religionem ipso-
 rum *Ismaelismum*: per contemptum quidem, at no-
 mine quod ipsi facile admiserint; utpote qui *Ismaelem*
 tam generis quàm religionis suæ parentem post *Abra-
 hamum* agnoscant, nec aliam esse contendant quam
 profitentur doctrinam ab ea, quam ipse olim à patre
Abrahamo acceptam professus, posteris suis com-
 mendatam reliquit. Quod si semel à *Sharestanio* didi-
 cerimus, melius quæ postea dicenda sunt, & quid præ-
 texuerit *Mohammedes* & quid egerit intelligemus. Sic
 igitur ille

لما انشعب النور الوارث من آدم الي ابراهيم
 ثم الصادر عنه في شعبين شعب في بني
 اسراييل وشعب في بني اسمعيل وكان النور
 المتحدر الي بني اسراييل ظاهرا والنور المتحدر
 الي بني اسمعيل مخفيا كان
 يستدل على النور الظاهر بظهور الاشخاص
 واطهار النبوة في شخص شخص ويستدل على
 النور المخفي بابانة المناسك والعلامات
 وستر الحال في الاشخاص وقبلة الفرقة الاولى
 بيت المقدس وقبلة الفرقة الثانية بيت
 الله الحرام وشريعة الاولى طواهر الاحكام
 وشريعة الثانية رعاية المشاعر الحرام وخصما
 القريب

الفريق الاول الكافرون مثل فرعون وهامان وخصما
الفريق الثاني المشركون من عبدة الاصنام
والاوثان

i. e. Postquam divisa est lux quæ ab Adamo ad Abra-
hamum, deinde ab eo ad posteros derivata est, in duas par-
tes; quarum una apud filios Israelis mansit, altera apud fi-
lios Ismaelis; fuitq; lux quæ in posteros Israelis descendit
manifesta; quæ ad posteros Ismaelis pervenit, occulta; lu-
cis illius clarioris indicium factum est multarum persona-
rum apparitione, & prophetiæ in multis ex ipsis manifesta-
tione; at lucis obscurioris, declaratione rituum & signo-
rum, et inter paucos conclusus est rei status. Keblah au-
tem sectæ primæ fuit Templum Hierosolymitanum, Secun-
da vero Templum Meccanum, Lex prioris, iudiciis mani-
festis constabat, posterioris, observatione Signorum Sacro-
rum. Inimici prioris, fuerunt infideles, ut Pharaoh et Ha-
man, posterioris autem, *كولواينتا* seu Idololatra, Idolorum
et Statuarum Cultores.

Hæc ille. Quid aliud ergo erit *Islamismus* quam
Ismaelismus? *Ismaelem*, *Zorhamidas* & *Amalekitas*
الى الاسلام seu, ad *Islamismum* invitasse dicunt; *Mo-
hammedes* ergo in quem lucem illam prophetiæ in ip-
so terminandæ signum, desisse volunt, dum apertio-
rem rituum *Ismaelitarum* sectæ propriorum doctri-
nam *Alcorano* (coelitus, ut fingunt, demisso) tradidit,
Arabesq; suos ab Idolorum cultu revocavit, *Ismae-
lismi* sub *Islamismi* titulo restaurator haberi vo-
luit.

Pag. 2. l. 15

Fuitque regnum ipsorum penes Tribus *Kabtan*,
&c.] Quod de Veterum *Arabia* Regum memoria
superest.

ſuperest كثير من قليل *i. e. paucum admodum de multo* esse extra dubium est. Ne penitus oblivioni traderentur eorum tam nomina, quam res gestæ, illorum diligentia debemus qui antiquitus ore tradita, nec aliis, quàm labili hominum (qui محل النسيان) ac apud Arabes juxta Grammaticorum non paucos ab oblivione nomen fortiti) memoria, archivis reposita literis consignarunt. Si cui operæ pretium videatur veteris historiae reliquias typorum etiam *fidei committi*, non gravabimur hic catalogum tam eorum qui apud Hamyarenses in regione Yaman, (quibus primas defert Author noster) quam qui alibi regnarunt, ex *Abulfeda, Alfannabio, Ahmede Josephi filio, Scholiaste in Epistolam Ebn Abduni, &c.* excerptum subnectere.

Regum Yamanensium series. ملوك اليمن

1 *Kabtan i. e. Jochan fiberi filius. Ferrur* اول من ملك ارض اليمن ولبس التاج
hic i. e. Primus qui in Yaman regnavit, et Dadema induit.

2 *Yaarab Kabtani filius, atque hic* اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
من ذنقبا لعربية واول من حياة ولده بتحية اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
Arabicelocutus est, et quem primo salutârunt filii ipsius اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
salutatione regni (seu ملوك i. Regum) propria, nempe, اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
Abnuas maledictionem & prosperè, seu jucundè agas اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
manè. De salutandi, sive bene precandi formula ista, اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
quam Regum suorum propriam esse voluerunt اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
Arabes non inutile fuerit pauca hic explicationis اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية
gratia attexere. اول من نطق با لعربية واول من حياة ولده بتحية

Sic igitur *Almotarrazi* in libro *Mogreb.* ان
اهل الجاهلية كانوا يحيون الملوك بقولهم
ابيت

ابيت اللعن ولا يخاطبون به غيرهم حتي ان
 احدهم انما تولى الامارة والملك قيل له فلان قال
 التحية i. e. *Arabes prisci Reges suos salutabant his ver-*
bis, Abnuas maledictionem. nec alium quempiam pra-
ter eos hac formula compellabant, adeo ut cum ipsorum quis
ad regnum erectus esset, de eo dicerent o deiva salutationem
accepit. Unde & التحية i. e. Salutatio, idem apud
iplos per سجاز i. e. per Metaphoram valet ac Reg-
num, & حياكي الله quod proprie sonat Deus vi-
ram tibi prolonges) idem ac ملكك الله Deus te ad
Imperium evehat, testibus Alfauharo & AlFiran-
Zabadio &c. Quod ad formulæ autem significationem,
 ابيت اللعن كان هذا في تحايا
 الملوك في الجاهلية والدعاء لهم ومعناه ابيت ان
 i. e. *Formulâ hac,*
abaito'blaam, i. e. Abnuas maledictum, Reges suos olim
salutabant, iisque bene precabantur; sensus autem ejus
hic est, Cave facias aliquid cujus causâ, maledictis se in-
cessant, et convitijs proscindant. Eadem ferè apud Al-
Fauharium legimus. Observatu autem hic dignum est
 ابيت quod Imperandi vim habet, præteriti
 formâ efferri, ac sonare, quasi rem gestam narraret,
Abnuisti, seu Noluvisti maledictionem: Quod & in aliis
sive bene, sive male precandi formulis, apud Arabes
fieri solet. Cujus rei rationem, quia non adeò trita est,
ex Albarezii in Sermones Ebn Nobatæ Scholiis referre
libet. Ille igitur comprecationem istam quâ quoties
Mohammedis nomen proferunt, utuntur sc. صلي الله
فعل Propitius sit ei Deus explicaturus, hæc habet
 ما مضى معناه الدعاء اي اللهم صل عليه ولما
 كان البناء صيغة الامر والامر للانبي
 ارادوا

ارادوا ابعاده عن ذلك فجعلوه بلفظ الخبر مثل
 غفر الله لك واحسن اليك وليس هذا في الحقيقة
 i. e. *Verbum* بفعل ماض انما هو سواءل و تضرع
præteriti temporis hic comprecandi significatum habet
sc. Deus sis illi propitius. Cum autem hujusmodi locutio-
nes imperii spectem habeant; Imperari autem inferioribus
soleat, hoc refugientes, eas verbo præteriti enuntiant, ut
 احسن اليك *Propitius fuit tibi Deus, et*
 غفر الله لك *Benefecit tibi Deus,* ubi non pro revera præterito ha-
 beri debet verbum, sed petitionis, ac supplicationis
 sensum habere, ut imperativi vicem sustineat, viz:
Propitius tibi fit, Benefaciat tibi Deus:

3 *Yashhab, Yaarabî filius.*

4 *Yashhabi filius,* (q. d. *Servus Solis*) *عبد شمس*
 qui quod multa ab hostibus spolia reportaverit
i. e. Multos fecerit captivos, inde
Saba. hic celebrem in regione
Mareb aggerem struxit, atque ipsam urbem *Ma-*
reb quæ inde *مدينة سبأ* *i. e. Vrbs Saba* audit. Alii
Saba autem ur-
 bis, alii *Mareb* cognomen regis qui *Yamano* impera-
 vit. *Saba* isti filii erant complures, è quibus
Amrus *كهلان* *Amrus* *عمر* *Amrus*
Hamyar *عمر* *Amrus* *عمر* *Amrus*
Ashaar, &c.

5 *Hamyar Saba filius,* cui nomen illud (ut
 volunt) inditum *كثرة لباسه الثياب الحمراء* *i. e.*
 quod plerumque vestibus rubris indutus incederet. Hic
Thamudum ex *Yamano* in *Hejazum* expulit. [ac pri-
 mum hunc è regibus *Hamyarensibus* capiti suo dia-
 dema aureum imposuisse referunt *Alfannabius &*
Abmed Iosephi, filius]

6 *Wayel*, *Hamyar* filius ita *Abulfeda*, at alii *Hamyar* fratrem ipsius *Cablanum* successisse volunt. & pro *Wayel*, habent *Wathel*.

7 *Alfacfac*, *Wayeli* filius. *AlFauhari* *Alfacfac* filium *Wayele* vocat.

8 *Taafar*, *Alfacfaci* filius.

9 *Dhu Riyash*, cui nomen *عامر* è posteris *Asi* filii *Hamyar*.

10 *AlNeoman*, *Taafari* filius, *المعافر* *Al-Moafer* dictus, qui collectis copiis *Amerum* fugavit.

11 *Asmah* *Noomani* filius.

12 *Shaddad* filius *Adi*, f. *AlMatata*, f. *Saba*, qui ad ultimum usque occidentem pertingens multa potentia suæ vestigia reliquit.

13 *Lokman*, *Shaddadi* frater [at *Allannabius* post *Shaddadam* collocat *Morthedum*, qui *Dhu Aud*, cognominatus, (quem sexcentos annos regnasse refert *AlFirauszabadius*) deinde *Amrum* *Morthedi* filium.

14 *Dhu Sadad* ejusdem fater.

15 *AlHareth*, *Dhu Sadadi* filius, qui *AlHareth alRayesh*, quòd reportatis in *Tamanum* spoliis populum ditavit, cognominatus est. quoniam *رأش الناس في أيامه* [Because in his days they feathered their nests, ut loquuntur nostrates,] à *رأش* quod propriè plumam per metaphoram opes denotat. Hic ille est qui *تبع الاول* i. e. *Tobba* primus audit.

16 *Dhu'l Karnain Assaab*, *Rayeshi* filius: atque hunc *Bicornem* istum, cujus in *Alcorano* mentio, non *Alexandrum Macedonem* esse volunt

lunt ex Ebn Abbasi sententia.

17 *Dhul Manar* Abraham, *Dhul-karnaini* filius, inde cognominatus, quod primus *ضرب المنار على طريقة في مغازية ليهتدى بها* *i. Pharos in via struxit cum hostes bello invaderet, eos inter redeundum via indices habiturus.*

18 *Africus*, *Abraha* filius, à quo denominata *Africa* referentibus *Aliannabio*, *Ahmede Jo. sephi* fil. & Schol in Epist. *Ebn Aldun*, & *بربر* *Barbari*, populi à *Joshua* fugati reliquæ, è *Palestina*, *Ægypto*, &c. in eas quam jam occupant sedes, translati.

19 *Dhul Adhaar Amrus*, *Africi* frater, inde *Dominus terrorum*, seu *Terribilium* cognominatus, quod monstruosum quoddam hominum quos bello ceperat, vel (ut alii) *Simiarum*, aut *Satyrorum*, genus in *Tamanum* invexit, quibus tunc primum visis territus atque consternatus est populus.

20 *Sharhabil*, è *Sasfai* posteris, quem pulso *Dhul Adhaar* Regno præfecerunt *Ham-yareses*.

21 *AlHodhad*, *Sharhabili* filius.

22 *Balkis*, *Hodhadi* filius annos 20 regnâsse fertur. atque hanc eam perhibent *Saba* reginam, quæ *Salomonem* adiit, eique nuptam.

23 *Nasherol' neam* i. e. *Spargens beneficia*, ita dictus ob insignem liberalitatem, cum aliàs nomen ipsi esset *مالك* *Malec*. hunc, cum exercitum quem in Occidentem duxerat, arenâ obrutum perdidisset, statuam ex ære conflata[m] erexisse tradunt; cujus pectori characteribus antiquis insculpenda curavit hæc verba, *ماوراي من هب* i. e. *Non est pone me aditus. Non ultra.* *Sharhabili* filius.

24 شمر درخش *Shamer Yaraash* i. e. *Shamer* qui tremuit, tremens à tremore qui ipsum occupaverat denominatus. *Nasberi* filius, vel juxta alios *Africi*, ab eo *Samaricandam* nomen traxisse volunt.

25 ابو مالك *Abu Malec*, *Shameri* filius.

26 امران *Amran*, *Ameri* filius, è posteris *Cablani*, translato tunc imperio à posteris *Hamryari*, ad posteros fratris ipsius *Cablan*. fuit *Amran* iste *كافرا* *Hariolus*.

27 عمرو بن عامر *Amrus* filius *Ameri*, cui cognomen *مزيبيا* *Mazikia*, quasi *Dilacerator* dicas, inditum, quòd binas quas quotidie induebat, vestes, vesperi dilaceraret, eas vel ipse rursus induere, vel ut ab aliis induerentur, pati dedignatus. v. *AlFauharium* & *AlFirauszabadium*, &c.

28 الاقرن *Al Alkran* f. *Abimateci*.

29 ذو حبشان *Dbu Habshan*, *Akrani* filius, atque hic est qui *Tasmum* & *Fadisum* (ut perhibent) è medio sustulit.

30 تبع *Tobbaa*, *Alkrani* filius.

31 كليكرب *Colaicarb*, (velut *AlFannabius*, & *Ahmed Ebn Yusuf*. ملكي يكرن *Molaic Yacrab*, *Tobba* filius.

32 ابو كرب اسعد *Abu Carb Asaad*. qui تبع الاوسط i. e. *Tobbaa medius*, cujus in *Alcorano* mentio; 700. ante *Mohammedem* annis floruisse perhibetur, ac primus *Caaba* aulae circumdedisse, Ejus suasu ac ignis, quem in rebus dubiis consulebant *تاكل* quod qui falsum prætenderet, consumere soleret; qui verum diceret, intactum relinqueret indicio, *Hamyaenses* ab *Idolorum* cultu ad *Judaismum* conversi, atque inde fuit *اصل اليهودية في اليمن*

Judaismi

AbulFeda paulo aliter, quod sc. quoties in publicum prodiret, novam assumeret vestem lacerata priore.

Judaismi apud Yamanenses origo. v. Allannab. Abmedem & Scholialten Ebn Abduni. Mortuus est à suis occisus.

33 حسان *Hassan, Tobbai filius; hic cum eos qui patrem interfecerant, è medio sustulisset, ipse à fratre interfectus est.*

34 عمرو *Amrus Tobbai filius cognominatus i.e. Dominus lignorum, quod continuis vexatus morbis, ne ad secessum, nisi sella portatus, iret.*

35 عبد كلال *Abd Celal, Dub' awadi filius.*

36 تبعا حسان *Tobbaa Hassan, (at Abulfeda Tobbaa filius Hassani, f. Colaicarb.) تبعا الأصغر Tobbaa minor, vel minimus dictus.*

37 الحارث *AlHareth, Amri filius: qui & Iudaismum amplexus est.*

38 مرثد *Morthed, Celali filius: post quem divisum est Hamyarensium imperium. Regnasse tamen post illum perhibetur;*

39 و كعدة *Waciaa, Morthedi filius.*

40 ابرهة *Abraham, Alsababi filius: qui cognominatus est شبيبة الحمد*

41 صحيان *Sabban: ita AbulFeda, at loco ejus habent Allannab: & Ahmed ابرع عقيقان Ebn Dakikan, cui fuit celebris ille Amri Ebn Maadi Cerbi gladius, Samsama dictus, qui cum postea in manus Rashidi Chalife pervenisset, ac ad ipsum Gracorum Imperator gladios quosdam præstantes misisset, ille coram Legatis prehensio Samsama eos omnes medios, raphanorum instar, scidit, ut ne minimum interim in Samsama acie vestigium appareret.*

42. ذو شناتر *Du Shanater. Ita, teste AlFiranzabadio,*

badio, dictus *لاصبع زائدة له* quòd *digitus illi esset superfluus*: at *Alfaubarinus الشنادر Yamanensibus in aures dici scribit, atque inde cognominatum regem istum cui nomen لختياش Lachtiash. Homo impurissimus, qui pueros nobiles turpi libidine dehonestavit quo Hamyarensium, apud quos Cinædum regnare nefas, imperio inepti essent.*

43. *دو نواس Du Nowas*, ita à Cincinnis à tergo pendulis dictus cùm alias nomen ipsi esset *يوسف يوسف, seu Josephus. Hic omnes qui Iudaismum profiteri recusarent in اخدون i. e. foveam ignis accensam coniecit. Unde & صاحب الاخدون quasi Dominus foveæ appellatus. Ejus meminit Alcoranus. annis 70. ante Mohammedem floruit.*

44. *دو لادن Du Iadan*, i. e. Voce amænâ præditus. Ultimum hunc statuit *AbulFeda*, regum *Hamyarensium*, quorum imperium (juxta ipsum) duravit annos 2020. at secundum *Allannabium & Ahmedem* ultra 3000. Quos annos singuli regnarunt non designavimus (inquit) quòd omnino incertum sit quod iis vulgò attribuitur spatium. Unde est quod dixerit *Author توارىخ الامم i. e. Ararum, seu Historiarum gentium, non esse inter omnes historias اسقم* *توارىخ ملوك حمير i. e. Minas* sana quam *historie regum Hamyarensium, cùm pro tot annorum spatium tam paucos numerent reges. Sex enim & viginti reges (inquit) numerant, quorum regnum 2020. annorum spatium compleat. Hæc ille, at Authorem ab eo citatum erroris hac ex parte inculcat Allannabius, quòd certum sit & alios post Mazikiam regnasse. Nisi ita excusari possit ut dicatur 26 solum esse de quorum regno conveniat inter historicos. Annos ergo quos ipsorum nonnullis*

nonnullis assignant alii, omisimus & nos, *Abul Feda* judicium secuti. Post *Dulladan* imperârunt regioni *Yaman* ex *Abyssinis* & *Persis* octo: deinde in *Moslemanorum* potestatem redacta est. ita *Abul Feda*. at *Al-Iannabius* & *Ahmed Ebn Yusuf*, ultimum regum *Ham-yarensum* statuunt *Du nowas*, qui cum 260 annos juxta *Al-Iannabium*, 66. juxta *Ahmedem* regnasset, in angustias ab *Abyssinis* redactus, in mare, equo concitato, irruens periit. Causa belli crudelitas ipsius erga Christianos, quos *Vivicomburio*, & variis cruciatibus è medio sustulit, quâ motus *النجاشي* *AlNejashi* *Æthiopum* rex, copias suas contra ipsum in *Yaman* misit. Sub ipso tamen Christianismum amplexos *Najran* incolas refert *AlGiannabius*.

45 *أرياط* *Aryat*, *Æthiops*.

46 *أبرهة الأشرم* *Abraham Alashram*: ita à cicatrice vulneris ipsi in facie inflicti denominatus. Hic est qui *صاحب الفيل* i. e. *Dominus Elephanti* audit, ejus nempe, à quo capitulo *Alcorani* quod *سورة الفيل* dicitur, titulus. Caput ipsum, quod & breve sit & ad illustrandam historiam faciat, apponemus.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْم تَرْكِیْفِ فَعَلَ رَبِّكَ
بِاصْحَابِ الْفِیْلِ الْم یَجْعَلُ كَيْدَهُمْ فِی تَضَلُّیْلِ
وَأَرْسَلْ عَلَیْهِمْ طَیْرًا أَبَابِیْلَ تَرْمِیْهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ
سُجْجِیْلِ فَجَعَلْنٰهُمْ كَعَصْفٍ مَّاكُولٍ

i. e. *In nomine Dei miseratoris, misericordis. An non vidisti quomodo egerit Dominus tuus cum Dominis Elephanti? an non dolum ipsorum irritum fecit, misitq; contra eos avium greges quæ in ipsos lapillos è * luto cocto dejicerent, eosque posuit instar segetis depasta? Historiam, ad quam alludi hic volunt, ita narrant Interpre-*

طیور
مطیور
Iallalain:

tes. *Abraham* sc. istum *Yamani* sub *As'hama Alnajashi*, seu *Ethiopum* rege, præfectum in urbe *Sanaa* Ecclesiam struxisse, ad quem, neglectui habitâ *Caabâ*, peregrinationes ab hominibus institui voluit. eam cum *Arabs* quidam conspurcasset, & indignè tractasset ad iram provocatum *Abraham* se ad diruendam *Caabam* juramento obstrinxisse, atque ejus rei gratiâ collectis copiis *Meccham* rectâ tetendisse. Fuisse illi * *Elephantem* nomine *Mahmud*, qui cum jam *Mecchæ* propinquus faciem *Caabæ* advertere cogeretur in genua procumbens progredi recusabat; cum aliò alacriter pergebat. Misisse autem Deum avium greges quæ singulæ ternos gestabant lapillos, ore unum, pedibus reliquos, magnitudine inter lenticulam & cicerem, ejus tamen ponderis, ut cum in hominem galeâ obiectum deciderent, perforatis galeâ & homine (addunt *Jallalani*, & *Elephanto*) in terram caderent. iis inscripta fuisse perdendorum nomina. Vide *AlCestaph*, *AlBidawium*, *Jallalani*, qui *Commentarios* in *Alc.* scripserunt: & *historicos* *Abul Fedam*, *AlJannabium*, *Ahmedem*, &c. contigisse hoc tradunt anno *Anusherwani* 42, quo & natus est *Mohammedes*.

* *Uralii*, (teste *Abul Fedâ*) plures.

Abul Fedâ.

47 *Yacsum*, *Abraha* filius.

48 *Masruk*, *Abraha* filius, qui ultimus *Ethiopum* *Yamano* imperavit, reverso ad *Hamyarenses* regno. *Ethiopum* autem imperium annos 72. circiter durâsse refert *AlJannabius*; regnante *Aryato*, 20. *Abrahah*, 50 circiter. *Yacsumo*, duos.

49 *Saif Ebn Di Yazan*, *Hamyarensis*, qui impetratis ab *Anusherwano* rege *Persarum*, (quas frustra prius ab *Heraclio* Imperatore petierat)

petierat) copiis, regnum avitum ex *Æthiopum* manibus eripuit: à quorum tamen aliquibus, quibus familiariter usus est, & ipse interfectus est. Mortuo eo, non alii *Yamani* imperârunt quàm quos præficeret *كسرى Cesra*, seu *Persarum* rex. ac pro *Saifo Ahmed Ebn Yusuf* ipsius filium *معدى كرون Maadi Carb* substituit. *Saifo* sc. ante impetratas à *Cesra* copias in *Persia* mortuo, *Maadi Carbo* ab *Æthiopicis* interempto, regnum à *Saba* posteris penitus transiisse, præfecto à *Cesra* primo *وهرز Wahzar*, post eum *مرزبان Marzaban*, deinde *سيحان Sibam*, 4° *تورجيس Torjis*, seu *Georgio*, ultimo *بازان Bazano*, quo *Mohammedi* nomen dante, ad *Mohammedanos* devoluta *Yamani* præfectura, cujus partem à *Mohammede* accepit *شهر Shahr*, *Bazani* filius.

Atque hæc regum *Hamyarensium* series est, quorum singulis titulus erat *تبع Tobbas*, ut *Romanis*, *Cæsar*; *Persis* *كسرى Cesra*; iis nempe qui regionibus *حمير Hamyar*, & *حضرموت Hadramut*, dominarentur, alios enim *Tobbas* non audiisse testatur *Al-Firauzabadius*. *قبل لا يسمي تبعاً حتى يملك حمير* Non insigniebantur titulo *Tobbai* (inquit *Ebn Athir*) nisi qui *Hamdramyt*, *Saba*, & *Hamyar*, possiderent. Fuisse tamen & in aliis *Yamani* partibus reges *Saba* oriundos testantur historici, sed de quorum numero & nominibus nihil certi constat. Cur autem *Tobbai* dicti fuerint rationem hanc reddit *Alkodasi*, *لان كل منهم يتبع صاحبه كما يقال* i. e. *Quoniam* alter alteri succederet, eodem modo quo & *Chalifa* post *Mohammedem* appellantur. Nomen ergo *Tobbai* in versione adhibuimus, ad quod in voce *متتابعه* quæ [alii aliis succedentes

المملك
النافن
القبول
والامر

Ebnol Athir.

* In sing.
مقول

succedentes] sonat, alluditur, tum quod in alio exem-
plari à *timeis eroso*, scriptum fuisse præfixa و copulæ
notâ, conjicimus والعبا بعة quod plurale est, تبع
Dicti autem & alias *Tamanensium Reges*, اقبال
& اقوال à singulari قيل quasi *dictatores* à قول
quod *dictum* significat يقول ماشا فينغد
Ita vocatur Rex (inquit *Al Firanzabaasus*) quia dicat
quicquid voluerit, & transit [*dictum ejus*] seu sub-
ditos dicto obsequentes habeat: eandem ob ratio-
nem & * مقاول *Makawel* ab eodem themate dicuntur.
aliis tamen placet (ut & apud ipsum videre est) hos
titulos potius regibus minoribus, seu præfectis Re-
gum attributos. القيل ملك من ملوك حبير دون
Alkast Rex est è Regibus Hamyar,
infra Regem maximum, inquit *Allaubarius.* ita & *Abul-*
Feda المقاول هم الذين يملون الجهات الكبارى
i. e. *Al Makawel sunt qui magnis Tamani pro-*
vinciis præfunt.

Reges Arabum الذين كانوا في غير اليمن i. e.

Qui alibi quàm in *Taman* regnarunt, ac primò

ملوك الحيرة Reges *Hirenses.*

1 Primus in * *Hira* regnâsse perhibetur مالمك
Malec quidam è *Cablani* posteris, ac floruisse tempo-
re الطوايف ملوك i. e. *Regum Provinciarum* seu par-
tium, ita vocant Reges quos *Provinciis Persia Ale-*
xandrum præfecisse autumant.

2 عمرو *Amrus*, *Maleci* frater.

3 جذيمة *Iodaimah*, *Maleci* filius. الابرش

Abrahs

* *Tamano*
sc. ob مدبل
الفرم
egressus.

Abrash dictus **ابراش** scil. ob *Lepram* quæ ipsi inerat: unac, **الابراش** dicendus fuerat, quod ipsi nomen imponere veriti *Arabes* **الابراش** dixerunt, quod mollius quid sonare videtur, ic. maculis aspersum, ita *AlFirauszabadius*. Hic est cujus & in proverbio mentio **كلد ماني جنيمه** i.e. *Instar daorum Fodaimæ compotatorum*. Primus idem ex *Arabum* Regibus qui sibi **المجنيف** i.e. *Machinam bellicam seu Ballistam* confecit, primus cui * cerei præferebantur, primus qu **جنبت له البغال** † referentibus *AlFannabio*, *Ahmede*, *Fosephi* filio. & Scholiaste in *Ebn Abdun*. Bellum cum *Amro* quodam *Amalekita*, qui *Mesopotamia* imperavit gessit, eumq; è medio sustulit. ipse deinde **زبا** *Zoba*, *Amri* filia, cujus amore irretitus fuerat, astu interfectus periit. Qui sequuntur Reges **اللاخميون** *Lachmienses*, seu *Lachmida* audiunt; è posteris scil **بن عمرو بن هبنا** *Lachmi* f. *Amri*, f. *Sabe*. dicuntur & **المنادير** *Mondari*, & **المندر** *Familia Mendari*.

رقاش *Amrus Adi* filius è **عدي بن عمرو** *Rakash* *Fodaimæ* sorore, qui avunculi sui cædem ut ulcisceretur, dolo **قصير** *Kosairi* cujusdam, qui *Fodaimæ* servus fuerat, obtinuit. Hoc pacto. Præcisi *Kosairo* volenti nares, & tergum flagellis laniatum, quo melius se in gratiam *Zobæ*, quasi *Amro*, à quo tam indignè tractatus fuerat, summopere infensus, insinuaret, atque ita opportunitatem nactus vindictam de ea sumeret. Quod & fecit, mercium (quibus importandis à *Zobæ*, quæ fidem ipsi adhibuerat, præfectus est) prætextu, hominibus armatis quoscistis incluserat, in ipsius arcem, introductis: cujus facti

* من رفع

بين يديه

† *Aljannab.* Scholiast.

هذه

facti memoria ne periret cautum est proverbio.
 اذفا لامر ما جدع قصير اذفا i. e. *Ob causam aliquam ab-*
scidit sibi Kofair nasum. Est & ab Amro proverbium
 كبر عمرو عن الطوق i. e. *Major est Amrus*
quam ut torque induatur.

5 امر القيس Amriol Kais, Amri filius: cui cog-
 nomen البدا الاول Primus.

6 عمرو Amrus, Amriol Kaisi filius: Floruit regnan-
 te apud Persas Saburo Dil Actaf سابورنى الاكثاف
 i. e. Sabur, Scapularum Domino (qui inde dictus quod
 Arabum, quos devicerat, * scapulas abscinderet, (non
 quod ipse latis humeris praeditus esset, ut autumat
 doctissimus Schichardus.) Mater ipsi fuit مارية, cujus
 inaures قرطا مارية Inaures
 Maria.

7 اوس Aus, Kalami قلام filius, Amalekitai

8 Alius quidam ex Amalekitis ايرارو deinde
 reverso ad Lachamidas regno.

9 عمرو القيس Amriolkais, Amri filius, cogno-
 minatus المحرق Almobrek, i. e. Ustor, quod primus
 fuerit qui fontes igne cruciavit. اول من عاقبت
 بالنار

10 النعمان الاعور AlNooman alawar i. Luscus
 Amriol Kaisi filius, qui cum annos triginta regnâ-
 set, ترهد وخرج من الملك i. e. *Rerum mundana-*
rum curam abiecit & regno se abdicavit, dicens
 اى خير في ملك اخره الى فناء i. e. *Quid pro-*
dest regnum, quod certo periturum est? Factum hoc
 regnante apud Persas, بهرام جور Bahram Iaur
 Yazdejerdi filio. Condidisse fertur AlNooman iste
 decantatas

decantatas Arabum Carminibus & Proverbiis arces
 الخورنق *Chawarnak*, & السدير *AlSadir Chawarnaki*
 opitex سنمار *Senemmar*, ab eo de arcis quam struxerat
 fastigio præceps datus Proverbio ansam dedit,
 جزا سنمار *Senemmari premium*, testibus *AlFau-*
hario, *AlFirauzabadio*, *Safoddino*, & *Almida-*
nio.

11 المنذر *AlMondar*, *Noomani* fil. regnavit im-
 perante Persis *Phirauzo Yazdejerdi* filio.

12 الاسود *AlAswad*, *Almondari* fil. Hic *Gassa-*
nidas, Arabes scil. Syria incolas, bello superavit, mul-
 tosque è Regia ipsorum familia captivos cepit: tra-
 dunt alii (referente *Ahmed Ebn Yusuf*) prævaluisse
 ipsi *Gassan*: atque ipsum interemisse: tempore item
Phirauzi.

13 المنذر *Almondar*, *AlAswadi* frater.

14 علقمة الزميلي *Alkamah AlDamyali*, est au-
 tem *Damyal*, familia quædam *Lachmi-*
darum.

15 امرئ القيس *Amriol Kais*, filius *Noomani*, fil.
Amriolkais obMohrek; hunc eum esse qui *Senemmar-*
um de arce quam ipsi struxerat præcipitem deje-
 cit, volunt *Abul Feda*, *Alfannabius*, & *Ahmed Ebn*
Yusef.

16 المنذر *AlMondar*, *Amriolkaisi* filius, cujus ma-
 ter nomine ماريه *Mawiah*, *Ausi* filia, ob insignem
 pulchritudinem cognominata est ماء السماء *Maos-*
samai, i. e. Aqua Cælestis: unde & ipse *AlMondar Ebn*
Maisamai audit, & posterius ejus ماء السماء بنو *Filii*
 aquæ cælestis: quæ appellatio Regibus hisce *Eracen-*
sibus communis est cum iis qui in Syria regnârunt,
 teste *AlFauhario*; ita scilicet denominatis à patre
 suo

suo ابو عامر *Abu Amir Azdiensi* (qui & *Amri Mazikie* pater) cui *Maossamai*, seu *Aqua Cælestis* dici meruit, *لا خلف من* i. e. quod *vices ejus*, popularibus suis annonæ caritate oppressis, *suppleret*, vel (ut loquitur *Allannabius*) *كان يقيم ماله مقام القطر* (quod *liberalitate ac beneficentiâ suâ opes suas pluvia loco substitueret*, seu opibus suis largiter in ipsos erogatis pluvie defectum compensaret. In locum autem *Almondari* istius regno pulsus successus est, à *Cesra* (seu *Chosroe*) *Kobado Persarum Rege*, *AlHareth*.

17 *الحارث* *AlHareth*, *Ebn Amri Cendensis*, quo deinde pulso *Almondarum* restituit *Anusherwan Kobadi* filius. Cujus rei causa fuit quod *Mazdaci* cujusdam impurissimi nebulonis hæresin, quam amplexus est *Kobad*, sequi noluerit *Almondarus*, nec *AlHarethum* eam amplexum pati *Anusherwan*. Digna est relatu historia quæ apud *AbulFedam* in vita *Anusherwani* occurrit, quæ ut intelligatur præmittendum quod in vita *Kobadis* de *Mazdaco* ejusque doctrina refert : ipsum sc. se *Prophetam mentitum* præcepisse hominibus *بالتساوي في الاموال وان يشركوا في النساء لانهم اخوة لاب وام امم وحووا* i. e. ut opes & uxores communes haberent, utpote qui fratres essent iisdem parentibus *Adamo* & *Eva* *genisi*. Siquidem (ut refert *Sharestanus*, qui eum ejusque sectas inter *Manicheorum* sectas numerat) cum omnia inter homines diffidia, odia & bella tolli vellet, quæ plærumque *بهيبت النساء والاموال* i. e. *Mulierum & opum causâ* oriri videret, non aliter, qualem sibi finxit pacem stabiliri posse autumavit, quàm si ea quæ unusquisque sibi maximè propria ducit, omnibus communia

communia faceret eodem modo quo se habent
 الماء والنار والكل i. *Aqua, ignis, & gramen.* Mag-
 no hominum malo in sententiam suam traxerat Im-
 postor iste, *Kobadem* Regem, cui cum successisset me-
 lior patre filius *Anusherman* العادل i. e. *Iustus* cog-
 nominatus, professus est suis duo se Deo vovisse, si
 ad Imperium perveniret, peragenda. Primum sc. se
Mondari familiæ regnum *Hira* restitutum; alterum
 se *Mazdaci* asseclas, qui rerum statum penitus turba-
 verant, è medio sublaturum. Regerente *Mazdaco*, qui
 solio ipsius adstitit, Tantamne hominum multitudi-
 nem morte afficies? Erit hoc في الارض deso-
 lationem terre accersere, cui reparandæ non perdendæ
 præfecit te Deus; Heus impurissime Homuncio (in-
 quit Rex) annon meministi quòd cum à *Kobade* pe-
 tiisses ut copiam tibi cum matre mea pernoctandi fa-
 ceret, atque impetrâsses, ego tibi occurrens ac pe-
 des tuos deosculatus (cujus osculi foetor adhuc nares
 occupat) non destiterim rogare donec à te obtinue-
 rim, ut ab eâ abstineres? Ita est, respondit *Mazdacus*.
 Occidi ergo eum jussit Rex, atque occisi cadaver
flammis tradi, asseclas item ipsius è medio tolli, ut &
Manichæos, quo antiquam Magorum sectam stabili-
 ret: ita rebus in ordinem redactis, & unoquoque
 opes uxorem ac liberos suos sibi habere jussit, datisque
 illis qui à *Mazdaci* Venere promiscuâ geniti fue-
 rant, legitimis uxorum maritis in vernas, imperii sta-
 tum qui in ruinam vergere maleficorum istorum ne-
 quitiam cœperat, in integrum restituit. Illorum qui
Mazdaco adhæserunt hic erat (referente *Ahmede Jo-*
sephi filio) prætextus تقسم بين الناس
 وندرك على الفقرا حقوقهم من الاغنيا
 L *Nos res inter*
homines

Ad verb. Fi-
li meretricis

ابن
المرثية

homines equaliter dividimus: Nos pauperibus, quæ illis à divitibus debebantur, restitimus. quo obtentu, كانوا يدخلون على الرجل فيقتلونه على أمواله وندسائنه i. e. quemlibet liberè invadentes, ipsæ opum vel mulierum causâ vitam eriperent.

18 عمرو Amrus, Al Mondari filius, cognominatus Modret ol' bazarab, ac si dicas Lapollos *Μοδρέπδωρ* scil. وصراامة لشنة ob summam ejus audaciam, & robur invictum teste * Al Faubario, dictus alias Ebn Hend, à matre Hendâ, anno regni ejus octavo natus est Mohammedes.

19 قابوس Kabus, Amri frater: quem tamen volunt alii non regnâsse, sed quòd Regis & filius fuerit, & frater, eodem ipsum titulo insignitum.

20 المنذر Al Mondar, ipsius itidem frater.

21 النعمان Al Nooman, Al Mondari filius, qui أبو قابوس Abu Kabus cognominatus est: hic est (inquit Abul Feda) الذي قنصر i. e. Qui Christo nomen dedit. Causâ ejus ad Christum conversionis hanc narrant Arabum* historiæ. Al Noomano isti amici, seu compotatores bini erant, quos aliquando ebrius vivos (vino tantum, somnôq; sepultos) sepeliri jusserrat. Facti autem, cum à vino expergisceretur, penitentia ductus, in veteris amicitia memoriam tumulum illis condidit, ac duos sibi dies statuit, quorum alterum يوم توعيم i. e. Diem tristitia, alterum يوم تفرح Diem letitia appellavit, hac lege in perpetuum observandos, ut si die qui tristitia dicatus fuerat, cuiquam profectus occurreret, fuso ipsius sanguine tumulum istum tingeret; si eo qui letitia, muneribus onustum dimitteret. Die igitur tristitia cum ei occurreret

* In شرط

* Al Midani, & Ahmed Ebn Yusuf.

curreret *Taiyensis* quidam (à quo benignè quondam, cum venatu detectus & a Comitibus divulsus in ipsius tugurium incidisset, exceptus fuerat) quem nec dimittere voluit contra morem dici, nec interficere salvo hospitii jure (cujus observantissimi *Arabes*) poterat, ita utrique satisfaciendum putavit ut miserum, Vade dato, qui, nisi post elapsum annum certæ neci destinatus rediret, ipsius vice mortem subiret, opibus quibus familiæ sui jacturam compensaret, ditatum, remitteret. Vadem se sistit, misericordiâ, erga peregrinum, & de Rege tam bene meritum, commotus, ex aulicorum præcipuis quidam. Cum advenisset igitur dies qui spatii concessi ultimus erat, nec dum rediisset *Taiyensis*, Rex, servi morte hospitem non invito redempturus, aulicum ad mortem poscit. Non dum elapsum esse tempus, quod non nisi vesperâ terminandum esset, clamitant qui adstant, debere adhuc expectari *Taiyensis* adventum, qui & dum hæc aguntur advenit. Miranti Regi Viri constantiam qui se morti, quam vadis periculo effugere poterat, libenter offerret, ac quid illum promissi adeo tenacem faceret, ut ejus servandi gratiâ vitæ alienæ majorem quàm suæ rationem haberet roganti, respondit ille, Ita se religionis quam profiteretur præceptis edoctum. Quærenti rursus, Quænam esset ista religio: Christiana, inquit. Rex ergo cum fidei Christianæ dogmata sibi exponi petiisset, eam amplexus ac *Taiyensi* & Vade vivere jussis, barbarum, cui insueverat, morem penitus abolevit. Unaque cum ipso in Christum crediderunt, *اهل الحيرة اجمعون* Omnes *Hira* incole, teste *AlMidanio*: at nec tum primum Christianismum *Hirensibus* innotuisse, nec *AlNoormanum* primum

ex illis qui imperium ibi tenuerunt, Christo nomen dedisse discimus ex *AbulFeda* in *Geographia* sua, ubi *Hira* urbem describens hæc habet, وكان من منازل آل النعمان بن المنذر وبها قصر المنذر بن امرء القيس وبني بها الكنايس العظيمة
 i. e. Fuitque sedes familia *AlNoomani Ebn il Mondari*, atque in ea fidem Christianam amplexus est *AlMondar Ebn Amr il Kaisi*, & Ecclesias magnas in ea struxit. *AlMondarus* autem iste *AlNoomani* nostri avus fuit. Porro ab *AlNoomano* isto *Tulipa* apud Arabes nomen ceperunt, qui quod eas magni fecerit & communes esse primus vetuerit, dictæ sunt شقائق النعمان Flores variegati *AlNoomani*. Hic cum annos 22 regnasset à *Cosroe Parwiz* occisus est, ac translatum deinde *Hira* regnum à *Lachmidis* ad *Aiyasum Taiyensem*.

22 *Aiyas*, sexto Regni ejus mense Propheetam agere cæpit *Mohammedes*.

23 *Zadawaih*, *Mahani* filius *Hamdanensis*.

24 *Almondar*, filius *Noomani*, f. *Mondari*. f. *Mondari*, f. *Maissamai*, المغرور *AlMagrur* appellatus, qui *Hira* imperavit usque dum eam occupaverit *Chaled Ebn o'lwahid*. Duravit autem *Mondarorum* qui *Nadari Ebn Rabia* censentur, regnum, teste *Ahmede*, annos 622. menses 8. Fueruntque عمال للاكاسرة على عرب العراق مثل ما كان ملوكي غسان عمالاً للقيصرة على عرب الشام i. e. *Præfecti Arabibus Eracensibus* à *Cesraï*, seu *Persarum* regibus, ut *Reges Gassanii Arabibus Syria* à *Cesaribus*. Sic *Procopius* Ἀλαμάνδερον ἢ ἄλλὰ πέρσαις *Arabiham* vero ἢ παρὰ ῥωμαίοις σαρακηνῶν Regem vocat, in *Persiciis* apud *Photium*. Obiter autem hic notare liceat

ceat quid de ista Regum *Persia* appellatione, كسري Casra, sive *Cesra* sc. observârunt doctissimi Grammatici *Al Fanbarius* & *Al Firauzabadius*, esse scil. معرب Arabicum factum, seu ad linguæ *Arabica* normam formatam à *Persico* خسرو *Chosrau*, quod sonat (inquit *Al Firauz*:) واسع الملك i. e. *Late Regnans*.

Quatuor autem eorum, qui in *Perside* ante propagatam *Mohammedis* sectam regnârunt, ordines statuunt *Arabum* historici, quorum primus est البيشوانية *Al Pishdadarum*, quia scil. appellatio illis communis erat اول سيرة العدل *Pishdad*, quod sonare dicunt اول سيرة العدل i. e. *Primus cursus* (seu viæ, vel sectæ) *justitiæ*. at in margine illius quo usus sum *Abul Feda* exemplaris annotatum reperio, esse تفسيره *Interpretationem*, seu significationem ejus كثير العدل *Abundans justitiâ*, Pish, sc. *Multum*, ان *equitatem* denotare, Secundus الكيانية *Caianiorum*, quorum scil. nominibus (teste *Al Fannabio*) præmitti solebat كي quod * كبير i. e. *magnus*, sonat. ut كى قبان *Cai Kobad* qui eorum primus &c. Eorum ultimus, *Darius* qui ab *Alexandro* victus. Tertius الاشغانية *Ashganiorum*, seu *Ashganidarum*, qui à patre (ut videtur) اشغان *Ashgan* denominati, cujus filius اشغا *Ashga*, primus est de quo aliquid memoriæ proditum est. Quartus الكاسرة *Cesraorum*, seu *Chosraorum*, qui sc. communi *Chosrau* appellatione gaudebant, qui idem & الساسانية *Sasanide*, ab avo ipsorum ساسان *Sasan*, denominati. Sed ad *Arabes* nostros revertendum.

* In nomencl: *Persico-Turc.* كى redditur باشا *Basha*.

Reges Gassanii ملوك الغسان

Erant hi à *Cesaribus*, *Arabibus* *syriae* præfecti, origine

gine *Tamanenses* ex *Azdenſium* familia, unde inundatione العرب sæpius memoratâ, migrare coacti, ſedem ad aquam in *Syria* quæ *Gaſſan* appellata eſt fixerunt, atque inde denominati ſunt. Ante eos *Syriam* occupârunt Arabes الضجاعة *AlDajaamii* dicti, *Salihenses*, quibus illi fugatis, ac regibus eorum occiſis ſucceſſerunt.

1 جفنة *Jafnah* f. *Amri*, f. *Thaalaba*, f. *Amri*, fil. *Mazikia*, cujus imperio, occiſis Regibus *Salihensibus*, ſubmiſerunt ſe Arabes *Kodaenses*, & qui in *Syria* *Damaſcena* erant *Graci*, الروم

2 عمرو *Amrus* *Jafna* filius: qui in *Syria* multa ſtruxit * Monasteria veluti دير ايبوب & دير خالو & دير هذو

3 ثعلبة *Thaalabah*, *Amri* filius.

4 الحارت *AlHareth*, leu *Aretas*, *Thaalaba* filius.

5 جبلة *Jabalah*, *AlHarethi* filius.

6 الحارت *AlHareth*, *Jabala* filius.

7 المنذر الاكبر *AlMondar AlAcbar*, i. e. *Maximus*, *Harethi* filius.

8 النعمان *AlNooman*, *AlMondari* frater.

9 جبلة *Jabalah*, ejuſdem frater.

10 الابهيم *Alibam*, eorundum frater.

11 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

12 جفنة الاصغر *Jafnah alaſgar*, i. e. *Minor*, *AlMondari Alacbari* filius; Hic urbem *Hiram* incendit, inde ipſius poſteri الحرق ال i. e. *Familia incendiarii* dicti.

13 النعمان الاصغر *AlNooman al'Asgar*, ipſius frater.

14 النعمان *AlNooman*, f. *Amri*, f. *AlMondari*, volunt

* Sen, vicos.
عدة الديور

volunt quidam patrem ipsius *Amrum* regem non fuisse.

15 *Iabalab*, *Alnoomani* filius, hic cum *AlMondaro Maissamai* f. bellum gessit.

16 *Alnooman*, *Alhami* filius.

17 *AlHareth*, ipsius frater.

18 *Alnooman*, *AlHarethi* filius.

19 *AlMondar*, *Alnoomani* filius.

20 *Amrus*, ipsius frater.

21 *Hajar*, eorundem frater.

22 *AlHareth*, *Hajari* filius.

23 *Iabalab*, *AlHarethi* filius.

24 *AlHareth*, *Iabala* filius.

25 *Alnooman*, *Alharethi* filius, qui

& *Abu Garb*, & *Kozam* appellatus.

26 *Alham*, *Iabala* filius, qui & *Tadmori* Dominus.

27 *AlMondar*, ipsius frater.

28 *Sharahil*, eorundem frater.

29 *Amrus*, prædictorum etiam frater.

30 *Iabalab*, f. *Harethi*, f. *Iabala*.

31 *Iabalab*, *Alhami* filius, qui Regum

Gassanorum ultimus, sub *Omaro Chalifa Mohammedi* nomen dedit, deinde *Constantinopolim* petiit, ubi se *Christianum* professus est. De spatio quo regnârunt *Gassanii* in *Syria* dubitatur, Quidam annorum 400 fuisse aiunt, alii 600. Multi ex iis *Harethi*, seu *Aretæ* (ut Græcè & Latinè effertur) dicti, at omnes *Arabum* *ουλάρχης Aretas* appellatos, quod asserit *Scaliger*, ab *Arabibus* observatum nondum reperi.

Scholiastes in epist. *Ebn Abduni* paulò aliter quàm

Abul Feda

* Male in
exempl. quo
usus sum le-
gitur,

سبعون
وثلاثون

AbulFeda, &c. Primus (inquit) Regum Syria fuit
الحارث *AlHareth*, f. *Amri*, f. *Ameri*, f. *Haretha*, f.
Amriilkais, f. *MaZeni*, t. *AlAzdi*, &c. qui & ابن ابي
شمر *Ebn Abi Shamer* appellatus. Successerunt ipsi
in imperio * سبع وثلاثون 37. Reges, spatium au-
tem quo regnarunt erat annorum 616, usque ad ulti-
mum ipsorum *Iabalab*, qui imperante *Omaro*
Christianismum amplexus est. Quod si ita se habeat
ac *B. Paulus* anno Christi 34. (ut *Sethus Calvis.*) per
Damasci munimenta in sporta demissus sit, *Omar* au-
tem anno 634. imperare coeperit. erit *Aretas* iste cu-
jus mentio 2 *Cor.* 11. 32. è prioribus familiae *Gassania*
regibus, forsitan primus iste *Harethus*.

Reges Iorhamide.
ملوك جرهم

Regnante *Yaarebo* in *Yaman*, regnavit in *Hejaz*.

1 *Iorham*, ipsius frater.

2 *Abd Talik*, *Iorhami* filius.

3 *Iorsham*, *Abd Talili* filius.

4 *Abdol Madan*, *Iorshami* filius.

5 *Nogailab* (vel fors. *Nakilab*, vel

Nophailab, *Abdol Madani* filius

6 *Abdolmasibi*, *Nogaila* filius.

7 *Modad*, *Abdol Masibi* f.

8 *Amrus*, *Modadi* f.

9 *AlHareth*, ipsius frater.

10 *Amrus*, *AlHarethi* filius.

11 *Bashar*, ejus frater.

12 *Modad* f. *Amri*, t. *Modadi*.

Cum *Forbamidis* istis affinitatem contraxisse perhibent *Ismaelem*, ductâ in uxorem *Modadi* filiâ; eosdem ab ipsius posteris sedibus pulsos *Johainam* se contulisse, ubi post varios casus irruente tandem aquarum dilu-
vio obiuti atque absumpti sunt. *Alfannab.*

ملوك كنده *Reges Cenda, seu Cendini.*

1 *Acelol-morar*, i. e. *Comedens almorar*, (quæ fruticis amari species est.) appellationem sortitus à dictorio uxoris ipsi infensæ, quæ eum Camelo fruticem istum depascenti assimilavit, quod scil. (ut monet *AlFirauszabadius*) contractiora ei essent labia quam ut dentes absconderent, Inde & posteris ejus *بنو اكل المرار* *Filii Acelo'lMorar* audiunt. v. *Al. Faubarium.* Nomen *كندة* *Cenda*, (à quo *Cendini* seu *Cendenses*.) fuit *ثور* *Taur*, è posteris *Cahlani* f. *Saba*. Quod ad populi autem statum, antequam imperaret illis *Hojrus*, Erant (inquit *AbulFeda*) *بغير ملكي فاكل القوي* i. e. *Rege destituti, ac devorabat potentior infirmum*, quibus malis regis beneficio liberati sunt.

2 *Amrus*, *Hojri* filius, *المقصور* *AlMaksur* appellatus (quasi *Contractum*, seu *Abbreviatum*, dicas) scil. *لانه اقتصر على ملكي ابيه* i. e. Quòd regno patrio contentus fuerit, atque intra ejus limites se contineret.

3 *AlHareth*, *Amri* filius. Atque hæc ille est quem *Kabades*, quòd *Mazdaci* sectæ adhæreret, pulso *AlMondaro*, *Lachmensibus* præfecit, ac iterum præfectura dejecit *Anusherwan*, restituto *AlMondaro*. Hostes qui ipsum insequerentur fugiens se ad *نبار*

كلب *Diyar Calb* recepit, ubi tandem esse desit. de modo quo periit dubitatur.

Præfecit autem *AlHareth* iste *Amr Bani Asad* filium suum *حجر* *Hojrum*, aliisque tribubus alios è filiis suis. sc. *Becro Ebn Wayel* *شراحيل* *Sharabilum*, *Kais-Gilano* *معدى* *Maadi-Carbum*, *Taglabo* & *Al-Nemro* *سلمان* *Selmam*. *Hojrus* iste pater fuit *امرء القيس* *AmrilKaisi*, Poëtæ celebris. Imperavit ad tempus *Asadensibus*, quos cum, ob insidias ipsi structas, durius aliquando tractasset, ab ipsis demum astu interfectus est. Quo audito auxilium contra eos petiit *Amriolkais* à tribubus *Becr* & *Taglab*, atque impetrato, ipsos fugavit. Postea autem dissipatis præ metu *AlMondari* quas habebat copiis, ipse ab his ad illas è tribubus *Arabum* subinde se contulit, donec tandem *Cæsarem*, opem petiturus, accesserit, atq; ab eo reversus in ditione *Græcorum* prope *Ancyram* diem obierit. Quod autem dicant nonnulli Imperatorem illi veste veneno imbutâ mortem conciliâsse, sibi videri ait *Abul-Feda* *من الخرافات* i. e. inter aniles fabulas, seu res planè confictas numerandum. Porrò Regibus *Cendinis* accenset *AlFirazabadus* *ام القطام* *Ebn Ommil Kotam* quendam.

عدة من ملوك العرب متفرقين

Reges Arabum diversi.

Amrus, *Lahii* filius, è *Cablani* posteris. Imperavit *Hejazo*. frequens ejus in *Arabum* antiquiorum historia mentio. Eo oriundos se prædicant *Chozæenses*, esse se sc. posteros *Caabi* filii *Amri*.
arque

atque hic est qui primus Idola in *Caabam* invexit, & *Hobalum*, *Asaphum* & *Nayelam*, de quibus plura loco suo (Deo volente) dicturi sumus, *Arabibus* colenda obtulit.

2 *Zohair*, *Ebnol Habab*, *Ebnil Hobal*, *Calbensis*, qui *الكاهن* i. e. *Ariolus*, ob miram ingenii sagacitatem, appellatus est. *καρπόσι* fuit, ac multis victoriis celebris. Assumptis secum *Kodaensibus*, *Bani Gatsan*, seu *Gatsanidas* bello aggressus est, quod sibi Asylum ac locum, instar ejus qui *Meccha* est, sacrum conderet. Cum *Abrahah al Ashramo* Elephanti domino amicitiam coluit. Tandem nimiâ vini meraci ingurgitatione mortem sibi conciliavit.

3 *Colaib Ebn Rabia*, &c. cui nomen *وايل* *Wayel*, *Colaib*, cognomen. *تلس Bani Maad*, seu *Maadenis* imperavit. Tantâ fuit superbiâ ut nec venatu capi feras in locis sibi vicinis pateretur, nec una cum Camelis suis aquatum duci aliorum Camelos, nec accendi ad ignem ipsius, ignem. [vel, juxta ipsius ignem, *لا بوقد نار مع نار*]. A *Fassaso* tandem interfectus est, sc. quod ipse *Camelæ Sarab* dictæ, quam in loco à se aliis interdicto pascentem inveniret, ubera sagittâ transfixisset. Erat *Camela* cujusdam quem hospitio exceperat *Basus*, *Fassasi* amita. Factum hoc cum belli diuturni, annorum sc. 40. causa fuerit, in proverbiiis dicunt *اشام من سار* i. e. *Ominis magis infausi quam Sarab*. & *اشام من Basus*. *Ominosior Basuso*. Liceat hic obiter notare morem Regum & eorum qui plus cæteris olim apud Arabes pollerent, locis & pascuis quæ sibi propria esse voluerunt aliis interdicendi. ita memorant *Al-Iauharius* & *AlFiranzabadius* *مجاجر* Regum *Ya*

manensium i. e. Loca quæ sui tantum juris esse voluerunt, كان لكل واحد حمي لا يرتاد غيره, i. e. Erat unicuique eorum locus aliis interdictus, in quo nemini præter ipsum pasci liceret. Quod tamen non ab *Tamanensibus* solum factitatum, sed & aliâs in usu, quos autem sibi limites præscriberent, & quâ lege, ita nos docet *Ebn' Athir* كان الشريف في الجاهلية أنا نزل أرضا في حية استعوى كلبا فحمي مدى عواء الكلب لا يشاركه فيه غيره وهو يشارك القوم في سائر ما يرون فيه i. e. Mos erat temporibus ignorantia, ut cum Princeps sedem apud tribum aliquam figeret, canem ad latrandum compelleret, & totum illud terra spatium quo audiri posset latratus canis, sibi proprium esse juberet nec alii cuiquam permissum, cum ipsius interim gregibus quæ unque essent populo pascua liberè pervagari liceret.

4 *Mohalhel Ebn Rabia*, Colaibi frater, qui convocatis *Taglabensium* familiis, bellum cum *Becrensibus* gessit, quo fratris mortem ulcisceretur.

5 *Zohair Ebn Fodaimah*, Erat isti à tribubus *Hawazensium* vectigal, quod quotannis in celebri Arabum foro *Ocadh* accipere solebat. A *Chaledo* quodam occisus est, qui cum deinde ad *AlNoomanum Amrilkaisi* filium *Hira* Regem confugisset, atque ab ipso in tutelam receptus ab *Al Haretbo* quodam qui eum insecutus est, clam interfectus esset, causa fuit multorum bellorum.

9 *Rex Kais*, *Zohairi* filius. Dominus hic fuit Equorum celeberrimorum *Dahes* & *Gabrah*, quibus cum cursu, provocante *Hadisa* quodam, cum duobus aliis pignore 100. Camelorum contenderet, ortum

ortum inde diffidium diuturni & notissimi apud *Arabes* belli causa fuit. Rex *Kais* juxta quorundam sententiam, demum poenitentia ductus religionem *Christianam* amplexus est, & *Ammanum* profectus, *قرهب* Monachus factus.

Atque hi sunt quos recensent Historici *Arabum* antiquorum Reges; qui tamen omnes qui ubique apud eos regnarunt minime recensuerunt, sed eos solum *من اشهر ملوك و عرفت مملكتهم* (ut loquitur *Abmed Ebn Yusuf* c. 17.) i. e. quorum & celebre fuerit regnum, & ubi regnaverint notum.

Non est hic animus in ea quæ passim apud Scriptores *Græcos* & *Latinos* occurrunt, harum rerum vestigia inquirere: ad pauca saltem quæ in promptu sunt digittum intendere liceat. Scribit *Philostorgius* l. 3. historiae Ecclesiasticæ (cujus indicium debeo Clarissimo & Doctissimo viro *Gerardo Langbainio* S. Th. Dⁿⁱ, & Collegii *Reginensis* apud *Oxonenses* Præposito, qui ex eo à *Photio* excerpta antequam ederentur, manu propria è Bibliothecæ publicæ codice MS. transcripserat) *Theophilum* olim, primùm *Constantini*, deinde *Constantii* nomine legatione functum ad eos qui olim *Sabai*, tunc temporis *Homeriti* vocabantur (quos *Ceturâ Abrahami* uxore oriundos, & è quibus fuisse eam quæ *Salomonem* adierit, reginam asserit) eum qui tum genti præerat ad Christi fidem amplectendam hortatum ab ipso obtinuisse ut tres Christianis Ecclesias in regione ista extrueret, unam in ipsa regionis Metropoli *Tafaro*, i. e. *طفار*: alteram in *Romanorum* Emporio *Adane*, i. e. *ادن*: tertiam in Emporio *Perfarum* quod finis *Persici* ostio adjacet. Quo *Hamyaritis* imperante hoc factum sit, cum Regis nomen silen-

tio præterierit, omnino incertum est.

Mavia, *Arabum* reginæ frequens apud *Histories Ecclesiasticæ* Scriptores mentio. at cui genti præfuit? In regum ceteræ *Hirensium* serie foemina percelebris hoc nomine occurrit, *AmrilKaisi* regis 14^{ti} conjux, *Almondari* 15^{ti} mater, at ut eam esse, cujus meminerunt Historici, credamus, non fert annorum ratio cum eam sub *Valentiniano* collocent, hæc autem ad *Justiniani* tempora propius accedat. *Almondarus* enim ipsius filius is videtur cujus in bellis inter Imperatores *Romanos* & *Kobadem* ac *Anusherwanum* (quem titulo pluribus communi, *Cosroem* vocant *Græci*) *Persiarum* reges; mentio, ac idem forsan ad quem missum à *Justino* legatum scribit *Gregorius* noster his verbis

وفي هذه السنة وجه يوسطينيا فوس وقد ا
الي المنذر ملك العرب ليصالحة لانه كان
غزا الروم وخرّب وسبي وكان سبب الفتنه
بين العرب والروم اضطهان الملك يوسطينيا فوس
الاباء القايلين بالطبيعة الواحدة لان النصارى
العرب يومئذ انما كانوا يعتقدون اعتقاد اليغاقة
✠ لا غير . i. e. Eoque anno (sc. 7° imperii sui) mis-
sit *Justinianus* (i. *Justinus*, nam & hunc *Justinianum* vocat, atque ita tres ordine recenset *Justinianos*) legatum ad *Almondarum* regem *Arabum*, ut pacis cum eo fœdera sanciret, quoniam ille *Romanorum* ditionem hostiliter invaserat, eamque vastaverat, ac multos abduxerat captivos. causa autem inter *Arabes* & *Romanos* dissidii erat, quod persequeretur Rex *Justinianus* patres illos qui unam in *Christo* naturam assererent, cum qui tunc temporis erant apud *Arabes* *Christiani* non aliam quam *Jacobitarum*

v. *Euagr.*
l. 4. c. 12.

Jacobitarum confessionem amplecterentur.

Quis autem à *Iustino* missus ad *Almondaram* fuerit è *Nonno* apud *Photium* excerptis discimus, *Abramum* sc. *Nonno* patrem. *Mawiah* ergò ista quæ sub *Valente* & *Valentiniano* floruit, alia erit ab ista quæ *Almondari* mater. Non dissimili tamen de causa & illa olim & postea *Almondarus* infenso in partes *Romanas* animo fuit; ob *Christianos* sc. qui ejusdem cum *Arabum Christianis* sententiæ fuerant, durius tractatos. hac autem differentiâ, quòd sub *Mawiah* *Arrianismi* fautores *Orthodoxos*, sub *Almondaro* *Orthodoxi Jacobitarum* hæresim amplexos persequerentur. Quæcunque autem fuerit *Mawiah* ista, ex eo quòd tunc temporis *Saracenis* imperâsse dicatur, argumentum sumit *Doctissimus* vir *Samuel Bochartus* sententiæ suæ confirmandæ regnâsse apud *Arabes* fœminas, eruditissimi operis sui, l. 2. c. 26. Adductis ab ipso testimoniis liceat & alterum è *Georgio Ebnol' Amdi* addere, cujus hæc in vita *Reu* (quem *Argu* vocat) sunt verba

وفي ايام ارغو ملكت امرأة ملكة سبا
كثيرة وصار النساء يملكون بعدها ملكة

i. e. Diebus *Argu* multos annos occupavit femina *Regnum Saba*, & post eam regnarunt ibi fœminæ usque ad tempus *Salomonis filii Davidis*. Quod quâ fide ab ipso traditum sit nescio. Aliter senserunt Authores quos in texenda *Regum Hamyarensium* serie secuti sumus: illi enim unam tantum, *Belkis* nomine, quæ *Salomone* regnante floruerit, reginam memorant. Quod ad *Mawiam*, non alio jure quàm quod *Regi* nupta fuerat, rerum potitâ testantur qui eas ab ipsa post viri sui mortem admini-
stratas

Lib. 6.
cap. 38.

stratas scribunt. Circa illud tempus refert *Sozomenes* gentem quandam *Arabum* universam ad religionem *Christianam* traductam à *Zocomo* ejus Principe. Quis fuerit Princeps ille nescimus. Nomen *Zochomi* non occurrit, nisi forsau *Zocomum* pro *Lichamo* positum suspicemur, ut ita aliquem ex *Hiræ* Regibus *Lachamiis* designari putemus. Meminit *Nannosas* alterius etiam legationis, quâ & ipse functus est, nomine *Iustiniani* Imperatoris ad *Kaisum* quendam *Aretæ* nepotem, qui *Cendinis* & *Maadenis* præerat. Num forte is *Amriol' Kaisus*, *Hojri* filius quem & *Aretæ* nepotem fuisse & *Constantinopolim* petiisse ex iis quæ in *Catologo Regum Cendinorum* dicta sunt, constat?

Quod refert *Evagrius* l. 6. c. 21. *Naamanem* quendam gentis *Scenitarum* tribunum gentilem adeo nefarium & sceleratum, ut propriâ manu homines *Dæmoniis* suis mactaret, ad sanctum accessisse *Baptismum*, forsau ad historiam istam *Alnoomani* filii *Almondari*, cujus in serie regum *Hirensium* meminimus, pertinet. Verum non est (ut diximus) instituti nostri hæc longius persequi. Satis est nos bonâ fide quod apud *Arabes* superest de veteri Regum suorum memoria retulisse: quod si quæ apud alios occurrant, quibuscum ab iis tradita non adeo facile conciliari possint: liberum erit lectori utris potius fides adhibenda fuerit judicare.

P. 2. l. 18.

Urbani & Nomades] *Arabes* utrique appellat: hæc tamen differentiâ, quod urbium & pagorum incolæ *العرب* *Al Arab* audiant, Solitudinis vero *الاعراب* *Al Aarab*. illi *اهل الحضر* *Ahlol Hadar* i. e. *populus urbium seu oppidorum*: hi *اهل البدو* *Ahlol Badwi*, *populus*

populus deserti, & بدويون *Badawiyun*, vulgò *Beda-*
wini. Illi rursus (ut hic apud *Gregorium nostrum*, ita
 apud optimæ notæ Authores) اهل المدبر *Ahlob Madar*,
 eodem sensu sc. *Populus seu incola Urbium* quæ المدبر
 dicuntur, à domibus forsan è مدر i. e. lato con-
 structis, ut hi اهل الوبر *Ahlob Wabar*, quod pro-
 priè *Populum pilorum* sonat, sic à tabernaculis cogno-
 minati ciliciis, ut loquitur *Plinius*, quòd scil. in ten-
 toriis è Camelorum pilis contextis degant; ita rati-
 onem reddente *Ebnol Athir*, وهو من وبر الابل
 i. e. desumpta est hac
 appellatio à pilis Camelorum, quoniam sibi domos è pilis
 Camelorum conficiunt. Undè forsan melius nominis
 significationem explicabit vox [*Scenita*] cum [*No-*
mades] vitæ rationem, quæ plurimum Camelis pa-
 scendis, occupatur indicat. Eisdem & aliàs اهل
 المدبر i. e. *Populus Petrae*, seu petrarum & monti-
 um incolæ, cognominari docet *Ebnol Athir*. Obser-
 vatu hîc non indignum puto quod in Margine exem-
 plaris secundi, de *Arabum* moribus annotatum re-
 perio, esse sc. من خواصهم الحرب وسفك الدماء
 i. e. E proprietatibus
 eorum, bellum, & effusionem sanguinis, & amorem cæ-
 dis, & doloris illationem, & iræ, sive odii tenacitatem.
 Infita hæc illis quasi à natura vitia, quomodo incre-
 mentum capiant, præsertim apud solitudinis inco-
 las, unaque cum ipsorum corporibus nutriantur,
 num rectè nos docuerit, doctus apud eos medicus,
 ut judicent nostri, ipsius verba apponam.

Author libri
 شامل in
 ضان

والذين يفتدون بلحوم الابل هم حقودون
 ولذلك يكون الحقد في الاعراب لاجل اغتدايهم
 بلحوم

بالحموم الأبل وعلّة ذلك ظاهرة وهو أن دوام الاعتدال لا بد وأن يحيل البدن الي كيفية ذلك الغدا فإن من دوام الاعتدال بالأشياء الحارة لا بد وأن يستسخن مزاجه ومن دوام الاعتدال بالأشياء الباردة لا بد وأن يبرد مزاجه وكذلك الحال في غير ذلك من الكيفيات فلذلك الذين يعتدون بالحموم الحمر الأهلية لا بد وأن يستحيل مزاجهم الي مزاج شبيه بمزاج هذه الحمر ويلزم ذلك أن تكون أحوالهم في الباردة ونحوها مشابهة لأحوال تلك الحمر فلذلك كان الاعتدال بالحمر الضان مجازا علي غيره من الأغذية الحيوانية لأن هذا الحيوان ليس ينسب اليه خلق مذموم يكتسبه الإنسان ولذلك أيضا حرمت لحم كثير من الحيوانات لأجل وفاة أعرافها ولذلك حرم أكل لحم السبع ونحوه مما له خلق خارج عن الاعتدال ليلا يستفيد الإنسان ذلك الخلق بأكله لوجه.

i. e. Qui carnibus Camelorum vesci solent, odii tenaces sunt. Unde insitum Arabibus deserti cultoribus, hoc vitium, ideo quod Camelorum carnibus vescantur. Cuius rei causa manifesta est, quia sc. necesse est ut mutetur corpus ad qualitatem ejus alimenti, quo quis continuo nutritur: ita cum quis diu utatur alimentis calidis, fieri non potest quin calidum evadat temperamentum ejus: quod si diu frigidis nutriatur, temperamentum ejus necessario frigidum existet. Eodem modo se res habet in ceteris qualitatibus; ideoque qui carnibus asinorum domesticorum

sticorum vescuntur, necesse est ut mutetur temperamen-
tum eorum in temperamentum, isti, quod huiusmodi asi-
nis proprium est simile, quo fit ut hebetes evadant, aliisque
qualitatibus asinos istos referant. Atque hinc est quod
carne ovina magis quam aliorum animalium carnibus
vesci permissum sit, quia huic animali non attribuitur
qualitas aliqua vitæ per se digna, quam eius esu acquirat
homo. Et ob eandem causam prohibita sunt nonnorum ani-
malium carnes, quod rebus sc. noxiis pasci soleant. Ideo
que interdicta est caro Leonum, aliorumque ejusmodi fe-
rarum, quarum natura aequalis temperamenti terminos
excedit, ne esu carniū earum, ejusmodi naturam &
ipse homo induat.

Religiones eorū diversa, &c. Celebat Hamyar solem. &c.]

P. 5. 17.

Si quibus nominibus, aut quâ specie, coluerint A-
rabes corpora ista cœlestia, expressisset Author noster,
melius intelligeremus, quæ ab aliis de idololatræ
eorum cultu traduntur, ab his sono saltem diversa.
Ea, ut cum his conferri possint, paucis referemus: ac
primò quæ in Alcorano recensentur Idolorum nomi-
na, qualia in Suratō Nojm occurrunt, اللات Allat,
العزى Alozza, & مناة Menah; quæ sub nomine
الذكور i. e. Num vobis masculi erunt, & illi [Deo
fœminæ? Vobis filii, Deo filia? Vos qui filias ca-
lamitatis loco ducitis, easque vobis nasci agrè fertis,
nec vivere finitis, Deo tamen adscribitis, & fœmi-
nas honoris illi soli debiti participes facitis, & الهة
Elahat, i. e. Deas appellatis? Angelos enim & Idola
quæ vel à Deo vitâ inspirari credebant, vel هياكل
i. e. Angelorum sacella esse, ac ab iis animari,
Dei filias vocabant, & quod apud Deum pro se inter-
cedere

cedere putarent, divinum illis honorem tribuebant. *Allatt* sive *Allatto*, Idolum erat à *Thakifensibus* in *Tayef*, vel ut alii in loco dicto *Nachlah* cultum. Nomen illi à (لوي) *Lawa* quod *Flectere*, *Inclinare*, *incurvare*, significat, quòd in eo colendo corpora flecterent, seu inclinarent, vel quòd statuam, vel fanum ipsius cultûs & honoris gratiâ circumirent, seu dignum putarent, cui hic cultus adhiberetur. Alii nomen deducunt à (لت) *Latta*, *Miscere*; quòd qui Idolum erexerat, butiro, ac oleo permistis, peregrinos còcultûs gratiâ se recipientes cibaret: alii statuam ipsam in honorem cujusdam qui in *Tayef* peregrè venientes سويف i. e. *ptisano* Butyro permisto, excipere solet, ac cujus mortui sepulcrum, honoris gratiâ, ambire solebant, erectam autumant. Hæc *AlZamachsharius*, & *AlBidawius* in suis in *Alcoranum* commentariis. Aliud insuper thema assignant doctissimi Grammatici *AlFaubarius*, & *AlFiranZabadius* sc. لبا *Laba*, quod *obtectum*, seu *occultum* esse denotat, item *Excelsum*, *Elatum* esse, unde quibusdam Deum الله *Allabo* appellari placet, & solem الله *Elabah*, quasi *Dea*, sc. لعلاب, ob elationem suam, inde si الله *Allat* deducatur, erit forsitan quasi foemininum quod Masculino الله *Allabo* respondeat, & sonet *Deam*. asserit certè *AlFaubarius* eam à quibusdam *Arabum* الله *Allah* vocari, mutata deinde literâ & H in ت, *Allat*. Dirutam *Allatt* jussu *Mohammedis* anno *Hejra* 9 docet nos *AbulFeda*. Quod ad (الوزي) *AlOzza*, sive *Allizza*, Idolum erat (ut volunt quidam, referente *AlFaubario*) tribubus *Koraisb* & *Bani Cananab*, (& quibusdam è *Bani Solaim* ut addit *Sharestanus*.) ut alii السورة, quæ Arbor quædam, Tribui *Gatsan*, quam

هي صنم او
شجر
Idolum aut
Arbor Al.
Iannab.

primus consecravit (teste *AlFirazabadio*) ظالم
Dhalemus quidam, domo ei quam *Boss* appella-
vit, superstructâ, in qua sonus ab ingredientibus au-
diri solitus. Missus à *Mohammede Chaledus* quidam ad
Idolum hoc è medio tollendum, domum diruit, si-
mulachrum, seu arborem * excisam † igne combussit,
& Dœmonissam (ut referunt) passis crinibus, manû.
que capiti, lugentis more, impositâ, inde egressam,
& præ dolore exclamantem, gladio percussit. Quod
cùm à se factum *Mohammedi* retulisset, Hæc (inquit
ille) erat *AlVzari*, jam non ampliùs in sæculum co-
lenda. Hæc inter cæteros refert *AlFirazabadius* de
Idoli, & *idoleis* excidio in *Kamuso*, five Oceano suo,
ad vocem *جس*, qui tamen in themate *جس* à *Zohairo*
quo iam, & domum *Boss* dirutam & *Dhalemum*, qui
eandem ad peregrinos à *Meccha* visenda averten-
dos, & *Caaba* famam minuendam, dedicaverat, è me-
dio sublatum tradit. Quod ad nominis originem; à
potentiâ illi inditum, formæ est scemininæ ab *عز* quod
robore supra alios excellentem denotat, quasi summè
potentem, aut potentissimam dicas, quare & inter Dei
nomina apud Arabes *العزیز* *AlAziz*, i. e. expli-
cante *Ebnol Athir* *الغالب القوي الذي لا يغلب*
Qui omnes potentiâ superat, nec à quoquam supe-
ratur, à themate Hebrais noto. Jam verò *منا* *Ma-*
nab (seu *Menerb*, ut in versione Alcorani Latina,
Nomen erat (inquit *AlFaubarius*) Idoli quod * a
tribubus *Hodailo*, & *Choziah*, inter *Meccham* & *Me-*
dinam colebatur. Idolum hoc *صخر* i. e. *Petram*, seu
Saxum vocant *Alzaimachsharius* & *AlBidawius*, à tri-
bubus modò indicatis, & (ut alii) à *Thakifo* cuktum,
donec tandem anno *Hejra* octavo (qui multis Ara-

An. Hejr.
8° v.

Allannab.

* *قطس*

Alzaimach,

& *AlBid.*

† *احرقها*

AlFaubar.

& *AlFir.*

* *Ab Anso*
& *Chosrajo*
(ut *Sharest.*
& *Abulf.*)
aliisque

صخر

صخر

qui ejusdem

erant religi-

onis, ut au-

thor libri
Mostatref.

bum Idolis fatalis fuit, referente *AlFannabio*) à *Saa-*
do quodam demolitum fuerit. Nominis ratio duplex
 affertur, quarum prima deduci illud vult à verbo
 منى *Fluere*, ob victimarum sanguinem apud ipsum
 effusum, teste *AlZamachshario*, vel (ut *AlBidawius*) eâ
 notione quâ idem valet ac قطع *Scindere*, quòd jugula-
 rentur coram eo victimæ. 2da Illud petit à نوى *Naw*,
 quod stellas, quas in pluviis efficiendis vim habere
 putant indigitat, quòd scil. precibus coram eo fuis
 benigniorem stellarum istarum influxum elici, &
 pluvias tempestivas impetrari crederent. Conferri
 cum hac Idoli istius appellatione poterit vox מני
Meni, quæ *Isaia* lxxv. 11. occurrit, & Interpretes
 SS^z Scripturæ adhuc dubios tenuit. Verbis textus
 appositis, melius de iis quæ dicturi sumus judicabitur.
 Sic ergò se habent העורכים לגר שלהן והממלאים
 למני ממסך, quæ juxta interlinearem *Pagnini* versi-
 onem sonant ad verbum, *Parantes Fovi mensam, &*
implentes Meni libamen. Vulgat. *Qui ponitis fortune*
mensam, & libatis super eam. Tremel: *Qui instruitis*
turma illi mensam, quique impletis Numeris illis libamen.
 Hic ut genuinus vocis מני sensus habeatur, ad linguæ
Arabica usum recurrendum statuunt Docti, unanimi
 ferè consensu: quid ni & pari (ne majori, dicam)
 ratione inde de *Meni* judicandum? esse sc. propri-
 um Idoli nomen. Quod de libatione illi fusâ dicitur,
 satis convenit cum eorum sententia, qui מני *Mena*
 nomen inditum à fundendi notione autumant; & pul-
 chra est in iis, quæ proximè sequuntur allusio מניתי
 אתכם להרוג *Et numerabo vos gladio; jugulandos* sc.
 seu ut effundatur sanguis vester. Quòd si, (ut vult
R. Moses, referente *Aben Ezra*. & eum secutus *David*
Kimchi)

Kimchi) stellæ, seu constellationis nomen sit, vel etiam stellas seu constellationes plures complectatur, idem erit prorsus ^{من} *Menni*, quod ^{من} *Manah*, illis qui nominis originem à ^{من} *stellam*, sive *constellationem*, cujus vi excitatur pluvia, denotante, petunt. ^{والله اعلم}. Eâdem ratione quâ nomen obtinuit Idolum hoc a *fuso* victimarum sanguine, appellatur etiam locus quidam ^{من} *Mena*, ubi Sacrificia sua & hodie mactant peregrini *Meccam* visentes. His quæ è *Suratol Nojm* habuimus, addi possunt & alia è *Surata Noe*, Arabum Idola, qualia sunt ^{من} *Wadd*, ^{من} *Sawao*, ^{من} *Yaguth*, ^{من} *Yauk*, ^{من} *Nasr*. Fuisse hæc idola antiquitus culta etiam ante diluuium, postea vero ab Arabibus recepta, & pro Sacris habita. *Waddum* scil. à tribu *Calb*. in ^a *Daumatol Fandal*. *Sawaum* ab *Hamadano*, vel ut ^b alii ab *Hodailo*, in loco dicto *Robat*, *Yaguthum* à *Medhajo*, ^c aliisque *Tamansensum* tribubus, *Yaukum* à *Morado* (vel juxta ^d alios *Hamadano*) *Nasrum* ab *Hamyar*, [seu ^e *Dul Calah* in regione *Hamyar*] referunt *AlZamachsharius*, & *AlBidawius*, &c. Fuisse autem nomina virorum pietate insignium, quorum cum memoriam charam haberent sui, diaboli astu inductos fuisse, ut ipsorum effigies honoris gratiâ ob oculos ponerent, hunc honorem illis adhibitum posteros ipsorum in cultum Deo debitum mutasse, atque ita ad Idololatriam delapsos. Coluisse autem *Arabes Waddum* Viri, *Sawaum* mulieris, *Yaguthum* Leonis, *Yaukum* Equi *Nasrum* Aquilæ, (quæ & nominis significatio) specie His consentanea videre est apud *Mohammedem AlFiruzabadium* in *Oceano suo*, ad Themata ^{من} *عوج* & ^{من} *علة*, *Sawaum* scil. Idolum fuisse antediluvianum, quod postquam

^a *Allauhar*
& *Sharest*.

^b Idem ut &
AlFiruz
& *Safodin*.

^c *Sharestans*

^d *Allauhar*.

^e *Allaub*, &
Sharest.

postquam aquis obrutum diu latuisset, à Diabolo detectum, colendum sibi sumpserint *Hodailenses*, & peregrinationibus religionis ergò institutis subinde viserint. *Taukum* Viri pii nomen fuisse cujus obitum cum ægrè ferrent sui, Diabolum specie humanâ illis se ingerentem, opem suam ad illius similitudinem ad vivum exprimendum pollicitum, quam in Templorum suorum adytis positam subinde inter orandum respiciendo, desideria sua delinirent, quem honorem cum ipsi (*Tauko* sc.) & septem aliis de se bene meritis præstitissent, eò tandem rem processisse ut divinus à posteritate illis honos tribueretur, & pro Idolis statuæ in memoriam ipsorum effictæ haberentur. Ita factum ut *Taukus* iste quisquis fuerit, sicut verbi عاق *Aka* (quod *impedire, avertere, cohibere* denotat) futurum nominis sono refert, ita rei veritate factus sit talis qui يعوق الناس عن الخير i. e. *Homines à bono impediret, seu averteret*: at non æquè *Tagus* nominis sui sonum re exprimit cum يعوث *Gatha*, quod est *auxiliari, opem ferre*, dicatur. Quòd si adeò antiqua fuerint, ac perhibent, hæc Idola, non est temere de nominis ratione statuendum, imò, nec si nomina verè Arabica origine fuerint, nisi præeuntibus *Arabum Grammaticis*, cum tot sint olim imposita ob causas علمتها العرب i. e. *que Arabibus olim nota, nobis ignota*, ut regerit *Ishallodinus Assoyuticus*, iis qui omnium rationem reddi postulant, præsertim cum tanta linguæ pars in desuetudinem abierit. Quòd ad originem autem cultûs simulachris adhibiti, in hoc omnes ferè conspirant, illam à majorum erga Virorum metuis insignium memoriam & honorem curâ, posteris non intellectâ,

intellectâ, fluxille, accedente Diaboli astu, cum, ut loquitur *Georgius Ebnol' Amdî*, *كلهم الشياطين*, *Legio i. e. alloquerentur eos è statuis quas colerent Dæmonis*, atque ita ad cultum sibi deferendum adigerent. Quâ in sententiâ illis cum aliis convenire, patet ex iis quæ *Nobilissimus & Doctissimus Seldenus* in *cap. 3. Prolegom. ad Syntagma de Diis Syris*, observavit. Non minima autem pars honoris ab *Arabibus* Idolis istis delati, videri possit, quòd eorum se nominibus appellari, atque inter cultores numerari, gloriæ loco ducerent. in se nomina apud ipsos *عبد واد Abd Wad. di; i. e. Servus Waddi*, *عبد يفتوت Abd Yaguth, i. e. Servus Yaguthi*, *عبد ماناه Abd Manah, i. e. Servus Manæ*, *عبد فزة Abd Fza, i. e. Servus Fzæ, &c.* Hactenus *Alcorani* ductum secuti sumus in *Idololatricis Arabum* cultibus eruendis. aliorum apud alios *Authores* mentionem reperimus, ac primò *عظيم هبال Hobali*, qui *اعظم اصنامهم*, i. e. *Maximum*, seu *precipuum Idolorum* ab iis cultorum, apud *Sharestanium & Abul Fedam* audit. Positus erat *Hobal*, referentibus iisdem *علي ظهر الكعبة*, i. e. *ad posteriorem*, seu *exteriorem Caaba* partem, ut alii; in ipsâ *Caabâ*. *في جوفه*, i. e. *in interiore ejus parte*, secundum *Authorem* libri *Mostatref, & Safioddinum*, qui alia fuisse illis simulachra ait *في جوف الكعبة* in ipsa *Caaba*, alia *حولها* *Circa eam*, quorum omnium princeps erat *Hobal*; primario ergo loco collocandus. Idolum autem hoc, unde *Arabibus* fuerit ut sciamus, tradunt *Amrum Lohati* filium, cum *Belkam* *Syrie* urbem profectus ritus *Incolarum* *Idololaticos* animadvertisset, corumque ab ipsis rationem percontatus, hoc responsum tulisset, se *Idolorum* istorum beneficio, opem cum ope, pluvia cum pluvia

v. & Iannab.
An. Hejr.
8°

* i. e. Lapide
Akik rubro.

pluviâ indigerent, consequi, ab illis ut sibi Idolum colendum traderent petiisse, acceptumque Hobalum secum reponnâsse, atque in Caabâ Arabibus colendum statuisse. Quàm pulchrè convenit figmento isti nomen suum, ut sit ^{הבל} Vanitas? Quòd si cum nomine suo ad Arabes transierit, erat forsitan illis à quibus mutuatum sumpserunt ^{הבאל} Habbaal, vel ^{הבל} Habel ^{הבל}. Arabibus aliàs nomen hoc à themate ^{هبل} deductum, obesum, Grandem, vel & astate provecum sonabit: at apud ipsos nominis impositi rationem nondum reperimus. Statua (referente Saffoddino) erat ex ^{عقيد احمر} effigie hominis, cui dextra amputata, quam ei iacturam ut resarcirent, Koraisbita auream substituerunt. & (ni exemplaris non satis fidi mendo fallar) septem sagittas manibus tenebat, verba sunt ^{وهي سبعة في يديه} Quæ (si rectè legatur ^{القذاح} quod Sagittas nondum alis & spiculis instructas denotat,) quid aliud sonant quàm, Et Sagittæ quæ numero septem, inter manus ejus (i. e. coram eo) vel in manibus ejus? Verum nec de lectione, nec de sensu multum dubitare sinit quod apud Abul Fedam aliòsque legimus, ^{الشخص على صورة الملايكة وصورة ابراهيم وفي يده الازلام يستقسم بها فقال قاتلهم الله جعلوا شيخنا يستقسم بالازلام ما شان ابراهيم والازلام ثم امر بتلك الصور} Angelorum, & figuram Abrahami manu suâ sagittas ad sortitionem aptas tenentis, [iisque visis] dixisse. Perdat illos Deus. Senem nostrum sagittis sortientem finxerunt. Quid Abra-

وغيرهم
aliorumque
Aliannab.
صور الانبياء
i. e. figuras
prophetarum.
Camel.

hamo cum fortibus? Jussa ergo ejus deleta sunt figura
 ista. Addunt Ebnol' Athir in *قس* & *Alfannabius*,
 Abrahamo comitem, *Imaelem* *ἰμοίβορος*; sc. manibus
 tenentem *الازلام* i. e. *Sagittas* *καληρωπὸς*; idem prorsus
 quod *القراح*, quas *Hobalum* manibus gestasse tra-
 dit *Safioddinus*. Synonyma enim planè sunt apud A-
 rabes hæc vocabula, & quorum alterum alteri ex-
 plicando infervit. *الازلام* *هي القراح* *Al Azlam*
 sunt *AlKedab*, inquit *Ebnol' Athir*, i. e. *Sagittæ*,
 quibus fortiebantur. Sagitta enim (teste eodem)
 cum primò excinditur, appellatur *قطع*, cum lævi-
 gata fuerit *قدي*, cum directa *قديح*, ubi demum alis &
 spiculo instructa *سهام*. Est ergo *القديح* cujus plurale
القديح, propriè *Sagitta nondum alata*: idem etiam
الزلام cujus plurale *الازلام* docente *AlFirauszabadio*.
الزلام (inquit ille) est *قديح لا ريش عليه* i. e. *Sagitta*
alis carens. His (ut videtur) cum ad sortiendum plæ-
 rumque uterentur, obtinuit ut ad sortes significan-
 cas usurpentur, uti & *سهام* etiam quod propriè ta-
 men (ut vidimus) *Sagittas* quibus *ultima τὸ βελοποιέ*,
manus imposita est, denotat. de *Arabum* sortitioni-
 bus, & per sortes divinandi more, in sequentibus plu-
 ra volente Deo. Cum autem eadem jam insignia
 gestantes *Hobalum* & *Abrahamum* habeamus, quid si
 & unum eundemque eos fuisse suspicemur? Opti-
 mè quadrabit hæc conjectura cum *Safioddini* alio-
 rumque qui *Hobalum* in ipso *Caaba* adyto collocant,
 sententiâ: at contrarium suadent qui *Hobalum* foras,
Abrahamum intus positum asserunt, nisi ab iisdem
 sortium insignibus, cujus statuam extra *Caabam*, e-
 jusdem effigiem intra eam depictam fuisse putemus.
 Certè & statua illa juxta *مقام ابراهيم* i. e. *Abraha-*

v. & Ali
Ebnol Athir.
in Camel.

Mohamm.
Ebn Abdol-
lahi.

ما اشار الي
صنم منها
في وجهه
الا وقع
لقفاه

Alfannab.

وكان من
قوارير
وصفر

i.e. Eratque
è vasis vitre-
is & zre cō-
fectum.

mi *ἱεροπόλιον* posita dicitur, apud *Alfannabium*. Sed non sunt hæc tanti ut de iis inter se componendis solliciti simus. Ut verò intus *Abrahamus* multis Angelorum, & Prophetarum (ut *Ali Ebnol Athir*) imaginibus stipatus fuit, ita & foris *Hobalus* magno statuarum satellitio, quæ forsan minorum gentium numina. Erant (inquit *Alfannabius*) *حول البيت* circa domum, i.e. *Caabam* *صنم* *ثلاثمائة وستون* i.e. *Idola* *tercentum & sexaginta*, quorum maximum fuit *Hobal*; adeò ut *Arabibus* singulis diebus singula si liberet, numina invocare liceret, aut singulos non solum mensium suorum (ut solent *Persæ* ab Angelis) sed totius anni dies ab Idolis denominare. Hæc omnia *Mohammedis* inter transeundum, nutu in terram prostrata, decidisse tradit. *Isdem* accensenda & *كسرها بيده* i.e. *Colomba lignea*, quam in *Caaba* repertam (referente eodem) *كسرها بيده* i.e. *manu suâ fregit Mohammedes* & abjecit; nec non *فوق* *صنم خراة* i.e. *Chozaensium Idolum* quod *الكعبة* i.e. *supra Caabam* positum ut dejiceret *Ali*, illi *Mohammedem* ipsum humeros suos supposuisse ferunt. Sed perierunt ista, prout merita sunt, cum nominibus suis omnia. Inter ea quorum supersunt nomina, maximæ sunt post *Hobalum* notæ *اساف* *Asafi* & *نايلة* *Nayela* simulachra; quorum unâ cum *Hobalo* allatorum, unum in *Safa*, alterum in *Merwah* posuisse fertur idem *Amrus* eaque ut colerent & ad Deum mediatoribus uterentur, popularibus suis persuasisse. Tradunt autem *Asafum* sub viri, *Nayelam* sub foeminæ imagine cultum fuisse; ac fuisse quidem *Asaphum Amri* cujusdam filium, *Nayelam Sahali* filiam,

filiam *Forhamidas*, qui cum ob stuprum in *Caaba* commissum à Deo in lapides conversi essent, à *Koraishitis* hoc sceleris pretium tulerunt, ut pro Diis haberentur. Idola hæc ab *Amro* dedicata imperante *Persis Saburo*, seu *Sapore Dil Ectaf*, ac demum sub *Mohammede* novæ sectæ conditore, abolita astitit *Sharestanus*; quem tamen eo erroris arguit *Abul Feda* quòd *Amrus* cultûs *Idololarrici* author, multis ante *Saporem* etiam primum qui *Dil Ectaso* multo antiquior, sæculis floruerit. Atque hæc præcipuæ apud *Arabes* famæ Idola. Alia se inter legendum offerunt nomine tenus, non pauca. Ex his *سعد* *Saad*, à *Bani Malcan*, *Ebn Cannan* cultus, teste *Sharestano*, &c. de cujus numine rectius quàm populares suos judicasse apud ipsos *Poëtam*, patet ex hoc ipsius carmine

اتينا الي سعد ليجمع شملنا ،
 قشتتنا سعد فلا نحن من سعد :
 وهل سعد الا صخرة بتنوفة ،
 من الارض لا تدعوا لفي ولا رشى :.

i. e. *Vesimus ad Saadum ut res nostras colligeret,*
At disperfit nos Saadus, nec sumus nos à Saado.
Quid enim aliud est Saadus quam Petra in deserto;
Et terrâ, quæ nec ad falsum nec ad verum invitat ?

Juxta thematis rationem, prosperitatem sonat nomen, cum tamen, ut rectè censuit *Poëta*, cultoribus suis non nisi miseriæ causa fuerit. Fuisse autem Idolum hoc *صخرة طويلة* i. e. *Petram* seu *Saxum oblongum* ad *لittus جدة* *Jodde* testatur. *Safioddinus* ab eodem themate *سعيدة* *Saidah*, nomen fuisse domûs ad quam peregrinationes instituere soliti *Arabes* testantur,

AlIauhar.
AlFiranz.
Safioddin.

idem & *AlFiranzabadius*. ab iisdem etiam ^{سعر}
Soairum nomen Idoli fuisse discimus, quod *Sairum*,
 nomine aliàs ignem denotante, vocat *AlFaubarius*, ac
 tribui *Anzæ* peculiare fuisse refert, quam sententi-
 am Poëtæ nescio cuius autoritate confirmans, hoc
 ipsius dictum laudat.

v. *Allauhar*.
 in ^{سعر}
 in ^{عوض}
 in ^{سور}

حلفت بما هرات حول عوض

وانصاب تركن لذي سعير ❖

Juravi per sanguinem fluentem circa Audum,
Et per statuas quæ relictæ sunt apud Assairum.

ubi & alterius Idoli nomen occurrit, ^{عوض} *Audi* sc.
seculo (testantibus eodem & *AlFiranzabadio*) cogno-
 minis, quod apud tribum *Becr Wayeli* posteros sa-
 crum. ^{انصاب} autem in dicto Poëtæ vel *statuas* red-
 dere licet, vel hoc loco, potius *lapides* circa ^{ειδωλειον}
 positos, super quibus mactabantur victimæ. Utrum-
 que enim denotare vocem, docet nos *AlFiranzaba-*
dus, qui cum ^{نصب} esse dixisset, quicquid pro Deo
 colendum erigitur, scil. *Idolum*, *Statuam*, addit &
^{انصاب} fuisse *lapides* circa *Caabam* positos super quibus
sacrificarent ^{لغير الله تعالى} i.e. aliis quam Deo altis-
 simo. Clariùs adhuc *Safioddinus* ^{النصب الاصنام}
^{المنصوبة للعبادة وحجارة كانوا انصبونها بين بحون}
^{عليها} i.e. *Alnosb* significat *Statuas* positas
 ad cultum, ^{isem} *lapides* quos posuerunt ut super ipsis sa-
 crificia mactarent *Idolis*. inde dictum cuiusdam san-
 guine se perfusum autumantis, ^{كأنى نصب احمر}
 i.e. ac si *essens lapis rubens*, explicat *Ebnol Athir*,
^{كالنصب الاحمر بدم الزبائح} i.e. *instar lapidis ru-*
bentis sanguine victimarum. quo dicto vel ad *lapides*
 super

super quibus jugularentur victimæ, alludi potest, vel ad ipsum Idolum. nam & ea * sanguine victimarum oblinere solitos docet *Sharestanus*, accessurum inde opibus suis incrementum sperantes. Porro *Nasb*, vel *Nosb*, ut & literis & sensu cum *נאסב* & *נאסב* convenit, ira significatione optimè respondet voci *Hebraica* *נאסב* cum utrumque, & *Idolum* denotet & *Molestiam*, seu dolorem *الشر والبال* i. e. *malum* & *miseriam*, quæ cultoribus suis abunde creant.

His addi possunt & alia ejusmodi terricula, qualia *Alsharek*, à quo cognominatus *عبد الشارق* *Abdol'sharek*, filius *Abdul'izza*, q. d. *Cultor Shareki* & *Manaf*, à quo *عبد مناف* *Abd Manaf*, q. d. *Cultor Manafi*, cui & filius *عبد شمس* *Abd Shams*, i. e. *Cultor Solis*. Ita enim *شمس الشمس* i. e. à *Sole* qui in cælis lucet dictum monet *AlFirazabadus*, quod eum sc. colerent è quibus ille oriundus: cum tamen aliàs *شمس* *Shams* nomen fuisse * *Idoli* antiquitus culti doceat idem, quod *Safioddinus* *شمس* * *Shoms* vocat, cui fanum apud *Bani Tamim* dedicatum. Num Solis forsitan effigies? Eidem *Abdol Manaf* frater (ut vidimus) & tribus pater, *عبد الدار* *Abdol Dar* à *دار* *Dar*, *Idolo*: ab eodem themate *دوار* *Domar* & *Caabe* & *Idoli* nomen apud *AlFirazabadum*. In serie regum *Jorbamidarum* *عبد ياليل* *Abd Yalil*, & *عبد مادن* *Abd Madan*, habuimus, illum ab *ياليل* *Yalilo*, hunc à *مدان* *Madano* *Idolis*. *أوال* *Awal*, ut *idolum* tribubus *Beer* & *Taglab* peculiare memorat *Alfiranzabadus*, *دو الكافين* *Du* *Caffain* ut tribui *Daus*, (quem *Safioddinus*, *Caffain*, omisso *Du* vocat) *باجر* *Bajar* vel *Bajer*, ab *Ardensibus* cultum perhibent idem & *Ebnol Athir*. *الاقيصر* *Alokaiser*,

* كادوا
ان ذبحوا
للإصنام
لظنوها
ذمما الهدا
يا بيلتمسون
بذللك
الزبانة
في اموالهم

AlFiraz

v. sup. p. 50.
& 51. quod
& 4^{ti} regum
Tamanens.
nomē. p. 57.
* صنم قونيم

* بضم اواة

Abd Yalil f.
عبد كلال
Abd Colali.
AlFiraz,

Alokaisar, eidem Idoli nomen quod في مشارق الشام
 i. e. in orientali Syria *Damascena* plaga positum à tri-
 bu non una cultum refert *Safioddinus*. *بع Bag*, a quo
 (ut quibusdam, teste *Abul Feda* videtur) urbs *Bagdad*
 nomen cepit, ut *Persicè Bag dedit*, feu *Bagi donum* so-
 net, *Persarum* seu *Indorum*, à quibus oriundus *Eun-*
cbus iste qui hoc nomen imposuit, potius quam *Ara-*
bum Idolum fuisse puto. *يعبدونه في الشرق* inquit, i.
 in Oriente illud colebant. Idoli à *Bani Salim* culti, ac à
Gawio Ebn Abdol Vzza ipsius ædituo pro merito suo
 tractati, nomen licet non expresserit *Al Firauzabadi-*
us, non indigna tamen sunt memoratu quæ narrat.
 Spectante sc. ædituo, sed officii sui (ut videtur, neg-
 ligitiore, accurrentes vulpeculæ duæ Idoli con-
 scensi caput urinâ conspurcârunt. ille indignum cul-
 tu suo Dominum ratus, qui hæc inultus pateretur, in
 hæc verba prorupit,

أرب يبول الثعلبان فواشده

لقد نلت من بالت عليه ثعلبان

i. e. Num ille Dominus est, super cuius caput minguit
 vulpes?

Certè vilis est super quem minxerint vulpes.

O *Solaimenses*, certè nec obest hic nec prodest, nec largitur,
 nec impedit, correptumque Idolum confregit. Contigit
 hoc post *Mahammedem* natum, qui in boni facti me-
 moriam nomen ejus *غاوى بن عبد العزى*
Gawi Ebn Abdilozza, i. e. "Errans filius cultoris" *Vzza*,
 magis fausto, sc. *راشد بن عبد ربه* *Rashed Ebn Abd*
Rabbehi, i. e. *Orthodoxus filius cultoris Domini sui*, com-
 mutavit. Nec magis injurii erga Deum suum *Banu*
Hanifa, seu *Hanifida*, quos Idolum è massâ quâdam
 confectum

confectum quod diu coluissent, annonæ tandem caritate oppressos devorasse, referunt *Al Faubarius* & *Author libri المستطرف*, ut, qui non aliter posset, vel sic eos pasceret. de quorum facto sic Poëta ab *Al. Faubario* laudatus,

أكلت حنيفة ربها من التقم والجماعة

لم يحذروا من ربهم سو العواقب والتباعة

i.e. *Comedit Tribus Hanifa Dominum suum pro annona caritate & fame,*

Non timuerunt à Domino suo, malum pœna & vindictæ.

Dul' Chalafah, vel juxta alios *Dul' Cholofah*, (referentibus *Al Faubario*, & *Al Firanzabadio*) † domus erat apud tribum *Chatbaam* quæ vocabatur, in quâ Idolum erat *الخالصة* *Al Chalafah* dictum. *بيت أصنام* i.e. *Domum Idolorum* vocat *Safoddin*. quasi plura in eo collocata essent simulachra, quæ ab aliis etiam * præter *Chatbaamenses* culta tradit. Diruta demum anno *Hejra* decimo (uti & narrat *Al Fannabius*) à *Fariro* quodam eum in finem à *Mobam-mede* misso. Inaudita forsan *Græcis* & *Latinis* hæc nomina, ac non ita *المشرا* *Dushshara* qui à *Dausensibus* cultus. Neque enim alius hic quam (ut rectè mihi observasse videtur *Clarissimus* vir *Sam. Bochar-tas*) *Dushshara* quem scriptores *Græci* & *Latini*, *Arabum* Deum perhibent. *Suidam* qui Deum *Martem* interpretatur quasi ex *āgnis* & *Jeds* compositâ voce, hallucinatum esse monet *Nobilissimus* & *Doctissimus* *Seldenus*, nomen originis *Arabica* esse, non *Græca*, ac *Du-*

* in voce

عاج

† 4^{or} à *Meccha* stationibus *Safodd.* Contendunt alii ipsum Idolum *Dul' Chalafah*, vocatum, *Ebnol Athir.* * Sic et *Ebn. Athir.* seil. à *Daus.* & *Bajilab.* &c.

Bacchus πρ
ρηννός.

* In Hist.

Egypt.

* Afferit Dīn

od. l. 3. Bac-

chum fuisse

πρ ρηννός τῆ

ρῶν δὲ φερῶν

&c.

* Denotat a-

lias Rei ali-

cui instare,

& strenuè a-

gere. Al Fir.

& Ebnol

Achir.

† Bacchus

primus eme-

re & vende-

re instituit.

نو بدعي

صاحب

Alfabar.

اول من

غني

بازيدون

i. e. primus

qui cecinit.

in Yaman.

facem Bacchum esse non Martem. Quid ergo apud A-
rabes sonat? Num Splendidum vel Coruscantem? à quâ
verbi ܘܫܘܢܝܘܬܐ significatione nomen fortitum Splendidum
Jovis sidus, docet * Al Makrizius. dictum enim
ܘܫܘܢܝܘܬܐ Moshtari ܘܫܘܢܝܘܬܐ i. e. Ob * pulchritudinem su-
am, ܘܫܘܢܝܘܬܐ ܘܫܘܢܝܘܬܐ i. e. Ac si sibi
pulchritudinem emisset, ac propriam vendicasset. Sa-
tis frigidè. quin potius à ܘܫܘܢܝܘܬܐ & ܘܫܘܢܝܘܬܐ quòd
juxta AlFauharium & Ebnol Achir, Coruscare, * inter
alia significat. aliam etiam nominis rationem addit,
ܘܫܘܢܝܘܬܐ ܘܫܘܢܝܘܬܐ i. e. Quòd Stella sit qua Tempioni
& venditioni praesit. Et num ita Deus iste apud il-
los? aut potius à ܘܫܘܢܝܘܬܐ Shara quod loci nomen, dictum
putemus, quasi Dominus Shara? quam notionem
Diu vel Dy apud Arabes habere notissimum est,
eâque nominum seu cognominum compositio-
nem frequenter ingredi. Undè inter Reges Yama-
nenses, qui ܘܫܘܢܝܘܬܐ Adwaol' Yaman appellantur,
i. e. Reges Yaman, quorum nomen à Diu (& in obliquo
Di,) incipit. quorum exempli gratiâ, sex enume-
rat Alfabarius, sc. 1. Diu Yazan (à valle Ya-
zan, cujus Dominus erat, teste Sufoddino denomi-
natus) 2. Diu Iadan. * qui primus can-
tando apud Yamanenses excelluit teste AlFirauba-
dīo. v. p. 62. 3. Diu Nowas, ibidem. 4. Diu Fayesh,
à valle Fayesh quam sibi peculiarem habuit, ut vult
AlFiraubadius. 5. Diu Asbab. 6. Diu Colaa. duos
hoc nomine appellatos refert AlFiraubadius
ܘܫܘܢܝܘܬܐ ܘܫܘܢܝܘܬܐ i. e. Majorem & Menorem, di-
ctos autem quòd apud eos congregatæ Hamyarensum
tribus

tribus foedera inierint, quod inter hujus thematis significatus numeratur. Horum nonnullos in Regum *Hamyarensum* serie, una cum aliis habuimus. De cæteris, quorum nulla ibi mentio, idem (uti jam antea monuimus) statuendum videtur, quod de *وادي روين* *Du Roain*, alio item non obscuræ apud *Yamanenses* famæ *Domino*, (cui nomen dedit vel mons vel arx quam in monte munitam habuit) aliisque innuit *Allannabicus*; ideò ab Historicis dum eorum qui illis olim regionibus imperarunt, catalogos contexam, omissos, quod de eorum ætate numero, & rebus gestis nihil certi definire audeant. Ex his autem quæ dicta sunt de vocis *وادي* in compositione nominum & agnominum usu constat. Jam verò, quod ad *وادي شبرا* vel *شبرا* *Shara*, nomen est loci non unius: ita appellatur *Via* quædam in *Salma* *وادي شبرا* i. e. *Leonibus infesta*; ita *Mons* quidam in *Najd*, nec non alius in *Tahama* *وادي شبرا* i. e. *ferarum* (Leonum, puta, Tigrium, &c. qualibus vehi *Bacchum* fingunt) copia celebris; ita & *Vallis* quædam inter *Cabab* & *Naaman*, unius noctis itinere ab *Arafa* distans, nec non locus juxta *Meccam*, referente *Safioddino*, qui dum loca hæc enumerat, addit *وادي الشبرا* *Dusshara* Idolum fuisse *Dausensium*, & (secundum alios) alterum etiam apud *Bani Hareth* *Azdenses*. Erit ergò *Dysares*, quem *Arabum* Deum perhibent, *وادي الشبرا* *Dusshara*, i. e. *Dominus Shara* atque idem (inquiunt) illi qui *Græcis* *Διόνυσος*. at unde apud *Græcos* hoc illi nomen? Vex erit hybrida si *Diodori* sententiam amplectamur ex *Nysa* & *Nysa Arabia* live *Aegypti Arabia* vicinâ urbe, apud quam *Bacchus* à *Nymphis* educatus, conflata. At

وادي روين
حصن له
او جبل
فيه حصن
i. e. Roain,
arx illi fuit,
vel mons in
quo fuit arx.
AlFiranz.
& v. Safiod.
& Allayh.
Alaubar. &
AlFiranz.
Safioddin.

cur non & hæc purè Arabica, ut *Dominum Nysæ* sonet? Quo modo autem *Nysæ* ab *Arabibus* olim scripta fuerit non habeo quod statuam. نوسا inter *Arabie* urbes recentioribus notas nondum reperi, ita appellatam *Egypti* provinciam quandam refert *Safioddinus*, eandem quæ & نونو audit, diversam tamen statuit Author libri نشف الازهار & *Pagos* 21. tantum continere, cum *Samiannus* 128 contineat نواس Nawas apud *Safioddinum* est نونو i. e. E. Castellis *Tamani*. apud *AlFirauba* badium in *Kamusu* suo, reperimus النواسى feu *Nowasenses* appellari, speciem quandam uvarum præstantissimarum in سارة Sarah * qui teste *Safioddino*, *Montium Hejazæ* altissimus, uvis & sacchari canis abundans) quæ tamen num à loco aliquo vel aliunde sic dictæ, nihil monet. Inter Reges *Tamenses* unum habuimus nomine نونو Dy *Nowas*, quod si Διονυσος Græcè efferatur propius aberit à sono, quam quæ ab una in alteram istarum linguarum translata sunt, non pauca. Sed ne incerta sectemur, cum ab omnibus pro concesso habeatur *Nysam Arabie* urbem fuisse in qua educatus à Nymphis *Bacchus*, olim notam licet nobis jam incognitam, atque ab ea denominari eum quod ad posteriorem nominis partem magnis Authoribus placeat, quod contenderim hoc est, non minus probabiliter priorem ejus partem *Arabum* نونو Du, vel in id obliquo نونو, statui. sed qui *Arabibus* debet ut *Nysæ Dominus* audiat unde Βάκχος nuncupatus? si ab incondita *Bacchantium* vociferatione, ut *Eustathio* placet, annon & hîc *Arabissantes* ejus cultores habeamus judicent, qui audierint نونو نونو Bacche Bacche quod planè est

* *Nawas* fors.
is qui apud
Stephanum
Byzantium.
Δεσαρη, σκοπι-
λός & κορυφή
ἡ φιλοπάτη τῆς
Ἀραβίας.

'Εὐδοί, εὐδοί vel εὐδοί βαίχχο, ab *Arabibus* ingeminari, cum rem aliquam laudibus efferant, vel admirabundi exclament, & εὐδοί Baccha Grandem, Magnum, præclarum esse, denotare. ut & hoc etiam Bacchi nomen ab *Arabibus* ad *Græcos* unâ cum ipsius cultu transmissum videatur, qui tamen aliis apud ipsos *Arabes* nominibus, notior. *Dysaris* (ut vidimus) & *Ourotali*, vel potius *Ourotali* sublata. P. Ὀνομάζουσι δὲ τὴν μὲν Διόνυσον Ὀυροτάλ τὴν δὲ Ὀυραίνην Ἀλιλάτ. *Bacchum* & *Uraniam* cum solos Deos esse arbitrentur *Arabes*, *Bacchum* appellant *Ourotal* [*Orotal*] & *Uraniam* *Alilat*. inquit *Herodotus*. Quid verò Ὀυροτάλ sive (ut in * *MS. Bodleiana* legitur,) ὀροτάλ *Orotal*? Libens Doctissimi Viri *Sam. Bocharti* iudicium secutus, ut de vocabulo quod in usu esse desuit, ἀπέχω. Quod nisi audacis nimium esset coniecturæ pro ὀροτάλ sive ὀρατάλ, substituere ὀλατάλ, (ut literæ λ & ρ, facillè commutabiles) omnia hæc expeditu essent facilia. Quid enim aliud esset ὀλατάλ, quam *الله* & *الله* *Ollataal* (si ut nunc olim pronuntiabant) i. e. *Deus excelsus, summus, vel supremus*. cui adjuncta vox * *Αλιλάτ*, i. e. *الله* *Alilaba* vel in plurali *اللهات* *Alilabat* i. e. *Dea* (quomodo. teste *Al Firauzabadio* & *Solem*, & *الله* *Albelal*, i. e. *Lunam* & *نفس* *Nasrum* (ut addit *Fanh.*) aliæque quævis *Idola*, inter quæ *الله* *Allati*, & reliqua minorū gentiū numina, appellabant,) universam *Arabum* *Idololatriam* nobis ob oculos ponit & *Pantheum* relerat. Habebant siquidem Ἀλιλάτ, *Alilabat* *Deas*, minorum gentium *Deos*, & *Allah taal* ὀλοτάλ *Deum supremum*. Illas *Dei* *supremi* filias (ut vidimus) statuebant, ac pro ipsis apud eum intercedere, adeoque divinum illis cultum deberi; sub *Deo* tamen summo, ut in-

* Et in altero Ὀροτέλατ.

* In *MS. Bibl. Bodl.* Ἀλιλάτ, quasi sine articulo *Elabat*.

quit *Sharest*. scil. (ut de *Sabiis* idem asserit) Idola ista
Deos vel *Deas* vocabant; at Deum verum, *Deum*
Deorum: ista *Dominos*, illum *Dominum* *Dominorum*:
 adeoque cùm se coram Deo sisterent atque eum lau-
 dibus celebrarent hac formâ usos tradit, لبيك
اللهم لبيك لبيك لا شريك لك الا شريك هو لك
وما ملك i. e. *Cultui tuo me dedo, O Deus,*
Cultui tuo me dedo. Non est tibi socius, nisi socius
quem tu possides & una quicquid ille possidet. Quæ sic
 explicat *Ebnol Atbir* ut per *Socium* denotetur *Idolum*,
 quod unâ cum victimis & donariis ipsi oblatis ad
 Deum summum pertineret, non sui juris esset: quam
 inique tamen erga eum quem pro Deo supremo ag-
 noscerent, etiam in iis quæ ad eum pertinere con-
 fiterentur, agebant, hinc patet quod in *Alcorano* cap.
Anaam, Deus de eorum injustitia queribundus in-
 troducitur his verbis وجعلوا لله مما ذرأوا من الحبوب
والانعام نصيبا فقالوا هذا لله بزعمهم وهذا
لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل الي
الله وما كان لله فهو يصل الي شركائهم ما
 i. e. *Et stauerunt Deo ex eo quod crea-*
vit de frugibus terra, & de pecore partem, dicentes, Hoc
Dei est (juxta scil, ipsorum opinionem) & hoc socio-
rum nostrorum (quos sc. ei adjunximus) Quod autem
ad socios istos pertinere volunt, ad Deum non pervenit,
at quod Dei est, illud ad socios istos pervenit. Quam
male judicant! Ad hæc intelligenda atque illustran-
 da faciunt quæ in libro نظم الدر i. e. *unionum*
compositio. legimus, scil. *Arabes* priscos cùm vel
agrū

agrum fererent, vel arbores plantarent, obductâ
in medio lineâ locum in duas partes dividere solitos,
quæ citra lineam essent Idolis suis dicantes, quæ ul-
tra, Deo. Quod si ex iis quæ Idolis suis dicâssent,
quicquam in partem Deo sacram decidisset, illud pro-
tinûs restituere, at si è parte Dei in eam quæ Idolis
dicata, retinere; eodem modo si aqua quam in Ido-
lorum portionem immisissent, perrupto canaliculo
Dei partem irrigaret, obstruere, sin è contra, fluere si-
nebant; dicentes, *Ea Dei rebus opus habere, Deum sibi
sufficere.* Quod si quis verba prout apud ipsum Au-
thorem *rabicè* habentur, legere malit, sic se habent

واما اهل المدن والحارت فكانوا اذا حرقوا
حرقا او غرسوا غرسا خطوا في وسطه خطا فقسوه
بين اثنين فقالوا ما دون هذا الخط لالهتهم
وما وراه لله فان سقط مما جعلوه لالهتهم شي
فيما جعلوه لله رصوه وان سقط مما جعلوه لله
فيما جعلوه لالهتهم اقروه وان ارسدوا الماء في
الذي جعلوه لالهتهم فانفتح في الذي
سدوه لله سدوه وان انفتح من ذلك في هذا
قالوا اتركوه فانه فقير اليه .

Sic & *Bidavius* si quæ Deo dicata, magis opima
essent, mutare solitos, non è contra, refert. Præ-
ter ea quæ hæctenus à nobis commemorata sunt pub-
lici cultûs objecta, alia fuisse innumera à privatis
cultâ, testis est Author libri *المستطرف*; scil. unum-
quemque Patrem familias Deos sibi penates habu-
isse quos ultimo omnium profecturus, & primò re-
versus salutaret. Quo in genere censendus videtur
الدمار AlDemar, apud *AlFiranZabad*, quem Idolum
fuisse

* sc. lib. Mo
statref. eadē
videre est a-
pad Allan.
ad an. Hej.
8°.

* حجر آمن
حجارة
الحرم
طافوا به
كطوافهم
بالكعبة

fuisse ait, *عنه العباس بن مرداس وورثه* i. e. ab
Abbaso Ebn Mardas & ipsius familia cultum: accep-
tum illud à patre suo *Mardaso* flammis tradidit
Abbasum refert *Safioddinus*, ubi *Mohammedi* nomen
dedisset. Primos lapidum apud *Arabes* cultores *Is-*
maelis posteros statuit * author modò laudatus, eo-
rum Idololatriam hinc originem traxisse, quòd cùm
jam crescente ipsorum numero adeo ut quæ *Meccham*
circumjacet regio illos non caperet, in alias se con-
ferre partes coacti sint, non proficisceretur quis-
quam quia aliquos * è loci istius sacri lapidibus secū
assumeret, quos ubicunque sedem figeret, depositos,
* eodem modo quo *Caabam* solebat, circumiret: eo
tandem deventum ut ipsorum posterum lapidem quem-
cunque aspectu pulchrum colerent, atque ita reli-
gionis quam ab *Ismaele* acceperant, obliti, in foedis-
simam ruerent Idololatriam. Ab *Alilabat*, seu mul-
torum (ut loquuntur) Sociorum, ad unius *Ollotali*,
non illius *Bacchi*, sed Dei supra omnia excelsi, re-
rum omnium conditoris cultum, *Arabes* suos revoca-
vit *Mohammedes* ritibus licet Idololatricis retentis,
adeo ut post introductum ab ipso *Islamismum* aliis
potius nominibus quam Idololatriæ incusandi vide-
antur. ושעיתם וטפשתם בדברים אחרים i. e.
Error eorum, & stultitia eorum aliis in rebus consistit,
(ut rectè *Maimonides*, in Epistola ad Profelytum re-
ligiosum, cujus verba ideo apposui, quod in co-
dicibus impressis, edit. saltem *Baxt.* non reperian-
tur) non tam quòd falsa numina, quam quòd falso
verum colant. Idololatriæ notam quam ipsi Christi-
anis falso inurere conantur, ut abstergerent, ipsos
ejusdem criminis incusant nonnulli, sed calum-
niam

niam calumniæ reponere cum Christiano indignum sit, jure id fiat an injuria, non melius judicabimus quam si ea quorum nomine Idololatriæ rei peraguntur, simul congesta lectoris oculis subjiciamus. Ea prout in *Saracenicis* à *Sylburgio* editis *Euthymii* sc. &c. (neque enim aliorum nobis copia) hæc præcipuè sunt. *καβάρ* pro *Lucifero* & *Venere* positum, p. 1. & p. 85. ubi qui à *Saracenorum* dogmatibus ad fidem Christianam conversus fuerit, anathematizare docetur eos qui matutinum fidus sive *Luciferum* & *Venerem* adorant, quam *Arabum* linguâ, *καβάρ* (inquit) nominant. Idem p. 71. *καβάρ* effertur, ubi & hæc pro *Venerem* colentium precatationis formula habetur, Ἄλλὰ, Ἄλλὰ ἐὰ καβάρ ἄλλὰ. p. 15. Adhærere eos asserit τὸ λίθω τῷ βραχθάν *Lapidi Bracthan*. Ibidem esse illis ait τὸ Βακχὰ ἰσμακὲχ καλέμενον εἶδωλον. *Simulachrum Baccha Ismakech* dictum, quod ipse (*Mohammedes* sc. *προσκύνημα προστηρήματ*) *Adoramen observationis* appellat, & ut miseri barbari adorarent præcepit. Ibid. καὶ δύο ἢ ὀνόματα βάρβαροι, τὸ τζιτζαφὰ καὶ μαρια, ἐκ τῶν σεβασμάτων εἶπὲ λέγει τῷ θεῷ. i. e. sed & duo vocabula barbara *Tzitzapha*, & *Μαρια*, (p. 78. *Tzapha* & *Μαρια*) ex iis in quibus Deus colitur esse dicit. p. 85. in medio domûs precatationis *Mache* jacere ait lapidem magnum *Veneris* effigiem in se habentem; honorari autem istum lapidem quasi *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut *Camelum* ei alligaverit cum *Isacum* sacrificaturus erat.

Hæc præcipuè sunt quorum nomine *Mohammedis* sectatores Idololatriæ rei peraguntur. Quid verò de his statuendum sit, ubi *Arabice* expressa fuerint quæ *Euthymius* cæterique *Græcè* protulerunt, melius patebit,

Pag. 82. τὸ
Βάκχα ἢ τοῖ τὸ
Μάκε ἢ Μάκεκ.
p. 82. προσκύν.
τήριος τῷ προσ.
τηρήματ.

tebit. *καβὰς* & *μεβὰς* *Magnum* in lingua *Arabica* significare asserunt. Rectè. Illis enim *كبير* *Cabir*, & *كبار* *Cobar*, & in plural. *كبار* *Cebar*, *Magnus* dicitur. Eo autem titulo indigitari *Luciferum* & *Venerem* probatur ex illa precatationis (ut loquitur *Author*) apud illos formula, 'Αμὰ 'Αμὰ ἕα μεβὰρ ἀλλὰ. ubi ἀλλὰ ἀλλὰ *Deus, Deus*, sonare dicitur. Et hoc rectè, ἕα autem *Major*: At quis *Arabum* hoc nos docuerit? Si *Arabice* hæc omnia, ad sonum quam proximè fieri possit, efferantur, hæc erunt verba, *الله هو كبير الله* *Allah, Allah, howa cobar allah*. i. e. *Deus, Deus, Ille Magnus, Deus*. at precatio illa quam expressam hic voluit, nihil aliud, puto, erit quam *الله كبير* i. e. *μεγάλυσοι*, seu *δοξολογία*, ista *Mohammedanorum* quam subinde inter precandum repetunt, & de cuius vel semel ex animi sententia prolatae efficaciam, mira prædicant, sc. *الله أكبر* *Allaho Acbar* (vel ut illi malè distinctis literis, *Allahoa cbar*, vel ut ab hominibus *Græcis* pronuntiarî possit *cobar*) i. e. *Deus Maximus est*: quâ ingeminatâ quòd primam *Lunæ* quæ *Menses* & *Annos* illis numerat, & *festas* designat, *φάσις* salutent, superstitioni magis imputandum quam *Idololatriæ*, quasi jam *Luna* seu *Veneri* (quas promiscuè hoc in loco sumi observavit *Doctissimus Bochartus*) divinam ascribant potentiam. Proximo in loco ut ad ea verba quibus asseritur simulachrum illis esse τὸ Βακχὰ Ἰσμακίχ dictum, accedamus, τὸ *Baccha Ismacech*, *Arabice* si proferas, quid erit aliud quam *بكتة* *Bacca*, i. e. *Bacca* (seu *Becca*) nomen est *Macca* (seu *Mecca*, quomodo forsitan, quærenti quid esset *بكتة* *Bacca* responderit aliquis qui *Arabice* loqueretur. Melius ergo

p. 82. Βάκχῃ ἢ τοὶ Μάκχῃ ἢ Μάκχῃ, *Baccha, sive Make, aut Makech*, habetur, quod idem προσκυῖσμα ἱερῶν, *Adoramen observationis*, vocatur pag. 14. & pag. 82. προσκυντήριον, &c. *Adoratorium observationis* (quâ periphrasi *Arabum* كِبْلَاء *Keblah*, locum scil. ad quem inter orandum faciem conuertunt, qui non alius quam Templum *Meccanum* est) & quod in priori loco εἶδολον in posteriori δὲ οἰκὸς προσδύχης, *Domus orationis*, appellatur, quam ab *Abrahamo* & *Ismaele* structam fingunt. Sciendum ergò quid de كِبْلَاء dicant *Arabes*: esse scil. nomen τῆς κِبْلَاء *Mecca*, inde illi inditum quòd tanta sit illuc religionis prætextu confluentium turba, ut se mutuò impellant & premant, quæ inter cæteras verbi ἱερῶν notiones est, sunt qui loci propriè *Becca* dicti limites non ultra illum in quo προσκυντήριον illud structum sit, proferant, quod extra illum est dici *Mecca*, testibus *Ebnol Athir*, *Safioddin*. &c. at *Euthymius*. & alter ille utramque pro ipso oratorio ibi constructo quod ipsi *Caabam* vocant, sumpsisse videtur. Cui qui quantum detulerint & οἱ ἄλλοι *Arabes* & qui cis *Mohammedem*, honorem reputaverit, non malè forsan illud ipsorum εἶδολον dixerit. εἶδολον olim fuisse vidimus, locum jam autumant Deo in terris unicè charum quemque ipsi sacrum habent, adeo ut non alias quam facie ad eam versâ effusas preces, Deo acceptas credant. de ea, cujus meminit, fabulâ, quâ domus illa ab *Abrahamo* & *Ismaele* structa perhibetur, plura mox ubi prius de lapide τῆς Βεγῆδαν pauca. Quomodo (inquit) vos lapidi adheretis *Bracthan*, & ipsum osculamini? Lapidem describere videtur istum, quem osculari *Meccam* religionis ergo videntibus, & *Caabam* circum euntibus, cul-

Aljauh.
Ebn Athir.
Kamus, aliam & afferunt rationem quod superba immorigerorum colla subigat et conterat.

لانها ذبكي
اعنان
الجبابة
اي قدقها
Ebnol Athir.
Idolum olim ibi cultum, & jam in eo occultum seu sepultum manere, credi à Judæis patet ex Epistola Maimonidis prædicta.

tus pars est non minima. الحجر الاسود Albajar al
 aswad, i. e. Lapidem nigrum vocant. At unde illi no-
 men Bracthan? num forsan quasi براقاة Barracaton, à
 برق Coruscare, Fulgere, quia cum primò è Paradiso
 (ut fabulantur demissus sit, كان اشد بياضا من
 الثلج ويضي كما تضي الشمس
 i. e. Candore ni-
 vem superabat, & splendore solem equabat, ut loquitur
 Ahmed Ibn Yusef? qui factum ut

Qui color albus erat nunc sit contrarius albo
 mox dicetur. At certè crediderim Bracthan nomen
 lapidis non fuisse, sed qui eà voce usus fuerit, ratio-
 nem reddere voluisse, cur lapidem istum oscularen-
 tur, eique adhærent, scil. ut inde بركة Baracatan,
 i. e. benedictionem consequerentur, osculantur eum
 siquidem تبركابه Tabarracan behi, boni ominis, seu
 benedictionis captanda gratiâ. Nam ut asserit Saftod-
 dinus ما زال هذا الحجر معظما في الجاهلية
 والاسلام. كثيرى الناس به ومروا دونه ويقبلونه
 i. e. Non desit lapis iste in magno honore esse & olim ante
 Mohammedis tempora, & post immutatum ab eo cul-
 tûs rationem tatabarrac. olnas behi, i. benedictionem
 ab eo captabant homines, sub eo transire, eumque ve-
 nerabundi osculari. Erit ergò lapis 78 Βεζ'χδαι, la-
 pis Benedictionis, seu quem benedictionis consequen-
 dæ gratiâ osculantur. Ut intelligantur quæ tam de
 lapide isto, quam de Oratorio adduntur, de utroque
 paucis erit dicendum. Quod ad προσκαυτήριον, illud est
 quod الكعبة Alcaaba, Caabam vel χάββα (ut effe-
 runt Greci) vocant, nomine vel ab eminentia indi-
 to, quia scil. quicquid eminent & excelsum est كعب

In vita Adä-
 mi.

Caab dicitur; vel لتكعبها Letac'ibeha, quod formæ sit quadrata, à تكعب Quadratum facere. Vocant etiam البيت الحرام Albeit-alharam, Domum interdicitam, i. e. sacram seu Asylum, جعل الله الكعبة المسجد الحرام, i. e. Posuit Deus Caabam domum interdicitam. Alc. Surat. 5ta. imò & المسجد الحرام Adoratorium sacrum, ut mox dicturi sumus. Ejus struendæ rationem hanc affert Sharestanius (quem ut non infimæ notæ Authorem in re de qua tam varia & incerta apud alios reperiantur, præeunte mendaciorum fonte Alcorano, non tamen ut hîc fide dignum laudamus) quòd sc. Adamus Paradiso pulsus cum à Deo peteret ut sibi domus ad similitudinem ejus quâ in cœlo viderat (الصارح البيت المعمور*) quod excelsû denotat, vocant) struendæ copia concederetur ad quam preces suas dirigeret, & quam cultûs gratiâ circumiret, ut cœlestē illam Angeli & Spiritus ambiunt, Deum lucis quasi aulæa formâ Domûs demisisset, ad quam inter orandum faciem converteret, eamque circumiret. Mortuo Adamo Sethum ipsius filium, ejusdem formæ domum è lapidibus & luto fabricasse quam cum dejecisset diluvii vis, Abrahamum cum filio Ismaele, Dei mandato aliam ejus loco & formâ condidisse, locum ejus Abrahamo monstratum à مسجدكينة i. e. شدينا refert Alfannabius in vit. Abrahami. Eandem cum ad ruinam vergeret ab aliis atque aliis subinde restitutam ac renovatam, post Mohammedem natum à Koraisiitis, deinde ab Ebn Zobair, atque ea demum qua nunc est forma ab Hejazo, anno Hejra 74. tradunt AbulFeda, Author libri Masalec, Fannabius Ahmed Ebn Yusef, &c. Quo minùs ejus mutandæ

Quia reliqua in Mecca edificia supereminet Amed, Ebn Yusef, in Mecca. v. Kam. &c.
* Quamquã alii per Al-Bait almaamur ipsam Caabam quã Adami tẽpore Deus è cœlo demiserat, diluvii tempore iterũ in cœlum receptam, atq; ibi servatã intelligant. Zamach in Cora ad Alc. c. 2. Nugis hisce testimonium perhibet ipse Alc. dñs Caabam vocant اول بيت وضع للاناس i. domũ iam qua posita est hominibus et ab Abraham. & Ismaele conditã asserit. Alc. c. 2.

licentiam sibi sumerent post eum alii, inde factum videtur, ut honori ejus consuleretur. Refert scilicet *Al Fannabius* cum in animum induxisset *Harun Arrashid*, vel ut alii, pater ipsius *Mohdius*, imò, ut alii avus *Almansor*) illud quod ab *Hejajo* factum fuerat mutare (ut ita *Caabam* ad eam in quam à *Zobairo* reducta fuerat, formam restitueret, accedentem *Malicum* quendam ne id faceret suasisse, ne fieret *Domus Dei* *Regam lufdicrum*, & dum ad uniuscujusque arbitrium subinde mutaretur, excideret animis hominum quâ eam prosequerentur, reverentia. Magnifico jam circumdata traditur peristylis (quod columnis 448. constat, ac portas habet 38. teste *Authore* *خریدة العجايب*) ejus, licet ad eum quo jam splendet, fastum multorum Magnatum ac Principum munificentia crevit, prima ab *Omaro* jacta sunt fundamenta, qui ne privatis ædificiis arctaretur templi atrium structo modicæ altitudinis muro cavit, cum sub *Mohammede* & *Abubecro* area esset patula (ut refert *Author* *منازلک*) nullo inclusa septo. Vocatur atrium hoc cum peristylis suo *المسجد الحرام* *Al Masjad albaram*, Adoratorium sacrum, quod nomen alias & ipsi *Caaba*, alias etiam toti *Mecca*, imò & regioni circumjacenti quæ *حرم* audit) tribui monet *Author* proximè laudatus, adeo ut mirum non sit quòd cum *Caabam* indigitare voluerit *Euthymius* *Meccam* nominaverit; quam etiam totam à nobiliori sui parte sacram Dei domum appellari discimus à *Safodino* in *Lex Geog.* eam sic describente, *مكة بيت الله الحرام* i. e. *Meccha Domus Dei sacra*.

Est ergo Templum *Caaba* apud *Arabes* antiquitus sacrum, nec jam de prima ejus conditi ratione, inter eas

فتد هـ بـ

هـ بـ تـ عـ

قـ لـ وـ

الناس

At Author l.

M. Salec. 484.

que & particu-

laritatem recen-

set ad orient. sc.

103. ad partem

que Sopham

spectat 141.

ad occident.

105. ad sept.

138.

v. et Lex Geog.

المسجد الحرام

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

الحرم

eas quæ ad honorem illi conciliandum narrantur, fa-
 bulas certi quicquam expiscari licet, nisi forsan illo-
 rum sententiæ accedamus qui (referente *Sharestamio*)
 eam olim *زحل* i. e. *Saturni* fanum fuisse asserunt,
 eique à primo conditore dedicatum. Quam sen-
 tentiam licet ab ipso rejectam, probabilem tamen fa-
 cit quod perhibet, fuisse olim *Arabibus & Indis* (quo-
 rum magnum in rebus ad religionem spectantibus
 consensum prædicat) septem conspicuæ famæ delu-
 bra, septem planetis dicata: è quibus (ne *Arabia* no-
 stræ terminos egrediamur) fuisse ait *بيت غمدان*
Bait Gomdan in urbe *Sanaa Yamanensium* quod condi-
 dit *Dahac* *الزهرة* *علي* nomini *Veneris* sacrum, di-
 ruit autem *Othman Ebn Affan*. Narrat *Alfannabius*
 inscriptum illi fuisse *بيت غمدان هانك مقتول* i. e.
Gomdan, qui te diruit interficietur, quod *Othmani* cæde
 comprobatum est. Quanquam autem *Caabam* suam
 ipsi mundo ferè coævam (ne, ut nugantur aliqui, an-
 tiquiorem dicam) jactitent, unde *البيت العتيق*
 i. e. *Domum antiquam* vocant, quo minùs tamen eun-
 dem cum mundo durationis terminum habituram
 asserere audeant, prohibentur vaticinio (ab ipso, ut
 videtur, *Mahammede* profecto, vel ipsius saltem au-
 thoritate munito) quo illam ab *Aethiopibus* aliquan-
 do dirutum iri prædicitur. Hoc scil. (referentibus
Alfannabio & Ahmede Josephi filio) ab eo dictum fer-
 tur *ان في آخر الزمان تجي الحبشة و يخربونها*
i. e. Venturos ultimis tempori-
bus Aethiopes, eamque penitus demolituros, nec eam
postea restauratum iri in seculum. Hæc de *AlCaaba*,
 templo sc. *Meccano*, à quo ut diversum memorant
AlFira-

Safodd. &c.

AlFirazabadius, Safioddinus, &c. الكعبات *AlCaabat*, domum etiam quam *Baru Rabie* circumire olim religionis ergò solebant. Jam verò de *Lapide nigro* quid non fabulantur? eum è pretiosis Paradisi lapidibus cum *Adamo* in terram demissum, ac postea diluvii tempore rursus in cœlum sublatum, vel alibi, (حيث شا الله i. e. *ubi Deo visum est*, ut loquitur *Ahmed Josephi* filius, in monte *Abu Kobais*, ut *Zamachsharius* in *Alcoranic. 2.*) repositum, ac demum ædificanti templum *Abrahamo* ab Angelo *Gabriele* reportatum. esse eum *يمين الله في الارض* * i. e. *dextram Dei in cœris*. Situs est in angulo *Caabe Eraciensi*, illo scil. qui *Basram* respicit, cubitis binis & $\frac{1}{3}$, à terra remotus, juxta *Safioddinum*, vel quod eodem recidit *سبعة اشبار* i. e. *Septem Spithamarum* distantia, juxta *Shahaboddinum* Authorem libri *سالك الابصار* &c. quem tamen, tam Deo charum (ut autumant) tam *Arabibus* ac *Mohammedanis* omnibus sacrum † *Karmatiani* anno *Hejre* 317. juxta *AbulFedam* & *Ahmedem Josephi* filium, (quo anno obiit celeberrimus *Astronomus* * *AlBattanius*,) vel 319 juxta *Safioddinum*, loco motum abstulerunt, nec ante annum 339. (morte *Philosophorum* inter *Arabes* facilè principis, *AlFarabii* celebrem) ut iterum *AbulFeda* & *Ahmed Ebn Yusuf*, vel 335. ut *Safioddinus*, ab ipsis vel prece vel pretio impetrari potuit ut remitterent: idque *لما ايسر عن تحويل الحجاج عليهم* i. e. *cùm viderent nullo modo fieri posse, ut peregrini ad ipsos à Mecca diverterent*, ut ait *Ahmed Ebn Yusuf*, qui merito asserit fuisse hoc *ما اصاب الاسلام بمثلها* i. e.

Algazali, Shahaboddin, & Amed Ebn Yusuf.

* Exemplaria nannulla præ se ferre videntur

عين i.

oculus Dei, & e sed mendose.

† Nomen Secte.

* Vulgo *AlBattanius*.

i. e. infortunium cui nullum unquam par, passa est ip-
 forum religio, Karmatianos enim duce Abudhahero
 peregrinos Meccam accedentes spoliâsse, imò eo-
 rum, dum ipsam Caabam circumirent, mille septin-
 gentos interemisse in Adoratorii sui tam sacri pomærio,
 lapidem nigrum, quem ut coelitus demissum veneran-
 tur sustulisse, templi portam deiecisse, puteum ZamZam
 quem & unicè sacrum habent, mortuorum cadave-
 veribus implevisse, aliâque ejusmodi facinora per-
 petrâsse, exprobante illis interim Abu Dhahero, co-
 rum duce, qui Equi sui Excrementis ipsum Caa-
 ba adytum conspurcaverat, manifestam ipsorum
 stultitiam, qui templum illud Dei domum vocarent,
 quod si charum sibi haberet fieri non posse quin in
 ipsius, qui illud tam indignè tractaret ac omnimodè
 violaret, caput ignem coelitus effunderet. Sed ex-
 tingui nullo modo potuit Mohammedanorum erga sa-
 crarium suum Zelus, nec ab eo cultibus anniversariis
 frequentando averti, quod cum viderent Karmatii
 lapidem demum, post 22. annorum spatium remise-
 runt, miseris interim illudentes, quasi lapidi supposi-
 titio, ac à se mutato, eundem quem antea honorem
 perhibentibus: quibus responsum aiunt hoc indicio
 rem patefieri, lapis scil. si genuinus esset, aquam in-
 natâ sibi qualitate supernataturum; quod cum specta-
 tibus Karmatis faceret, amolitur omnem ex animis
 hominum qui inde oriri posset scrupulum. Verba
 prout apud Ahmedem Josephi filium se habent hæc
 لها علامة وهي انه يطفوا علي الماء فجربوه
 i. e. Illi signum est quod
 dignoscatur, scil. quod super aquam natet, &c. Lapi-
 dem autem istum nivei primò coloris, nigredinem à
 menstruæ

Abulfed.

Ahmed Ebn
Yusef.Id. & Safi-
oddin,

In marg. Cees
shafi ad eum.
locum.

Menstruæ olim contactu contraxisse tradunt (referentibus Zamach. in Comm. ad caput secundum Alc. Ahmede Ebn Yusef &c.) vel ut alii, ab ipso Mohammedis ore acceptâ mutati coloris ratione, cum è Paradiso descendisset *أشد بياضاً من اللبن* candore plus quàm lacteo, *خطايا بني آدم* nigredinem illi conciliasse hominum peccata: quam tamen adhuc *في رأسه* caput, vel exteriorem tantum ejus partem pervasisse, reliquis partibus albedinem pristinam retinentibus, palam factum quo tempore à *Karmatis* loco suo motus est, testatur *Ahmed Ebn Yusef*; adeo ut ab osculantium anhelitu ac contactu foedatum, ut àlibi me legisse, vel saltem à *Mohammedanis* accepisse memini, credibile sit. Fuisse eum ex illis qui olim Idololatricè culti facile crediderim. Quâ eum nunc superstitione venerentur *Mohammedis* sectatores, cum in religionis ab ipso traditæ fundamenta inquirendum infra fuerit, videbimus. Quod autem à *Damasceno*, & *Euthymio* asseritur, si quis accuratiùs inspectet videri in eo figuram capitis scalpro expressam, quod *Veneris* esse volunt, ex *Arabum* scriptis puto probari non posse. Alius illis lapis est sacer, cui insculptam, vel potius impressam, tradunt figuram, sed tantum à figura capitis quantum caput à pedibus distantem, nisi oculi superstitione lippi caput à pedibus distinguere nesciant. Lapis scilicet in quo vestigia pedum *Abrahamis* impressa; cum vel illi inter ædificandum *Caubam* insisteret, ut innuit *Abulfeda*; vel dum ipsi caput, *Ismaelis*, quem visum venerat, uxor (ut *Ahmed Ebn Yusef*, & *Safioddinus*) lavaret. Unde & illi nomen *مقام إبراهيم*, *Makam Abrahami*. Locus (scilicet) *Abrahami*, vel, quo stetit *Abrahamus*.

In vie. Ismael
el. habet etiam
am Safiod.

bamus. Hoc enim nomine vocari monet *Alzamachsharius* ad cap. 2. *Alc.* tum lapidem cui impressa videntur pedum ipsius vestigia, tum locum in quo tunc temporis jaceret lapis iste. Positum jam aiunt in loco eo nomine celebri in المسجد الحرام seu adoratorio prædicto. Fieri apud eum preces præceptum in *Alc.* cap. 2. Sed, ne multa, audiamus quid de eo narret testis oculatus *Ahmed Ebn Yusuf*, cujus hæc sunt verba. “Inclusus est nunc temporis lapis iste
 “ arcæ ferreæ in loco *Abrahami*: vidi eum ac oscula-
 “ tus sum eum, & positam mihi in eo aquam pu-
 “ tei *Zamzam* bibi, vidique pedis dextri vestigium
 “ depressius esse quàm sinistri, ac esse كانه رأس
 “ عيسى quasi caput super *pastâ* [effigiatum] (for-
 “ san & capitis effigiei quam pedis similis) fuisseque digi-
 “ tos pedum ipsius longitudine digitis manuum pares.
 Hæc ille in vita *Ismaelis*; ac alibi, ne à *Karmatis* una cum lapide nigro auferretur cautum ædituorum diligentiâ, qui eum in quodam è montibus *Meccæ* absconderant. Idem hic lapis esse videtur de quo affirmare *Mohammedanos* ideo ab ipsis magni fieri quòd *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut *Camelum* ei alligaverit, cùm *Isaacum* sacrificaturus esset, asseritur ab *Euthymio*, & in *Catechesi Saracen.* Iacere enim ait hunc lapidem in medio ὄρου τῆς ἐνυῆς, quod de hoc lapide, (intelligendo non ipsam *Caabam*, sed peristylum illud *Almesjiad alharum* dictum) affirmari potest, cùm lapis niger *Caaba* muro infixus sit. Fabulæ autem isti de ratione ob quam ab illis honore afficiatur, (cùm nihil tale in eorum scriptis reperiri patem) ansam prebere potuit alia ista quam jam recensuimus, de uxore *Ismaelis* quæ caput illi mundaret, la-

Safiods

In vita Ism.

pide isto pedibus ejus supposito. Ac certè videntur mihi Authores isti (*Eubymus scilicet & Author Catech:*) de uno lapide affirmare, quæ ad duos (alterum muro infixum, alterum in terra jacentem) pertineant: quam omnia quæ dicant ad posteriorem istum مقام إبراهيم imò & ipsum nomen (ut volunt; *Βερίχθου*, referri possint: Sed vix crediderim hujus solius, omisso altero longè celebriori, famam ad ipsos pervenisse. Alius est & lapis, qui quo in honore apud Arabes Idolorum cultores olim fuerit, incertū. jam verò pro *Ismaelis* sepulchro habetur. Meminit ejus nobilis Author *Sharifol' Edrisi* (ut *vulgò audit) in libro titulo tenuis notissimo scilicet *ذريعة المشتاق في اختراق الإفاق*. *Egressio cupientis ad paragrādas terra regiones: ubi Mecchæ descriptionem habet; quam totam hic apponere, ut ab eo quod agimus non alienum, ita nec lectori ingratum, puto, erit; ut ita Authorem ipsum audiat, ea hîc enarrantem quæ Epitomator penitus omisit.*

*Ita eum appellant, Abul-Feda, et Shahaboddinus.

ومدينة مكة قديمة أزلية البنا مشهورة الثنا معروفة مقصودة من جميع الارض الاسلامية والديها حجهم المعروف وهي مدينة بين شعاب الجبال وطولها من المعلاة الي المستغلة نحو ميلين وهو من جهة الجنوب الي جهة الشمال ومن أسفل جبل اجيان الي ظهر جبل قبيعان من ميل والمدينة مبنية في وسط هذا القضا وبنياذها حجر وطين وحجارة بنياذها من جبالها واسواقها قليلة وفي وسط مكة مسجدها الجامع المسدي الحرم

الحرم وليس لهذا الجامع سقف واذمنا هو دابر
 كالخظيرة والكعبة هو البيت المسقف في وسط الحرم
 وهذا البيت طوله من خارجه من ناحية الشرق اربعة
 وعشرون ذراعا وكذلك طول الشقة التي تقابلها في
 جهة المغرب وبشرقي هذا الوجه باب الكعبة وارتفاعه
 علي الارض نحو قامة ووسطح الكعبة من داخل
 مساو لاسفل الباب وفي ركنه الحجر الاسود
 وطول الحائط الذي من جهة الشمال وهو
 الشامي ثلاثة وعشرون ذراعا وكذلك الشقة
 الاخرى التي تقابلها في جهة اليمين ومع
 اصل هذه الشقة موضع حجور في دابر وطوله
 خمسون ذراعا وفيه حجر ابيض يقال انه قبر
 اسمعيل بن ابراهيم عليهما السلام وفي الجهة
 الشرقية من الحرم قبة العباس وبير زمزم وقبة
 اليهودية وما استدار بالكعبة كله حطيم بوقد
 فيه بالليل مصابيح ومشاعل وللكعبة سقفان
 وماء السقف الاعلى يخرج عنه الي خارج البيت في
 ميزاب من خشب وذلك الماء يقع علي الحجر
 الذي قلنا انه قبر اسمعيل والبيت كله من
 خارج علي استدارته مكسو ثياب الحرير العراقية
 لا يظهر منه شيء وارتفاع سدك البيت امدن كور
 سبعة وعشرون ذراعا وهذه الكسوة معلقة فيه
 بازرار

مصباح alex

بازرار وعري وصاحب بغداد المسمى بالخليفة
 يرسلها في كل سنة اليها فتكسى بها وتزال
 الاخرى عنها ولا يقدر احد بكسوها غيره * ومما
 يذكر اهل الخبر ان الكعبة كانت * خيمة ايام
 عليه السلام وكانت مبنية بالطين والحجارة
 فهدمها الطوفان وبقيت مهذمة الي مدة ابراهيم
 واسماعيل عليهما السلام فيقال ان الله امرهما
 بنيانها فنهض ابراهيم عليه السلام الي ابنه
 اسمعيل وتعاونوا في بنيانها بالحجر والطين
 وليس بمكة ماء جار الا شي اجري اليها من
 عين علي بعد من البلد ولم يستتم فلما كانت
 ايام المقتدر من بني العباس استتم بناء ومياه
 مكة زعاق لا تسوغ لشارب واطيبها ماء بئر زمزم
 وماؤها شرون غير انه لا يمكن ان يمان شربه وليس
 بجميع مكة شجر مثمر الا شجر البادية ويسكن
 صاحب مكة في قصر له بالجهة الغربية بموضع
 يعرف بالمرجة علي ثلاثة اميال من مكة وهو قصر
 مبني من الحجارة وتجاوره حديقة القبة العهد فيها
 نخيلات وكثير من المقل وبها جملة شجر منقولة
 اليها وليس للها شهدي صاحب مكة عسكر خيل
 وانما عسكره رجالة لا خيل عندهم وتسمى برجالته
 الحراية ولباسه البياض والعمائم البيض ويركب
 الخيل

وفيها *al. ex* *

بيت *al. ex* *

الخيل وسياسة حسنة وحكمة عدل وانصاف
 ظاهر واحسانه عرف علي قدر امكانه ولما
 موسمان ينفق فيهما كل ما جلب اليها
 احدهما في اول رجب والثاني موسم الحجيج
 ولاهلها اموال صامتة واحوال فاشية ودواب
 وجمال ولا زرع بها ولا حنطة الا ما يجلب
 اليها من ساير البلاد والتمر ياتي اليها كثيرا
 مما حولها والعنب يجلب اليها من الطائف وهو
 بها قليل جدا والغالب علي ضعفها الجوع
 وسوالحال وانما خرج احد من مكة في كل
 جهة تلقاء اودية هناك جاربة وعيون مطرنة
 وابار غرقة وحوادث كثيرة ومزارع متصلة:

i. e. Mecca urbs est antiqua, inde à saeculo condita, fa-
 màm celebris, incolis frequens, ad quam ab omnibus ter-
 ra partibus in quibus floret Islamismus convenitur, dum
 peregrinationes suas omnibus notas ad eam instituunt. in-
 ter ardua montium sita est; Longitudo ejus à Maalah
 (que ad superiorem urbis partem est,) ad * Masphalah
 (que ad inferiorem,) passuum est circiter bis mille, qua
 ab Austro Septentrionem versus tendit: & ab imo montis
 Ajjad ad fastigium montis Koaikaa, mille passus sunt.
 In medio hujus spatii sita est urbs lapidibus et luto extructa.
 Lapidibus autem quibus extructa est, ex ipsius montibus [ex-
 cisi] sunt. Fora habet pauca. Porro in medio Meccæ est ora-
 torium ipsius magnum quod vocatur AlHaram (sc. Asy-
 lum, seu locus interdictus, vel sacer) tecto caret atque
 instar

* Sic enim
 è Kamus.
 كالماء
 pon.

علي أربعة
i. e. i. e.
circiter 4. cu-
bitos, lib.

Mafalec. scilicet
eo angulo qui
porta vicinus
est.

^a 21, l. Mafa-
lec.

^b 20, id:
Mohebbod-
dinus apud
Aljannab:

البلاطة

الخضراء
vocat, i. e.
pavimentum
viride.

* al. ex
tentorium.

instar septi spatium intermedium ambit. Est autem Al-
caabah domus illa tecto operata in medio Oratorii sacri.
Domus istius longitudo extrinsecus Orientem versus 24.
cubitorum est; eademque lateris oppositi quâ occidentem
spectat, mensura. Ad partem Orientalem est porta Al-
Caabæ à terra circiter * hominis staturam remota, cu-
jus imo pavimentum AlCaabæ interius aequale est. In
† eius angulo est lapis niger. Porro longitudo parietis qui
Septentrionem spectat, Damasceni scilicet ^a 23. cubitorum
est; ac ^b totidem qui ei oppositus est Yaman versus. Et
juxta fundamentum hujus partis locus est inclusus, cir-
cularis, longitudine 50 cubitorum in quo est lapis ^c albus,
qui Ismaelis filii Abrahami sepulchrum perhibetur. Ad
partem Orientalem Oratorii sacri est Hemicyclium Ab-
basi, & puteus Zamzam, & Hemicyclium Judææ.
Quod autem AlCaabam totam ambit est septum in quo
noctis accendantur lampades ac faces. Porro AlCaaba
hinc sunt tecta, à quorum superiori aqua effunditur ex-
tra domum per ^d $\rho\omega\chi\omicron\nu$ ligneam, ita ut decidat in lapidem
quem diximus sepulchrum Ismaelis censerari. Domus au-
tem pars exterior tota vestibus è serico Eraciensi confectis
obtegitur, ita ut nulla ejus pars oculis pateat. Altitudo
domus prædictæ 27. cubitorum est. Vestes autem istæ illi
uncinulis & spinteribus appensæ sunt: Mittit quotannis
Bagdadi Dominus (qui titulo Chalifæ gaudet) novas
quibus, detractis veteribus, obtegitur: nec alii præter
Chalifam, eam operire permissum est. Prout verò nar-
ratur, fuit AlCaabah * domus Adami, lapide ac luto
extructa, quæ cum à diluvio subversa esset, eo statu man-
set usque ad tempus Abrahami & Ismaelis, quibus di-
citur Deus præcepisse ut ipsam adificarent. Cum ergo
propere ad filium suum Ismaelem perrexisset Abraham,

mutuis operis eam extruxerunt lapide & luto. Non est autem in tota Mecca aqua fluens præter illam quæ in eam à fonte quodam longè diffuso derivata est; opere non ante perfectò quàm illi, suo demum tempore, ultimam manum imposuerit Almoktadar Abbasida. Meccæ ipsius aquæ amara sunt, nec bibenti grata, quarum tamen optima est aqua putei Zamzam, quæ potabilis quidem, ita tamen ut quis eam continuò bibere non sustineat. Nec est in universa Mecca arbor frugifera, sed ea tantum quæ deserti propria. Habitat autem Meccæ Princeps in arce quam habet, ad latus [urbis] occidentale, in loco dicto AlMarbaa tribus circiter mille passibus à Mecca distante, cui adjacet hortus non ita pridè confitus, in quo palmæ & arbores Almokl quamplures, aliæq; omnis generis quæ aliunde translatae sunt. Non est autem Hashemidæ Principi Meccano exercitus equestris, sed copia pedestres tantum, quibus equi non sunt. Vocantur pedites ejus AlHarrabah, i. e. Spiculatores. Vestibus indui solet albis, & infulis albis, ac equo vehitur. Regimen ejus bonum est, decreta, justitia, & æquitas manifesta, beneficentiam munificè secundum facultatem exercet. Porro Meccæ duo sunt tempora siata, quibus erogatur quicquid in eam annona advectum fuerit. quorum primum est mense Rajeb; secundum tempore quo conveniunt peregrini. Incola ejus auri & argenti copiâ abundant, nec non* gregibus passim vagantibus. Fumenta item & Camelos possident. Frugum & tritici nihil habent nisi quod ab aliis regionibus ad eam affertur. A locis illam circumjacentibus dactylorum copia advehitur, uvæ à Tayet, cum pauca admodum in ipsa crescant, adeo ut fortuna tenuioris incola farne vexati malè se habeant. E Mecca autem egresso omni ex parte occurrunt valles, in quibus aqua fluentes sunt, & fontes perennes, puteique

* Lego enim
اجوال

reique Aquis abundantes, Horti frequentes & Agri contigui.

Atque hæc est urbis *Meccane* (prout authoris hujus ævo se habuit) descriptio, quam ut lectori quàm potuimus emendatam daremus duo inter se exemplaria MSS. conferenda curavimus, quorum primum è *Syria* advexi, alterum ex *Ægypto* Doctissimus vir *Johannes Gravius*, quod meo & antiquius, & in multis emendatius. Restant perpendenda τζιτζαφα & μαρβα quæ ait *Euthymius* ab illis ἐν τῶν σιβασιμάτων δεῦ, perhiberi. p. autem 78. non τζιτζαφα legitur, sed τζαφα. melius: est enim vocabulum *Arabicum* لسا cui τζι præposuisse videtur vir *Græcus*, ut sibilantis literæ sonum plenius efferret. De لسا *Safa* autem & مروءة *Marwab*, jam dictum est, loca esse *Mecca*, in quibus posita olim *Idola Asaph & Nayelah*. Ipsa *Safa & Marwab Kazwinius*, nescio quos secutus Authores, nomina fuisse tradit viri & foeminæ, qui ob stuprum in *Caaba* perpetratum in lapides à Deo conversi, montibus cognominibus impositi fuerint in exemplum, & cautelam. *Safa* saxum esse coloris cærulei ad radicem montis *Abi Kobaisi*, *Marwab* autem saxum magnum ad radicem montis monti *Koaikaban* contiguo, & ab invicem spatio 780 cubitorum distare, asserit Author مسالك الإحصار &c. Dicuntur in *Alc.* esse من شعائر الله i. è signis Dei, seu ex iis quæ Deus in signum hominibus posuit, & in quibus coli voluit, ἐν τῶν σιβασιμάτων δεῦ, ut loquitur *Euthymius*. Quòd si velanos *Arabum*, tam antiquiorum quàm recentiorum ad ea & inter ea magnà cultûs opinione discurrentium ritus inspexerimus, manifesta illorum *Idololatriæ*, & certissima fædæ horum superstitionis indicia reperiemus.

Surat. zalc.

بقرة

mus. eâ interim differentiâ, ut non immeritò voluisse videatur Imperator *Manuel Comnenus*, apud *Nieetam*, ut aliis potius verbis conciperetur *Anathematis*, quo *Mohammedanorum* superstitionibus renuntiari à conversis ad fidem Christianam vellent, forma, quàm eâ quâ denunciaretur *πρὸς Θεοῦ τῆς Μωάμετ. Deo Mohammedis*, utpote qui non alium quàm verum Deum coli voluit, licet modo non vero. Rectius ergò *Johannes Damascenus*, qui usque ad *Heraclium* cultum ab illis *Luciferi* seu *Veneris* sidus, & *Cabar*, i. e. *Magnam*, dictum, & à *Mohammede* cultus priores abolitos asserit.

v. Sylburgis
not. ad Sarac.
p. 133.

Misam stellam *AlDabaran*] i. e. *Oculum Tauri*, quem vocant *Astronomi*. ita sc. illum *αὐτὸ ἐξ ὀφθαλμοῦ* dictum refert *AlSufi*, nomine aliàs pluribus communi, ut docet *AlFaub*: his verbis *الدرج ان خمسة كواكب في الثور يقال انه سنامة وهو من منازل القمر* i. e. *AlDabaran* quinque sunt stella in Tauro, quæ ipsius *acromium*, vel *dorsi summitas* esse dicuntur, suntque è *mansionibus Luna*. Malè interim illas, quæ *Hyades*, cum *الثريا* (quæ *Pleiades*) confundere videtur, quanquam (ut refert *Author libri الدر* *Arabes* *prisci الثريا* extra taurum, scil. in cauda *Arietis* stabant. Quod ad *AlDabaran* autem asserit idem, ita appellari stellam lucidam quæ est ad oculum Tauri australem, idque *الثريا* i. e. quod sequatur *Pleiadas*, quò spectant & alia ipsius nomina, scilicet, *الثريا* i. e. sequens stellam, i. *Pleidos* quas significari cum absolute *الثريا* dicant, notum est.) & simpliciter *التابع* i. e. sequens. appellatur etiam *الجداب* *AlMejdab*, item *الفتيف* quod *Camelam grandem* & *præpinguem* significat, reliquæ

* ut apud Grecos *Sirius* τὸ ἀσπὸν. *Bainbrig.*

liquæ autem quæ circa eam sunt stellæ القلايص vel
 القلايص quod *Camelas juvenulas* & minores denotat,
 monente *AlKazwinio*, qui & eam expressè عين الثور
Oculum Tauri, vocari asserit. Author libri الدبيان sic
 eandem describit هو كوكب احمر معه اربعة كواكب
 اربعة كواكب ان وصلتها بها كانت كالذال على
 i. e. *AlDabarane* est stella rutilans,
 lucida, & cum ea quatuor alie quas ubi ei adjunxeris,
 figura referent literam *و* hoc modo: . . . , Quænam ergo
 fuerit stella quæ cultûs objectum patet, ac qui tan-
 dem ejus cultores? In duobus exemplaribus nomine
Misam insigniuntur, quod inter tribus aut familias
Arabum illustres non reperio. Sunt quæ literarum du-
 ctu non longè recedunt, *Tamim* & *Tayem*, &
Josham, & *Jashim*, sed proximè accedit
Mitam.

Lachmus & *Jodamus Jovem* Jita scil. legendum,
 non *Martem*. quod nescio, quomodo calami festinan-
 tis errore, irreperit. De المشتري autem, quo
 nomine *Jovis* stellam appellant, *Etymo*, quid doceat
AlMakrizi in iis quæ supra dicta sunt, vidimus.
 Monet *AlKazwini* vocari eandem ab *Astrologis*
 السعد الاكبر i. e. *Bona fortuna major* seu *maxima*, re-
 spectu scil. *Veneris*, quæ السعد الاصغر i. e. *Bona for-*
tuna minor dicitur, quia (inquit) est فوق الزهرة في
 السعادة seu *felicitate*. *Venerem* superat, adeoque illi
 i. e. *Bona*
multa, & *felicitates magnas*, ascribunt. Eodem spe-
 ctat quod asserunt *Hebraorum* Magistri vocari apud
Arabes Jovis sidus *Gad* quod *גד* seu *Fortu-*
nam bonam interpretantur: certè *Arabes* (ut videre
 est apud *AlFaub*: & *AlFiranzabad*. &c.) الجدي red-
 dunt

R. *Moseb*. ci-
 tant. *Ab. Eyr* ad
Gen 30. & *Isai*
 65. & *Rad. ky*
 ib. & in *radic.*

dunt *البخت* i. e. *fortunam bonam*, & Synonyma ferè
sunt hæc tria *السعد* & *البحر* & *البخت*. Conferri
possunt & quæ de *Saado* *توب Bani Malcan* Deo, p. 99.
dicta sunt. E contra *Saturnus* apud Astrologos
النحس الأكبر i. e. *Infortunium*, seu *mala fortu-*
na maxima audit, quòd *في النحو سبعة فوق المريج*
seu *magis infaustus* censeatur quam *Mars*, qui *النحس*
الأصغر i. e. *mala fortuna minor*, appellatur.

Tai stellam *Sohail*, i. e. *Canopum*. Asserit *AlKaz-*
wini Sohailam, juxta *Ptolomæum* esse stellam lucidam
magnam *المخداف الجنوبي* i. e. *in remo navis*

australi, eamque omnium ad constellationem illam
pertinentium, quæ in *Astrolabio* describuntur, ma-
ximè *australem*. Arabes autem, quod ad *Sohailum*,
& eas quæ in *Navi* sunt stellas, in diversas ire senten-
tias, atque juxta eorum nonnullos stellam lucidam,
quæ *المخداف الثاني* i. e. *in extremo remi se-*
cundi dici Sohail الإطلاق *علي* i. e. *Simpliciter*, reli-
quas enim hoc nomine non nisi additis, distinctionis
gratiâ, aliis gaudere, ut *سهيل الوزن* & *سهيل رقاش*
&c. monet Author libri *تشر الدر*

Kais Stellam AlShaari'lobur] vel juxta vocalium
rationem *Afshera*, quomodo & ad *Græcum* *Σείριον*
propiùs accedit. Est autem *Afshera'lobur* *العظيم النير*
علي i. e. *Stella magna, lucida*,
quæ in ore *Canis majoris*. Appellatam autem *ALObur*
volunt, quòd viam *lacteam Austram* versùs transi-
erit. Fabulantur siquidem *Arabes* (ut alia eos dum
sidera

* Unde *في* in l.
التبيان
vocant nomine
infausto

المقاتل
ubi *في* Mars

الاحمر
dicitur, Satur-
na alias

كجوان
في Mars

بهرام

لانها قد عبر
المجرة الي
ناحية
جنوب

الغدوص
Alaub.

sidera in classes redigerent sibi animo finxisse, quàm
Astronomos, pateat) duas *Assheerias*, (hanc scil. quæ in
Cane majore, & alteram quæ in *Canicula* (الشعري) *Assheera*
L'Gomaisa & *AlGomus* dictam) sorores fuisse *Sobaili*,
qui cum in uxorem ductæ *الجوزا* *AlFauza*, dorsum fregisset
& Austrum versus fugerit, sequente eam ultra viam lacteam
sorore *AlObur*, dum interim *AlGomaisa* loco suo manens
fleverit حتى غصت عينها i. e. usque ad oculorum lippitudinem,
hæc videre est apud *Alzufum*, Authorem libri *نثر الدر*
& ejus Epitomatores in *الدر* & *Alfaubar*: & *AlFirauszabad*. & Authorem libri
التبيان è quo ratio nominis *الغدوص* peti potest,
scil. quod sit *AlGomaisa* *العبور* i. e. *من نور* i. e. minus lucida
quàm *AlObur*. appellatur aliàs *Sirius*

Et contra ea quæ
in *Canicula*

الشعري
المشامية
Assheera syra.
aliàs tamen *الجوزا*
dicuntur *Gemini*. lib.

التبيان

Assheera Tamenensis, quoniam *المشامية*
i. e. *مغيبها في شرف الميمن* i. e. *Occasus* ejus est ad pla-
gam Tamenensem; nec non *كلب الجبار* i. e. *Canis*
Gigantis, scil. *الجوزا* *ابدا* quòd semper sequatur
AlFauza, i. e. *Orionem*. Inter hujus stelle cultores
celebris fuit *ابو كيشة* *Abu Cabshab* quidam, quem nonnulli
eundem cum *Wakebo*, *Mohammedis* avo, esse volunt: alii
Chozæensem, qui *Koraishitis* ut simulachris neglectis
sacros ei honores deferrent, suadere conatus est; quare
& postea *Mohammedem*, cum eosdem à simulachrorum cultu
abducere vellet, filium *Abi Cabshæ* nominârunt. referentibus
Ebnol Athir, *AlFirauszabadio*, *AlKodaiio*, & *AlBidawio*
in *Comm. suo* in *Alc. cap. الجمع* ad verba ista
وهو رب الشعري i. e. Et ille [Deus scil.] Dominus
est Syrii.

Asad Mercurium] *Mercurius Arabibus* طارون *Otaled*,
eâ nominis notione (monente *AlMakrizio*) quâ πολυ-
δεδίμωνα vel δευκτημόν & negotiis tractandis agilem de-
notat: eandemque ob rationem الكاتب i. *Scriba*, sc.

لأنه كثير التصرف مع ما يقارن به ويدل بسببه من
الكواكب i. e. quod multis se implicet cum iis quibus
se adjungit atque ingerit stellis. Dicit *AlKazwini* audi-
re eum apud Astrologos منافق, i. e. *Hypocritam*, vel
Simulatorem, sc. لكونه مع السعد سعدا ومع الشؤس
i. e. quod cum sidere fausto, & ipse faustus sit:
cum infausto, infaustus.

Varia *Arabum* numina dum recensuimus, *Obodam*,
qui, *Uranii* (apud *Stephanum Byzantium*, fide) in eo-
rum numero ponendus, silentio præteriimus, utpo-
te in cujus nullam adhuc apud *Arabum* scriptores,
mentionem incidimus: nisi forsan literam و
quæ a duplicis sonum habet per β Græcum expres-
sum conjectemur, ut sit ββδδ idem qui * *Wodd*, sive
Wadd, de quo p. 93. vel عوض *Aud*, quanquam
thema ادن potius, per quod عوض*, ut monuimus,
explicant Grammatici, referre videatur, quod &
Sæculum denotat & الدائم القديم الازلي i. e. *Per-*
manens, *Antiquus*, *Eternus*. Sed ادن inter Deo-
rum nomina non reperimus, ejus verò Synonymum
* هو, inter veri Dei titulos, recenset ipse *Moham-*
medes † docente *Ebnol Arbir*. Quin potius à themate
ادن nominis hujus ratio petenda, à quo معبود *Maa-*
bud, dicitur, quicquid colitur, & عبودة *Obudab*, *Cul-*
tus, *Obedientia*. Si inter eos, qui ab *Arabum* histo-
ricis recensentur, reges esset *Obodes* iste cujus memi-
nit *Josephus*, forsan & de Dei istius, seu Regis olim

النافر في
كل الامور

* Vitroque enim
modo affertur,
teste *AlFirauz.*
sc.

* Hebr. 717

* Sæculum.

الدهر
هو الله

Rabbinis
עבודה זרה
Cultus Idolola-
tricus.

in

in deorum numerum adsciti nomine certius aliquid pronunciare liceret. sed de Rege isto nihil habemus certi, inter eos videtur collocandus, quorum notitia ad *Arabes* recentiores non pervenit, varia autem sunt ab isto themate derivata virorum nomina, qualia *عبدون* *Obaid*, *عبدان* *Obad*, *عبدان* *Aabod*, *عبدون* *Abbud*, *عبدان* *Obdab*, &c. Ab *Obaid* patre tribus formatur patronymicum *عبدان* *Obadius*, *عبدان*, & *Regis*, & *Provincia* in *Yaman* nomen, teste *AlFirazabad*, apud eundem *الاعبدون* *AlObud*, *الساقفاني* *AlSaqfani* regum *Hamyarensium* filius. *البود* *AlBodd*, *Idolum* & *εἰδωλεῖον*, significat, sed translatum hoc à *Persarum* *بوت* *Pot*. Sed quid incerta sectemur? Qui *Arabum* scripta consuluerit, ab iis cultum *Obolam* potius quàm *Obodam* reperiet. scil. *Hobalum* de quo. p. 95. illum quem in prælio *Obud* elatâ voce invocavit, seu potius prædicavit *Abu Sofyan*, quasi ipse ope victoriam consecutus, dicens *أعل هوبل* *Olo Hobal* i. e. *Ascendas*, vel *Exalteris*, *Hobal*. scil. (explicante *Abul Fedâ*) *ظاهر دينك* *Manifestata est jam religionis tuæ veritas*. Refert *Ebnol Athir*, ideo illum hoc pronuntiâsse quòd consulto prius per sortes *Hobalo* prælium eo die commisissent, cujus successum pro certo veritatis ipsius indicio habuerunt.

Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes si cuius Camelus, &c.] Fuisse ex Arabibus dicit Sharestanius alios qui nec præcessisse creationem crederent, nec futuram resurrectionem; rerum ortum naturæ, interitum sæculo deberi asserentes; alios, qui res omnes creatas agnoscerent, at restitutum iri mortuos negarent; alios demum qui utrumque faterentur. inter hos censendi qui ne pedibus irent cum ad iudicium resurgerent, Camelo quem

v. Ebn. Athir.

in *بلي*

quem infiderent, secum assumpto, cavebant. Morem hunc paulò aliter describit *Sharestanus*, solitos scil. mortui hæredes vel filios Camelam, retorto collo eidemque appenso instrato, ad mortui sepulchrum vinctam relinquere donec moreretur; nemine pabulum vel aquam præbente (ut docet *Alfaubarius*) qui & ab aliis foveæ impositam, dum fame moreretur relinqui solitam testatur: ut & *Ebnol Athir* ubi nomen بلدية explicant; quo vocabatur scil. *Camela* isti fato destinata unde quidam, Calamitatibus oppressos للبلايا في اعناقها الولايا *Camelis* quarum cervicibus alligata essent instrata, assimilat, referente *Sharestano*, vel ut * *Alfaubarius* paulò aliter كالبلايا روهها في الولايا i. *Camelis* quarum capitibus instratis obvolata, quibus scil. tristissimum fatum subeundum erat. Hi qui iudicium expectabant futurum, ideò se Idola colere prætendebant ut essent illa شفعاءهم عند الله في الآخرة i. e. *intercessores pro ipsis apud Deum in vitâ futurâ*, referente *Sharestano*.

Erant & ex illis (asserente eodem) qui التناسخ i. e. *μετεμψύχων* quandam credebant; scil. cum quis occideretur vel moreretur, è sanguine, qui circa cerebrum, collecto oriri avem هامة *Hamah* dictam, quæ singulis subinde annorum centuriis ipsius sepulchrum viferet: vel ut *Alfaubarius*, *Ebnol Athir*, & *Al Damirius*, eorum sententiam referunt, spiritum seu animam injuriâ interfecti in avem istam transmigrare, eamque اسقوني اسقوني i. e. *Bibendum mihi præbete*, Bibendum mihi præbete, scil. بدم قاتلي i. e. *de sanguine ejus qui me inrerfecit* (ut exprimit *Al Damirius*,) clamantem tamdiu persistere donec de homicida vindicta sumeretur, tum demum avolare. Credi hoc

وحي 10 *

vetuit *Mohammedes*, præcipiens *ولا عدي* &c. *Ne credatur à vobis Hamah, nec Adwa &c.* alii tamen hoc dicto vetari volunt, alium *Arabum antiquorum*, morem qui noctuam, quæ *الهامة* *AlHamah* dicitur ut mali ominis nuntiam averfabantur. De hac unà cum aliis nonnullis eorum consuetudinibus partim *Idololatricis*, partim *superstitiosis*, quarum multæ à *Mohammede* sublatae, commodior erit dicendi locus, ubi ab ipso retentas, ac auctoritate, ut fingit, *Propheticâ* firmatas, loco suo viderimus.

Diversas *Arabum antiquorum* religiones *Authoris* nostri ductum secuti vidimus, nec tamen omnes, neque enim erant omnes *Idolorum* cultores; id nos docet jam sæpe laudatus atq; iterum sæpius laudandus *Sharestanius* his verbis *ومن العرب من كان* *يميل الى اليهودية* &c. i. *Ex Arabibus* erant qui ad *Judaismum* inclinarent, ex iis qui ad *Christianismum*, ex iis qui ad *Sabiismum* propenderent, & qui *stellis fixis* eam vim attribuerent, quam *erraticis Astronomi*; adeo ut nec loco se moverent, nec quiescerent, neque iter facerent, neque domi subsisterent, nisi à stella aliqua captato omine, dicentes insuper se hujus vel illius stelle beneficio *pluviam* consequi. Erant & ex illis qui *Angelos magni* facerent, eosq; colerent, imò & qui * *Dæmonas* colerent, asserentes eos *Dei filias* esse. Hæc ille. Quænam autem tribus quos amplecterentur cultus ut partim sciamus, ita rem explicat *Author libri* *المستطرف*,

“ Florebat *Christianismus* in Tribubus *Rabia* &
 “ *Gassan*, & parte *Kodæ*, *Judaismus* apud *Hamyar*
 “ & *Bani Kenamah*, & *Bani l'Hareth Ebn Casba*, & *Cen-*
 “ *dab*, *Magorum* religio inter *Bani Tamim*, *Sadducaif-*
 “ *mo infecti Koraishta*. At certè latius diffusum *Christia-*

* *الجن*

Christianismum quàm ad tribus prædictas, patet. Celebris author *Ebn Calican* in vita *Abul'Olæ* Poëtæ, Tribus quas *Arabum* Christianos appellat, tres recenlet, scil. *Bahra*, *Tanuch*, & *Taglab*. è *Tayensibus* fuisse etiam qui Christianam amplecterentur fidem constat ex illis quæ in superioribus de *Noomano Ebnol Mondar* dicta sunt, cum quo una *Hirenses* universi ad eam conversi sunt. Imò avus ipsius *Mondarus* (teste *Abulfeda*) illam amplexus est religionem & in urbe regia *Hira* (ut vidimus) الكنائس العظيمة i. e. *Ecclesias magnas* struxit, ubi non unius tantum tribus *Arabes* Christonomen suum dedisse nos docent *Alfauharius*, & *AlFiranZabadius*, qui العباد, dici asserunt قبائل شتى من بطون العرب اجتمعوا i. e. *Tribus diversas è tribubus Arabum*, quæ ob Christianæ religionis professionem coierunt in *Hira*.

In *Najran* etiam quæ provincia erat in *Yaman*, pluribus *Arabum* tribubus (teste *Abulfeda*) communis, fuisse Christianorum Ecclesiam & Episcoporum sedem refert *Safioddinus*, Imò & *Medina* incolas *Judeos* fuisse & *Christianos*, testatur *Sharest. c. Ahlobcetab*. Cui autem Christianorum sectæ potissimum addicti erant *Arabes* in Christum credentes, ex hoc ipso Authore nostro discimus, qui causam quòd *Mondarus* *Arabum* Rex *Græcis* bellum intulerit, hanc assignat, quòd Imperator *Justinianus* eos malè tractaret qui unam in Christo naturam assererent, cum eo tempore qui inter *Arabes* erant *Christiani* كانوا يعتقدون اعتقاد اليعاقبة i. e. *Jacobitarum* confessionem amplecterentur. Hinc patet & an-

نصارى
العرب

Allaub: in
عين

يشتمل على
احياء العرت
* وكان
فيها
اساقفة
مقيدون

te *Mondarum* fuisse inter eos Christianos, imò forsan inde usq; à *B. Pauli* temporibus qui *Arabibus* Evangelium annuntiavit *Gal 1 17*. *Sabiorum* autem hæresin magnam Orientis, imò mundi, partem olim pervasisse discimus è *Maimonide l. Moreh. part. 3. c. 29*. E *Chaldea* primò profectam docet nos *Gregorius* noster, ubi *Thabet* (vulgò *Thebit*) *Ebn Corrah* mentionem facit, his verbis, *والذي* &c. i. e. Illud quod de *Sabiis* certò accepimus, est, esse professionem ipsorum eandem cum *Chaldaeorum antiquorum* professione. At quæ tandem professio *Sabiismo* (si ipsis credendum) antiquior? utpote qui non ab aliquo qui *Nachori*, ut *Georgius Ebnol Amidi*, *ὠνχοριθ*, non à *Noa*, ut *Alfirauzabadus*, sed ab ipso *Setho Adami* filio, cui præter *Enoshum* alium assignant filium nomine *سابي Sabium*, institutus sit, ab *Enocho* (qui *Arabibus* *Edris* illis *Hermes*, ut & *Sethus* *اغاثايدون المصري* *Ayadadaiouon* *Aegyptius Hermetis Magister*) propagatus. Et ne quis de rei veritate dubitet, *Librum Sectæ* suæ ostentant (teste *Abulfedâ*) titulo *صيف شيت* *Libri Seth*, quasi à *Setho* ipsis tradita continentem; in quo multa de morum honestate, de virtutis studio, & vitiorum fuga. Nomen ipsi (ut videtur) sibi à *Sabio Sethi* filio impositum volunt. *Sharestanius* à *صبا* quod est *Amare, propendere, desiderare*, mutuata è *Syrorum* lingua significatione, à quibus forsan cum nomine suo in *Arabiam* transiêre: dubitat enim *Bidavius* an pro *Arabico* habendum sit hoc nomen, in *Com. ad cap. 1. Alcorani* ubi eorum mentio occurrit. Inde igitur forsan nomen sortiti quod pro animi sui libitu, novos sibi cultus fingerent. *Arabibus* communiter *صابي* à religione ad religionem transire. Unde (teste *Ebnol Athir*)

Confer. quæ
habet Mai-
mon. in *Yad.*
Hal. Abo-
dahzarah. c. 1.
Abulfed. in
Enoch.
Gregor. in
Enosh. at
Sharestani
عائيدون
air. esse Se-
thum.

*Athir) Mohammedes صابى Sabius dictus est, quòd religionem Koraischidarum Islamismo commutavit: quâ notione nomen hoc illis competere vult Bidawius, quòd à veri Dei cultu, ad falsos cultus desciverint. Quòd si eorum instituta perpenderit non longè peti- tum videbitur si à voce Hebr. סבא Saba, Exercitum de- notante, dictos putemus, quasi צבא השמים Exercitus cœlestis cultores. Sed missâ nominis ratione, præci- puum, circa quem versatur eorum fides, cardinem statuit Sharestanus التعصب للروحانيين كمان صوار من هب الحنفا التعصب للبشر الجسماء i. e. Quòd substantiis spiritualibus innitantur, sicut Orthodoxi innuntur hominibus corpore præditis. viz. quòd substantiarum spiritualium [Angelorum scil.] ministerio, ea præstari putent, quæ Orthodoxi à Prophetis. Duas statuit idem Sharestanus eorum sectas scil. اصحاب الهياكل A'Shabol biyacel, i. e. Cultores Sacellorum, & اصحاب الاشخاص Ashabol' ashchas, i. e. Cultores simulachrorum, quibus utriusque hoc est commune dogmatum suorum fundamentum, Opus habere homines mediatoribus qui inter ipsos & Deum mediū intercedant. hoc fungi officio sub- stantias spirituales puras, quæ oculis subjæctæ non sunt: esse deinde opus aliis inter eos & substantias istas invisibiles, mediatoribus visu perceptibilibus: tales illi Sacella, hi Simulachra sibi statuunt. Sacello- rum cultores Sacella vocant septem * Planetarum corpora, esse hæc spiritualium, seu Intelligentia- rum habitacula, quæ eodem loco illis sint quo ani- mabus nostris corpora. Essèque ea corpora viventia, rationalia, ab intelligentiis animata. Planetarum igitur*

* الشيرات
التبيع

sc. Chaldæi vel
Græci: at Indi
quasdam è stel-
lis fixis, hanc
inter eos diffe-
rentiam statuit
Sharest, ac A-
rabibus cum
Indis convenit.

* اتصالات

الاشخاص

tur domos & mansiones, ortus, occasus, * conjuncti-
 ones, juxta figuras convenientes & discrepantes se-
 cundum naturas eorum dispositas observant, dies,
 noctes & horas illis dividunt, formas, figuras (seu per-
 sonas) & regiones illis assignant, atque ita sigilla, in-
 cantamenta, & orationes conficiunt. Ex gr. Si die
Saturni, qui *Saturno* attribuitur, horâ primâ, induti
 ejus sigillo quod juxta figuram atque operam ipsi
 propriam confectum sit, ac vestibus ipsi peculiaribus,
 ab illo, precum formulis illi propriè convenienti-
 bus, quid visum fuerit petierint ex illis quæ ab ipsius
 effectis & influxu pendeant, exauditum iri statu-
 unt, atque ipsius beneficio vota sua consecuturos.
 Eodem modo cum cæteris planetis agi, quos Do-
 minos & Deos vocabant, Deum autem Verum, *Domini-
 num Dominorum*. Atque ita ad spiritualia, seu *Intelli-
 gentias* Mediatoribus utebantur eorum *Sacellis*, ad
 Deum *Intelligentiis* spiritualibus. Ex prædictorum
 observatione طاسبات *Telesmata* conficiendi, præ-
 stigias item, atque incantationes adhibendi, si-
 gilla & figuras conficiendi, aliâque ejusmodi, quæ ad-
 mira perpetranda stellarum vi ac virtute valere autu-
 mant, fabricandi rationem tradunt. Eandem ob cau-
 sam & simulachrorum *Cultores*, simulachra quæ me-
 diatorum vice inter ipsos & spiritualia fungantur
 conficiunt. Imò ne, ut jam dicti, sacellis istis (ut vo-
 cant) Planetarum contenti essent, hanc assignant ra-
 tionem, quòd illa sæpè ab oculis, continuâ ortus &
 occasus vicissitudine, subducta lateant, cum media-
 tore semper visibili sibi opus sit. Simulachra ergò
 substituenda quibus mediantibus ad Sacella accedant
 ut Sacellorum ope ad *Intelligentias*, *Intelligentiarum*
 ad

ad Deum supremum. Simulachra igitur, juxta figuram unicuique è septem illis facellis propriam, conflabant, è metallo eidem peculiari (ferro putà, argento, &c.) observatis insuper dierum, horarum, graduum, minutorum, aliarumque, quas ad influxus benigniores eliciendos valere putant Astrologi, circumstantiarum momentis, & adhibitis quæ antea diximus sigillis, indumentis, suffitibus, orationibus, incantamentis, &c. ei, cujus sibi gratiam conciliare studebant, sideri maximè gratis. Simulachra ista Deos appellabant [Vicarios, scil.] respectu Deorum istorum cœlestium, inter quos & homines mediatorum officio fungia ea credebant. Hæc quæ potuimus fide è *Sbarestano* expressas: quibus fidem faciunt quæ scribit *Iosephus Albo Fundament. l. 3. cap. 8.* השפע האלהי הזה שאמרנו שהוא הכרחי שימצא כרי שעל ידו יודעו הרבדים הנרצים לצל השם יתי מהבלתי נרצים איננו בחק האדם שישגי השפע ההוא מעצמו מזולת רצון אלהי כי אין זה מדרך הטבע שתהול רוח השכל הנבדל מחומר על הדבר החמדי ובעבור זה היו כל הקרמונים מרחיקים שיחול רוח אלהים על האדם ויתנבא בכוח עליון ויגיד העתירות ולזה היו האומות הקודמות עושים צדוות והקטרות ותפילות לכוכבים להוריד רוחניות איהם כוכב על צורה כה כרי שעל ידה יחול רוח הכוכב ההוא שהוא נשוא בשם הכוכב על האדם שהוא גשמי ויגיד העתירות בכח רוח הכוכב ההוא השופע על האיש ההוא וזה ענין הקסם i.e. *Quod ad influentiam istam divinam, quam diximus necessario statuendam esse, ut ejus ope dignoscantur ea que Deo Benedicto grata sunt, ab iis que illi minus accepta, non est penes hominem ut assequatur eam sine beneplacito divino: quia non est hoc secundum*

secundum nature leges ut quiescat spiritus intelligentia
separate à materia super rem è materia constantem. Hac
de causa veteres omnes hoc absurdum putabant ut requi-
esceret Spiritus Dei super hominem, adeò ut virtute altis-
simi prophetaret, & futura prædiceret; ideòque gentes an-
tique Simulachra, suffitus & oblationes stellis faciebant,
ut ita elicerent spiritualitatem cujusvis stelle, quo se de-
mitteret, in simulachrum aliquod, ut eo mediante spiritus
stella istius qui in corpore stelle habitat, super hominem,
qui corporea est substantia, resideret, adeo ut prædiceret
futura virtute spiritus stelle istius influentis in hominem
istum: atque hæc significatio est divinationis.

Quæ ferè è R. Mose in Moreh l. 3. c. 29. accepta,
cujus verba prout ab ipso Arabicè conscripta sunt, sic
se habent,

وبحسب تلك الآراء الصابية أقاموا الأصنام للكواكب
أصنام الذهب للشمس وأصنام الفضة للقمر وقدموا
المعادن والأقاليم للكواكب وقالوا الأقليم
الفلاني إله الكوكب الفلاني وبنوا الهياكل
واخذوا فيها الأصنام وزعموا أن قومي الكوكب
تفيض علي تلك الأصنام فتكلم تلك الأصنام
وتفهم وتوحي للناس أعني الأصنام وتعلم الناس
منافعهم وكذلك قالوا في الأشجار التي هي من
قصة تلك الكواكب أنا أفردت تلك الشجرة
لذلك الكوكب وغرست له وفعل لها كذا
فاضت روحانية ذلك الكوكب علي تلك الشجرة
وتوحي

i. Secundum autem istas Sābiorum sententias, erexerunt imagines stellis, Soli imagines aureas, luna argenteas, atq; ita metalla & climata inter stellas partiti sunt, & dixerunt, Climatis ejusmodi Deus est stella ejusmodi, struxeruntque sacella in quibus imagines collocarunt, asserentes, vires stellarum influere in illas imagines, adeo ut loquantur ista imagines & intelligant, & inspirent homines eosque doceant quæ ipsis utilia sint. atque ita dixerunt de arboribus quæ sunt ex portione stellarum istarum, cum dedicatur arbor ista illi stellæ, atque illius nomine plantatur, & fit illi hoc aut illud, influere virtutem spiritualem istius stellæ in istam arborem, ita ut hominibus se reveleat eosque in somno alloquantur.

Cum utrâque sectarum jam memoratarum Abrahamo negotium fuisse refert Sharestanus Alcorani fidem secutus. Idem memorat & Maimonides Moreh. l. 3. c. jam laudato, à quo multa ad eorum ritus Idololatriâ & superstitione foedissimâ plenos spectantia petere licet: qui tamen in eo quod dicit Nullum eos Deum præter stellas agnoscere, & solem pro * Deo maximo habere, tum Gregorio nostro, tum Sharestano contrarius est. Afferit enim Author noster esse مقالتهنم في غاية في التقانة scil. argumta qua ad probandam dei unitatem afferant longè firmissima. Et è Sharestano didicimus illos, Planetas Deos quidem appellare, sed minorum gentium (ut & ipse Maimonides quod ad reliquos planetas, exceptis sole & lunâ, innuit) qui hominibus Deum supremum (inter quem & inferiora hæc causæ sint intermedia,) adituris mediatorum loco sint, quorum ope beneficia sua illis communicet, & voluntatem suam patefaciat. Cum autem quæ de illis referant & Sharestanus,

Et in Rad. Hal.
Abodah zarah.
c. 1.

* الاله
الاعظم

In vita Almotadadi Ebn il Mowaffac.

v. *Autorem nostrum* & Saheb Hama *Abulfed.* anno 317.

* *At septies,* juxta *Abulfed.*

restanius, & Maimonides, & Gregorius nosse ex ipsorum libris petita videantur, hoc in quibus discrepant, *Gregorio* fidem conciliat, quòd eos linguâ quâ exarati sunt Syriacâ legere potuerit, cum ceteri in linguam *Arabicam* versis usi sint. Multos de eorum cultu ac ritibus à *Thabete* (vulgo *Thebit*) *Ebn Corrah* qui ejus ipse sectæ (ut & celeberrimus ille *Astronomus Albattanius* (vulgo *Albategnius*) saltem ortu) viro alioqui doctissimo, libros linguâ Syriacâ conscriptos perhibet idem *Gregorius* nosse. ac faciem inter orandum Polum Arcticum versùs obvertere solitos tradit, * ter quotidie orare, 1^a vice ante ortum solis, 2^a juxta meridiem, 3^a ad vesperam. jejunium illis esse 30^a dierum, aliud 9. aliud 7. asserere ipsos, sceleratorum animas post novies mille sæculorum cruciatum in gratiam cum Deo redire, abstinere à fabis, allio, &c. victimas suas igni penitus absumentas tradere, nullam eorum partem comedere, Magni ab illis fieri Templum *Meccense* refert *Abulfeda*, in historia, at locum quem præcipuè religionis ergo visunt prope urbem *Harranum* esse. quam & in *Geographia* sua urbem *Sabiorum* vocat, in qua 17 ædificiis illis sint, ubi & collis super quem Oratorium quod magno apud illos in honore sit. Magni etiam ab illis fieri Pyramides, utpote quas priorum sectæ suæ Authorum sepulchra credi volunt, *Sethi* scilicet *Edrisi*, & *Sabii*. Fæstorum illis præcipuum esse diem quo sol signum Arietis ingreditur. Hæc *Abulfeda*. Meminit etiam *Sharestanius* sectæ apud ipsos quam *Harbanistas* appellat qui Deum & unum & plures; statuunt unum scilicet essentiâ, plures, quatenus se pluribus individuis visu perceptibilibus, ve-

lut septem planetis nec non & personis terrestribus,
&c indat, in quibus se manifestet, ac personam
induat, citra tamen unitatis essentiæ suæ * *corruptio-*
nem: eum corporibus cælestibus à se creatis mun-
dum inferiorem regendum tradidisse, esse corpora
ea Patres, Elementa matres, composita natos, &c.
post spatium annorum 36425 decursum omnes
animantium species interire, ac deinde renovari na-
turâ universi in singulis terræ climatibus * bina uni-
us cujusque speciei paria de novo producente, atq; ita
sæculum sæculò continuo succedere, nec aliam dari
resurrectionem, &c.] *هيأكل* i. e. *Sacella*, seu *quarta*
quæ nomine substantiarum * *Intellectualium* ac *spiri-*
tualium, & juxta stellarum figuras conficiebant, hæc
enumerat *Sharestanus*, 1 *Sacellum cause primæ*, &
sub eo, *Sacellum Intellectus*, *Sacellum Providentiæ*,
Sacellum necessitatis, & *Sacellum animæ*, esse hæc
figuræ sphericæ. *Sacellum Saturni* Sexangulum, *Jo-*
vis Triangulum, *Martis* *مستطيل* *مربع* *Quadrangu-*
lum oblongum, *Solis* *Quadrangulum*, *Veneris* *Tri-*
angulum *Quadrangulo* inscriptum, *Mercurii* *Trian-*
gulum *Quadrangulo* oblongo circumscriptum, *Lunæ*
denique *Octangulum*. Eadem refert * *Alfarabius*,
è *Phacroddin Razi* *Com. ad Surato'l Bakarab*, *Nugæ*
hæc, quibus tamen in recensendis longior fui, non so-
lùm ut intelligatur quod dicit *Sharestanus* Arabum
quosdam *Sabiismum* amplexos, sed quia *כנה מלה*
אדם *Secta* erat quæ totum olim Terrarum
orbem impleverat (ut loquitur *Maimonides*.) *الان بيان على وجه الدهر والغالب على الدنيا*
Religionum antiquissima est quæ totum ferè mundum oc-
cupaverat

* لا تبطل
وحدة في
ناتة

* زوجين
sed cū dicat
نكر
fors.
unum par
denotat.

* العقلية
الروحانية

مثلث في
جوفه مربع
مستطيل

* Ad Ann: Hej.
8.

Moreh l. 3. c. 23.

cupaverat, (ut *Abulfeda*) adeoque frequens aliâs tam in *Arabum* quam *Hebræorum* scriptis eorum mentio occurrat. Eandem ob rationem inquirendam etiam erit in *Magorum* hæresin, quam & *Arabum* quosdam secutos ab Authore libri *Mostarraf* accepimus. Siquidem & ipsa non parvam olim Orientis partem, *Persiam* præsertim & vicinas ei Gentes ac Indos (quos & hodie addictos habet) infecerat. Quod ad nominis rationem attinet, origine Persicum statuit *Mohammed: AlFiranZabadius* è duabus vocibus conflatum, scilicet *ميج كوش Mije Gush*, quod hominem auribus brevibus vel curtis denotat. talis cum fuerit primus Sectæ pater, inde nomen sortitum, quod & ad sectam suam transmisit: quod si verum sit, conferri poterit cum iis, quæ narrat *Justinus* de auribus *Mago à Cambyse* præcisus. Invaluit autem usus ut idem vulgò *Arabibus* & *Persis* sonet, *Magus* ac ignis cultor. Sic in *Nomenclatore Arabico Persico Logat halimi* dicto *موس Atash-parast*, i. e. *Magus*, *Atash-parast*, i. e. *Ignis cultor* redditur. Ac certè ignem eos coluisse eique templa consecrâsse, honoris quem luci habent testandi gratiâ, referunt *Sharestanius* & *Ismael Abulfeda*, cujus hæc sunt verba *لما عظموا النور عبدوا النيران* i. e. *Inde quòd lucem magni faciant, Ignes colunt*. qui idem asserit præcipuum religionis *Magorum* seu *Persarum* antiquiorum (qui *كجوسرثيه Ciumerthii* dicti) fundamentum superstructum fuisse *علي تعظيم النور* i. e. *Magnificationi, seu Venerationi lucis, & fugæ Tenebrarum, lucem Deum primum Kadiman Antiquum* (seu æternum) rerum omnium principium statuunt, ac *يزدان Yazdan* vocant: tenebras autem, Deum creatum, *tenebris ortum*

In Hist. c. de
Persis.

ortum, cui nomen *أبراهمان* *Abraman*: Ita duos esse illis rerum Authores, Deum scil. & Diabolum: hanc eorum doctrinam fuisse usque ad *Zoroastri* tempora, quem *زرادشتی* *Zaradushtum* vocant & sub *گشتاسپ* *Gushtasfo* floruisse asserit, ac fuisse quasi illi à Deo coelitus demissum (prout ipse affirmaverat) amplectuntur, esse ipsis de *زرادشتی* *Zaradushto* کلام, fabulas prolixas, inanes, & quæ recenseantur indignas. *Gushtasfam* istum *Cyri* avum statuit, *Cyrum* autem esse Hebræis qui *Persis* *Azdshir Bahman*; quàm rectè non est hic disputandi locus, & annon potiùs *Gushtasfus*, sit *Hystaspes* à *Cyro* tertius; & *Azdshir*, *Ahasuerus* pius. Denotat enim *جوسف* re- ferente eodem (ut & *Alfannabio* & *Ahmede Ebn Yusuf*) *جوسف* *Joseph* bonæ seu piæ intentionis hominem. E- jusdem, (*Zaradushti* sc. seu *Zoroastri*) meminuit *Gregorius* noster sub *Cambyse* *Cyri* filio, & *جوسف* *Joseph* Religio- nis *Magorum* Authorem, seu Doctorem appellat, ac pro *Elia* discipulo à quibusdam haberi dicit, & de *Messia* adventu *Persas* monuisse, deque stella in cuius me- dio figura virginis conspicua ejus nati signum ipsis præberet. Qui tamen non tam religionis Author, quàm reformator statuendus videtur ex iis quæ à *Sharestano* & *Abulfeda* memorantur. ac certè diversas fuisse patet, *Magorum* sectas, quarum cum omnes in astruenda *التنوية* *Althanawiah* convenerint, scil. duo esse rerum principia *Lucem* & *Tenebras*, in par- tes abiisse videntur, quòd alii principia ista *Coæva*, alii alterum altero posterius statuerint. Porrò dispu- tationes eorum omnes (reste *Sharestano*) *جوسف* *Joseph* Circa duo versantur fundamenta, quorum primum

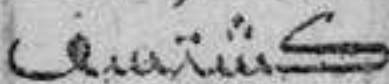
* Vel ut Al-
Jannab. & Ah-
med. Ebn. Yuf.
etiam

گشتاسپ

* جوسف
جوسف

primum est بيان سبب امتزاج النور والظلمة Declaratio cause mixtionis lucis & Tenebrarum: Secundum بيان سبب خلاص النور من الظلمة Declaratio cause liberationis Lucis à Tenebris, & mixtionem istam *Initium* vocant, liberationem *Reditum*. Illud quod in ipforum professione mutaverit *Zaradushti* hoc fuisse videtur (referente *Abulfeda*) quòd cum illo antiquiores Lucem & Tenebras prima rerum principia statuerent, ipse Deum utrisque antiquiorem, earumque conditorem docuerit, unum eum esse nec socium habere, bonum autem & malum, *probitatem & nequitiam è commixtura lucis & tenebrarum contigisse, quæ nisi mista fuissent, mundus nequaquam extitisset, nec cessuram mixtionem donec lux tenebras vincat, deinde lucem mundum suum, tenebras autem suum, sibi liberum & integrum habituras: Quòdque librum religionis præcepta continentem, cum antea nullum haberent, quasi cælitùs ad se demissum, ipsis tradiderit. At mira sunt quæ de libro isto referunt *Alfannabius* & *Ahmed Ebn Yusuf*. sc. 12. voluminibus, quorum singula corio taurino integro compingerentur constituisse permitti ejus autoritate matrem, sororem, filiam in uxorem sumere (sic & ipse *Abulfeda* in vita *Azdshiri* prædicti, eum (quod Magorum instituto licitum) filiam duxisse scribit) cum aliàs multa in eum è *Davidis* Psalmis translata sint, Ignis cultum præcepisse, ac *Keblam* ejus cultoribus Orientem, unde luminarium ortus, statuisse. Simulachris tamen infestum fuisse liquet ex eo quod narrat *Sharestanius*, *Gushraffum* postquam *Zaradushti* fuasit, scil. *Magorum doctrinam amplexus est*, Idolis quæ in celebri illo Templo

* الصلاح
والفحشاء

Abulfed. in

In e. de opinio-
nibus Arabum.

plo بيت مارس *Domus Mars* (num forsan Martis) dicto, tribus ab *Aspabano* parasangis, antiquitus collocata fuerant, eductis, illud in ignis sacrarium convertisse, ac perpetuas ferè lites apud Orientales inter Ignis & Simulachrorum cultores fuisse ab eodè discimus, adeò ut prout alteri alteris superiores evaserint, templa ipsorū aliàs ignium, aliàs simulachrorum cultui inservire iussa sint. Magorum deliria cum dogmatis Christianis (quod idem est ac si cœlo tartara) iniquè miscens insanus ille * *Manes* inde impiissimam hæresin conflavit, teste *Sharestano*, اخذ ديننا بين *Condidit* (inquit) religionem inter eam quam Magi & eam quam Christiani profitentur. Origine magum fuisse perhibet, duo, cum Magis rerum principia statuisset Lucem & Tenebras &c. inde illi titulus *مانى الثنوي* i. e. *Manes duorum principiorum assertor*; referente *Gregorio* nostro qui eum primò Christianum, postea ad *الثنوية*, seu duorum principiorum hæresin defecisse, & assumpto sibi Messiaë nomine, electisq; duodecem discipulis, blasphemias suas per totum Orientem, Indiam ulque & Sinam propagasse, scil. *ان للعالم الهين* &c. *Mundo duos esse Deos*, quorum alter bonus, qui *معدن النور* *Fons lucis*, alter malus, qui *معدن الظلمة* *Fons tenebrarum*, &c. *وكان يفرط في تعجيد النار* *quin & modum excessit in igne celebrando*, eumque veneratus est ac divinis laudibus efferi voluit, idque propter lumen ipsi innatum, ut è contra terram vilipendi quòd penitus opaca & tenebrosa esset. atque hac (inquit) doctrina, antiquitus apud Persas recepta fuit, non à Manio, seu Mane primum orta sed quam tantum

* Sive Manius.

In vita Aureliani Imper.

tum

v. Epiphan. &
R. Abrahāam:
quem citant eti-
am Schichardus
& Buxi: in
Lex: Talm in
מנן

tum argumentis quàm maximè potuit probabilibus confirmare laboravit. Imposituræ suæ dignas tandem pœnas luisse narrat, à *Sapore* Persarum rege crudeli morte multatum, detractâ pelle, quòd, cum magna de se prædicaret, filium ipsius, qui in morbum inciderat, sanare non potuit. *Manii* etiam & opinionis ejus meminit *Josephus Albo* in *Ikkarim* l. 2. c. 13. היה בקרמונים מי שהשב שהתחילות הראשונות שתי אחת לטוב ואחת לרע וזה היה דעת איש אחר שמו מאני ועל כן נקראו הנמשכים אחריו מאנים i.e. *Fuit apud veteres qui putaret quòd principia prima duo essent, unum boni, & alterum mali, &c. & fuit hac sententia viri cujusdam cui nomen Mani, ideoque qui eum secuti sunt appellati sunt Maniani, sive Manichæi.*

Quis interim fuerit *Beḡḡar* & iste à quo secta *Magorum* denominata, non constat. eorum ritus & deliria ab ipso *Nimrode* quâ fide petant *Ebn Batrik* & *Georgius Ebnol Amdî*, non contendo. Cùm autem *Arabum* quosdam iis nomen dedisse legamus, illos qui Christum adoratum venerunt, constat & *Magos* esse potuisse & *Arabes*.

Eruditio Arabum, &c. Linguae suae peritia, Sermonis proprietates, &c.] At Arabibus Dialecti plures. Diversa fuit lingua quâ locuti Hamyar & Arabes puri, ab ista quâ usi Koraischite, & in qua conscriptus Alcoranus. Illam عربية حمير Arabismum Hamyari vocant, hanc العربية الحاضرة Arabismum purum seu defæcatum, item عربية قريش Koraischidarum Dialectum quâ primum omnium locutum Ismaelem ferunt: quod non aliter intelligi potest quàm quod Arabum, post affinitatem cum Forhamidis nuptiarum interven-

Mezhar. c. r.

tu contractam, linguam defæcатиorem reddiderit, & forsan ad *Hebraicæ* Primigeniæ normam, à qua longius deflexerat, correxerit & limaverit. Illum enim linguam ipsis vernaculam à *Forhamidis* accepisse, non illos novam docuisse, ipsi unanimi consensu tradunt *العربية تعلم اسمعيل العربية* *Ismael Arabismum*, (inquit *Fatalo'ddinus Alfoytius* in l. *Mezhar*, c. 1.) Nisi forsan illorum sententiam amplectamur qui (referente eodem) illud quod dicunt, *Ismaelem* primum fuisse qui linguam *Arabicam* locutus sit, ita intelligi velint, primum fuisse eum, qui vernaculæ oblitus *Arabicam* amplexus fuerit. Quare & ab aliis *لسان عربي مبين* *Lingua Arabica perspicua*, quæ coelitus descendisse *Alcoranus* in *Alc.* dicitur, *لسان Forhamidarum* lingua vocatur, quos vicissim & aliquid ex *Ismaelis Hebraismo* contraxisse probabile est. Quanquam antiqua *Arabum* Dialectus *Hamyarensis* illa, à lingua *Hebraica*, vel saltem *Syriaca* quâ antea *Taarabum* (quem *Arabice* Patrem statuunt, ideoque *عربي* *Taarab* dictum quia primus fuerit cujus lingua à *Syrismo* ad *Arabismum* deflexerit) locutum autumant, propius abesse quàm ea quâ alii utuntur *Arabes*, videtur. Exemplum clarior fiet. Narrant *AlFauharius* & *Mohammed AlFirauszabadius*, *Arabem* quendam cum ad Regem *Hamyarensis* ingressus sedere juberetur, dicente illi Rege *ثيب* *Theb*, è loco alto (montis scil. præcipitio, ut in l. *Mezhar*.) in quo staret defiliisse, ac membris miserè contractis stoliditatis suæ poenas luisse. Miranti Regi ac rationem facti roganti, responsum, idem sonare *Theb* *Arabum* Dialecto, ac *Salta*. Regessisse ergò Regem *ليس عندنا عربي* &c. *Non est nobis*

v. & Mezhar
c: 16.

notus Arabismus iste. من دخل ظفار حور *Qui*
Dhafarum ingreditur, (urbs ea, Regum Hamyaren-
sum sedes) Hamyarismum addiscat, quæ verba in pro-
 verbium abierunt, quo monetur quis eorum quibus
 cohabitatur, moribus se accommodare. Hinc autem (uti
 diximus) patet *Hamyarensum* Dialectum ad *Hebrai-*
cam vel *Syriacam*, sive *Chaldaicam* in quibusdam,
 propius accedere, (ut & ipsos ad *Judaismum* incli-
 nasse in superioribus vidimus) وثب enim *Hamyaren-*
sibus idem sonat ac *Hebraeis* שׁבׁ *Syris & Chaldeis* שׁבׁ
 à quo in Imperativo שׁבׁ *Sedere.* at communi *Ara-*
bum dialecto contrariam habet notionem, *Saltandi* sc.
 vel *Subsiliendi.* Præterea in Regis responso quod
 بيتي litera ت claudatur quod *Arabes* per ة efferre
 solent, *Syrisum* etiam sapere videtur. Per linguam
 autem istam cujus peritiæ operam dedisse *Arabes* as-
 ferit Author noster, Dialectum istam *Koraishtarum*
 defœcatam & politam præcipuè intelligi credo, quæ
 quâ ratione cæteris elegantior evaserit describit *Jal-*
aloddemus in lib. *Mexh.* c. 9. scil. quòd dum Templi
Meccani æditui essent & *Arabia* centrum incolerent
 non solum à cæteris Gentibus (quarum viciniâ &
 commercio aliarum Tribuum sermo vitii aliquid
 contraxerat) remotiores essent, sed & confluentibus
 unde quaque *Meccam Arabibus* tum religionis ergo,
 tum ut lites suas ad ipsos componendas deferrent, ex
 eorum sermone & carminibus puriores ac elegantio-
 res quascunque sive dictiones, sive loquendi formu-
 las & phrasas, selectas, suas facerent, adeò ut in ipso-
 rum Dialectum omnes universi quaquâ patet *Arabismi*
 elegantia confluerint. Linguæ autem suæ in Enco-
 mium multa congerunt, atque inter cætera, immensa
 ejus

ejus latifundia prædicant; tanta nimirum, ut non ali-
 às quis, nisi Prophetico afflatus Spiritu universum e-
 jus ambitum comprehenderit, nec quisquam eò un-
 quam pervenerit ut omnes ejus Thesauros exhauri-
 ret. Quantum *Græcam, Latinam*, aliásque Lingua-
 rum præcipuas, verborum copiâ superet, hinc con-
 jicere licet, quod aliquando vel sola diversarum u-
 nius rei appellationum enumeratio & explicatio ju-
 stam voluminis integri materiam præbuerit. Sic do-
 ctissimo Grammatico *Ebn Chalawaih* libri unius sub-
 jectum Leonis nomina, quæ quingenta; alterius, Ser-
 pentis, quæ ducenta, teste *Jallaloddino* in *Mezhar*.
 Author *Kamusi*, *Mohammed AlFirazabadius* librum
 integrum de mellis appellationibus & utilitate se con-
 scripsisse ait, in quo cum 80 ejus nomina recensue-
 rit, totam tamen ejus nomenclaturam non absolvisse
 notatur. Testatur idem ensis appellationes ultra mille
 se in libro à se composito enumerâsse. Certè in lin-
 guæ tam copiosæ peritia larga erat gloriandi materia,
 interim tamen aiunt quod reliquum est ejus, esse
 كثير قليل *parum admodum è multo*. Nec
 omnium erat eleganter, nec propriè loqui. Quo
 spectat illud quod responsum fertur à *Mohammede*
 non vulgarem ipsius eloquentiam mirantibus, se à
Gabriele linguam *Ismaelis*, quæ in desuetudinem penè
 abierat, edoctum. Et certè de lingua tam latè paten-
 ti periisse aliquid non mirabitur qui quàm nuperum
 sit apud illos scribendi inventum perpenderit; de
 quo ita præstantissimus Historicus *Ebn Chalican*
 الصحيح عند أهل العلم &c. i. e. *Illud de cujus veri-*
tate minimè ambigitur apud eruditos, est primum Scrip-
tura Arabica repertorem fuisse Moramerum filium Mor-

c. 22. & 27.

Kam. in
Juas

Mez. c. 27.

Kam. in
سيف

Mezh.

re Anbariensem; ab Anbariensibus in reliquam Arabiam manasse hanc artem. Cui suffragatur quod refert Asmayius, interrogatos Koraishtas, à quibus scribendi artem didicissent? respondisse, ab Hirensibus, Hirenses autem se ab Anbariensibus accepisse prædicant: vel, ut ab aliis narratur, interrogatum Harbi (qui primus scribendi rationem Koraishtas docuit) filium, unde Pater ipsius artem illam accepisset? respondisse ab Aslamo Fodare filio; illum à quo literas istas didicerat? respondisse ab earum inventore Moramero filio Morra: hoc autem non multis ante Mohammedanismi ortum annis contigisse. Hæc autem quæ diximus potiùs de Koraishtis aliisque Arabum Isæmitarum tribubus, quàm de Hamyarensibus intelligendum. In confesso enim est fuisse illis jam antea notam scribendi artem. Imò antiquitùs, si vera sit illa, quam ex Ebn Hashem refert AlFiranzabadius, historia.

قال ابن هاشم حفر الشيل عن قبر باليمن فـيـهـ
 امانة في عنقها سبع مخاضف من در وفي يديها
 ورجلها من الاسورة والخلخال والدماليج سبعة
 سبعة وفي كل اصبع حاتم فيه جوهرة مئمنة وعند
 راسها تابوت مملو مالا و لوح فيه مكتوب باسمك
 اللهم الع حمير اذا تاجت بنت في شفر بعثت
 مايرنا الي يوسف فابطا عليها فبعثت لانتي بهـ
 من ورق لتاتيني بهـ من طحين قلم تجده فبعثت
 بهـ من ذهب قلم تجده فبعثت بهـ من نحس
 قلم تجده فامرته بهـ فطحن قلم اذفع به فافتلت فمن

سمع بي فليرحمني وايدة امرأة ليست حليا من
حلي فلا ماتت الاميتتي

i. e. Dicit Ebn Hashem, Detexit torrens sepulchrum in Yaman, in quo jacebat fœmina cujus in collo septem erant è Margaritis contexti torques, in manibus & pedibus singulis armille, ornamenta cruralia & brachialia septem, in unoquoque digito annulus in quo magni pretii gemma, ad caput autem cista thesauro opulenta, & tabella cui hoc erat inscriptum, In nomine tuo, ô Deus, Deus Hamyar, Ego Tajah filia Di Shafar misi obsonatorem nostrum ad Josephum, quo tardante, misi ancillam meam cum modio argenti ut afferret mihi modium farina, cùmque non inveniret misi eam cum modio auri, & cùm nondum inveniret, cum modio * unionum, cùmque nec adhuc inveniret, eas comminui jussi, à quibus cùm nihil utilitatis caperem hic inclusa sum. Qui autem audierit de me, misereatur mei, & si qua mulier ornamentum aliquod ex ornamentis meis induerit, non aliâ morte moriatur, quàm quâ ego mortua sum.

Si quid * his inest veri antiquum est apud Hamyaren-
ses scribendi inventum. Characteres eorum ab illis
quibus utuntur Arabes multum diversi, quod genus
scripturæ *المسناد* Al Mosnad vocabant, literis inter se
implexis minimèque distinctis, quas tamen vulgo
discere non permittebant, nec cuiquam, nisi post im-
petratam ab ipsis veniam, iisdem utendi facultatem.
Ita cùm eodem Ebn Chalican & Georgius Ebn Amid
distinctos memorat *القلم الحيري* والعربي i. e.
Calamum Hamyarensem, & Calamum Arabicum. Por-
rò, quàm arctis apud Arabes conclusum limitibus diu
manserit nobile hoc *Morameri* inventum patet ex

* De genuina
vocis hujus le-
ctione dubito,
alii enim codi-
ces habent

بحري
الحيري

* Quibus &
addi alia pos-
sent ex Al Jan-
nabio de anti-
quorum regum
monumentis.

eo quod refert modò laudatus *Ebn Chalican*, sc. Cùm jam evulgari coepisset Alcoranus, non repertum fuisse in universa regione *Yaman*, qui Arabicè scribendi, vel legendi peritus esset. Certè ipsum *Mohammedem* utriusque literaturæ partis ignarum unanimi consensu statuunt, ideòque *Nabiyas Ommian*, i. e. *Prophetam illiteratum* vocant. Author *جامع اللغة* hoc illi Epitheton à patria *Mecca* quæ *أم القرى* *Ommalkora*, *Mater Pagorum* appellatur, juxta quorundam sententiam tribui asserit, sed eodem res recidit, nam vel hoc ipsum ad ejus imperitiam evincendam firmum satis est argumentum, quòd *Meccensis* fuerit. Quod nos docet *Sharestanus* his verbis, *الفرقتان المتقا بلتان قبل المبعوث هم اهل الكتاب والاميون والامي من لا يعرف الكتابة فكانت اليهود* i. e. *Dua sectæ opposita ante missionem Mohammedis erant, populus libri, & Idiota. Idiota est qui literas nescit. Judæi autem & Christiani Medinam incolebant, Idiota autem Meccam. Hæc ille. Judæos & Christianos Populum libri vocant, non solùm quòd ipsis libri religionis eorum præcepta continentes dati sint, sed & quòd literas didicissent, contra ac Arabes Meccenses qui eâ qua nati sunt ignorantiam totam vitam ducebant. Ita inquit Author libri *Mogreb* vocabulum *الامي* *Alommio*, seu *Idiota* في اللغة منسوب الي امة العرب وهي لم تكن تكتب ولا تقر فاستعير لكل من لا يعرف الكتابة ولا القراءة i. e. *Ex vi vocis denominatur ab Ommah, i. Natione Arabum, utpote qua nec scriberet nec legeret, atque inde translatum ad denotandum quemlibet, qui scribende**

In Sect. اهل
الكتاب

bendi ac legendi ignarus est. Ita Ebnol Athir *الإمامي* in-
 quit, *الذي لا يكتب* *Alommo* dicitur qui scri-
 bere nescit. atque inde dictum illud *Mohammedis*, quo
 missum se ait ad *أمة أمية* Gentem illiteratam explicans,
Arabes (inquit) *Idiota* vocantur, quia *الكتابة كانت*
Scribendi peritia apud illorum pau-
 cos admodum, vel potius nullos reperiebatur. manebant sc.
عزيرة أو عتيبة eâ detenti ignorantia quâ ex utero
مهم matris prodibant, nec scribendi, nec computandi artem
 edocti. Atq; eodem modo interpretantur quod à Deo
 in Alcorano dictum ferunt, misisse se *في الأميين*
i. e. ad Idiotas Prophetam ex ipsis, ad illite-
 ratos literarum rudem. Ex indubitatae apud illos fi-
 dei *AlBocharii* narrationibus, discimus *Chadijia*
 (*Mohammedis uxori*) fuisse cognatum nomine *Wara-*
kab, qui scribendi peritus esset, sed *عبرانية* *He-*
braicè, ipsumque Christianum fuisse: ex ipsius ta-
 men *Mohammedis* sociis (sive ante vel post promul-
 gatam ipsius doctrinam scribere didicerint) qui scri-
 bendi rationem callerent, recensentur inter cœteros
Othman, Ali, Zeid, Abu Ebn Caab, cui misisse dicitur
Scapulam ovis *بكتف شاة فيها حروف فاصلا لها*
in qua essent literæ, quas ille concinnavit. quæ ut melius
 intelligantur audiamus *Ebnol Athir* quid sit *بكتف*
 explicantem. *AlCaif.* (inquit est) *عظم عريض يكون*
في اصل كتف الحيوان من الناس والدواب
كانوا يكتبون فيه لقلبة القراطيس عندهم
Os latum ad radicem humeri animalis, hominis scil. &
jumentorum in quo, ob inopiam chartæ apud ipsos, scri-
bere solebant. Accepisse autem artem hanc tra-
 dunt *Koraisitas* à *Basharo* quodam *Cendiensi Anbari-*
ensium

ensium jam memoratorum discipulo, qui *Meccam* profectus & sorore *Abu Sofyan* in uxorem ductâ, hoc illis inventum communicavit, quod non multis ante institutam à *Mohammede* religionem annis contigisse ex iis quæ dicta sunt manifestum est. Interim quod ad Characteres à *Moramero* effictos, ac diu apud *Arabes* retentos, satis rudes fuisse constat, quales scil. *Kufienses* vocant, quos in librorum titulis ac lapidibus insculptos videre est, nec aliis descriptum olim *Alcoranum* restantur folia aliquot antiqua, literis semi-uncialibus in pergameno exarata, quæ doctissimus mihi que amicissimus *Johannes Gravius*, quo nemo integro magis affectu, se studiâque ac impensas suas publicæ rei literariæ utilitati dicavit, secum ex *Ægypto* detulit. Elegantiores istos, quibus jam utuntur, non nisi trecentis ferè post *Mohammedem* annis ab *Ebn Moklab* (merito certè vel ob hoc ne dextrâ truncaretur) concinnatos, deinde ab *Ali Ebn Bowab*, celebri isto Calligraphias artifice, ad perfectionem perductos, testis est fide dignus *Ebn Chalecan*. Quòd interim facta tecta servaretur lingua tam latè patens, sine literarum præfidiis, Poësi suæ debuisse videtur: unde non immeritò unâ cum linguæ suæ curâ, ejus quoque studium conjunxerint, uti refert Author noster. Nam inter cœteras Poëseos laudes hoc ejus beneficium enumerant, scil. quòd & linguæ *Arabice* conservatio & sermonis proprietates & elegantia ei debeatur. Hoc est quod dicit *Ebn Phares* (referente *Fallaloddino* in lib. *Mezhar*. cap. 29.)

الشعر نبيوان العرب و به حفظت الانساب و عرفت
 الماثر و منه تعلمت اللغة

Esse Poemata Arabibus

Commen.

Commentariorum vice, quorum beneficio imperturbata servabantur genealogiarum series, ne oblivioni traderentur res gesta memoriâ digna, cavebatur, & è quibus lingua peritia hauriebatur. Cui geminum quod à Moham- mede Ebn Salam (referente eodem) dictum, كان الشعر في الجاهلية عند العرب ديوان علمهم ومنتهى حكايتهم به ياخذون واليه يصيرون Poëmata Arabibus olim ἐγκυκλοπαιδείας Pandectæ, ultimæ sapientia eorum terminus, unde quæ illis usui depromebant & quò omnia deferebant. Magnâ ergò contentione, hanc alii aliis palmam præripere studebant, nullum illis certius nobilitatis & ingenui ortûs argumentum, nihil quod sibi magis gloriæ ducerent, quàm carmine animi conceptus expeditè ac eleganter exprimere; uti eorum historias legenti patebit. In celebri ista πανηγύρις سوق العكاظ Forum Ocadbi dicto, ubi quotannis conveniebant, id ferè agebant, ut hoc certamine famam sibi compararent. Ita *AlFauharius*, Quotannis illuc per mensem integrum congregati يتبايعون ويتناشدون شعرا ويتفاخرون commercia agere, sed carminibus recitandis, alii alios gloriabundi provocare; imò ab hoc eorum factò, magis quàm à rebus venum expositis, nomen foro inditum testatur *AlFirauszabadius*, quòd sc, ibi يتعاكظون gloriando certarent. Si quæ cæteris anteferrentur Poëmata, à regibus inter κειμήλια sua reponi ac appendi; inde septem illa notissimæ famæ Poëmata nomen sortita المعلقات *AlMoalakat*, scil. quasi *Appensa* dicas, testatur eorundem Scholiastes; cum alii quòd in Templo Meccano honoris gratiâ, appenderentur dicta velint. quam sententiam firmis destitui testimoniis

Vocant Poetæ
أمرا الكلام
Mezh. & Al-
Mostataf. Im-
peratores Ser-
mones.

كان الله
قد اقامها
للعرب مقام
الكتب
لغيرها من
الأمم

Marzuk. præf.
in Com. ad Ha-
masah,

V. & Mezh.
c. 49.

ait. Forum ac conventus isti sub *Mohammede* sublata
 ac una cum *Theatro* gloriae suae, poëleos, ad tempus,
 studium. Ita *Fallaloddinus Assoyutius*, جالالوددين
وقتی غلبت علی العرب, adveniente *Islamismo* Poëleos stu-
 dium intermiserunt Arabes ad exterarum gentium ex-
 pugnationem conversi, donec tandem inter ipsos rerum po-
 titos ac paci redditos florere denuò caperint haec studia.
 Atque hinc est quòd tot veterum Poëtarum carmina,
 quæ non aliis antea, quàm fidis hominum memoriis,
 apothecis servarentur, perierint. Sed de Arabibus qui
 Pseudopropheta antiquiores, nobis jam sermo, apud
 quos quanto in honore fuerit Poësis vel hoc unum
 satis monstrat, quod si in Tribu aliquâ (ut ab *Ebn Rasik*
refert Fallaloddinus Assoyutius) inclaresceret Poëta,
 gratulatum illis concurrerent alia, ipsæ epulas instituere,
 mulieres tympana pulsantes, omniâque nuptiali pompâ or-
 nantes, felicitatem Tribus suæ viris puerisque obvius pa-
 lam decantare, Beatas jam suos quibus contigisset àvovis
 qui honorem eorum sartum tectum conservaret, praco qui
 præclarè eorum gesta memoria proderet, &c. Non leve
 hoc, nec quod temerè præstabatur كافوا لا يهنيون
الا بسلام يولد او شاعر ينبع فيهم او قوس قزح So-
 llemnibus non utebantur gratulationibus, nisi cum puer
 nasceretur, cum Poëta apud illos inclaresceret, cum equa
 pullum generosum peperisset. Hæc igitur tria in non mi-
 nima foelicitatis parte posita videntur. Quanquam
 autem carminum condendorum ratio adeo apud ip-
 sos antiqua fuerit, artis metricæ tamen leges nupe-
 rum magis commentum fuisse monstrat *AlSephadius*
 in præfatione ad suos in *Lamiasol' Ajam* commenta-
 rios;

rios; quod & historia confirmat, quam de *Abu fafaro* quodam Grammatico narrat. Ille anno quodam quo Nilus solito parcius exundaverat, aded ut Ægypto fames timeretur, ad columnam aquæ incrementis percipiendis aptatam sedens, carmen quoddam cum in partes divelleret, & ad normam exigeret, ita ut à prætereuntibus non intelligeretur, tanquam incantationibus suis amnis tumorem compesceret, ab illis in aquam præcipitatus miser periit. Quin nec justæ longitudinis Poëmata ab initio illis composita videntur.

لم يكن لاوائل العرب من الشعر الا الابيات

يقولها الرجل في حاجته i.e. *Non erant Arabibus*

priscis Poëmata alia, quam versus quos unusquisque pro ut illi opus esset proferret, cum (ut jam supra diximus) animi sensus carmine eloqui antiquitus apud eos gloriosum. Primum qui القصيدة Alkasidah, i.e. Poëma quod triginta versibus constaret, composuit, Mohabbel fuisse, Thaalabi testimonio, comprobatur in lib. Mezhaz. c. 49.

Mezh. c. 49.

العرب قديما ما كان لها [*Orationum compositio*] ما تفتخر به الا السيف والضيف والبلاغة (inquit *Sephadius in Com: ad Tograti Poëm*) i.e. *Non gloria-bantur antiquitus Arabes, nisi Gladio, Hospite, & Elo-quentiâ. Erat autem (ut est apud Fallaloddinum Assoy-tium Mezh. c. 49.) Oratio Arabibus duplex منظوم Li-gata & منثور Soluta, inter quas eam vult esse dif-ferentiam quæ inter uniones connexas, ac disperfas reperitur. Ex utroque genere laudem captare Ara-bes. Si quis cæteris eloquentior populo convocato, eorum animos ad rem aliquam aggrediendam (vel, è contra, fugiendam) orationis stimulis incitaret, aut monita illis salubria instillaret, is خطيب Chateb,*

Argumenta tas men quibus pro-batur solutam ligate prefe-rendam, videre est apud Marz. in presat. ad Com. in Ha-masah,

v. Ebn Athir in
خطب
lib. Taarif.

sive خطب Chatib audiebat, quo titulo & jam qui
populum è suggesto alloquantur, gaudent. Oratio
ab ipso habita خطبة Choibah vocabatur, quòd scil.
sermo esset شرح الخطب explanationem الامور الفطيم
rei magni momenti continens, quare non nisi rebus isti-
usmodi occurrentibus orationes habebant. Hæc A-
brahim AlBarez in Schol: ad Sermones Nobatii.
Monet tamen AlFirauzabadius rem quamlibet,
سفر او عظم sive parvam, sive magnam, الخطب Al-
Chatibo dici; & Ebn Phares, quemlibet sermonem in-
ter homines خطاب Cbetab. Cùm autem Choibah, de
oratione, sive sermone qui ab Oratore è suggesto ha-
betur, propriè dicatur, erit (describente AlFirauza-
badio) الكلام المنثور المتبع وحرره Oratio solu-
ta, colis similiter desinentibus constans, aut ejusmodi.
Orationes autem eorum minimè in partes suas juxta
Rhetoricæ apud Græcos & Latinos præcepta distri-
butæ, nec Methodicè concinnatæ, adeo ut sententia-
rum in iis frequentium gemmæ verè dispersæ, mini-
mèque inter se colligatæ videantur, totusque sermo
Arena sine calce, rectè dici posse videatur. In senten-
tiarum tamen rotunditate, Phrasium elegantia, ac
Proverbiorum acumine, invenies quod animum fe-
riat. Ipsis interim, hac dicendi arte palmam se reli-
quis gentibus præripere, persuasum est. قال الجاحظ لا
تعرف الخطب الا للعرب والفرس i. e. Dixit Jabedib
Ignota est dicendi ars, nisi Arabibus & Persis. A-
rabes autem Persis longè præstare asserit. Qui autem
inter ipsos eloquentiâ insignes fuerint, testantur eo-
rum Proverbia, اخطب & ابلغ من قس i. e. Eloquen-
tior Kosso, & Dicendi magis peritus quàm Kossu. Item
خطب

اخطب من سبحان وايل *Dicendo superans Sab-*
ban Wayel, &c.

Stellarum Ortus & Occasus &c. quàmque in pluvias
excitandis vim habeant,] Præcipua Arabum circa
stellas fixas cura. quod illis cum Indis commune, te-
ste Sharestano, qui Arabibus & Indis diversam ait esse
ab aliis, circa stellarum observationem, & de earum
effectis divinandi methodū: sc. من خواص الكواكب

لامن طبائعها ورتبوها على الثوابت لا على السيارات

*juxta * proprietates earum non naturas, nec tam pla-*
netarum in judicando quàm stellarum fixarum ra-
tionem habere. idem quod verbis jam ante citatis
asserit, eandem vim illos stellis fixis attribuere quam
Erraticis Astronomi. Hanc etiam aliàs discrepantiam
statuit inter Sabios Græcorum [seu Chaldæorum] & In-
dorum, quòd illi cultus suos Planetis, hi stellis fixis præ-
cipuè deferrent, quod idem de Brabmannis asserit
Abulfeda. Stellæ autem istæ quas انوا Anna vo-
cant, i. e. Stellas ad occasum mane vergentes, ita
ut eodem momento ad orientem supra Horizontem
ascendant aliæ illis oppositæ, (explicantibus Al-
Jauharo, Ebnol Athir, Al Firau Zabadio, cæterisque
Grammaticis) 28 sunt Lunæ mansiones, quarum cir-
ca ortus & occasus, quænam contingere solerent in
aëre mutationes, cum diuturnâ experientiâ observâs-
sent Arabes præsci, eò tandem delapsi videntur, ut di-
vinam illis potentiam attribuerent, ac pluvias suas
(quæ maximum illis beneficium) se earum nonnullis
debere profiterentur. quod illis vitio vertit Moham-
medes, nec à suis dici voluit من نوا من نوا i. e.
Pluvia nostra à stella tali est, eo sensu quo eâ loquendi

* seu peculiare
 earum influxus.

formâ utebantur *Arabes*, qui stellas vi suâ pluvias efficiere credebant: quòd si quis à Deo solo dari pluvias agnoscens, eo animo formulam istam proferret, ut non aliter intelligi vellet, quàm Lunâ hanc vel illam mansionem occupante, expectari pluviam, vel العادة ان الله تعالى اجري العادة
*Ita à Deo constitutum esse ut circa hæc tempora, seu harum stellarum ortus & occasus, contingant pluvia, esse hoc licitum; uti refert Ebnol Athir, qui & الانوا Constellationes quibus nomen Alanwa competit. fusiùs describens, ait esse eas 28 mansiones, quarum aliquam singulis noctibus occupat Luna, & quarum aliqua post 13 noctes ita mane occidat, & sub horizonte deprimatur, ut simul in oriente ex ipsius opposito emergat altera. (Excipi ait Alfauharius & الـجـهـة Alfabbah * dictam, cui 14 noctes attribuit) (patio autem annuo percuti omnes & absolvi. Jam ut pluviam, ita & ventos, calorem, frigus, cæterosque ejusmodi effectus, illis tribuebant, Occidentibus sc. vel, juxta Asmajum, Orientibus, quibus jam Dominium. (referente Allaubario.) His observandis occupati olim Arabes. Ita Sharest: Arabum Scientiæ quibus præcipuè operam dabant, tres erant, sc. 1. علم الانساب والتواريخ. 2. علم الرويا, seu Somnia interpretandi peritia. 3. علم الانوا De stellarum in Concilandis pluvias vi judicium.*

* i. e. Frons
 4 stella in Leo.
 ne.

* scil. qui idem
 AlRayesh, regum Hamyar.
 15. sup. p. 58.

Quod ad Philosophia cognitionem, &c.] Harethum
 * quendam ex antiquis Yamanensium Regibus Philosophum cognominatum refert Ahmed Ebn Yusuf. علم وادب scil. quod Intellectus & prudentiâ alios
 supera.

superaverit: non quòd Philosophiæ studio deditus fuerit. Ignota illa *Arabibus* usque ad *Chalifarum Abbasidarum* tempora, quòd non ideò tamen contigisse crediderim quòd minus idonea essent eorum ingenia ad hæc studia excolenda, (quis hoc sibi persuaderi patiatur qui, quo postea successu ea coluerint, perpenderit?) sed quòd ea esset vitæ eorum ratio, quæ tempus iis impendere non pateretur. Et quòd nondum reperirentur qui iis honorem quo alerentur deferrent. Sed nec iisdem facilè cum *Islamismo* convenisse testantur quæ refert *Gregorius* noster, sc. *Joannem Phæloponum*, qui *Grammaticus* vulgò dictus, ac sub *Mohammedanismi* primordiis floruit, cum apud *Amrum*, exercitûs *Arabum* Ducem qui *Alexandriam* ceperat, ob insignem quâ inclaruerat eruditionem, magnam consecutus esset gratiam, ab eo petiisse ut libros Philosophicos, qui in bibliothecis regiis invenirentur, concederet. *Amrus* hac in re gratum ei facere cupiens, nec tamen illud, absque impetrata ab *Omara* Imperatore venia, ausus, cum per literas ipsum consulisset, hoc talit responsum. utique libros istos, vel cum *Alcorano* convenire, atque ita opus iis non esse; sufficere siquidem *Alcoranum*: vel illi contrarium aliquid continere, atque eo nomine penitus tollendos. In balnea itaque comburendi, jussu Imperatoris distributi, iis calefaciendis post semestre demum spatium absumpti sunt: quòd mirari satis non poterit qui ex *Historia Saracenicâ* didicerit, *Alexandriæ* quatuor balneorum millia tunc temporis fuisse. Idem ferè testantur & quæ è *Kadi Saed* refert *Author* noster in vita 7ⁱ *Abbasidarum Chalifæ Almamonis*, his ferè verbis, *Sub initio Islamismi non aliis incubere studiis*

بى الى رابطة
 رابطة
 رابطة

Audiis Arabes quàm linguæ suæ, & juris peritiæ, exceptâ medicinâ, gratiam illi conciliante necessitate. Atque hic rerum status erat sub *أبو جعفر* seu *Ommiadarû* Imperio. Devoluto tandè ad *Hasbemidas* Imperio, pristinû excutere veterum ingenia. Primus autem qui artium nobiliorum fautorem se præbuit, fuit eorum ordine secundus *Abu Jaafar Al Mansor* qui legis, quâ excelluit, peritiæ, Philosophiæ etiam ac præcipuè Astronomiæ studium adjunxit: at qui eas ad illud quod postea attingerunt fastigium, evehit, septimus fuit eorum *Al Mamon*. Ille earum studio flagrans, debitumque iis honorem deferens, ut eas loco suo quæreret, præcipuos Græciæ scriptores è Principum Bibliothecis Legatorum intercessu erutos, undique congerere, præmiis propositis interpretes peritos ad eos in linguam Arabicam transferendos allicere, alios ad eosdem legendos hortari, ipse doctorum dissertationibus interesse, iisque animos addere, nullum denique non movere lapidem, quo quicquid erat bonarum artium promoveret. Digni Principe conatus! Ita brevi factum est ut per totum orientem & occidentem quacunque se diffuderat *Arabum* lingua, & gladio latè propagata religio, innotescerent: At quàm non Religionis, tot planè ridicula credere jubentis, nec vel obscuriorem naturæ lucem ferentis, beneficio, patet ex illa *Takiddini* cujusdam censura, qui (referente *Sephadio* in suis ad *Togras* Poëma Commentariis) dixit, *Fieri non posse quin Deus certas de Al Mamone penas sumeret, quòd scientiis Philosophicis introductis Mohammedianorum pietatè interpellaverit.* Quam ipsius sententiâ non mirabitur qui apud nos homunciones audacter pronuntiantes audiverit, quicquid est humanarû literarum,

اقبل علي
طلب العلم
في مواضعه

rarum, atque scientiarum inimicum esse religioni & è rebus publicis Christianis penitus tollendum, sufficere unicuique linguam vernaculam, & quicquid temporis aliis impenditur, futiliter perdi. Mirum certe eam, quæ compendiosa *Juliano* visa est ad religionem Christianam è medio tollendam via, unicam nunc esse ejus promovendæ rationem. Sed ut eò unde digressi sumus revertamur; Foventibus apud *Arabes Almamone*, & qui ipsi in Imperio succederent bonas literas, eousque tandem (verba sunt Magni *Savilii*) studio & ingenio profecerunt ut vix ipsis *Græcis* cedere videantur. Homines scil. acumine & diligentia præstantes nihil in ullo literarum genere intactum reliquerunt. Nihil habuit *Græcia* eximium, quod non suum fecerint, de suo quæ non acceperant, multa non minus eximia protulerunt. Languescere sub barbaris *Turcarum* armis cæpere demum apud eos hæc studia, & cum honore pristino, pristinum etiam vigorem amisere.

Auctor legis Islamiticae Mohammed] Refert *Abmed Josephi* filius, alios secutus Authores, fuisse Pseudoprophetam istum اول من سمي محمد او احمد primum qui appellatus fuerit *Mohammed*, vel *Abmed*. Cui tamen hoc asserenti ne fidem adhibeamus facit quod ab *Assohailio* refert *Ebn Chalican* in vita celeberrimi Poëtæ *Pharazdaki*. scil. لا يعرف في العرب من قبله الا الثلاثة i. e. Non constat inter *Arabes* quempiam hoc nomine appellatum fuisse ante eum, tribus tantummodo exceptis. Quartus ergo sectæ *Islamiticae* Author, *Mohammed* audiit, non primus, nisi forsitan quod aliàs de Prophetico ipsius munere dicunt, fuisse ipsum اول الانبيا في الخلق واخروهم

Pag. 6. 17.

شرح
Et v. lib. شواهد
المعني

Ahmed Ebn
Yusef, &
Al Jannab,

* عند علم

بالكتاب

i. e. الاول

Ad verb. cui
scientia libri
prioris, seu
antiqui.

* Ab ipso di-
ctum ferunt,

اول ما

خلف الله

i. e. نورى

Primum quod
creavit Deus,
erat, lux mea.

Ahmed Ebn
Yusef,

في *primum Prophetarum creatione, licet ultimum missione, idem hinc de nominis hujus impositione affirmant. quod ipsis κρησφύγαν in promptu futurum, facile crediderit qui rationem ob quam tres isti hoc nomine insigniti traduntur, perpenderit; scil. quod patres ipsorum cum de Mohammede quodam prope diem mittendo audivissent, fieri posse speraverint, ut qui ipsis nasceretur filius, ille esset Arabum propheta. Historia sic se habet, referente Ebn Chalican, Sofyan Mojashei filius Homran Rabia, & Ohaiyah Alfolabi, cum legatione fungerentur apud regem quendam * qui antiquorum monumenta pervolverat, moniti ab illo sunt de Apostolo quem missurus illis esset Deus, nomine Mohammede. Hi igitur, quorum unusquisque uxorem suam gravidam reliquerat, voverunt, si nasceretur ipsis filius, se ipsi nomen illud imposituros. Atque ita factum est ut ante illum, jam olim (ut volunt) eo nomine designatum, tres alii apud Arabes essent Mohammedes, quos tamen ipso posteriores facile statuent qui illius respectu primum hominum parentem, non prius Adamum, quam & ابو محمد Abu Mohammed, i. e. Mohammedis patrem, audiisse credant, utpote cujus lux * rerum creatarum prima, & divinioris originis particula, jam tum in fronte ejus, instar Lunæ orbe jam pleno fulgentis, emicuit, quare dum primi hominis creationem describunt, dicunt cognovisse Angelos محمد وفضلته قبل ان تعرف اسم Mohammedem, & prestantiam ejus, antequam notum haberent Adamum: quod & hoc ipsius dicto confirmant, فاني كنت نبيا وادم بين الماء والطير, ego propheta, cum Adamus, adhuc inter aquam & lutum esset.*

Ab Ismaele] Recurrendum hîc ad ea quæ in superioribus de *Arabibus* insititiis, sive *Ismaelis* posteris diximus, unde & corrigi possunt nomina, quæ non aliàs reponi posse quàm consultis exemplaribus *Arabicis* monet author *Chronici Saracenorum* quod una cum Latina *Alcorani* versione editum est. Superest hîc monendum satius ipsis videri ut in recensenda *Mohammedis* genealogiâ, non ultra *Maadum Adnani* filium ascendatur, idque ex ipsius præcepto. Ita *Ab-*

L. 18.

v. supr. p. 52.

قال المسعودي ان النبي قد نهي عن ان يتجاوز في نسبه عن معد فقد ثبت ان يوقف في النسب على معد فقط فالواجب الوقف عند امره i. e. *Asserit AlMasudi* vetuisse Prophetam, ne in ejus genealogia ultra *Maadum* ascendatur, ac jussisse cum ad ipsam perventum fuerit, subsistere. ac certè secundum ejus mandatum & interdictum, subsistere decet. Quam autem ob causam libenter ibi pedem sistant ab *AbulFeda* discimus, scil. quòd de eorum qui inter ipsum & *Adnanum* intercesserint serie متقف عليه من Inter genealogos conveniat, nemine contradicente, & *Adnanum*, è posteris *Ismaelis* fuisse extra dubium sit, de numero autem eorum qui medii inter *Adnanum* & *Ismaelem* fuerint controvertatur, aliis quadraginta circiter, aliis septem tantum numerantibus, maximè autem probabilem eam esse quam ipse in eorum nominibus recensendis secutus sit. Dicitur ab *Abu Abdallah AlHaphet* quodam fertur نسبة رسول الله صحيحة الى عدنان وماوراء عدنان فليس فيه شيء يعتمد عليه i. e. *Genealogia Mohammedis* usque ad *Adnanum* certa est, at ultra eum non est cui toto innitamus. Mirum est *Mohammedem*, quem nihil ignorasse

norâsse autumant (ac præcipuè consultum, ut vide-
tur) hunc suis nodum, tali vindicè dignum, non sol-
viffe. Potuit si libuiffet, inquit *AlKodaius*. ac cùm
non fecerit, nihil certi de iis qui ante *Adnanum*, ab
Arabibus peti potest.

L. 21.

Anno Alexandri 892.] *Alii* aliter. anno sc. *Ale-*
xandri 882. ut *Alkodai & Hist. Saracen. 881.* ut *Abul-*
Feda, qui annus *Elephantis* primus, regni *AnuSherwani*
42. *Bochtanferi 1316.* (A Christo nato ad *Mohamme-*
dem annos numerat idem 578. exceptis mensibus 2.
diebus 8.) *Errore ergo scribarum* manifesto apud no-
strum pro 82. suppositum videtur. 92.

Ibid.

Antequam autem annum ætatis secundum transgisset
mortuus est pater ejus.] Hic etiam in re non magni
momenti diversas notare liceat *Authorum* sententi-
as. Cùm bimestris tantum esset, vel secundum alios,
cùm adhuc in utero matris, inquit *AbulFeda*, quod
refert & *AlKodai* ab *Ebn Isaaco* quodam, ab *AlTaba-*
rita autem, post eum natum mensibus 28.

Monachus nomine Bohaira.] ita & *Abul-Feda*, fa-
ctum autem hoc fuisse nato *Mohammede* annos 13. at
juxta *AlKodaium* 12. ut & juxta *AlFannabium*; qui
& alios duos *Monachos* ei testimonium, antequam
munus *Propheticum* venditaret, perhibuisse refert,
scil. *نسطور Nestorium* quondam, & *عديس Ad-*
dasum.

Chadijah] Fuit illa, teste *AbulFedâ* *تاجرة ذات*
تاجر *Mercatrix* nobilis, opulenta. Tribus autem
Koraihidarum (inquit idem) *كانت قوما تجارا*
populus mercatura deditus.

Duxit ergo illam] *Dote 20. Camelorum* ut *Abul-*
Feda, 12 unciarum auri, ut *AlFannabius*; quanquam
alios

alios aliter tradere asserit, & orationem elegantem habuisse *AbuTalebum* cum eam *Mohammedi* desponsaret, in qua *Koraishidarum* supra reliquas *Arabum* tribus nobilitatem, & *Mohammedis* ipsius virtutes prædicaverit. Oratiunculam ipsam quia ad morem istorum temporum illustrandum facit è 7ta parte *libri *Ebn Hamduni*, referemus, الحمد لله الذي جعل لنا

من ذرية ابراهيم وزرع اسمعيل وجعل لنا بلدا

حراما وبيتا حجاجا وجعلنا الحكام علي

الناس ثم ان محمد بن عبد الله بن اخي من لا يوازن به

فتي من قرينش الا رجح به برا وفضلا وعقلا ومجد

وذبلا وان كان في المال قل فان المال

ظل زايل وعارية مسترجعة وله في خديجة بنت

حويلد رغبة ولها فيه مثل ذلك وما احببتم من

الصدق فعلى i. e. Laus Deo qui nos è stirpe Abrahama-

mi, & semine Ismaelis constituit, & nobis regionem sa-

cram dedit, & domum ad quam peregrini undique con-

currunt, & nos iudices hominibus statuit. Porro, Mo-

hammed filius Abdollahi nepotis mei, quocum non ex

aquo librabitur è *Koraishidis* quispiam, cui non præpon-

deraturus est bonitate, & excellentiâ, & intellectu, &

gloriâ, & acumine, etsi opum inops fuerit, (ac certè opes

umbra transiens sunt, & depositum quod reddi debet) desi-

derio *Chadijæ* filie *Chowailedi* tenetur, & illa vicissim

ipsius, quicquid autem dotis vice petieritis, ego in me

suscipiam.

Ab illis *Medinam* qua *Tathreb* est fugit] Hæc fuga

vulgò *هجرة* dicta est, quæ vox (teste *Ebnol Athir*)

* dicti

ذکر

هجرة Has *
 من الحبشة
 هجرة المد
 vacant ينة
 Ebnol Ashir, et
 AlFirauzab.

الخروج من ارض الي ارض وتركى
 Migrationem è terra in terram
 prioris cum secunda commutationem, significet. * Binas
 autem Hejras nobis commemorat *AbulFeda*, primam
 eorum qui quod *Mohammedi* nomen dedissent, à
Koraishidis malè habitis, ipsius permisso in *Aethiopiam*
 fugerunt ubi *النجاشي* *AlNajashii* [regis] protectio-
 ne contra hostes suos gauderent, Secundam autem,
 hanc ipsius *Mohammedis*, qui cum *Meccensium* suorum
 impetum sustinere nequiret, *Medinam* se recepit. atq;
 hæc *Mohammedanorum* *era* *ابتدا التاريخ الاسلامي*
initium est, à quo ipsos, annos suos numerare docuit
Omarus cum aliis antea uterentur Epochis. Audia-
 mus quæ hac de re habet *Alkodaius* in historia sua

كأنت الاسم المسالفة تورخ بالاحداث العظام وبملك
 الملوك اما بنوا اسمعيل فارخوا ببنا الكعبة ولم
 يزالوا يورخون بذلك حتي تفرقت معد وكان
 كلهما خرج قوم من تهامة ارخوا بخروجهم ثم
 ارخوا بعام الفيل وبيوم الفجار وقد كانت معد
 بن عدنان تورخ بغلبة جرهم العماليق واخراجهم
 اياهم من الحرم ثم ارخوا بايام الحروب كحرب
 ابن وايل وحرب البسوس وكحرب داهس
 وكانت حمير وكهلان يورخون بملوكهم
 التبابعة وارخوا بنار ضرار فار كانت تظهر ببعض
 حرات اليمن وارخوا بسيل العرم ثم ارخوا بظهور
 الحبشة علي اليمن واما اليونانيون والروم
 فيورخون

فيورخون بظهور الاسكندر واما القبط فكانوا
 يورخون بملك بخت نصر ثم ارخوا بملك قلطيا
 فوس القبطي الي الان واما الهجوس فكانوا
 يورخون بادم ثم ارخوا بقتل دارا وظهر
 الاسكندر ثم بظهور ازديشير ثم بملك يزدجر
 وبعث رسول الله والعرب تورخ بعام الفيل
 وبيوم الفجار ولم يزل تاريخ كذلك الي ان
 ولي عمر بن الخطاب فتقرر الامر علي ان يورخ
 بهجرة النبي الي المدينة وتركه ارض الشركي
 فجعلوا التاريخ من المحرم اول عام الهجرة
 وكان هذا التقدير في سنة سبع عشرة او ثماني
 e. Supputabant olim Gentes annos
 عشرة من الهجرة

à casu aliquo insigni, & regno regum, &c. Ismaelitæ
 autem à condita Caaba, nec aliter numerabant usque
 dum dispersi essent Maaddienses, atque [exinde] quo-
 tiescunque exiret gens aliqua è Tehama, ab egressu suo
 supputabant, deinde ab anno* Elephanti, & Die Al-
 phajar. Qui autem Maaddo Adnani filio oriundi erant,
 à tempore quo Jorhamidæ Amalekitas devictos è
 Meccæ dititionibus expulerint: deinde & à diebus quibus
 commissa inter ipsos prælia; ut à prælio Ebn Wayel, &
 à bello AlBasus, & bello Dahes. Hamyar autem &
 Cahran, supputabant à Regibus suis Tobbais, nec non ab
 igne Derar (igne scil. qui in loco quodam lapidoso
 regionis Yamanensis apparuit.) Item ab inundatione
 Arem, deinde ab Æthiopum in Yaman incurfione,
 Græci

* Cujus rei hi-
 storiam. v. sup.
 p. 63. & 64.

Græci verò & Romani ab Alexandro numerabant, Cophiti à Diocletiano Cophitâ, usque in hunc diem. Magi autem ab Adamo tum à cæde Darii, & Alexandri tempore, deinde à tempore Azd-Shiri; tum à regno Yazdejerdi. Cùm autem mitteretur Mohammedes, numerabant Arabes ab anno Elephanti, & à Die *AlFajar* (q. d. Die sceleris, seu Scelerato, scil. لما استحل من المحارم) (ut loquitur *AlKodaius*) ob ea quæ aliàs illicita & interdicta tunc pro licitis habita sunt, seu quod bello inter *Koraischidas* & tribum *Kais Ailan*, orto, *prælia inter ipsos commissa sint mensibus in quibus sanguinem fundere apud Arabes illicitum, ut *AlFaubarius*, *AlFirauz*. *AlSharestanus* &c.) nec aliter supputabant donec imperante *Omaro* filio *Alchetabi*, inter ipsos convenerit ut à fuga *Mohammedis* quâ è regione Idololatræ se subduxit, æræ initium sumeretur. Ejus autem initium statuerunt mensem *Moharram*, ejus, quo fugit, anni. Constitutum est autem hoc anno 17. vel 18. *Hejra*.
وقدموا التاريخ على الهجرة شهرين وجعلوه
من المحرم (inquit *Ahmed Ebû Yusuf*) Æræ autem initium, *Hejra* (seu ingressui ejus *Medinam*) duos menses præmiserunt, & à mense *Moharram* illud sumpserunt. In itinere siquidem inter *Meccam* & *Medinam* insumfisse videtur menses *Moharram* & *Sephar* integros, cum 8 diebus è *Rabi' l'Awal*, retrò ergò eundo & numerando 68. dies, initium *Hejra* statuerunt primum mensis *Moharram* ejus anni, referente *Ismaele Abul-Fedâ*.

* Quibus & ipse interfuit Mohammedes annos natus 20. ut *AlKodai*, & *AlFirauz*. &c.

P. 10. l. 3.

حولت [حولت] *Keblah*, &c. القبلة الى الكعبة في رجب بعد الهجرة سبعة عشر

عشر شهرا وقيل في شعبان وفرض الصوم شهر
 رمضان بعد الهجرة بستة وسبعة اشهر وحرمت
 الخمر بعد الهجرة باربع سنين في السنة الرابع
 Alkodaius i.e. inquit وفرض الحج بالسنة الثمانسة
 Conversa est Keblah ad Caabam mense Rajeb, mensibus
 post fugam 17. vel juxta alios, mense Shaaban, & injun-
 ctum est jejunium mensis Ramadan post fugam anno 7.
 mensibus, interdictum verò vinum & post fugam annis, an-
 no sc. quarto, & injuncta peregrinatio anno sexto. Antea
 ergò, & dum Mecca substitit Mohammedes, & post-
 quam Medinam se recepisset mensibus 18. (referente
 AbulFedâ) sc. usque ad medium Shaaban faciem inter
 orandum Hierosolyma versus dirigebant. Ex eo tem-
 pore Caabam, præeunte ipso Mohammede, religiole
 sibi scopum figunt, adeò ut AlKeblah, inter AlCaaba
 nomina censeatur (teste AlFirazabadio) & اهل القبلة
 Ahlol' Keblah, i.e. populus Kebla, seu, cætus erga
 Caabam inter orandum faciem obvertentium appel-
 latio sit omnibus qui Mohammedi nomen dederint,
 sectarum ut ut inter se discrepantium, communis,
 ut videre est in Mogreb in verbo جهيم, apud Alkassai-
 um in اهل هوا, & passim apud AlSharestanium &
 Authorem Sharho'lMawakef.

Injunctum est jejunium mensis Ramadan] quare &
 mensem istum شهر الصبر Menses patientia, seu absti-
 nentia, appellatum monet * EbnolAthir, sc. لما فيه من
 quòd حبس النفس عن الطعام والشراب والنيكاح
 in eo se à cibo, potu, & venere cohibere iussi sint, cum è
 contra apud Arabes antiquiores crapulæ & ebrietati
 dicatus videatur (docentibus AlMakrizio & Au-
 thore

1.6.

* صبر in

thore (نشق الارهار) unde & apud illos *ذاتل* quod *Cyathum* in quo vinum bibebant, seu *مكيال* mensura genus denotat, audiit, scil. لا فراطهم فيه في الشراب. *quod in eo immodicè vinum biberent, & frequentem ejus mensura usum haberent.* Cur autem idem postea *Ramadan* appellatus sit, ex iisdem, ut & ex *Alfanbario*, *Ebnol-Athir*, aliisque discimus. يقال انهم لما نقلوا اسما الشهور عن اللغة القديمة سموها بالازمنة التي وقعت فيها فوافق هذا الشهر ايام مرض الحر فسمي *i. e. Dicitur eos cum mensium appellationes è Dialecto antiqua transferrent, nomina juxta temporum in qua incidere, rationem imposuisse, mensem autem hunc in dies Ramad il'harr, i. e. caloris vehementis, incidisse atque inde nomen sortitum.* ut è contra *جمادى* *maada*, prior & posterior dicti, quòd tunc temporis contigerit ut esset *شهر جرد* mensis in quo dominaretur *frigus*; sic & *Rabiab*, à vernante terræ statu; *Moharram*, quòd in eo كانوا يحرمون القتال & cædes illicitas pronunciarent; *Safar*, quòd كانت *domus suas vacuas relinquerent ad prædam quærendam exeuntes.* *Rajeb*, quòd eum magni facerent, & in honore haberent, quæ nominis hujus significatio, (ac præcipuè tribus *Modar* (unde & *Rajeb Modar* vocabatur) atque hic (si rectè apud *AlMakrizium* legatur * كانوا تصومه) ante *Mohammedem*, jejunii mensis. *Shaaban*, quòd يتشعب فيه القبائل *dispergerentur*, seu

* Al Jauhar.

Id.

Al Makriz.

Al Jauhar.

* i. e. Temporibus ignorantie eo jeunabant

1. 21.

ditionis, quoniam non amplius post eam peregrinatus est. Febriculâ correptus] Ita *AlFiraúzabadius* الوعك interpretatur اني الحمي Febrim leviozem, quæ tamen postea adeo invaluit, ut eâ ad delirium adactus visus sit suorum nonnullis, ac inprimis *Omaro* لما اشتد بالنبي مرضه الذي مات فيه قال ايتوني بدواة وقرطاس اكتب لكم كتابا لا تضلوا بعدي فقال عمر ان رسول الله قد غلبه الوجع حسبنا كتاب الله وكثر اللفظ فقال النبي قوموا عني لا ينبغي عندي التنازع قال ابن عباس الرزية كل الرزية ما حال بيننا وبين كتاب رسول الله: ut è *Bochario AlSharesbanus*, i.e. *Cum inva-*

lesceret Propheta morbus, quo mortuus est, dixit, *Afferte mihi atramentum & chartam, ut scribam vobis librum quò post obitum meum non erretis. Dixit Omar, Prævaluit ceriè dolor Apostolo Dei; sufficit nobis liber Dei* [sc. *Alcoranus*] *Cum ergò multiplicarentur inter ipsos [hac de re] verba, (dicentibus scil. aliis, (ut & è Bochario refert AlFannabius) Afferte illi calamarium & chartam, aliis Omaro assentientibus, scil. nescire illum præ dolore quid diceret) Discedite à me, inquit Propheta, non enim convenit ut coram me disceptetis. Dixit Ebn Abbas, Malum, maximum ceriè malum quod in causa fuit ne scriberet nobis Apostolus Dei librum istum.*

*Diem obiit die Luna quæ * 27. fuit mensis Saphar] Juxta alios qui duodecimus Rabie prioris, juxta quam sententiam (inquit AbulFeda) incidit dies mortis ejus in natalem ipsius † 27um autem Saphari diem fuisse*

v. & AbulFed.
& AlJannab,
& Sharhol.
Mawakif & c.

* Ad ver-
ba cum dicitur
tantum super-
essent noctes
[sen dies] è
mense Saphar.

l. 22.

† Ita potius re-
dendum p to
quam 28. cum
mensis Saphar
29 tantam ha-
beat dies.

non quo obiit, sed quo primùm ægrotare cœpit, testantur *Historia Saracenicæ* & alii, dissentientibus tamen aliis. Mortis ipsius nuntius non eodem modo ab omnibus exceptus est, Erant qui mori ipsum potuisse ægrè ferrent, nec iis quæ de munere suo professus fuerat, consentaneum, referente *Abul Fedâ à Kadi Shababoddino*, confluisse turbam qui clamitarent

كيف يموت وهو شهيد علينا لا والله ما مات
بل رفع كما رفع عيسى وناكوا علي الباب لا قد فنوه
فان رسول الله لم يموت *Quomodo moreretur cum*

ipse testis pro nobis sit [apud Deum?] Non ita certè est. Non mortuus est, sed sublatus, quomodo sublatus est *Jesus*. Exclamârunt igitur præ foribus, Ne sepelite illum, siquidem non est mortuus *Apostolus Dei*. His *عمر بن الخطاب* Omar, eadem interminatus est illis qui mortuum ipsum dice-

قال عمر من قال ان محمدا مات قتلته
بشيء في هذا وانما رفع الي السماء كما رفع عيسى

Dixit Omar, Si quis dixerit mortuum esse Mohammedem, illum ego gladio hoc meo perimam, siquidem sublatus est in cælum, eo modo quo sublatus est Jesus; referente

Alsharestanio, Vel ut refert AlFannabius جعل
يصيح عمر ويقول ما مات محمد كما زعمه

المنافقون بل ذهب الي ربه كما ذهب موسى بن
عمران فقد غاب عن قومه اربعين ليلة ثم رجع اليهم
وخوف الناس بقطع ايديهم وارجلهم ان قال

Capit Omar exclamare, dicens, Non mortuus est Mohammed uti asserunt hypocritæ, verùm abiit

sicut abiit Moles Amrani filius, qui absuit à populo suo quadraginta dies, deinde reversus est ad eos; quin & minatus est se manus & pedes abscissurum illis qui mortuum eum dicerent. Composita est autem lis opportuno Abu Becri monitu, dicentis *من كان يعبد محمدًا فقد كفر بما كان يعبد الله محمدًا*. *فإن كان يعبد الله فهو ميتة ولا يموت*. Si quis colat Mohammedem, certè *ميتة* est Mohammed; quòd si quis colat Deum Mohammedis, utique ille vivit, morti non obnoxius. Et ad sententiam suam confirmandam, ex Alcorano testimonium protulit mortem Mohammedem, æquè ac qui ante ipsum fuerant Prophetas, manere; quo audito & Omarum, & turbam compescuit, atq; exinde ab omnibus pro concessio habitum est verè mortuum Mohammedem. Hinc tamen forsan originem sumpsit ea quæ apud Christianos percrebuit fama expectari à Mohammedistis Pseudoprophetæ suæ reditum.

p. 14. l. 1.

Meccenses fugæ comites] hoc enim denotat vox *الهاجرين* Al MoHajerin; malè ergò quasi à nomine Hagar derivata urgetur ad probandum Arabum gentem Hagarenos dici, & Hagare oriundos; quam tamen & ipsi matrem suam prædicant, nec dedecoris, sed gloriæ loco ducunt; sed aliis illud argumentis confirmatur, inter quæ nullus huic locus.

l. 7.

Ubi eum mansiunculâ suâ] seu cubiculo suo, vel, ut Ahmed Ebn Yusuf, *في حجرة أيشة تحت فراشه الذي مات فيه*. In cubiculo Ayeshæ sub lecto suo in quo mortuus est. [eo quo mortuus est loco] mori sc. eo quod ab ipso audierant, *الاديبا يدفنون حيث يموتون*. Sepeliri solitos Prophetas, eodem quo morerentur loco. Unde igitur nobis Mohammedes cistæ ferreæ inclusus, & magnetum vi in aëre pendulus? hæc cum Mohammedistis

v. & Abul-Feda.

AlShareftan.

distis recitantur, risu exploduntur, ut nostrorum, in ipsorum rebus, in scitiæ argumentum.

Qui plurimas dicunt, 17. illi assignant præter concubinas] 15. Abulfeda, Alkodai, Ahmed Josephi filius &c. Liceat hîc adscribere quæ habet Maimonides in Moreh, l. 2. c. 40. ubi quomodo probandi sint Pseu-

doprophetæ, docet his verbis, **ووجه امره جان ناكى** هو اعتبار كمال ذلك الشخص وتعقب افعاله وقامل سيرته واكبر علاماته اطراح اللذات البدنية والتهاون بها فان هذا اول درجات اهل العلم فنا هيكل الادبيا وبخاصة الحاسة التي هي عار علينا كما نكر ارسطو ولا سيما قدرة النكاح ولذلك فصح الله بها كل مدعى لبيبين الحق *Modus autem ta-*

lem probandi, est ut perfectionem personæ ipsius animadvertas, & in factis ejus inquiras, & conversationem observes, signum autem præcipuum quo dignoscatur est, si abdicaverit voluptates corporeas & eas contemptui habuerit, (hic siquidem primus est gradus scientiæ prædicatorum, multo magis prophetarum) imprimis vero sensum illum qui juxta Aristotelem opprobrio nobis est, ac turpitudinem rei Veneræ, ideóque hoc indicio detexit Deus omnes falso de afflatu Prophetico gloriabundos, ut ita patefieret veritas eam indagantibus, & ne in errorem inducantur. Hæc ille. Quid igitur de isto qui totus in libidinem effusus, atque hoc inter præciqua muneris Prophetici privilegia habuit, statuendum? Uxorum ejus nomina recensent Historici, atque inter cæteras Zainab,

l. 9.

v. Maronitarum
appendic. ad
Geogr. Nub.
c. 8.

Al Jannab. ad
an. 5. Hejræ.

* خوفًا من
طعن

المنافقين
i. metu repre-
hensionis Hypo-
crytarum,
Alma Wakef.

* وتخشى
الناس والله
أحف أن
يتخشي

Et times homi-
nes cum Deus
magis timeri
debeat. ibid:

quæ prius fuerit *Zaidi Ebn Hareth Mohammedis* (non domini, ut volunt doctissimi *Maronita* in libello quem *Geographiæ Nubiensi* appendicem esse voluerunt, sed) servi. vocabulum *مولى* *Maula*, certè & *Dominum* significat & *servum*. *Zaid* autem iste servus *Mohammedis* dono ipsi à *Chadijah* datus perhibetur, cujus tamen uxorem cum suam esse vellet, non eâ usus est potestate, quâ forsan ut herus in servi bona jus aliquod vindicare posset (ipsum enim libertate donatum filium adoptaverat) sed Propheticâ, quâ sibi licere, quicquid liberet, voluit. Hoc tamen factum ejusmodi erat ut ab eo, (* scandali metu) aliquandiu abstineret, sed cum non ita libidinis in præcordiis ebullientis flammâs extinguere potuisset, facilè nodum solvit, ficto coelitûs nuntio quo non modò illi significatum est Deo placere ut *Zainab* à *Zaido*, hunc in finem, dimissam duceret, sed & reprehensus fuerit, quòd tam diu ab eo quod sibi à Deo permissum sciret præ modestia * & reverentiâ hominum, se continuisset. Neque ita tamen turpis facti maculam adeo absterfit quin ob illud peccati à nonnullis arguatur, & ægrè satis ab aliis defendatur, ut apud Authorem libri *Al-Mawakef*, ejusque expositorem videre est. Porro multi sunt Historici in singulis quæ ad *Mohammedem* pertinent, (puta, equis, asinis, mulis, servis, armis, vestibus, utensilibus, &c.) recensendis, quæ, ut non operæ pretium visa, prudens præterit noster. inter cætera, *Historiæ Saracenicæ* Author symboli sigillo insculpti meminit, quod fuisse ait *الشهادتين*, quod vertit *Erpenius*. In duplex testimonium, at magis perspicuum erit, si deleto [In] reddatur, duplex testimonium, vel *Duo testimonia*, quæ nim. sunt 1. *Non est Deus præter*

Deum

Deum, & Et Mohammed Legatus Dei; at AlKodai-
us horum ultimum tantum sigillo ipsius inculp-
tum tradit, scil. محمد رسول الله Mohammed lega-
tus Dei; ita ut tria contineret verba, totidem lincis
descripta.

Filiam unicam Phatemam, &c.] De quâ ut & ma-
tre ejus quid ipse censuerit ex hoc ejus dicto patet
(referente Abulfedâ) كمل من الرجال كثير
ولم تكمل من النساء الا اربعة اسيه زوجة فرعون
ومريم بنت عمران وخديجة بنت خويلد وفاطمة
Perfectis fuerunt è viris multi, at inter mulie-
res non reperta sunt perfecta præter quatuor, scil. Asiah
uxorem Pharaonis, Miriam filiam Amrani, Chadijah
filiam Chowailedi, & Phatemah filiam Mohamme-
dis. Eadem autem illi Miriam, Mosis, & Aaronis
soror (quicquid obtendant qui hanc *ἀνιστορῶν* excusa-
re conantur) cum Maria Beatâ Virgine.

In lege, isto textu, venit Deus è Sina & ortus est à Sair,
& manifestatus à monte Paran, &c.] Ita scil. verba
ad Mohammedis legationem stabiliendam detorquent

قد ورد في توريبة ان الله تعالى جاء من طور
سينا وظهور بساعير وعلم بفاران وشاعير جبال
بيت المقدس الذي كان مظهر عيسى عليه
السلام وفاران جبال مكة التي كانت مظهر

Allatum est in lege, quòd Deus excelsus ve-
nerit à Sina, & apparuerit in Sair, & manifestatus fue-
rit in Paran. Sair autem montes sunt Hierosolymitani,
qui locus fuit apparitionis Jesu, & Paran montes Mec-
ca qui locus fuerunt apparitionis Mostafe, i. e. Moham-
medis. Hæc Alsharestanius. Eadem ferè apud Sasi.

l. 17.

p. 14. l. 23.

oddinum habentur qui textum legis iisdem prorsus verbis, quibus *Gregorius* noster recitat (nisi quod pro *legat اشرف* eodem ferè sensu) deinde sic explicat, esse scil. *Sair* جبال فلسطين *Montes Palestina*, atque hoc indicari انزاله الاديجيل على عيسى *Demissum à Deo Evangelium ad Jesum*, *Paran* autem مكة او جبالها *Meccam*, aut montes ejus, & significare manifestationem Dei inde factam انزاله demissionem *Alcorani* ad legatum ipsius *Mohammedem*.

p. 17. l. 1.

Pl. 50. v. 2.

Porrò in libro Psalmorum, isto textu, Manifestavit Deus è Sione Eclilan Mabmudan] ita certè quoad sensum in versione *Syriaca* legitur, מן צהרון כלילת משבחה, *E Sione coronam gloriosam Deus ostendit*, quam tamen nulla, quam mihi adhuc videre contigit, versionum *Arabicarum* sequitur, quanquam omnes è *Syriaca* traductæ videantur. Sed duas esse in *Syrorum* manibus versiones monet *Gregorius* noster, cujus digna sunt quæ hîc apponantur verba, وهذا

النقل السبعيني هو المعتبر عند علمائنا وهو الذي بايدي الروم وبقاضي فرق النصارى خيلا الشريان وخصوصا المشاركة فان تسختهم المصنعة بسيطة لتركي البلاغة في ثقلها تطابق نسخة اليهود واما المغاربة فلهم النقلان البسيط المنقول من العبري الي الشرياني بعد مجي السيد المسيح في زمان ادي المسيح وقيل قبله في زمان سليمان بن داود وحيرم وصاحب الصور السبعيني المنقول

المنقول من اليوناني الى السرياني بعد ظهور
 التخلص بزمان طويل *Versio septuaginta* [Interpre-
 tum] illa est quam sequuntur apud nos docti, & que Gra-
 corum manibus teritur, aliarumque apud Christianos se-
 ctarum, exceptis Syris, ac precipue Orientalibus: Siqui-
 dem exemplar ipsorum quod simplex appellatur, quia qui
 illud elaborarunt, de ornatu verborum solliciti non fue-
 runt, convenit cum exemplari Judaeorum, ac Syri occi-
 dentaliores, duas habent versiones, simplicem istam que
 è lingua Hebraica in Syriacam translata est post adventum
 Domini Christi tempore Addei Apostoli; vel juxta
 alios, ante eum, tempore Salomonis filii David, & Hi-
 rami; & alteram figuratam, juxta septuaginta senio-
 rum interpretationem è lingua Gracâ in Syriacam tradis-
 tam, longo post Salvatoris incarnationem intervallo.
 Sed ut redeamus ad textum è Psalmo citatum, so-
 nent licet ita verba in translatione Syriacâ, non hic à
 sensu, sed à nominis notatione petitur argumentum,
 ut scil. *محمود* Mahmud, indigitet Mohammedem,
 quod si & in versione aliquâ Arabicâ reperiretur, cum
 tamen in fonte Hebraico nihil tale extet, corrui-
 argumentum quo Mohammedis corona & Regia & Pro-
 phetica fulcitur.

In Evangelio demum, isto textu, si ego non abeam,
 Paracletus ad vos non veniet] unde inter nomina seu
 titulos blasphemii impostoris *فارقليط* Paracletum nu-
 merant, teste *Alfannabio*: quin & aliâs in loco non
 uno, antè Evangelia à Christianis corrupta expressam
 ejus factam mentionem sibi facile persuadent, idque
 ab ipsis Christianis edocti, ut refert Author modo
 laudatus; Mohammedem scil. *Alselencium*, nescio
 quem, à Sacerdote quodam magni inter Christianos

Ib. l. 4.

nominis didicisse nullibi extare Evangelii exemplar incorruptum, quàm apud se unum, ac *Parisis* alterum, atque è suo multa coram ipsis legisse in quibus multa & perspicua de *Mohammede* narrarentur.

l. 6.

Narrantur etiam de eo miracula quedam [المعجزات] *Al Moojezat*, ea propriè miracula vocant, quæ Propheta ad Prophetiam suam confirmandam edit, atque eo modo distinguunt à كرامات seu *signis*, quæ sæpe à viris sanctis eduntur, ita tamen ut Propheti-
cam sibi dignitatem non vendicent, sic nos docet *Al Kassaius* الكرامة هو ظهور امر خارق للعادة من قبل شخص غير مقارن لدعوى النبوة فيما لا يكون مقرونا بالايهان والعمل الصالح يكون استدراجا وما يكون مقرونا بدعوى النبوة *Al Caramah* est manifestatio rei alicujus qua ordinarium rerum cursum perumpat [seu transeat] manu personæ cujusdam, non conjuncta cum vendicatione prophetiæ; quæ autem non conjungitur cum fide & bonis operibus, vocatur استدراج at quæ conjungitur cum vendicatione prophetiæ vocatur معجزة. De proprietatibus ad veri miraculi constitutionem ex ipsorum sententiâ requisitis, videre est apud Authorem *Sharhol Mawakef*. His autem quæ ab authore nostro adducuntur, addunt alii ejusdem farinae multa, de quibus quid censendum sit docet Nobilissimus & Doctissimus *Hugo Grotius* in 6. *De veritate religionis Christianæ* libro, ubi & ipse eorum nonnulla recensens columbæ ad *Mohammedis* aurem advolare solitæ meminit; cujus cum nullam apud eos mentionem repererim ac Clariss. Virum ea de re consulere, se in hoc narrando

do non *Mohammedistarum*, sed nostrorum hominum fide nixum, dixit, ac præcipuè *Scaligeri* in cujus ad *Mamilium* notis idem narratur.

Luna Fissura] scil. Cùm peterent ab eo *Koraischita Meccenses* signum: *فاربهم القمر شقين حتى* & ostenderit ipsis lunam in duas partes fissam adeo ut montem inter eas viderent. At mendacii arguit *Alnodhamus* (apud *AlSharestanium*) *Ebn Masudum* in eo quod hoc à *Mohammede* factum narret.

Arborum ei obviam euntium processus.] Vel quod arbores ut ad eum accederent loco suo moverentur; ita enim rem narrat *AlGazali*, *فدعا شجرتين فاقتاها* Vocavit duas arbores, quæ ad eum venientes coierunt; deinde jussu ejus rursus separate sunt. Causam ob quam arbores istas convocaverit, narrat *AlKodaius*, scil. ut ipsum secessum quaerentem obtegerent.

Quod à lapidibus salutaretur] scil. referente *AlKodaius*, cùm in *Mecca* convalles prodiret *لا يمر بحجارة* ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال قبلت رسول الله حوله وعن يمينه وشماله وخلفه *Non transibat per lapidem, nec per arborem quin diceret, Pax tibi, O Apostole Dei;* conversus ergo ille & circumspiciens dextrorsum & sinistrorsum, & à tergo, non videbat aliud quam arbores & lapides. Certè de eo quod apud *Asphabaniensem* ab ipso dictum legitur, minimè dubito, scil. *انى لا اعرف حجرا به كفة كان يسلم على قبل ان ابعد* Non novi lapidem in *Meccâ* qui me saluaret, antiquam missus essem; quod si etiam addidisset, [nec post] facile crederem.

l. 7.

Aspahan:

Ibid.

l. 8.

In Shorhol:
Tawalea

جعل الماء
يفور من
بين أصابع
يديه كما
العيون
Aspahan.

l. 9.

est men-
sura conti-
nens رطلان
او رطل
وثلاث اوملا
كفي
الانسان
المعتدل
l. 10.

* Propriè trun-
cum vel caudi-
cem palmæ des-
notat.

v. Alkodai.

l. 11.

ibid.

Quòd aqua inter ipsius digitos scaturiret.] adeo ut
esset exercitui numeroso quâ & suam & jumentorum
sitim restinguerent, & lotiones suas peragerent, من
قدح صغير ضاق عن أن يبسط يده فيه
que angustior fuit quàm ut in ea manum expanderet, cui
tamen cum imponeret manum, adeo crevit aqua
ut instar fontis perennis, inter digitos scaturiret. re-
ferentibus *AlGazali*, *Aspahanensi*, & *AlKodai* qui
hoc bis factum narrat.

Quòd turbam multam exiguo cibo saturaret.] semel
80 homines أربعة امدان شعير و عناق
mensuris hordei & hædo; aliâ vice, ultrâ 80 viros pa-
nibus paucis quos manu suâ attulit quidam; aliâ ex-
ercitum totum paucis admodum dactylis quas mani-
bus suis obtulit illi puella quædam, ita ut postquam
saturati essent, superesset non parum, *AlGazali*.

Quòd ipsi adgemisceret trabs.] seu præ desiderio ejus
gemeret *AlGazali* كان الجذع الذي
يخطب اليه لمسا عمن ليه المنبر حتى سمع جميع
Præaf- اصحابه مثل صوت الابل فضمه اليه فمكن
fectu ingemuit *trabs [seu columna lignea] juxta quam
prius orationes habere solitus est, cum sibi suggestum stru-
xisset; adeo ut omnes socii ipsius vocem, veluti cameli
audirent; cum autem eam ad se recepisset quievit.

Quòd apud eum quereretur Camelus] scil. de durâ,
quam serviret, servitute. من كثرة العمل و قلة
de laboris copiâ & pabuli inopiâ, quam apud Do-
minum suum inveniret, ut loquitur *Aspahan*.

Quòd ei testimonium perhibuerit ovis assa, cujus ar-
mus ipsi dixerit, Cave me comedas, &c.] At quàm ini-
què cum Propheta egit, quòd non prius ipsi illud
dixerit

dixerit, quam ipse gustu forsan veneni saporem mi-
nùs gratum dignoscere potuerit, ut ex ipsius confessi-
one facile judicare est, quam sic refert *AbulFeda*

في غزوة خيبر اهدت الي النبي [زينب بنت حارث]
اليهودية شاة مسمومة فاخذ منها قطعة ولاكها
ثم لفظها وقال تخبرني هذه الشاة انها مسمومة ثم
قال في مرض موته ان اكلت خيبر لم تزل تعاودني
Cum expugnasset وهذا زمان انقطاع ابهرى

*urbem Chaibar obtulit illi Zainab Harethi filia, Judæa,
ovem veneno infectam, cujus cum accepisset frustulum, ac
manducatum ore rursus expuisset, dixit, Narrat mihi hæc
ovis se veneno infectam esse, deinde, cum morbo quo mor-
tuus est laboraret, dixit, non desit me subinde * repetere
bolus Chaibarenis; hæc autem vice ipsæ cordis vena
mibi rumpuntur. Postrema hæc verba paulò aliter
referunt Ebnol Athir, & EbnPhares. scil. ما زالت*

* Me
visere.

اكلت خيبار تعاودني فهذا اوان قطعت ابهرى
اي ما زالت تراجعني *Ebnol Athir* qua sic explicat
Non desit ad ويعاودني الم سمها في اوقات معلومة
*me reverti buscella Chaibarenis, ita ut me certis tem-
poribus subinde viserit vel cruciaverit dolor veneni ejus,
hæc autem vice venas cordis mihi perrumpit. Ejsdem
ovis esu è medio, statim antequam loco moveretur,
sublatus est è sociis ipsius Bashar quidam, qui præ-
propere ejus partem aliquam deglutierat, cui tres an-
nos superstes fuit Mohammedes* حتى كان وجعه

الذي توفي منه فدخلت عليه ام بشر تعاود فقال
لها

AlJannab.

لها يام ابشر هذه الاوان وجدت انقطاع ابهري من
 Denec in illum, الاكالة التي اكلت مع ابنك بخبير
 qui mortis ipsi causa fuit, dolorem incidit; quo tempore
 matrem Bashari qua eum visendi gratia venerat, sic af-
 fatus est, Heus mater Bashari, Hâc vice sensi cordis mei
 venas perruptas vi buccella carnis istius quam una cum fi-
 lio tuo comedi in Chaibar. Interrogatam autem puel-
 lam quare hoc faceret, respondisse ferunt قلت ان
 كان ملكا استرحنا منه وان كان تبييا فيستخبر
 Dixi, si Rex fuerit, ab ejus tyrannide libe-
 rabimur; sin Propheta fuerit, facile hoc percepturus
 est.

AlKodai و
 AlJannab.

p. 17. l. 15.

est المتواتر
 ما ليس
 لمعرفة
 راوية
 حاجة
 Ep. Navayi
 * v. in
 متواتر

ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata
 recenseantur] التواتر (explicare Alkiffaio in libro
 Taarifai) est الخبر الثابت على السنة قوما لا يتصور
 Narratio constantè tradita
 ab hominibus quos nemo suspicetur in mendacium conspi-
 ratorios. scil. * لكثرتهم (ut idem alibi loquitur) ob
 multitudinem eorum, atque opponit AlGazali احان
 quæ semel accidunt, iis quæ تواترا سapius
 facta memorantur, vel plures testes habent; in cap:
 de miraculis à Mohammede patratis, de quibus quam-
 vis prioris sint generis, minimè dubitandum con-
 tendit, cùm مجموع الوقايح تورت علما ضروريا
 Plura hujusmodi in unum collecta scientiam pariat ne-
 cessariam.

Innituntur magis uni Alcorano, in quo hoc pro mi-
 raculo habent] AlGazali, هو المعجزة الكبرى الباقية

بين

بين الخلق وليس لنبي معجزة باقية سواه ان
 تحدى بها رسول الله بلغا العرب وقصاها
 وجزيرة العرب يومين مملوة بالاف منهم والفصاحة
 * صيغتهم وبها منافستهم ومباهاتهم وكان بينا بيني
 بين اظهرهم ان ياتوا بمثله او بعشر سور من
 مثله او بسورة من مثله ان شكوا فيه وقال تعالى
 لين اجتمعت الالف والجن على ان ياتوا بمثل هذا
 القران لا ياتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا

* صيغتهم ال.

Ille (scil. Alcoranus) miraculum est maximum,
 quod inter homines permanet; nec est Propheta prater
 eum, miraculum permanens, cum ad imitandum eum pro-
 vocaverit Apostolus Dei Arabum eloquentissimos &
 disertissimos, quo tempore millenis eorum referta esset A-
 rabum peninsula, quorum studium, & quod maximo in
 pretio habebant, quoque precipue gloriarentur erat elo-
 quentia; atque in medio ipsorum exclamans juberet, ut
 quid illi simile proferrent, imò vel decem capitula, imò vel
 unum, si de veritate ejus dubitarent; dixeritque Deus, si
 congregati fuerint homines & demones, ut aliquid huic
 Alcorano simile componant, nullo modo eos hoc prestituros,
 etsi opem mutuam alii aliis contulerint, &c. Hæc ille,
 ac sæpius certè in Alcorano, hæc gloriabundus præ-
 dicat impostor, omnibusque apud Arabes eloquentiæ
 gloriâ præstantibus insultat, quod eo magis mirum
 videri volunt, quòd الله جميع ذلك وهو رجل
 امي لم يمارس العلم ولم يطلع الكتب ولم يشافر
 قط في طلب علم ولم يزل بين اظهر الجهال من
 الاعراب

ALGazali.

l. 1.

* Potius puto
quam ut Juda
Moskati, prop-
ter excellentis-
simam suam.

لـ *concesserit illi Deus*
hæc omnia cum ipse Idiota, esset, qui nulli unquam scientia
operam dederit, nec libros pervolverit, nec scientia acqui-
rendæ gratiâ peregrinatus fuerit, sed semper manserit in-
ter Arabum ignorantissimos, orphanus & impotens, ac pro
impotenti habitus. Alia ab ipso patrâta miracula mille,
vel (juxtâ alios) ter mille numerari, refert Al Fannabiûs,
at in uno Alcorano 60. ferè millia (quot forsan versu-
culos) contineri. Quanti autem apud eos ponderis,
hoc in genere, habeatur Alcoranus, meminuit etiam
Judas Levita in lib: Cozarî, ubi Ismaelita Regi Cozaro-
rum religionis suæ rationē reddens, inter cætera hæc
 וְנֹדְדָה בִּי סֵפֶר תּוֹרַתְנוּ דְבַר יְהוָה וְהוּא
 בְּעֵצְמוֹ מוֹפֵת הַתְּחִיבֵנוּ בְּקִבּוּלוֹ בְּעֵבֹר עֵצְמוֹ מִפְּנֵי שְׁאִין
 אֲדָם יָכוֹל לְחַבֵּר סֵפֶר אַחֵר כְּמוֹהוּ וְלֵאמֹר כִּפְרָשָׁה אַחַת
 מִפְּרָשׁוֹתָיו *Profitemur autem librum Legis nostræ esse*
*verba Dei, atque esse eum in se miraculum quod * sui ip-*
sius gratia recipere tenemur, quod non sit homo qui alium
ipsi similem librum componere possit; nec vel capitulum
uni ex ipsius capitulis. Hanc enim genuinam esse le-
ctionem, ut ita respondeat Arabum كُنْزُورَةُ مِنَ سُوْرَةِ
نَفَرَشَايَ extra controversiam est, cum alias legatur
& reponendum putet Juda Moskati نَفَرَشَايَ. Non
gravabitur autem forsan Lector oculos conjicere in
ea quæ ad exemplarium quibus usus sum alterius
marginem adscripta reperi; Cùm quidam Gregori-
um nostrum, quod de Miraculorum Mohammedi ad-
scriptorum fide detrahare videatur, ut blasphemiz
reum convitiis & diris persecutus esset, opposuit & a-
lius quidam qui ea legerat, hæc verba, مَنْصُفٌ هَذَا
 الكتَاب وان كان نصرانيا لكنه في هذا المحل
 غير

غير مستحق لهذا التشنيع الشنيع فان ما ذكره
 المصنف هنا موافق لما ذكر في الكتب الكلامية
 قال في شرح العقائد في بيان اظهار المعجزة
 على يد نبينا محمد انه ثقل عنه من الامور الخارقة
 للعادة ما بلغ القدر المشترك منه اعني ظهور
 المعجزة حد التواتر وان كانت تفاصيلها احاد
 انتهى ولعل المشنع لم يطالع كتب الكلام
 ولم يفهم المرام علي ان هذا النصراني في هذا
 المقام ليس الا في صدق ثقل المسائل عن العلماء
 الاعلام لا في اذكار عقائد اهل الاسلام كثيرهم الله
 الي يوم القيام واما ما ذكره من التمريض
 والتشكيك فليس بعبارة ما يدل عليه

*etc. Auctor hujus libri, etsi Christianus fuerit, hoc tamen
 in loco non meruit turpia haec convitia, cum quae attulit
 conveniant cum his quae in Scholasticorum libris reperiantur.*

*Dixit qui librum Al Akayed commentariis illustravit, ubi
 de miraculis à Mohammede editis agit, se de rebus quae*

** communem rerum ordinem perturbant, recitasse ea quae*

simul conjuncta vim habeant communis suffragii, ad testi-

monium ei (scil. quod ad miraculorum patracionem)

perhibendum; etsi separatim accepta singularia sint tan-

tum. Huc usque ille. Forsan autem qui haec in aucto-

rem convitia jecit Scholasticorum libros non per-

volvit, nec presentis loci scopum intellexit, quod scil.

Christianus iste, hoc in loco, non aliud egit quam ut

et quae à viris doctrinà eximis his de rebus dispu-

* seu ei contra-
 ria sunt. haec
 miraculi apud
 ipsos definitio.

tantur, referret, non ut fidei Islamiticæ articulos convel-
leret. — Quod igitur eum incuset quasi ea infirma-
re, & in dubium vocare aggressus sit, non est in ipsius ver-
bis unde illud probetur. Hæc in margine à lectore quo-
dam adscripta. Iis autem quæ è Commentario in
librum *Al Akayea* laudat, consona reperiuntur multa
& in aliis Scholasticorum libris. Ita *Aspahanensis* in
comment. ad *Al Bidawii* librum طوالع dictum, de iis-
dem miraculis verba faciens, وان لم يتواتر كل واحد
منها فالقدر المشترك بينهما متواتر لان مجموع
&c: *Etsi unumquodque eorum*
non communibus probetur suffragiis, ac simul conjuncta
vim habent testimonii communis; cum qui [de singulati-
bus] testimonium perhibent, simul collecti tantum pro-
bent ac si res [aliqua] frequenter patrata esset, [leu
plurium fide niteretur.] His gemina videre est, & in
libro Sharhol Mawakef.

p. 17. l. 26.

Præf. 4.

Quarum nonnulla circa radices, &c.] Quando pri-
mum, & à quibus motæ de his controversiæ, docet
Al Sharestanius, his verbis, واما الاختلاف في الاصول
فحدثت في اخر ايام الصحابة بدعة معبد الجهني
وعيلان الدمشقي ويونس الاسواري في القول
بالقدر وازدافة الخير والشر الي القدر وتسخ على
&c. *Quod ad dissensionem*
circa radices, [seu fundamenta religionis] orta est sub
fine vite sociorum [Mohammedis] heresis Maabadi
Al Johaniensis, & Gailani Al Damasceni, & Jona Al-
Aswariensis, circa questionem de decreto Dei, & de bono
&

& malo eidem ascribendo,* quorum sententiam ample-
xus est & Wasel Ebn Ata & c.

Quæ subjectum sunt Theologiae Scholasticae] Cur علم الكلام Theologiam Scholasticam reddamus primo in loco hîc ratio reddenda est, quæ facilè patebit ex iis quæ de ejus origine & progressu tradit author modo laudatus, ثم طالع بعد ذلك شيوخ المعتزلة كتب الفلاسفة حين فشرت بايام المأمون فخلطت منها هجها بهنا هج الكلام وافردتها فنا من فنون العلم وسميتها باسم الكلام اما لان اظهر مسألة تكلموا فيها وتقاتلوا عليها هي مسألة الكلام فسمي النوع باسمها واما لمقابلتهم الفلاسفة في تسميتهم فنا من فنون علمهم بالمنطق والمنطق Deinde inspexerunt à Motazalorum doctis quidam libros Philosophorum cum imperante Mamone versi essent, & eorum vias cum viis * [scien-
tiæ] AlCalam, miscuerunt, atque inde speciem scientiæ peculiarem constituerunt quam scientiam AlCalam vocarunt; vel quòd præcipua, de qua apud eos disputatur & controversatur, quæstio sit illa de Sermonem [scu verbo Dei] atque ita toti speciei nomen tribuatur; vel quòd imitati fuerint Philosophos qui speciem è speciebus scientiarum suarum (Logicam sc.) vocarunt AlMantek, sunt autem AlMantek & AlCalam Synonyma, quorum utrumque, sc. Loquelam, sive sermonem denotat. Ac certè minimè dubium est Semiphilosophos istos dum scientiæ suæ novorepertæ nomen imponderent, vocis λογική Etymon, quo à λόγος verbum, sive sermonem denotante, deducitur atque differendi artem significat,

* Ad verbum,
eorum liciatore
rio texuit.
Ibid.

* fors. legend.
الاسلام
cum viis Is-
lamismi.

* Cui conjectura fidei facit, quod in versione Latina *Metaphys. Arist. cum comm. Averrois pro Græco θεολογία*, habeatur loquentes, ut videre est l. 12. c. 6.

* In libello de divisione scientiarum,

† In præfat. ad *Ethic.*

a Moreh. l. 1. c. 71. & 73.

b لم يكن
فهم احد
من
علم الكلام
لم يكن من
يعرف منه
شي في
العصر
الاول

Non fait inter eos aliquis qui hanc artem calleret, & non fuit notum ex ea quippiam sæculo primo.

ficat respexisse; vel forsan * ultimam nominis θεολογία partem, omittâ priori, cum præcipuè de Deo rebusque divinis vel aliis, saltem respectu ad Deum, loquantur, potius quam quod innuit *Alsharestanius*, quod de Dei verbo, seu sermone quo homines allocutus dicitur, disquirant. Nomen autem licet τῆ λογικῆ ἰσοδυναμῶν sortita sit, latius tamen quàm eam patere constat; cum sub ejus ambitu contineantur (teste *AlGazalio*) tum quæ ad المنطق *Logicam* tum quæ ad الالهيات *Metaphysicam* seu θεολογίαν pertinent; imò scientia est planè hybrida è disquisitionibus Logicis, metaphysicis, Theologicis, & Philosophicis conflata, aliis tamen principiis nixa, aliisque ratiocinandi modis usa, quàm qui apud ipsos *Mohammedanos*, aut pro *Theologis* sanioribus, aut pro doctioribus *Philosophis* habiti sunt. Unde apud illos in partitione scientiarum, altum de hoc commento silentium, quasi quod in earum numero habeatur, indigno, ut videre est apud * *Avicennam* & † *Nasiroddinum AlTusiensem*. Multus est in Sciolis istis reprehendendis, ipsorumque principiis & hypothefibus convelendis (utpote naturæ mundi, & ordini creationis non raro è diametro repugnantibus, planèque absurdis) a *Maimonides*, ne quis eos Philosophorum titulo dignos putet, aut من الاشياء طبيعة شيء rei alicujus naturam perspectam habuisse. Consona autem de ipsorum origine tradit, illis quæ ab *Alsharestanio* dictasunt. Idem asserit & *AlGazalius*, scil. sub *Mohammedanisimi* initio b ignotam illis hanc de rebus ad religionem spectantibus disquirendi artem, postea cum oriri sectæ, & in dubium vocari religionis articuli cæpissent, in vedtam fuisse, ejusque usum esse ad eorundem

rundem articulorum veritatem contra innovatores
 propugnandam, intra quos dum se limites contineat,
 (sic jam postulante necessitate) laude dignam esse;
 eum verò disputandi prurigine ulterius procedat,
 vituperio. Mediam siquidem tenendam putat viam
 inter eos qui nimium scientiæ huic tribuunt, atque
 eos qui nullum ei locum relinquunt, inter quos *Al-*
Shafiensts, qui si quis ei operam daret, dignum pro-
 nuntiavit qui palo affixus per omnes *Arabum* tribus
 & coetus circumferretur, proclamante coram eo
 præcone, هذا جزا من تركى الكتاب والسنة واخذ
 في الكلام, *Hæ remuneratio est ejus qui relictis Al-*
korano & Traditione scientiæ AlCalam incubuit. Hæ-
 resium interventu inveciam, earum gratiâ retinen-
 dam censet, nec tamen nimis illi indulgendam esse
 لا بد في كل بلد من قايم بهذا العلم, *Necesse ut*
sit in omni regione qui hanc scientiam calleat, ad hereses
ubi pullulant, retundendas, atque in eo qui illi studere
velit requiri hæc tria, scil. diligentiam, ut ei sedulo
vacet; Ingenii acumen, & morum probitatem; at
nullo modo ferendum قد ريس على العموم, *ut vulgo*
explicetur. esse illam ergo inter eas scientias quæ non
sint فرض عين, *vel simpliciter commendata, sed*
انما *dum intra modum subsistant probanda; كما حدثت حاجة*
استيجار المبرقة في طريق الحج لحدوث ظلم العرب
siquidem initium ei dedisse ortum hære-
sium, ut necessarium factum est ὁδοῦλων, conducere qui
viam religionis peregrinantium custodiant, propter inju-
rias Arabum, eorumque latrocinia, quæ si illi intermit-
terent, non esset inter res peregrinantibus necessarias

ὁδηγία καὶ conductio, ita & cessantibus hæresibus cessaturam
 omnem hujus scientiæ necessitatem. Sed ne a proposito
 digredi videamur, ex his quædicta sunt quid sit *El-
 mol' Calam*, & quid *Al Motacallemin* constat, esse sc.
Al Calam معرفة طريق الحجاج لـ, ut loquitur idem *Al-
 Gazalius* أهل الحديث & *Al Motacallemin* أهل النظر
 qui de rebus disquirant & disputent. fusio-rem ejus
 descriptionē ex *Fibnolkossai* petere possumus الكلام
 علم يبحث عن ذات الله وصفاته واحوال الممكنات
Al Calam est من المبداء والمعاني على قانون الاسلام
 scientia quâ disquiritur de *Essentia Dei* & *Attributis* ejus
 & *conditionibus rerum possibilium circa creationem* &
restitutionem, juxta *Canones Islamismi*; vel juxta alios
 العلم بالقواعن الشرعية الاعتقادية المكتسبة عن
Scientia fundamentorum legalium qua
 ad articulos fidei pertinent, qua per demonstrationes cer-
 tas acquiruntur. Vel ex Authore *Al Mawakef* qui ipse
 hujus scientiæ Systema composuit, علم يقتدر
 على اثبات العقائد الدينية بايران الحجج وادفع
Scientia quâ idoneus redditur quis ad confirman-
das confessiones [seu articulos] religionis, allatis proba-
 tionibus, & dubia solvenda. Quid erit ergo aliud quam
Theologia Mohammedistarum Scholastica? atque ita
 quid *Hebræorum* חכמת דברים & מדברים quibus
Arabum المتكلمين & الكلام reddunt, & apud
 eorum interpretes *Latinos* per *Sapientiam verborum*, &
Loquentes, intelligendum sit, constat.

p. 18. l. 1.

Scientia juris] Ita علم الفقه reddimus, cum tamen
 vulgò obtinuerit, ut الفقيه Sacerdos reddatur. Quid
 autem

autem fit الفقه docet nos *Alfanharius*; quòd sc.
 cùm generaliter *Intelligentiam*, seu peritiam denotet,
 ثم خص به علم الشريعة , tum particulariter ad sci-
 entiam legis restringatur, ut ejus peritus الفقيه *Al-*
phakih audiat. Ita & *Ebnol' Athir* فقه الرجل
 أنا فهم وعلم وفقه أنا صار فقيها عالما وقد جعله
 العرف خاصا بعلم الشريعة وتخصيصا بعلم الفروع منها
Dicitur de viro cùm rem aliquam intellexerit & notam
habuerit, Phakeha, & cum fuerit Phakih, i. e. Sciens,
Phakoha, at usu apud doctos obtinuit, ut particulariter
de scientia legis dicatur, & propriè de ea parte qua circa
ramos occupatur. Est ergo AlPhekho explicante Ebnol-
 العلم بالاحكام الشرعية العملية من *Kassio*
Scientia judiciorum legalium practi-
corum è probationibus distinctivis. Sunt enim (docen-
 الاحكام الماخونة (*Sharhil Mawakef*)
 من الشرع قسما من احدهما ما يقصد به نفس
 الاعتقاد كقولنا الله عالم قادر سميع بصير وهذه
 تسمي اعتقادية واصولية وعقائدية وقد دون علم الكلام
 لحفظها والثاني ما يقصد به العمل كقولنا الوتر
 واجب والزكاة فريضة وهذه تسمي عملية وفرعية
Judicio واحكاما ظاهرة وقد دون علم الفقه فيه :
 (seu sententiæ) è lege desumpta, duorum generum quorũ
 unum non aliud, intendit quam ipsam professionẽ; ut cum
 dicimus Deus est Omniscius, Omnipotens, Audiens, Vi-
 dens,

dens, &c. atque qua hujus sunt generis nominantur
 Ad fidei professionem spectantia, Fundamentalibus, Confes-
 siones fidei; & ad horum conservationem ordinatur The-
 ologia Scholastica: Secundum genus est eorum quibus in-
 tenditur opus; ut cum dicimus, Oratio est necessaria, &
 Fastidium est praeceptum, atque haec appellantur Practica,
 & ad ramos spectantia, & de rebus exterioribus iudicia,
 atque horum gratiâ instituta est scientia juris. De hac
 autem scientia eadem est Algazalii, quæ de priore
 sententia, è perverfis scilicet hominum moribus, & re-
 ligionis corruptione ortum traxisse, atque esse مرح
فروض الكفايات, ex iis quæ intra modum sub man-
 dato scientiam acquirendi cadant, non autem simpliciter
 sciri necessaria sint. خلف الدنيا زان للدعان ليتناول

منها ما يصاح للزور فلو تناولوها بالعدل
 انقطعت الخصومات و تعطل الفقهاء و لكنهم
 تناولوها بالشهوات فتولدت منها الخصومات فدمست
 الحاجة الي السلطان يسوسهم و احتاج السلطان
 الي قاضون يسوسهم به فالفقيه هو العالم بقانون
 السياسة و طريق التوسط بين الخلق انا تنازعوا
 بحكم الشهوات فكان الفقيه معلم السلطان
 و مرشده الي طريق سياسة الخلق و ضبطهم لينتظم
 باستقامتهم امورهم في الدنيا. ❖

Creatus est hic mundus in auxilium via ad futurum, ut
 ex eo sumatur quantum pro viatico sufficiat; quod si de
 illo sumerent homines juxta aequitatem, cessarent lites, nec
 Jurisperitis opus esset; verum arripiunt illi enim juxta
 cupiditates

cupiditates [luas] unde oriuntur lites, atque fit ut opus sit rege qui ipsos regat; regi autem opus sit regulâ quâ ipsos regat; jam verò Jurisperitus, callet regulam quâ regantur homines, & viam quâ componantur res inter eos, cum juxta cupiditatum suarum momenta contendant, est ergo Jurisperitus Doctor regis & director ejus, quod ad viam quâ regatur populus, & modum eos continendi, ut ita reductis iis in ordinem, bene se habeant res ipsorum

in mundo. deinde subjungit, و لعمرى هو متعلق

ايضا بالدين ولكن لا بنفسه بل بواسطة الدنيا

فان الدنيا مزرعة لاخرة ولا يتم الدين الا بالدنيا

والدين والملك توامان والدين اصل والسلطان

حارس وما لا اصل له فهجوم وما لا حارس له فضايع

ولا يتم الملك والضبط الا بالسultan وطريق الضبط

في فصل الخصومات بالقفة وكما ان سياسة

الخلق بالسلاطنة ليس من علم الدين في

الدرجة الاولى بل هو متعين علي ما لا يتم الدين

الا به فكذلك معرفة طريق السياسة

Quinimo pertinet hæc [scientia] ad religionem, non autem per se, sed mediante mundo. Est siquidem mundus ager in quo seritur in futurum, neque perficitur religio nisi per mundum. Religio autem & regnum fratres gemelli sunt; estque religio fundamentum, & rex custos. quicquid autem fundamento caret, in ruinam vergit, & cui custos non est, incassum abit; non autem perficitur regnum, & rerum ordo nisi per regem; & modus res in ordine continendi, ubi oriuntur lites, est per scientiam

juris, & sicut gubernatio populi per potentiam regiam
 non est de scientia religionis gradu primo, verum deter-
 minatum quid sine quo non perficitur religio, eodem modo
 se habet, scientia rationis gubernandi, &c. Porro, quod
 de arcta ista inter *Mundam*, *الملك* *Regnum*,
 & *الدين* *Religionem*, necessitudine ita ut vix separa-
 tim consistere possint, affirmat, consonum est illi
 quod tradit Apostolus, *1 Tim, 2. 2.* jubens oratio-
 nes fieri, *Pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate con-*
stituti sunt; ut quietam & tranquillam vitam agamus.
Quadrant & Hebraeorum antiquiorum sententiæ, illa
in primis R. Chanina, הוי מתפלל בשלומה של מלכות
שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו
pro pace regni, quoniam nisi timor sit, homines se invicem
deglutient vivos, nec non illa R. Elezeri, אין תורה
&c. Si non
sit lex non est via terra, si non sit via terra non est lex, &
si non sit farina non est lex, si non sit lex non est farina,
ירדו בנלך אנ כל אחד מניהם מפיך פי وجון
Inquit Maimonides in Comment:) alteram harum rerum ad alterius
ad eam conducere, eamque perficere. Quanta autem sit
mutua hæc inter regem & populum dependentia, se-
dulo olim populo ut inculcarent cavisse videntur
Perlarum reges instituto eum in finem festo, quo
كان الملك ينزل عن سرير الملك ويلبس
الثياب البيض ويترفع الحجاب ويترك هيئة الملك
وينظر في مصالح الناس ويخاطبه كل من شاء من
الوضيع

Pirke Aboth,
c. 3. §. 2.

§. 17.

الوضيع والشريف ورجال الس الدهاقين والمزارعين
 وبواكلهم ويقول انا لو احد منكم فلا قوام للدينيا
 الا بالعمارة التي تجرى على ايديكم
 وقوام العمارة بالملك لا غني لاحد منها عن

Descendebat Rex
 de throno regio, & vestes albas induebat, amoroque velo
 ac deposito facta regio, res hominum curabat, permissis cui-
 libet (sive tenuioris sive nobilioris sortis hominibus) ut
 eum liberè alloqueretur; quin & cum villicis & Agri-
 colis confidebat, unaque cum eis vescebatur, dicens, Ego
 unus sum è vobis, neque consistere potest mundus nisi cul-
 turâ, quæ per à vestrà peragitur; cultura autem ut sub-
 sistat * regno debet; neque alterum eorum sine altero con-
 sistere potest; adeo ut nos quasi fratres individui simus.

* seu Regi.

Fuit hoc festum die *Form* *روز* *Form* *روز*, qui primus
 erat *Form mah*, sive alias *ما* *Di Mab*, teste *Al-*
Kazwinio. Tum ergò demum firma sunt hæc duo,
 regnum scil. & populi *מלך* *עמו*, cum se invicem mu-
 tuis operis sustentent: quòd cum innumeris penè
 aliorum Scriptorum, tum non paucis Scripturæ san-
 ctæ testimoniis confirmatur, inter quæ, si eam quam
 sumunt sibi, non solùm *Rabbini*, sed & *Christiani* do-
 ctiores, textum *Hebraicum* sæpe ex *Arabismo* expli-
 candi libertatem, hinc nobis indulgere liceat, forsan
 & non malè illud censebitur, quod *Proverbiorum*,
 c. XXX, v. 31, occurrit, ubi inter ea quæ optimi sunt
 incessus, numeratur *מלך* *אלקום* *עמו* quæ verba si
 dictionem *אלקום* ex *Arabum* dialecto mutuam
 putemus, ut sit idem quod *القوم* sonabunt, *Rex cum*
quo populus est, vel *quem sequitur populus suus*. Certè
 non multum abicit *Paraphrastes Chaldaicus* ab hac sen-
 tentia,

tentia, sed ne quis me audaciæ incuset, nihil affirmo.
 Verùm قد تسلسل الكلام وخرجنا عن المقصود
continuata est orationis series, & à proposito digressi su-
mus. ut revertamur, summa rei est, esse الفقه *Al-*
pbekho, Scientiam de rebus controversis, ac litibus
 quæ in exteriori hominum conversatione oriuntur,
 juxta Canones religionis *Mohammedicæ* dijudicandi,
 & الفقيه *Alphakih*, de his rebus sententiam ferendi
 peritum, cujus præcipuum studium sit حفظ القادون
 الذي به يكف السلطان شر بعض أهل العدوان
conservare canonem quo avertat rex malum
quod alius, hostilem animum gerens alii inferret, nec non
 de احكام *licito & illicito*, والحرام
 [*pænarum in-*
stigendarum] *quantitate, vulneribus & multis aliis e-*
ejusmodi quod ad externas actiones pronuntiare; quin &
 de *Islamismo*, seu religione ejusque conditionibus,
 quantum ad eam quæ ore fit, professionem. Siqui-
 dem quod ad cor فخرج عن ولاية الفقيه
intentionem inquirere, non est *AlPhakih*. Quid ergo
 erit الفقه quam juris (si ita loqui liceat) tam civilis
 quam Canonici apud eos peritia? cujus necessitas
 licet sit (ut eadem hîc similitudine utitur *AlGaza-*
lius quâ de علم الكلام (seu *Theologia Scholastica*) non
 alia quàm quæ *ὁδοιμακων* ob latronum in via metum;
 prout tamen sunt hominum mores, eum obtinuit
 gradum ut *scientiæ* nomen quasi sibi proprium ven-
 dicer, nec alii facile pro doctis habeantur, quàm
 qui rebus ejusmodi controversis dijudicandis ope-
 ram oleumque infumant.

* v. *AlGazal*
 & *Camus in*
 ٢٤٩

P. 18. l. 2.

Ad quatuor reducuntur capita, &c.] Sic eorum,
 de quibus inter eos disputatur, statuit *AlSharesta-*
 ٢١٤

nius, اربع قواعد *quatuor fundamenta*, quæ vocat
 الاصول الكبار i. e. *radices magnas*: quorum pri-
 mum *Attributa [Dei]* والصفات والتوحيد فيها
 & *unitas in iis*, seu quæ cum iis consistit. sub hoc
 الصفات الازلية اثباتا *comprehendi quæstiones de*
 عند جماعة وتفيا عند جماعة i. e. *attributis æternis, quæ*
 بيان *ab aliis affirmantur, ab aliis negantur, nec non*
 صفات الذات *explicationem attributorum essentia, seu*
 صفات الفعل *essentialium, & attributorum actionis,*
 ما يجب لله *seu ab operibus desumptorum, & quid*
 ما يجوز عليه وما يستحيل *debeat Deus facere, & quid*
 ما يستحيل *possit de eo affirmari, & quid impossibile sit ei, de*
 Al Assharios, & Al Ceramios, *his controverti inter*
 Al Mojaassemios, seu corporeitatis assertores, & Al.
 Motazalos. Secundum *est* *De-* *القدر والعدل* *quæ in eo est equitas:* quod com-
proposito Dei, *القضا والقدر* *prehendit quæstiones de*
coactione [hominis ad a- *الجبور* *gendum] & concursu,* seu cooperatione
bonum & malum, & ارادة الخير والشر *Vol-*
quâ vult Deus] bonum & malum, & المقذور
eo quod sub potentia, & quod sub scientia cadit,
asserentibus hæc aliis, aliis negantibus. De his in
ter Al Kadarios, Al Najarios, Al Jabbarios, Al Assharios,
 &

الصفات
 العقلية
 EbnolKassai.

De Nis ex ipse
 terminantur
 an quod lego
 terminantur vel
 prohibentur

* iive nomina
Dei intelligamus,
seu

الاسماء
الشرعية
nomina legalia
ut vocant,
qualia

الايمان
Fides, Infidelitas,
&c.

الايمان
الايمان
الايمان

* so. Nū ex ipsa
rerum natura,
an quod lege
permisse vel
prohibita.

& *AlCeramos* disputari. Tertium *الوعيد والوعيد* *Nomina* & *Promissa* & *mine*, & *الاسماء والاحكام* *Judicia* divina. Comprehendere hoc quæstiones de *الايمان* *Fide*, & *التوبة* *Resipiscencia*, & *الوعيد* *Comminatione*, & *الارجاء* *Dilatione* *judicii*, & *التكفير* *Quando quis infidelitatis* & *erroris* *incusandus* sit. Quæ de his moventur, controversias in partem affirmativam statuentibus aliis, aliis in negativam. Moveri autem eas inter *AlMorjios* *AlWaidios*, *AlMozalos*, *AlAsfarjos*, & *AlCeramos*. Quartum demum *السمع والعقل* *Auditus* & *intellectus*, seu ratio, scil. quem locum habeant ista in rebus, quæ ad fidem & religionem spectant, dijudicandis, vel quatenus ab auditu, quatenus ab intellectu & ratione pendeant: & *الرسالة* *Missio Prophetarum*, & *الاصامة* *Antistitis munus*, huc referri quæstiones de *التقبيح* *Unde sit quod actiones laude* aut *vituperio* dignæ, seu honestæ aut turpes censeantur, & *تو سيمپيور* *et eo quod maxime* expediat, & *اللطيف* *Benignitate Dei*, seu gratia, & *العصمة في النبوة* *Immunitate*, seu abstinentia à peccatis quæ *munus propheticum* comitari debet, & *شرايط الاصامة* *Conditionibus ad Antistitis munus* requisitis, aliis illud à *دس* *testimonis* manifesto pendere asserentibus, aliis ab *اجماع* *communi credentium consensu*,

sensu, & de انتقالها كيفية modo jus illud transferen-
 di apud eos qui ad testimonium confugiunt, &
 كيفية اثباتها modo illud confirmandi, apud eos qui à
 consensu pendent. De his rebus controverti inter
 AlShiios, Almotazalos, AlCeremios, & AlAssharios.
 Hæc sunt juxta AlSharestanium, fundamenta magna,
 seu Cardines earum, quæ inter Scholasticos agitan-
 tur, controversiarum, seu ut loqui amant Authores
 libri Echwanossafa, أمهات مسائل الخلاف
 questionum controversarum, vel أمهات الاختلاف,
 Matres dissensionis.

Decretum ejus & Judicium] seu propositum Dei
 & decretum ejus. Voces ferè geminæ sunt القضا
 & القدر, nec significatu inter se multum diversæ,
 adeo ut utraque decretum sonet. Sic utramque sub
 Hebraica voce אקרא comprehendit Josephus Albo, in
 Ikkar, l. 1. c. 13. quæ inter eas differentia est, ratione
 antecedentiæ & consequentiæ statui videtur, ita ta-
 men ut quam priorem statuas ex ipsorum Arabum
 explicationibus vix colligas, ita enim Ebno' Athir,

1b. lin. 4.

בגזרה
 הנקרה
 באלערבי
 אלקצה
 נאלקדר

القضا والقدر امران متلازمان لا ينفك احدهما
 عن الاخر لان احدهما بمنزلة الاساس وهو
 القدر والاخر بمنزلة البناء وهو القضا فمن رام الفصل
 AlKada, & Al-
 Kadar res due sunt sibi invicem necessario annexæ, adeo
 ut altera ab altera diruelli nequeat, cum una rationem ha-
 beat fundamenti, sc. AlKadar, altera scil. AlKadaa edi-
 ficii, & qui hæc sejungere velit, idem edificium diruere
 & dissipare conetur. Juxta hanc sententiam antece-
 dere AlKadar, sequi AlKadaa videtur, nisi scribæ
 E e olcitantia

nes ipsarum. Differunt ergo, ut decretum Dei quatenus ab æterno apud Deum est, & ejusdem in tempore executio & declaratio, mediiorumque in eum finem tendentium præparatio.

Prophetis & Antistitis manus] scil. الإمامة, nam quod præ se fert alterum exemplar, scil. الامان mendum est manifestum.

l. 5.

Secta autem, &c. præcipue sex sunt.] Sex istas, ut habeamus, observandum est *AlKadarios* sub *AlMotazalis* contineri, & *AlWaidios* sub *AlChawarejis* monente *Sharestano*, apud quem eadem ferè de harum sectarum inter se pugna leguntur, scil. opponi inter se *AlMotazalos* & *AlSepharios* *القبايل* *التضاد* *opposizione contrarietatis*, eodemque modo opponi *AlKadarios* *AlFahariis*, *AlMorjios*, *AlWaidiis*, *AlShiios* *AlChawarejis*. at sectas ille principales, seu

l. 6.

كبار الفرق, ut loquitur, quatuor tantum statuit, scil. *AlKadarios*, *AlSepharios*, *AlChawarejis*, & *AlShiios*, ex his componi & sub his comprehendi reliquas: verba ejus sunt *ثم يتركب بعضها مع بعض* *وقتشعب عن كل فرقة اصناف فتصل الي قلث* *Tum componuntur earum alia cum aliis,* & oriuntur ab unaqueque secta species alie, donec ad 73. sectas perveniant. Author libri *Sharhol Mawakef* octo statuit cardinales, scil. 1. *AlMotazalos*, 2. *AlShiios*, 3. *AlChawarejos*. 4. *AlMorjios*. 5. *AlNajarios*. 6. *AlFaharios*. 7. *AlMoshabbehos*, i. e. Assimilatores. 8. *AlNajiah*, i. e. secta illam que pereuntibus reliquis salva evasura est (cujus appellationis ratione n. mox redde nus) quam *AlAsfhariorum* esse vult.

De harum autem Sectarum origine hæc habet, iis, quæ in superioribus ex *Alsharestanio* & *AlGazalio* adduximus, consentanea, scil. sub *Islamismi* initiis nullas fuisse inter *Mohammedis* asectas, controversias, nisi de rebus quibusdam levioribus, لا توجب ايماننا qua neque fidelem nec infidelem quempiam denominarent, deinde كان الخلاف يتدرج ويترقى شيئا فشيئا الي اخر ايام الصحابة حتي ظهرت معبد الجهمي وغيلان الدمشقي ويونس الاسواري وخالفوا في القدر واسنان جميع الاشياء الي تقدير الله ولم يزل الخلاف يتشعب والاراء يتفرق حتي تفرق اهل الاسلام وارباب المقالات الي ثلث

Aliis quidem verbis, sed eodem planè sensu habentur hæc apud Sharestanium, præf. 4.

Procedebat dissensio & crescebat paulatim, usque ad finem Sociorum [Mohammedis] donec appareret Maabad Johamiensis, & Gilan Damalce-nus, & Yunes (sive Jonas) Aswariensis; qui litem moverunt de decreto divino, & nam omnia determinationi Dei ascribenda, quæ subindè latè se diffundere, inter opinionum discrepantias non desit, usque dum Islamismi professores, & opinionum auctores in 73 Sectas divisi sint. Mohammedis de hac inter tuos sectarum varietate vaticinium, inter ipsius miracula recensent, cujus hoc celebratur apud eos dictum, ستفرق امتي ثلثا وسبعين قرقة كلها في النار الا واحدة Futurum est ut dividatur populus meus in 73 Sectas, quæ omnes in ignem abiturae sunt, unâ tantum exceptâ, eâ scil. quam ipse jam & socii mei sequimur. Vel ut idem refert *Sharestanius* in 73. Sectas

الناجية منهن واحدة والباقيون هلكي Sectas
 quarum una tantum salutis, reliquæ perditioni destinatae
 sunt. Interrogatum deinde, & quæ esset illa una?
 respondisse أهل المدينة والجماعة eorum qui traditio-
 ni & consensui innituntur. & quid tandem traditio &
 consensus? illud (inquit) ما انا عليه اليوم واصحابي
 quod ego & socii mei jam profitemur. Sectam istam Au-
 thor modò laudatus, ut diximus, *AlAsshariam* esse
 contendit, cui ergo nomen illud *κατ' ἐξοχὴν* tribuit,
 quod idem unumquemque de ea, cui ipse nomen
 dederit, sectam pronuntiaturum minimè dubium est.
 Cum autem prædixerit Mohammedes tot futuras,
 necesse est ut 73 sectas inter suos reperiant. At
 quorsum 73? nempe, ut ita religioni Christiana præ-
 poneret Mohammedanismus sectarum numero, ut
 illa jam ante *Judaismo*, *Judaismus* *Magorum* professi-
 onis. ita scilicet tradunt, افترقت الجوس علي سبعة عشر
 فرقة واليهون علي احدى وسبعين والنصارى
 علي اثنتي وسبعين والمسلمون علي ثلث وسبعين
 Divisi sunt Ma-
 gi in 70 Sectas, Judæi in 71. Christiani in 72. Mos-
 lemi in 73. Inter Sectas autem una semper fuit, quæ
 Salvanda.

Sharest.

[Quod ad Motazalas (seu Motazalos) attinet, &c.]
 Sectæ hujus Author & Princeps perhibetur
 اصل Wasel Ebn Ata, *AlHasani Bastriensis* dis-
 cipulus, cui & a seclis ipsius nomen hoc, quod *Sepa-*
ratos denotat, ideò impositum (referente *AlSharesta-*
nio)

l. 12.

v. & Sharhol.
Mawakef.

mo) quòd cum propositâ à quibusdam quæstione de
iis qui peccatum aliquod grande commiserint, num
à fide excidisse putandi sint, necne, &c. non expe-
ctato Magistri responso se subduxisset, & sententi-
am suam condiscipulis exponere cæpisset, dixerit
AlHasan, *اعتزلنا واصل* *Seduxit se*, seu sepa-
ratus est, à nobis *Wafel*, unde in posterum *سوى هو*
appellati sunt ipse & socii ipsius Mo-
tazali. Quare non aliam affert *Ebnol' Kassai* nominis
hujus explicationem, aut sectæ descriptionem,
quam, esse *AlMotazalos* *اصحاب واصل بن عطاء*
الغزال *اعتزل عن مجلس الحسن البصري*
Socios Wafeli Ebn Ata AlGazzal, qui se à Schola
AlHasani Basriensis subduxit. Eadem ferè *Ebn Cha-*
lican in vita *Wafeli* ab *AlSamaani* refert, his verbis
اعتزلنا واصل &c. *Confidente Wafelo Ebn Ata coram Al-*
Hasan Basriensi, cum incidisset dissensio contendentibus
Chawarejiis pro infidelibus habendos qui peccatorum
*graviorum rei essent, * alius eos in fidelium numero collo-*
cantibus, etsi graviter lapsi essent; utramque ille dese-
rens sententiam asseruit peccatorem hujus Sectæ] se. qui
Mohammedi nomen dederit] nec pro [simpliciter]
*fideli, nec pro [simpliciter] infideli habendum, sed * me-*
dium occupare locum, quam ob causam eum è Schola sua
expulit AlHasan, à quo cum se subtraxisset adherente ei
Amro Ebn Obaid, ipsi eorūque affeclæ AlMotazali
audierunt. Idque, ut his verbis innuit Author dupli-
ci de causa, tum quòd ab utraque sectâ in quæstio-
nis

* الجماعة

* المنزلة بين
المنزلةين

nis solutione in diversam abierit sententiam, tum quòd à præceptore & condiscipulis se segregaverit: utriusque meminit *AlFirauszabadius* in *Oceano* suo, *AlMotazalos* esse qui se dicant à duabus partibus quas erroris reos aurumant, descississe, sc. اهل السنة eorum qui *traditioni innituntur*, & *AlChawarejiorum*, aut quos ita nuncupaverit *AlHasan* cum ab eo secessisset *Wasel*, &c. Habet, etiam *Ebn Chalican* quæ huc spectant in vita *Kotada Saduciensis*, ubi tamen *Kotadam* hoc nomen illis primum indidisse asserit, cum in coetum *Amri* in Oratorio *Basriensi*, post ipsorum ab *AlHasano* discessum, incidisset. Videntur autem *Wasel* & comes ipsius individuus *Amrus*, è primis qui *Scholastici* audiunt fuisse. Hoc certe titulo apud præstantissimum istum Historicum gaudent, qui ipsorum Præceptori *AlHasano* ab eodem non tribuitur, & nescio an alii cuiquam ante illos, nisi forsan *Chawarejios*, qui controversiarum istarum authores fuerant, ita appellandos censeamus. Certè ex iis quæ superius ex *AlSharestanio* allata sunt, *Motazalos* è *Scholasticorum*, & primis & præcipuis fuisse constat, licèt non solos, unde eos *AlGazalinus* طائفة من المتكلمين واهل البيت واهل النظر *Sectam* quandam *Scholasticorum*, eorumque qui *disquisitionibus & speculationi vacant*, appellat. Solent interpretes *Phariseos* المعتزلة reddere: nec ineptè cum utraque dictio *separationis* intellectum habeat. *Motazali* autem quanquam in aliquibus consentiant, quæ nomen hoc commune illis faciant, in aliis tamen discrepant adeo ut افترقوا عشرون فرقة in viginti sectas dividantur, quæ بعضهم بعضا

زعموا انهم
اعتزلوا
في تسي
الصلالة
&c. عندهم

Ebn Chalic.

Id. & AlSha-
rest.

rum alia alios infidelitatis arguant, teste Authore libri
Al Mawakef. Porro ipsi se اصحاب العدل والتوحيد
Aequitatis & unitatis [Dei] propugnatores, nuncu-
pant, ab aliis autem بلقبون بالقدرية cognomi-
nantur *Al Kadarii*, quanquam hoc nomen uni apud
ipsum sectæ peculiare statuat *Gregorius* noster.

Illud de quo inter eos in universam convenit, hoc est, quod
attributa aeterna ab essentia Creatoris amoveant] Ita &
illud in quod universi conspirant describit *Alshare-*

فالنبي يعنى طائفة المعتزلة من الاعتقاد *stanus*,
القول بان الله تعالى قديم والقدم اخص وصف
ذاته وذفوا الصفات القديمة اصلا فقاتوا هو عالم
لذاته قادر لذاته حي لذاته لا يعلم وقدرة
وحياة هي صفات قديمة ومعان قديمة به لانه لو
شاركته الصفات في القدم الذي هو اخص الوصف
Communis totius Motazalorū
gentis confessio hac est, Deum esse aeternum, & aeternitatem
attributum essentia ejus maxime proprium esse, & quod
attributa aeterna penitus rejiciant, dicentes Deum omni-
scium esse per essentiam suam, [vel per se] potentem per
essentiam suam, viventem per essentiam suam; * non per scientiam,
potentiam aut vitam, quae sint attributa aeterna, & signi-
ficatus in ipso subsistentes: quoniam si cum eo participa-
rent attributa in aeternitate quae attributum maxime pro-

* Maimonides
rotunde, sed ex
sua non Motazalorum sen-
tentia. Deum
esse; موجون

لا بوجون وحي لا بحياة وقادر لا بقدره وعالم لا بعلم بل الكل
Moreh. l. 1. c. 57. scil. existentem sed non
per existentiam: & vivere, sed non per vitam: & potentem, esse sed non per potentiam:
& scire, sed non per scientiam, sed omnia in unum redire significatum, in quo nulli est
multiplicitas.

prium

prium est, participans etiam in divinitate. Lege igitur in textu, lin. 27. non [*essentiam suam scire*] sed [*per essentiam suam scire*] Sic enim & quid per *scire* لئذا intelligant docet nos *Alsharestanius*, ubi inter عالم بعلم لا بعلم Scientem per *essentiam suam* non per scientiam, & هو ناته عالم بعلم هو ناته per *scientiam* quæ ipsius *essentia* sit (quæ *Abi Hodhaili* *Abmedis* forma loquendi fuit) distinguit, quod scilicet verba priora sint *Negatio attributi*, seu *proprietas*, (ut & loquitur *Author noster*) اثبات ناته posteriora verò هو بعينه صفة *affirmatio essentie quæ ipsa sit attributum*, vel اثبات صفة هي بعينها ناته *affirmatio attributi, quod ipsum sit essentia*, Sed nec omnes qui formam istam لئذا per *essentiam suam* usurpabant, eodem modo illam intelligebant, eodem teste, qui *AlJobbais* sententiam sic explicat, quòd cum diceret Deum *scire* لئذا *hoc velle*, لا يقضي كونه عالما صفة, non ponere illud *non ponere illud* يوجب كونه عالما *quòd sciens sit, attributum quod sit scientia, aut statum qui necessarium faciat ut sit sciens*. At ex *Abi Al-Hashemi* ipsius filii, sententia, illud de Deo dictum, انه نوحالة هي صفة معلومة ورا كونه ناته *innuere esse ipsi dispositionem [seu conditionem] quæ sit proprietas nota, posterior eo quod sit essentia existens, atque ita in reliquis attributis*: Porro monet idem, quæstionem istam de attributis Dei, sub initio fuisse nondum maturam, deinde verò à *Waseli* sectatoribus post lectos *Philosophorum* libros, ad maturitatem, per ductam.

Fugientes distinctionem personarum quam constituunt Christiani] Ita scilicet objiciebant, referente Authore libri *Al Mawakef*, contra eos qui æterna Dei attributa adstruebant, قد كفروا النصارى بقدماء Infidelitatis الثلاثة فكيف السبعة أو أكثر arguuntur Christiani quòd tria statuunt æterna, quid ergo de iis pronuntiandum qui septem aut plura statuunt? Erat siquidem ipsis اثبات الصفات قول بقدماء attributa asserere, ac plura æterna statuere, neque cum iis consistere posse unitatem affirmabant, ad quam quid requirant discimus ex *AlSharestano*, قال اهل العدل ان الله تعالى واحد في ذاته لا قسمة له ولا صفة له وواحد في افعاله لا شريك له فلا قديم غير ذاته ولا قسيم في افعاله. Dicunt illi qui se equitatis assertores vocant, Deum excelsum unum esse essentiali suã, nullam esse ei divisionem, nullam attributum, unum etiam operibus suis, nec socium ipsi esse, nec æternum alium præter essentialiam ipsius, nec consortem in operibus ipsius, nec fieri posse ut reperiantur duo æterna, atque hoc (inquiunt) est unitatem asserere. Sententiam suam simpliciter exposuit *Al Motazalorum* pater *Wasel* من اثبت معنى وصفة قديمة فقد اثبت الهين. Quicumque asserit significatum, aut attributum æternum, duos statuit Deos.

P. 18. l. 19.

Ex illis etiam qui dicunt ipsam scire per scientiam, quæ ipsa essentia eius est.] *Hodailianorum*, seu eorum qui *Hamdanum Abi Hodial*, secuti sunt, hæc est sententia referente *AlSharestano*. Ille siquidem à communi *Al Motazalorum* formã, Deum scire لذاته per essentialiam

* Idem indubitata consequentia sequi asserit Maimonides in proleg. ad *Pirk: Ab.* sect. 8.

sentiam suam, ad hanc diflexit, scil. scire Deum per scientiam, & scientiam ejus esse essentiam ejus, Potentem esse per potentiam, & potentiam ejus essentiam ejus esse, vivere per vitam quæ ipsa sit ejus essentia. quam sententiam (inquit) اقتبس من الفلاسفة الذين اعتقدوا ان ذاته واحدة لا كثرة فيها بوجه وانما الصفات ليست ورا الذات معان قايدة بذاته بل *desumpsit à Philosophis qui affirmant essentiam Dei unam esse in qua nulla sit omnino multiplicitas, attributa autem [seu proprietates] non esse significata * post essentiam subsistentia in essentia ejus, sed ea ipsam esse essentiam.* Interim parum abesse visum est Sharestano, quin Abu Hodail, in eam ob quam Christianos exagitant, & quam tantopere abhorrent Al Motazali in Deitate, distinctionem inciderit. Si scil. stâtuat *hac attributa modos* وجوها للذات *essentia.*

*Seu accessoria essentia.

lin. 23.

Hoc unanimiter statuunt, Verbum Dei creatum esse, in loco] scil. in subjecto, illud enim est apud Logicos محل. Sic & Sharestanius, de communibus omnium Al Motazalorum placitis, verba faciens, وانفقوا علي ان كلامه محدث مخلوق في محل وهو حرف وصوت كتب امثاله في المصاحف ككايان عنده فان ما وجد في المحل عرضا قد فني في الحال Et in hoc consentiunt quòd sit verbum Dei de novo & creatum in subjecto, ac literis & voce consistere, cujus exemplar in libris scriptum sit, ad ejus imitationem [seu ipsum exprimendum] & quod in subjecto existit, accidens esse & in tempore perire. Idem ex Abu Hodaili sententiâ, ait, verbum Dei esse *بعضه لا في محل وهو* قوله
 Et 2

قوله *كن* وبعضه في محل كالامر والنهي والخبر
partim non in subjecto, ut dictum ejus,
كن *Esto* [scil. in creatione rerum] & *partim in*
subjecto ut mandatum, & Prohibitio, & Narratio, &
Interrogatio, &c. Idem etiam *Alfobbaiensem,* (qui &
 apud *Motazalos* lectæ princeps) afferuisse ait, loqui
 Deum *بكلام يخلقه في محل* *Sermone quem creet in*
subjecto, scil. (ut explicat Author libri AlMawakef,
كن *ك اللوح المحفوظ او جبريل او النبي*
in tabula [in
 coelis] *reposita, in Gabriele, in Propetâ, &c.* Contra
AlMotazalos hac de re disputant qui se pro Ortho-
 doxis haberi volunt verbum Dei nec voce & literis
 consistere, nec creatum & in subjecto esse conten-
 dentes, differentiâ tamen, quæ & Authori libri *Ma-*
wakef, ejulque expositori videtur, conciliari possit
 adhibita distinctione verbi *كلاما لفظيا* *verbum*
prolatum, & القايم بالنفس *significationem seu*
intentionem in mente subsistentem, seu permanentem.
 seu in *الذهني* *mentale,* seu mente conceptum, &
اللفظي *Sermone prolatum, seu orale.*

v. Sharko Ta-
 wakea & Al-
 Mawakef, &
 AlGazal, &c.

P. 21. l. 1.

E Motazalis autem Ahmed Ebn Hayet afferuit
Christum corpus propriè dictum induisse, &c. Hunc
 cum è sectâ *AlNodamianorum* (qui ab *Abrahamo*
النظام *AlNodham* denominati sunt) fuerat, postea
 novam sibi, novarum post lectos Philosophorum
 libros opinionum accessione condidisse, qui ab
 iplo *AlHayetiani* dicti sunt, refert *AlSharesta-*
nus, atque idem afferuisse ipsum cum Christia-
 nis *في اعتقادهم ان المسيح هو الذي يحاسب*
 الخلق

in confessione ipsorum, Christum eum esse qui homines iudicaturus sit die ultimo, & de verbi æterni incarnatione, ipsissimis quæ apud authorem nostrum habentur verbis. alibi autem (ne religionis Christianæ mysteria intellexisse eum putemus) scribit ipsum asseruisse

ان للخلف خالقين احدهما قديم وهو الباري تعالى والثاني محدث وهو المسيح

Creaturis duos esse creatores, quorum unus æternus sit, nempe Deus excelsus, alter de novo ortus, nempe Christus: vel (ut Author *Al Mawakef*, & *Ebnol Kassaï*,

العالم الهان قديم هو الله تعالى ومحدث هو المسيح

Mundo duos esse Deos, æternum qui sit Deus, supra omnia excelsus, & novum, qui sit Christus, &c. Miras præterea sententiarum ineptias ipsi impingit. Vir, ingenii, ut videtur, parum constantis aut sobrii, dum ut, doctrinam novam conflaret

مزج كلام التناسخية (ut loquitur idem) والمعترلة بعضها ببعض

Miscuerit inter se sententias eorum qui *Metempsychosin* adstruunt, & *Philosophorum*, & *Al Motazalorum*, & in quascunque alias incidere, nec sacra Christianorum dogmata intemerata reliquit.

Ex iisdem *Isa cognominatus Merdad*] Ita certè in correctissimo duorum quibus usi sumus exemplarium, at legendum *Mozdar*, discimus ex *Al Sharestano*, libro *Al Mawakef*, & *Ebnol Kassaïo*. hic quòd rerum mundanarum curæ minùs vacaret,

سمي راهب Monachus *Al Motazelorum*, audiit.

Eo processit ut assereret ipsum *Alcoranum creatum esse*] vel modum excessit in adstruenda *Alcorani*

c. de Nodamianis.

lin. 4.

l. 5.

lib. AlMawwa-
kef.

creatione. Quantum hoc piaculum, facile judicabi-
mus, ubi audierimus à *Mohammede* dictum, من قال
Qui dixerit Alcoranum مخلوق فهو كافر
creatum esse, pro infideli habeatur. Eo tamen audaciæ
 processit *AlMozdar*, ut بقدمه
Infidelitatis eum accusaret qui diceret eum æternum esse,
 utpote qui eadem operâ adstrueret, *Duos* قد بين
æternos, referente AlSharestano. Sed solenne (ut
 videtur) illi fuit, alios ab ipso dissentientes quacun-
 que de causa infidelitatis reos pronuntiare, ut ex his
 Authoris modò laudati verbis patet, وغلا في
 التكفير حتي قال هم كافرون في قولهم
Modum autem Excessit in pro- لا اله الا الله
nuntiando infideles, adeo ut assereret homines infidelitatis
reos esse dum dicerent. Non est Deus præter Deum,
atque interrogatus quondam ab Abrahamo Ebnol'Sen-
di de populo terra universo, Omnes pro infidelibus haben-
dos, censuit, *Regerente autem Abrahamo,* الجنة التي
 عرضها كعرض السما والارض لا يدخلها الا اتى
Ergo Paradisum, qui latitudine totum وثلاثة وافقوك
cæli & terra spatium aequat, tu solus, & eres qui ejus-
dem tecum sunt sententia ingrediemini? ad silentium
adactus est. Refert idem è discipulis ipsius الجعفران
 ان الله تعالى خلق
 القران في اللوح المحفوظ لا يجوز ان ينتقل ان
 يستحيل ان يكون الشيء الواحد في مكانين
 في حالة واحدة وما تقرأه فهو حكاية عن
 المكتوب

المكتوب الاول في اللوح المحفوظ وذلك

Quod creaverit Deus Alcoranum, in tabu-
la in caelis reposita, nec liceat illum inde transferrì cum
fieri non possit ut res una eodem momento sit, nisi in loco
uno: quod autem nos legimus esse imitationem ejus quod
primo scriptum est in tabula reposita, esseque illud opus
nostrum, à nobis creatum. Porro, inter eos qui Alco-
ranum novum quid & creatum asserant, fuisse & ip-
sum AlZamachsharium celebris in eundem Commen-
tarii, AlCeshaf dicti, authorem, asserit AbulFeda, ac
scripsisse ipsum in præfatione libri sui الحمد لله

الحمد لله الذي خلق القرآن
Laus Deo qui creavit Alco-
ranum, verba deinde ista à quibusdam, qui famæ ip-
sius melius consuluerunt erasa fuisse, his in eorum
locum substitutis الحمد لله الذي أنزل القرآن

Laus Deo qui demisit Alcoranum. Quantarum autem
calamitatum causa fuerit Mohammedanis hæc con-
troversia, cum è Chalifis Abbasidis nonnulli AlMo-
tazalorum amplexi sententiam ad Alcorani novitatem
confitendam alios & mortis & gravissimarum pœna-
rum metu adigerent, docent Historici, ut videre est
apud Gregorium nostrum AbulFedam, aliosque in vita
AlMamomis, AlMotasami, & AlWatbeki, donec tandem
omitti hac de re disceptationem juberet Motawacce-
lus, teste Gregorio, nec ad pœnas posci quenquam,
sive creatum eum, sive increatum diceret.

Et potuisse Arabes aliquid quod elegantiam & eloquen-
tiâ par esset componere, nisi prohibiti essent, &c.] Imò
& أحسن من ذلك quod eo adhuc melius & elegantius esset,
ut addit Author libri AlMawakef. & hoc inter ea quæ
Bishari præceptoris sui (à quo secta AlBasharia) do-
ctrinæ

Anno Hej. 537.

lin. 61

Pref. 4. & c. de
Mozdar.

Strinæ addidit Mozdarius, recenset Sharestanus, scil.
إبطاله أعجاز القرآن من جهة فصاحة والبلاغة
quod nullum in Alcorano miraculum agnosceret respectu
eloquentiæ & elegantiae. At non ille primus vel solus
in hac sententia fuit. Idem asseruit AlNodhamus, refe-
rentibus iisdem, scil. quod ad أعجاز القرآن seu illud
quod in Alcorano pro miraculo habendum من
حيث الاخبار عن الامور الماضية والآتية ومن جهة
صرف الدواعي عن المعارضة ومنع العرب عن
الاهتمام به جبرا أو تعجيزا ان لو خلاهم لكانوا
قادرين على ان ياتوا بسورة من مثله بلاغة
Esse respectu narrationum quæ in eo ha-
bentur, de rebus præteritis & futuris, & respectu aver-
sionis [seu quòd averteret Deus illos] qui illud sibi ar-
rogarent, ne cum eo [eloquentia scil.] contenderent, &
potenter cohibuerit Arabes quo minus illud in animum
inducerent, cum si illos fuisset, potuissent certè proferre
caput aliquod ei elegantiam, eloquentiam & compositionis
venustate par. Verba sunt AlSharestani, sic & Author
AlMawakef, Dixit, (inquit) AlNodham صرفهم
Avertit ab hoc eos [Deus] cum illud a-
liàs facere potuissent Inter varias autem Mohammedi-
norum de Alcorano suo sententias, minimè prætere-
unda est illa AlFahedhi sectæ AlFahedhianorum pa-
tris ac (teste Sharestano) والمصنف
è clarissimis Motazalorum, multorumque libro-
rum authoris, scil. ان القرآن جسد يجوز ان يقلب
Esse Alcoranum corpus quod
conversu

Sub Almorafa-
mo et AlMota-
wacelo Cha-
lifis floruit.

conuerſi aliquando poſſit in virum, aliquando in beſti-
am. Ut talem (ni fallor) tractare eum voluit Al-
Walid undecimus è familia Bani omnia Chalifa, cùm
eum ſagittis quas manu tenebat flagellare non deſiit
uſque dum penitus lacerâſſet, non aliam ob cauſam
quàm quòd apertolibro in hæc ſtatim verba incidif-
ſet, *Damnium autem patietur*

وخاب كل جبار عنيد *omnis rebellis perverſus,* hoc illi ſubinde accinens.

اقعد كل جبار عنيد فها انا ان اكي جبار عنيد

ان الاقيت ربكي يوم حشر فقل يارب مزيقني الوليد

i. e. Num increpas omnem rebellem perverſum?

Ecce ego ſum iſte rebellis perverſus.

ubi occurreris domino tuo die iudicii,

Dicas, ô Domine, laceravit me, AlWalid.

referente AlFannabio in vita AlWalidi.

Motazalis contrarii ſunt Sephatii qui ſtatuant in
Deo attributa æterna, &c.] Mohammedanorum anti-
quiorum plærique attributa æterna Deo competere
ſtatuebant, teſte AlSbareſtano, ſcientiæ, potentiæ,
vitæ, &c. nullam adhuc agnoſcentes diſtinctio-
nem inter *Attributa eſſentialia,* &
Attributa Operationis, ſeu ab ope-
ribus deſumpta, ſed eodem modo de utriſque lo-
quebantur. Statuebant inſuper aliam ſpeciem quam
Attributa declarativa ſeu narrationi in-
ſervientia nuncupabant; qualia, Manus facies, &c.
quorum nullam explicationem ſeu interpretationem
adhibebant. tantùm dicebant *قد وردت في الشرع*
lata ſunt hæc in lege, nõsque ea attributa declarativa
nuncupamus, quare cùm poſtea negarent AlMotazali
attributa iſta, obtinuit ut illi *صفات* Sephatii, i. e. At-

v. & Almana-
vvakcf.

l. 8.

c. de AlSepha-
tiis.

tributorum assertores, *Motazali* autem المطال
Almoattali quasi dicas, *Qui Deum attributorum*
ornamentis spoliant, appellarentur. Postea cir-
 ca explicationem & interpretationem horum attri-
 butorum in varias itum est sententias, his verba pro-
 ut sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum & res
 creatas similitudinem statuerent, illis aliter rem ex-
 plicantibus, vel dicentibus عرقنا بمقتضى العقل

ان الله ليس كمثله شيء فلا يشبهه شيئا من
المخلوقات &c. *Novimus, dictante intellectu, nullam*

creaturam Deo, nec Deum ulli rei creata similem esse,
veram non novimus significationem verborum quæ idem
de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere
putamus, ut hac explicemus; sufficit ut credamus,

انه لا شريك له وليس كمثله شيء
certò statuamus Non esse illi consortem, nec illi quid simile. Ex horum
 numero censendus *Malec Ebn Ans*, qui dixit,

الاستواء مجهولة والايمان به واجب والسؤال

عنه بدعة * *Sessio [super throno]* notum est quid
 significet, qualitas ejus ignota, & eam credere necessari-
 am at interrogare de ea heresis. Quosdam in التشبيه

الصرق seu ut veram similitudinem assererent duces ait
 erroris habuisse illā *Judeorum* sectam qui القرابين
 seu *Karraim* audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi
 sunt in lege *Mosis*, intelligi volunt.

Imò eousque processerunt nonnulli — ut corporeitatem
adstruant] Hi illi quos antea *Ab Moja* semios in-
 de dictos vidimus quales inter *Sephariorum* se-

ctas,

* Quod idem
 de reliquis per
 ἀνδραποδοποιήσαν
 dictis intelligi
 volunt.

P. 21. l. 11.

&as, المشبهه *Al Moshabbehi*, i. e. *Assimilatores*,
 scil. quia بالله المخلوقات *Deum rebus crea-*
tis assimilarunt, ut nominis rationem reddat Author
Al Mawakef. & الكراميه *Al'Geramiani*, discipuli
 scil. *Mohammedis Ebn Ceram*, quem in adstruendis
 attributis modum excessisse usque ad الجسمية
 و التشبيهه *Corporeitatis assertionem*, & *assimilationem*,
 testatur *Sbarestanus*, & quod ad ejus affectas اطلق
 اكثرهم لفظ الجسم عليه *plerosque eorum nomen corpo-*
ris de Deo communiter usurpasse, nisi quod qui paulò
 magis sobriè locuti sunt, intelligi voluerint per hoc
 quòd corpus dicatur انه قائم بذاته quòd sit *per se*
subsistens, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse
 autem ex illis qui eum omni ex parte finitum & ter-
 minis circumscriptum statuerunt; alios qui aliqua ex
 parte tantum, puta, من جهة تحت *ex parte que in-*
fra; aliis rursum negantibus النهاية *nomen finis*, five
 finiti, ei attribuendum ac dicentibus هو عظيم *Ille ma-*
gnus est, de cujus vocis sensu, iterum disceptatum est.
 De eorum ineptiis mox plura.

Nisi quòd eorum nonnulli, inter quos *Abul-Hasan*
Alshaarius, &c. *comparationem prohibeant* &c.] *Moham-*
medani antiquiores & rudiores, qui *Alcorani* senten-
 tias, & *Mohammedis* dicta prout verba sonarent ad-
 huc amplexi fuerant de accuratiori eorum explica-
 tione minimè solliciti ubi à *Motazalis* subtilius ista
 ventilantibus & quæ antea pro concessis habeban-

lin. 16.

tur in dubiam vocantibus, accedente & ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorundam auctoritate, sententiam suam clarius proferre coacti sunt,

تحيروا في تقرير مذهب أهل السنة والجماعة في
 مآثبات آيات الكتاب واخبار النبي

ut loquitur Sharestanius, i.e. Perplexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui traditioni (seu consuetudini) & consensui innituntur circa dubias Alcorani sententias & Mohammedis dicta, in quibus idem Deo & rebus creatis attribui videretur. in eas redacti sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inquisiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent prorsus nescirent. Qui iudicio minus valebant, ut de AlMoshabbehis & AlCeramiis dictum, ad الجسمية ^{التجسيم} seu corporeitatem in Deo & crassam cum rebus creatis similitudinem asserendam delapsi sunt.

Sharest. s. de
 AlMoshabb.

ان معبودهم صورة ذات اعضا
 وابعاض اما روحانية او جسمانية يجوز عليه
 &c. illum quem colerent esse figuram membris & partibus sive spiritalibus, sive corporeis constantem, cui comperat motus localis, & descensus & ascensus, &c.

اجازوا على ربح الملازمة &c. وادما فحة وان المخلصين من المسلمين يعادقونه في الدنيا والاخرة ان بلغوا في الرياضة والاجتهاد admiserunt ut حد الاخلاص والالتحان المحض

de Domino suo affirmetur ipsum palpari posse & manu prehendi, & quod Mohammedani sinceri eum amplectantur tum in hoc mundo, tum in futuro ubi in sui adomati-

one & devotionis studio ad verminum sinceritatis, & unionis simplicis pervenerint. Imò conspici illum oculis in hoc mundo, & visere ipsos, ipsosque illum visere. Davidis cujusdam Al Fawariensis hæc ab eo refertur

ان معبوده جسم و لحم و دم وله جوارح و اعضاء من يده و رجل و راس و لسان و عيون و ان ذين و مع ذلك جسم لا كالجسام و لحم لا كاللحم و دم لا كالدم و كذلك ساير الصفات و هو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبهه شي و حكى عنه انه قال هو اجوف من اعلاه الي

صدره مصدت ما سوا ذلك وان له وقرة سودا وله

Esse scil. Deum ipsius, corpus & carnem, & sanguinem, & esse ei partes & membra, puta, Manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen ut sit corpus non ut alia corpora; caro non ut alia carnes; sanguis non ut alius sanguis; idemq; de reliquis attributis dicendum, nec similem esse eum ulli è rebus creatis, nec ei rem aliquam similem. Narratur insuper dixisse ipsu, esse eum à vertice usq; ad pectus concavum, deorsum verò solidum: esse ei cesariem nigrã, capillum crispum. Porro quæ in Alcorano afferuntur اجروها على ظاهرها &c. juxta sensum lite-

ralem intelligi voluerunt, ut communiter corporibus congruunt, ut & illud à Mohammede dictum, Deum * hominem juxta formam suam creasse, & sensisse se digitos Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret, quinimo multa eos tradit idem Sharestanius, dicta Mohammedi ad opinionem suam confirmandam affinxisse, اكثرها مقتبسة من اليهود

* Idem Obaidianorum qui secta quedam Moriorum error, teste Sharestan.

التشبيه
فيهم طباع

pluraque accepta sunt à Judæis, quibus * nativum est, inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut ipsum usque ad oculorum dolorem ob Noachi diluivum plorantem describant. Certè Judæos & Mohammedi, & ipsius asseclis satis illuisse atque in multis imposuisse, nullus dubito. multa autem apud ipsos hujusmodi dicta reperiuntur, qualia & illud in *Talmud. Berac. c. 1.* Deum singulis noctis vigiliis instar Leonis rugientem dicere 'אני שורבתי את ב'ת' &c. Hei, quòd domum meam devastaverim, & templum meum flammis tradiderim, & filios meos inter gentes in exilium miserim &c. & certè eos nimis ad assimilationem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet quod tam sollicitus sit *Maimonides* in ea è vulgi animis eradicanda, ut librum *Moreh* aliàque ejus scripta inspicienti, videre est. Hæc *Assimilatorum* deliria. At cautiores fuerunt alii in his explicandis quæ in Deo Corporeitatem, vel similitudinem cum rebus creatis adstruere viderentur. *Ahmed Ebn Hanbali*, & *David Asphabaniensis*, aliique non pauci *Maleci*, cujus antea meminimus, sententiam secuti dixerunt

دومن بها ورق في الكتمان ولا تعرض للتأويل
بعد أن تعلم قطعاً أن الله عز وجل لا يشبه شيئاً من
المخلوقات وأن كل ما تمثل في الوهم فانه خالقه
ومقدره وكانوا يحترزون عن التشبيه التي غاية قالوا
من حرك يده عند لقائه خالقه خلق بيدي او
اشار باصبعه عند روايته قلب المومن بين اصبعين
i. e. من اصابع الرحمن وجب قطع اصبعه

mus illud quod Alcorani & Traditionis fide accepimus, neque ad interpretationem divertimus, postquam ceriò scimus Deum Opt. Max. nulli rei creata similem esse, quoniam omnium quæ imaginationi representari possunt ipse creator est, & artifex, Cavebant autem ab assimilatione eoque ut dicerent, Quicumque moverit manum suam inter legendum verba illa, Creavi manu meâ, aut digitum suum intenderit, dum a Mohammede dictum refert, Cor fidelis est inter duos è digitis misericordis, meretur ut abscindatur illi manus, & evellatur illi digitus. Ab explicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas se abstinuisse dicunt, 1 quod in Alcorano prohibitum sit hoc facere, 2 quod interpretatio res sit à conjectura & opinione pendens, ut loquatur autē quis de attributis Dei بِالظن ex opinione vel conjectura, غير جائز seu nullo modo admittendum: fieri siquidem hoc modo posse ut verba Alcorani secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc

ergo dixerunt, كل من عند ربنا آياتنا بظاهرة
 وصدقنا بباطنه ووكنا علمه الي الله تعالى ولسنا
 مكلفين بمعرفة ذلك من شرايط الايمان واركانه

Quicquid à Domino nostro est, credimus quoad illud quod præ se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, si scientiam ejus Deo permittimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscimus, cum non sit è præceptis fidei & fundamentis ejus. Imò adeo hac in re sollicitè cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem الي manus, aut الوجه facies, aliâq; ejusmodi, ubi in Alcorano occurrant, non redderent Persicè, aut in linguam aliam verti sinerent, verùm si ejusmodi

ejusmodi locorum mentio incideret, atq; explicatio
 requireretur, ea proferrent *بما ورد لفظ بلفظ* *iisdem*
prorsus quibus concepta sunt verbis, atque hoc طريق
الصلاة *viam tutam* nominant. Horum qui attribu-
 ta in Deo ab *essentia* ipsius diversa statuunt, ita ta-
 men ut *comparationem* fieri inter Deum & creatu-
 ras prohibeant, *sententiam* amplexus *Ali Abul Hasan*
Al Asshari seu *Assharius*, *كلامية* *بيناهج*
وصار ذلك مذهبا لاهل السنة والجماعة وانتقلت
Al Sharesta- *سنت الصفاية الي الاشعرية*
nus) confirmavit *opinionem eorum viis* (seu regulis)
Scholasticis, atque inde facta est illa, via eorum qui tra-
ditionem & consensum sequuntur, & translata est secta
Al Sephatorum ad hanc Al Asshariorum. Quod au-
 tem ad *Abul Hasan Al Asshariensem*, à quo *Asshari-*
orum secta nomen cepit, dederat ille primo *Mota-*
Zalis nomen præceptorem nactus *Abu Ali Al Jobbai-*
ensem, Al Jobbatorum, ut diximus, sectæ authorem,
 à quo cum in quæstione *الإصاح* i.e. de eo quod ma-
 gis, *expedit*, scil. num teneatur Deus (ut asserunt
Motazali) illud semper facere quod unicuique ma-
 ximè *expedit*, dissensisset, sectæ simul valedixit, &
 & novam ipse condidit. Liti inter ipsum & præcep-
 torem suum ansam præbuit (referentibus Authore
 libri *Al Mawakef*, & *Al Sephadio* in Commentario ad
Tograi poëma) quæstio proposita de tribus fratribus,
 quorum primus *عاش في الطاعة* *vixit in obedientia*
 erga Deum, secundus *في المعصية* *in rebellionem*, ter-
 tius *مات صغيرا* *mortuus est adhuc parvulus*. Quid de
 his sentiret interrogatus *Al Jobbaisis*, respondit
 primum

primum remuneratum iri, in Paradiso, *secundum* in inferno punitum, *tertium* nec præmium nec poenam manere. Quid ergò (regeffit *Asshariensis*) si dicat tertius, O Domine si mihi vitam largitus esses, ut cum fratre meo fidele, Paradisum ingrederer, *فأصح* melius mihi hoc fuisset. Respondente *Alfobbaiensi*, diceret Dominus, novi, te si diutius vixisses, scelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus esses, iterum *Asshariensis*, Dicit ergo, *secundus*, O Domine, cur non me è vita sustulisti adhuc infantem, ne peccatis meis poenam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo fecisti? quod nihil ulterius responderet habuisse *Alfobbaiensem* refert Author *AlMawakef*, at *Alsephadius*, hoc, addit ab eo responsum, *أدباً* vitam illi prolongavit ut ita copiam illi faceret summam [præmii] gradum assequendi, quod ipsi optimum fuit. Deinde verò cum regereretur, Cur ergò non & ob eandem causam vivum conservavit alterum illum, cui & hoc æquè expediisset, eo redactum ut nihil aliud haberet quod responderet quàm *أوسوست* i.e. *num instinctu Diaboli afflatus es?* respondit *AlAshariensis* *ساوسوست ولكن وقف حمار الشيخ علي* Non sum ego à Dæmone afflatus, verùm *Asinus* magistri stetit in fornice. Atque ex eo tempore desertis *Motazalorum* castris eorum dogmata convellere, iisque se in solidum opponere cœpit.

Jam verò *AlKadarii*, sunt & illi è *Motazalis*] At *AlFiramzabadius* *المعتزلة من القدرية* (inquit)

Præf. 4.

AlSharest.
AlMawakef.
EbnolAthir.
Mogreb. &c.

Sharest. و
AlMawakef.

*AlMotazali sunt ex AlKadariis, quasi AlKadariorum nomen latius pateret quam AlMotazalorum. Sanè & AlSharestanius, & Author libri AlMawakef, hoc ut appellationem omnibus AlMotazalorum sectis communem, non uni alicui peculiarem ponunt. imò & AlKadariorum nomen illo AlMotazalorum antiquius esse videtur, cum quæstio de القدر jam ante AlWase-
li ab AbulHasano discessum in controversiam venerit, ut ex AlSharestano patet, & fuerint qui AlKadarii audierint: Maabad scil. Jobamiensis, &c. Nomen autem hoc Motazalis ab iis qui eorum placita erroris damnant impositum, quod ipsi interim refugiunt, & aliis, (AlFabariorum nempe sectæ) affigunt, utpote quod Mohammediis omnibus inuisum sit eo nomine quòd ab ipso Mohammede (cujus etiam temporibus vexatæ videntur quæstiones de Dei decreto, de libera hominis ad bonum & malum potentiâ) hæresæos titulo notarum fuerit. Dictum siquidem ab eo fertur القدرية ^{مجبوس} هذه الأمة ^{مجبوس} AlKadarii Magi sunt hujus gentis. quare cum ipsi nomini hæresæos nota iniusta sit, هربوا من الاسم وان كانوا ارتكبوا مساهاة Nomen refugiunt qui illud quod nomine significatur, perpetrant, ut loquitur AlMotarrezî in libro Mogreb. Dicunt ergo AlMotazali nomen hoc ei competere من يقول بالقدر خيرة وشره من الله qui asseruerit decretum [atque] bonum ejus, & malum ejus esse à Deo, seu quicquid faciat homo boni & mali ex Dei decreto provenire. Atque hoc dicunt (inquit Sharestanius) احترازا من وصمة اللقب. ان كان الذم به متفقا عليه لقول النبي*

ascribant facta turpia determinato
 Dei consilio & decreto ejus, ita tamen ut non dicant fieri
 turpia ista, beneplacito ejus, sed voluntate ejus & decreto
 ejus. Certa autem est differentia inter beneplacitum &
 voluntatem, tum verborum sonorum usu, sicut cum bi-
 bit agrotus medicinam, vult hoc, sed non ei bene placet.
 Ita & Ebnol Athir cur AlKadarii à Mohammede Ma-
 jusis comparati sint, hanc reddit rationem, انما جعلهم

مجنوسا لمضاهاة مذهبهم مذهب المجوس في قولهم
 بالاصلين وهما النور والظلمة برعمون ان الخير من
 فعل النور والشر من فعل الظلمة وكذا القدورية
 يضيفون الخير الي الله والشر الي الانسان
 والشيطان والله تعالى خالقهما معا لا يكون شي
 منها الا بدشيئته وهما مضافان اليه خلقا واجبا
 Majusios seu Magos, والى الفاعلين عملا واكتسابا
 eos nancupavit ob similitudinem que est inter sectam eo-
 rum & sectam Magorum in hoc quòd duo rerum princi-
 cipia statuunt, nempe Lucem & Tenebras, asserentes bo-
 num, opus esse lucis; malum verò, opus tenebrarum, eo-
 dem modo & AlKadarii ascribunt bonum, Deo; malum
 autem homini & Diabolo; cum Deus utrumque simul
 creaverit ita ut non sit ex illis quicquam nisi voluntate
 ejus; ideòque ipsi attribuantur respectu creationis, &
 quod ea faciat existere; facientibus autem ea, respectu o-
 peris & acquisitionis. Quod tamen de Morazalis ab-
 solutè dici nequit, quod Deum bona hominum ope-
 ra ascribant, ipsis mala. Diversam AlKadariorum
 (quod nomen generis esse vult) speciem ab AlMo-
 razalis

tazalis, statuit *Abu Motiai* in libro *الرن على اهل*
 الردية (i.e. *Responsionis ad Hæreticos*), illos quos
Alhanawiah, i.e. duorum principiorum authores vocat,
 quorum sententia sit, *ان الخير من الله والشر من*
انفسنا Quòd bonum sit à Deo, malum
 autè à Diabolo & nobis ipsis. *Motazalorum* (plerorumq;
 saltem) sententia potiùs videtur liberam esse homini
 sive ad bonum, sive malum potentiam, & ipsum acti-
 onum suarum dominum esse, ideòq; eos Magorum à
 reliquis *Mohammedavorum* sectis similes haberi, quòd
 alium à Deo actionum authorem statuunt. *انفقوا*
على ان العبد قادر خالف لافعاله خيرها وشرها
مستحق على ما يفعله ثوابا وعقابا في الآخرة والرب
تعالى منزّه ان يضاف اليه شر وظلم وفعل هو كفر
ومعصية لانه لو خلق الظلم كان ظالما كما لو
 (inquit *Sharestanus*) *خلف العدل كان عادلا*
 i. e. unanimi consensu statuunt, servum, i. e. hominem]
 potentià præditum esse, & creatorem esse actionum sua-
 rum tam bonarum quàm malarum, ideòque dignum esse
 ob ea quæ faciat, premio vel pœna in die iudicii; Domi-
 num autem procul ab hoc abesse ut attribuantur illi ma-
 lum & iniquitas, & actio quæ sit infidelitas & rebellio,
 quoniam si crearet iniquitatem, iniquus esset, sicut si cre-
 et justitiam justus est. Sed de eorum hac ex parte sen-
 tentia plura dicendi mox dabitur occasio. Utri in-
 terim potiùs sectæ, *Al Motazalorum* scil. qui de-
 cretum Dei tollunt, ut liberam homini in actiones
 suas potentiam tribuant, an *Allabbarorum* qui om-
 nia

In cap. de Al-
Motaz.

nia ab eo necessariò fluere asserunt, nullâ hominibus in operibus suis in medium proferendis concessâ potestate, infame hoc *AlKadariorum* nomen ex *Mohammedis* sententia tribuendum sit, difficile erit iudicare contrarias ferè sententias, quæ ipsi acceptæ feruntur perpendenti. Fingit ille in dictis ab ipso testimonium omni exceptione majorum fide relatis, *Adamum* cum *Mose*, sic coram Deo disputantem. Tu (inquit *Moses*) ô *Adam* is es quem manu suâ creavit Deus, & in quem de spiritu suo inspiravit, quémque ab *Angelis* adorari fecit, & in *Paradiso* collocavit, ex quo ut ejicerentur in terram homines peccatum tuum causa fuit: Respondit illi *Adam*, Tu es *Moses* quem elegit sibi Deus in legatum, & cui verbum suum committeret, datis tibi tabulis, in quibus explicata sunt omnia, & quem sibi ad colloquium appropinquare fecit, quot annis antequam ego crearer, scriptam fuisse à Deo legem, reperis? Respondit *Moses*, 40. Dixit *Adam*, Et num in eo scriptum reperisti [hæc verba] Et rebellavit *Adam* in Dominum suum & erravit? Affirmante *Mose*, & numquid, inquit, me culpas quia fecerim illud, quod Deus de me scripserat me facturum, antequam crearer 40. annis? [imò ob rem *قد ر علي* quæ decreta est de me antequam crearentur cœli & terra *بخمسين سنة* 50 annis quinquagies millibus, ut Author libri *تاريخ الاسرار* è *Moslemo*.] dixit *Mohammedes*, *وحي آدم* & vicit certè *Adam* *Mosem* hoc argumento, idque *بمرتين* bis, ut in *Bochario* est, apud quem eadem narrantur sed paulò contractius, hæc autem ad verbum ferè verti prout in margine libri *Mogreb* descripta reperi. Eodem spectat & quod ab ipso duobus

غلبه في

الاسرار

Ebnol Athir.

duobus *Mosainensibus* qui de hominum actionibus
 quæsierant, num essent *شي قضى عليهم ومضى*
quid de ipsis præ-
determinatum, & jam antea decretum, an quod ipsi postea
patraverint, responsum fertur, بل شي قضى عليهم
Non, sed res quæ de ipsis prædeterminata fuit. Cui &
addi potest ab ipso dictum السعيد من سعد في
Felix بطن امه والشقي من شقي في بطن امه
est qui felix fuit [scil. cui prædeterminata est felici-
tas] in utero matris sue; & miser qui miser fuit in ute-
ro matris sue. Hæc atque alia ejusmodi dicta contra
Motazalos afferuntur, quibus probetur illos AlKa-
dariorum nomine à Mohammede indicatos; at è con-
tra ut Allabarios eum hoc nomine innuisse probet Al-
Motarrezi hoc ipsius dictum citat, لعنت القدرية
Maledicti sunt والمرجية على لسان سبعين نبيا
AlKadarii & AlMerjii linguâ 70. Prophetarum, in
quo, quos per AlKadarios inteiligeret interrogatum
respondisse, قوم يزعمون ان الله قدر عليهم
Homines qui affirmant Deum
decrevisse ipsis rebellionem, & ipsos ob eam punire. I-
tem illud AlHafani ان الله بعث محمدا الي العرب
وهم قدرية مجبرة يكفون ذنوبهم على الله تعالى
Deum misisse Mohammedem ad Arabes cum ipsi essent
Kadarii, Iabarii, qui peccata sua in Deum conjicerent.
Addit & ad sententiam suam confirmandam, ex Al-
corano

Sharhol,
 Tawale
 EbnolArhir.
 شقي في

lib.
 &c.

إذا فعلوا فاحشنة قالوا وجدنا *corano* testimonium
 عليهم اباؤنا واللثة امرنا بها قل ان الله لا يامر
 بما الفحشا *cum turpe aliquid commiserint, dicunt, in-*
venimus patres nostros eadem patrâsse, & Deus ea no-
bis præcepit, Dic, Deus non præcipit turpia. Ita utra-
 que harum sectarum nomen illud dum à se amoliri
 satagit, *Mohammedem* in partes suas trahit, parum in-
 terim Prophetæ sui famæ consulentes, qui hoc mo-
 do non satis memor, aliâs aliud affirmâsse compe-
 rietur. Quod si *AlMozalis* attribuatur *AlKadari-*
orum titulus, à *قدرة* potentia quam in homine statu-
 unt, ^{petenda} ejus notatio videtur, *لا سناهم افعال*
 ut loquitur Author *AlMa-*
wakef, quòd opera hominum ipsorum potentia tribuant,
 sin *Allabbariis* à *قدر* *Decretum* à quo omnia ne-
 cessitate immutabili fluere volunt, rationi enim con-
 sentaneum, aiunt *Mozalorum* fautores esse ut quis
 ab eo quod statuit potius quàm per antiphrasin ab eo
 quòd neget denominetur.

لا في النبي *
 انما ينسب
 اليه
 الموثبت
 لا السنا في
 AlMogreb.

P. 22. l. 10.

AlJauhar,
 Kamus, &c.

v. AlShareft.
 AlMawakef, et
 EbnolKattai.

Contrarii *AlKadariis* sunt *Allabbarii* qui ab homine
 actionem aut potestatem in actionem, &c. *Allabarii* no-
 men habent ab *الجبر* *Allabr,* quod ab *Arabum* Le-
 xicographis, hac notione, non aliis explicatur ver-
 bis quàm quòd sit contrarium *القدر* *AlKadr,* &
Allabarii, qui *AlKadariis* contrarii. ex usu Schola-
 sticorum, *في الصفات الحقيقية عن العبد* est
Negatio attributorum reali-
um de seruo, [i. e. in homine] *qui ea Domino ascribantur.*
 ut

ut Sharestanius, vel *أشعناك فعل العبد الي الله* *ut as-*
tribuat actio hominis Deo, ut Author *Al Mawakef,*
& Ebnol Kaffai. vocis ergo significatio quæ hîc locum
 habet, ea est quâ idem valet ac *القهر* *coactio,* eritque
Alfabarius, ille qui hominem omnia *coactam* agere
 statuat; scil. vi decreti divini, à quo inevitabili ne-
 cessitate ad omnia quæ agit facienda impellitur. Sic
 Hebræi *الجبر* vertunt *מכרח* *Coactum* & *הכרח*
necessitas, coactio, ut videre est in Proleg. *Mai-*
monidis ad Pirke Aboth: sect. 8. &c. *Alfabariorum* autē
 diversas statuunt species, unam *الخالصة* *purorum,* qui
لا يثبت للعبد فعلا ولا قدرة على الفعل اصلا *non af-*
firmari patiuntur in homine actionem nec potentiam ul-
lam ad actionem, vel circa actionem, alteram *المتوسطة*
mediorum qui tribuunt homini *قدرة غير موثرة*
potentiam, sed quæ omnino nullam habeat impres-
sionem, seu influentiam in actionem. Nam qui ascri-
 bunt *القدرة الحادثة اثرا ما في الفعل* *Potentia, in ho-*
mine productæ impressionem quandam in actionem, quam
كسبا *acquisitionem* vocant, hos non vult *Sharesta-*
nus, Alfabarios dici, at Author libri *Al Mawakef,*
& Ebnol Kaffai, hos etiam *Alfabarios medios, i. e.* qui
mediam tuentur sententiam inter *الجبر* *necessitatis as-*
sertionem, & التفويض *omnium* ipsi homini *permissi-*
onem, qui attribuunt homini كسبا *(ut vocant) ac-*
 I i *quisitionem,*

acquisitionem, seu concursum in actione producenda quo sibi laudem vel vituperium *acquirat*, (interim tamen *بلا تاثير* *absque impressione* in ipsam actionem, ut interpolat Scholiasies in lib. *Almawakef*,) ideoque *Al Assharjos* iis accensent. Ut autem nominis *كسب* *cujus* sæpius apud eos hac in controversia occurrit mentio, aliquam saltem habeamus notionem, illud *Ebnol Kassai* sic describentem audiamus *الكسب* *هو الفعل المقضي الي اجتلاب نفع او نفع ضرر* *Al-Casb*, actio est que dirigitur ad afferendam utilitatem, vel amovendum damnum, ideoque, inquit, non dicitur de actione Dei utpote qui nec sibi utilitatem nec damnum acquirit.

Jam vero inter *Mohammedanos* tres præcipue (ne minutiores differentias & distinctionum subtilitates sectemur) de decreto Dei, & de hominis circa actiones suas potentiâ, sententias reperiemus. prima est *Motazalorum*, de qua iis quæ jam dicta sunt addere liceat ex *AlSharestanio* statuere illos *ان البارئ تعالى حكيم عادل لا يجوز ان يضاف اليه شر وظلم ولا يجوز ان يريد من العبد خلاف ما يامروكم عليهم شيئا ثم يجازيهم عليه فالعبد هو الفاعل للخير والشر والايهان والكفر والطاعة والمعصية وهو المجازي على فعله والرب تعالى اقدره على ذلك كلمة وافعال العباد محصورة في الحركات والمكنات والاعتدات والنظر*

والنظر والعلم ويستحيل ان يخاطب العبد بافعل وهو
لا يمكنه ان يفعل وهو يحس من نفسه الاقتدار والفعل
Creatorem esse sa-
pientem & justum; nec attribuendum illi malum & ini-
quitatem; nec fieri posse ut velit ille in seruo contrarium
illius quod jubet, aut statuat super hominibus aliquid,
deinde ob illud eos remuneret. Sed hominem Agentem
esse, in bono & malo, & fide, & infidelitate; & obedi-
entiâ, & rebellionem; & remunerari ipsum ob actionem
suam; Dominum autem potestatem illi ad hac omnia
[facienda] concessisse. & actiones hominum consistere in
motibus, & quiete, & studio, & speculatione, & scientia,
& fieri non posse, ut dicatur homini, Fac, cum faciendi po-
testatem non habeat; quinimo sentire eum in seipso po-
tentiam & actionem, & quicumque hoc negaverit, negare
illud quod necessario ita se habeat. Magnopere hoc refu-
giunt ut Deus author mali statuatur, quod ut melius
caveant nonnulli omnem ab eo circa malum potentiâ
amovent. *Alnodhami* sententia est ان الله تعالى لا
يوصف بالقدرة علي الشر والمعاصي وليست هي
Deo non attribuendam poten-
tiam circa malum & rebelliones, nec dicenda esse cadere
hac sub potestate Creatoris. Quod tamen affirmare eum
ait *Sharest*. *خلافاً لاصحابه* affirmare siquidem eos
بانه قادر عليها posse quidem illum face-
re, non autem facere quia turpe est, imò eo processit im-
pius ille *Motazalorum* monachus *Mozdar*, ut diceret
ان الله قادر علي ان يكذب ويظلم واو فعل
لكان

لكان الاله ظالما كان با تعالى الله عما قاله عدوا
 كبيرا *Posse Deum mentiri & injuriam facere, & si ita
 fecerit futurum Deum iniquum mendacem*; à quo ejus
 dicto, longissimè abest Deus, inquit Author *Sbarhol
 Mawakef*. Quid interim sentiat idem de *AlNodha-
 mianorum* sententia ex his ipsius verbis discimus,

قالوا لا يقدر اللتان يفعل بعبدان في الدنيا
 ما لا صلاح لهم فيه ولا يقدر ان يزيد في الاخرة او
 ينقص من ثواب وعقاب لاهل الجنة والنار وتوههوا
 ان غاية تنزيهه تعالى عن الشرور والقفايح لا
 يكون [*] بسلب قدرته عليها فهم في ذلك

* Deesse vi-
 detur لا

Dixerunt كمن هرب من المطر الي الميزاب
*non esse Deo potentiam faciendi servis suis in mundo quod
 non ipsis commodum sit, nec augendi in altero mundo,
 vel diminuendi premium aut pœnam eorum qui in Para-
 diso sunt, vel in inferno; imaginati non posse amotionem
 Dei in malis & sceleribus perfici [nisi] ipsum potentia
 suâ quod ad ea spolient; quod dum faciunt sunt ut qui
 fugiens pluviam, ad collicias se recipit. Eandem ob
 causam (nempe ut quam longissimè ab eorum sen-
 tentia qui Deum mali authorem statuunt discede-
 rent) statuerunt & è *Motazalis* alii (*Hashhamiani* scil.
 referente *AlSharestanio*) nullatenus admittendum ut
 dicatur ان الله خلق الكافر *Deum creâsse infi-
 delem*, quia inquiunt لا الكافر كافر وانسان والله لا
*infidelis, complexum quid est, ex infide-
 litate & homine, Deus autem infidelitatem non creat.*
 Acer*

Acēr fuit & pertinax sectæ hujus Author in opinio-
nibus suis (inter quas est nondum creata esse Para-
disum & infernum) propugnandis, adeo ut كان

يجوز القتل والغيلة علي المخالفين لمذهبه واخذ
اموالهم غصبا وسرقة لا اعتقاد كفرهم واستباحه

Licere diceret illos qui ipsi contradicerent è me-
dio tollere, & insidias seu fraudem illis facere, & bona
ipsorum vi aperta diripere vel furto auferre, eo quòd eos
pro infidelibus haberet, quorum sanguinem fundere lici-
tum esset. Secunda sententia est Alfabariorum ri-
gidiorum, quales Alfabamiani (Fahmi cujusdam,
qui circa finem imperii Omniadarum floruit secta)
qui asserunt (referente Alsharestanio) ان الانسان

ليس يقدر علي شي ولا يوصف بالاستطاعة وانما
هو مجبور في افعاله لا قدرة له ولا ارادة ولا اختيار
وانما يخلق الله تعالي الافعال فيه علي حسب
ما يخلق في ساير الجمادات وتنسب اليه الافعال
مجازا كما تنسب الي الجمادات كما يقال
انهدت الشجرة وجري الماء وتحرك الحجر والثوان
والعقاب جبر كما ان الافعال جبر قال
وانا ثبت الجبر والتكليف ايضا كان جبوا

Non posse hominem rem aliquam facere, neque attribui
ipsi debere quòd potentiâ præditus sit, sed illum coactum
producere opera sua, cum non sit ipsi potentia nec volun-
tas, nec electio, creare autem Deum in ipso actiones uti

creat eas in rebus inanimatis; & attribui ipsi opera per
 Metaphoram, ut cum attribuuntur inanimatis; sicut
 dicitur, Fructum facit arbor, & currit aqua, & move-
 tur lapis, &c. esse etiam premium & pœnam ex iis que
 ex necessitate proveniunt, imò cum statuatur coactio, seu
 necessitas, esse etiam mandatorum impositionem ex ne-
 cessitate. Hæc Sharestanius. Idem testatur, & AlMo-
 tarrezi, qui affirmare illos ait, *ان الله لا يفعل لاحد على
 الحقيقة الا الله تعالى وان العباد فيهم من الافعال
 كما لشجرة ان تحركها الريح* Non esse actionem re-
 verà cuipiam præter Deum; homines autem in iis que
 ipsis attribuuntur actionibus, se habere instar arboris
 quam movet ventus, &c. unde & apud EbnolKassai
 hæc hujus sectæ descriptio *الجهنمية اصحاب جهنم
 بن صفوان قالوا لا قدرة للعبد اصلا لا موثرة ولا
 كاشبة بل هو بمنزلة الجمادات والجنّة والنار
 تفنيان بعد دخول اهلها حتي لا يبقي موجود
 سوى الله* AlFahmiani Socii sunt Fahmi Ebn
 Sefwan, qui dicunt nullam esse omnino homini potentiam
 neque operantem, neque acquirentem; sed esse eum eo-
 dem gradu quo inanimata; nec non futurum ut Paradi-
 sus & ignis [Gehennæ] evanescant, postquam ingressi
 fuerint in eos qui iis digni, donec tandem non maneat exi-
 stens quicquam præter Deum. Tertia demum sententia
 est Alfabariorum mediiorum, sive moderatiorum,
 quales, AlNajariani & AlDarariani, nec non juxta
 Authorem AlMawakef & EbnolKassai (ut diximus)
 AlAf.

v. Sharest. &
EbnolKassai.

AlAsshariani. Statuunt *AlNajariani* (qui appellatio-
nem ab *AlHasano Ebn Mohammed il'Najar* sortiti)
referente *AlSharestanio* esse Deum خالف اعمال
العباد خيرا وشرها حسنها وقبيحها والعباد
مكتسب لها واثبت ثائيرا للقدره الحادثة وسوي
ذلك كسبا على حسب ما يثبت الاشعري
illum qui creet ووافقه ايضا في الاستطاعة مع الفعل
opera hominum tam bona quam mala; tam honesta quam
turpia, hominem autē ea acquirere. Statuit insuper [*Al-*
Najar] esse potentiae isti novae [quae in homine est]
impressionem in actiones, [seu operationem] quam
كسبا *Casban*, i. e. *Acquisitionem* nominavit, eodem
modo quo statuit *AlAssharius*, cum quo etiam ei
convenit in eo quod affirmant potestatem una cum
actione. Sic & *AlDararianis* مجلوقف
للباري تعالى حقيقة والعباد مكتسبهم
Opera hominum sunt verè creata à Deo Creato-
re, ea autem homo verè acquirit. *AlAssharianorum* autem
quae sit sententia docet nos *AlSharestanius*, nempe
ارادته واحدة ازلية متعلقة بجميع المراتب
من افعاله الخاصة وافعال عباده من حيث انها
مخلوقة له لا من حيث انها مكتسبة لهم فعين
هنا قال اراد الجميع خيرا وشرها ونفعها وضررها
وكما اراد من العباد ما علم وامر للقلم حتي
كتب

كتب في اللوح المحفوظ فنلك حكمه وقضاؤه
 &c. *Voluntatem* و قدره الذي لا يتغير ولا يتبدل
Dei unam, aeternam, quae applicet se omnibus quae vult
ex ipsis operibus propriis, & operibus servorum suorum,
eo respectu quo sunt ab eo creata, non eo quo sunt ab ipsis
acquisita; ideoque dixit [AlAsharius] vult omnia &
quod boni est in illis & mali, & quod comodi & incom-
modi; & sicut vult & novit, vult à servis quod novit,
jussitque calamum ea describere in tabula apud ipsum re-
posita; atque hoc est iudicium ejus, & aeternum ejus
consilium & decretum, quod non mutatur nec variatur,
 &c. و تكليف ما لا يطاق جايز علي من هبه
um etiam sententiae ipsius ut precipiantur ea hominibus
quibus prestandis non sunt. Interim tamen dum po-
tentiam aliquam in homine agnoverit, talem statu-
 غير ان الله تعالى لا تاتير في الاحداث
isse videtur cui nulla sit vis in
rebus de novo producendis, غير ان الله تعالى
 اجري سنن بان يتخلف عقيب القدرة الحادثة او
 تحتها ومعها الفعل الحاصل ان اراده العبد وتجرى
 له ويسمي هذا الفعل كسبا فيكون خلقا من الله
 تعالى ابداعا واحداثا وكسبا من العبد حصولا
 نسي قد رتق *Nisi quod Deus ita vias suas ordinaverit ut*
creet post potentiam creatam, aut sub ea, & cum ea
actionem quae in promptu sit quaecumque illam volu-
erit homo, & illi se accinxerit, quae actio vocatur
 كسب *Casus, Acquisitio; & est respectu creationis à*
Deo, respectu productionis quae in medium profertur, &
acquisitionis,

acquisitionis, ab homine, cadens sub potentia eius. Atque hæc ea est (teste Authore *Sharhol Mawakef*) sententia quæ pro orthodoxa habetur, cujus etiam verba apponere non gravabimur, quibus quid de hac quæstione statuendum sentiat, enarrat, sc. ان افعال العباد

الاختيارية واقعة بقدرته الله تعالى وحدها وليس بقدرتهم قاتير فيها بل الله سبحانه اجري عادته بانه يوجد في العبد قدرة واختيارا فاذا لم يكن هناك مانع اوجد فعله المقذور مقارنا لهما فيكون فعل العبد مخلوقا لله تعالى ابداعا واحداثا ومكسوذا للعبد والمراد بكسبه اياه مقارنته لقدرته وارادته من غير ان يكون هناك قاتير ومدخل في وجوده سوى كونه محل له وهذا من مذهب الشيخ ابي الحسن الاشعري

Quod actiones hominū quæ electioni subjectæ sunt, cadant sub sola Dei potentia; nec sit ipsorum potentia in illas impressio; sed ita res ordinare consueveris Deus ut existere faciat in homine potentiam & electionem; & cum nullum sit impedimentum, existere faciat actionem quæ potentia eius subicitur, cum illis conjunctam, quæ actio hominis, creata sit à Deo, in medium prolata & acquisita ab homine. Per acquisitionem autem actionis, intelligenda conjunctio ejus cum potentia & voluntate ipsius, ita interim, ut nulla sit ibi impressio vel influxus in ejus existentiam, nisi quòd subjectum ejus sit [homo] atque hæc sententia est Abul Hasan Al Asshariensis. Hæc ille, fuisse tamen

& alios qui à partibus *AbulHasan* fuerint & pro ortho-
doxis habeantur, qui aliter rem hanc explicandam
censuerint atq; esse *القوة المحركة* *impressionem*
potentia creata (hominis sc.) *in actionem*, eamque po-
tentiam illud esse quod *الكسب* *AlCasb*, seu *Acqui-*
sitio audiat, patet ex *AlSharestano*. Sed magis per-
spicua res fiet si Authorem libri *Sharh alTawale* di-
versas eorum sententias, seu ejusdem sententiæ ex-
plicationes recitantem audiamus. Sic ergo ille

قال الشيخ ابو الحسن الاشعري ان افعال
العباد كلها واقعة بقدرته الله تعالى مخلوقة له
ولا تأثير لقدرته العبد في مقدوره اصل بل القدرة
والمقدور واقعان بقدرته الله وقال القاضي ابو
بكر ان ذات الفعل واقع بقدرته الله تعالى
وكون الفعل طاعة كالصلوة ومعصية كالزنا
صفات للفعل تقع بقدرته العبد وقال امام الحرمين
وابو الحسن البصري والحكيم ان افعال
العباد واقعة بقدرته خلقها الله تعالى في العبد
فالله تعالى يوجد في العبد القدرة والارادة ثم ذلك
القدرة والارادة توجبان وجود المقدور وقال
الاستاذ ابو الحسن الاسفرائني الموثر في الفعل
مجموع قدرة الله تعالى وقدرة العبد

Afferit AlSheich AbulHasan Alshariensis facta ho-
minum omnia evenire potentiâ Dei, ita ut sint ab ipso
creata;

creata; nec ulla sit omnino potentia hominis impressio in illud quod potestati ipsius subiectum est; sed tum potentia, tum quod sub potentia cadit eveniant potentiâ Dei. Dicit autem AlKadi AbuBecr facti substantiam evenire potentiâ Dei, et ut sit factum illud vel obedientia, (ut oratio) vel transgressio (ut scortatio) esse hæc epitheta, seu conditiones facti quæ eveniant potentiâ hominis: at antistes AlHaramain, (i.e. Mecca & Medina) & AbulHasan Basriensis, & sapientes asserunt, facta hominum provenire à potentia quam creavit Deus in homine, & producere Deum in homine potentiam & voluntatem, deinde potentiam & voluntatem istas necessario producere quod sub potentia cadit. Præceptor verò AbulHasan Aspabanensis dicit illud quod impressionem facit in factum, esse, potentiam Dei, & potentiam hominis conjunctim. Has ubi sententias retulerit, quæ contra AlMotazalos qui hominum actiones libero ipsorum arbitrio & potentiæ permittant, dixerat explicaturus, monet Majores ipsorum cum manifestam adverterent differentiam, inter ea quæ sub hominum electione cadant, & quæ necessario ab inanimatis, in quibus nulla est scientia vel electio, proveniant, atque interim his urgerentur argumentis quæ probant ان الله خالق كل شيء Deum omnia creare, seu producere, ideóque & ea quæ ab hominibus fiunt, ut hæc inter se conciliarent mediam ingressos viam affirmasse, الإفعال واقعة بقدرته الله تعالى وكسبه العبد على معني ان الله تعالى اجري عاقته بان العبد اذا ضم العزم على الطاعة يخلف قول الطاعة

الطاعة فيه وأنا ضم العزم الي المعصية بخلاف الله
 فعل المعصية فيه وعلي هذا يكون العبد كالموجد
Facta provenire à poten- لفعلة وان لم يكن موجدا
tia Dei, hominum autem acquisitione; hoc sensu, quòd
Deus hoc ordine res fluere faciat, ut cum homo animum
applicuerit ad obedientiam creet in eo actionem obedi-
entia; & cum animum applicuerit ad transgressionem,
creet in eo Deus actionem transgressionis; atque hoc re-
spectu est homo quasi existere faciens [seu, producens]
actionem suam, etsi non sit revera ejus effector. Sed &
hoc (inquit) rursus difficultatibus suis urgetur, cum
 لا من خل
 illa ipsa animi intentio, sit Dei opus, ita ut sit
 لا جبر ولا تفويض بل
nullus omnino homini ingressus, seu nulla
 انسان اصلا
hominis in operibus suis producendis partes, quam
 انسان
ob causam noluerunt majores in rem sollicitè inquiri
 انسان
cum plerunque finis disputationis de ea esset, vel ut
 انسان
tollerentur mandata & prohibitiones, vel ut socius
 انسان
Deo adjungeretur: qui verò his accuratiùs loqui vo-
 انسان
luerunt hâc usi sunt formula, nec coactio, nec libera permissio,
 انسان
sed res mediâ procedit via, dum scil. (ut volunt) Deus
 انسان
creet potentiam & voluntatem in homine, و يجعلها
 انسان
atque ita eas comparci وحيث لهما من خل في الفعل
 انسان
ut in actionem ingrediantur, utpote à Deo hunc in
 انسان
modum creatæ, deinde proveniat ab iis, opus,
 انسان
cum omnia quæ creata [seu producta sunt] à Deo
 انسان
creentur, quædam immediatè, quædam inter-
 انسان
venientibus mediis & causis; non quòd requirantur
 انسان
 per

“per se media ista & causæ ut ingrediantur ad produ-
 “ctionem effectorum, sed quòd creaverit ea Deus in
 “homine, atq; ita ordinaverit ut sit illis ingressus, at-
 “que ita sint facta, sub electione cadentia, quæ homini
 “ascribuntur, مخلوقة لله مقصورة للعبد, *creata à Deo,*
 “*hominis autem potestati subjecta,* illi scil. quam crea-
 “vit Deus in homine, ut apta esset ad ingrediendum
 in operis productionem. Satius autem est (inquit)

ان يسلك في هذا المقام طريق السلف وتترك
ut hoc in المناظرة فيه ويفوض علمه الي الله تعالى
loco majorum viâ incedamus, & *omittatur* hac de re di-
 sputatio; & *permittatur* scientia ejus Deo. Atque ex
 his quæ sint discrepantes hac de controversia Scho-
 lasticorum apud *Arabes,* sententiæ patet.

Æquitatem nominârunt, quàm definiunt ordinatio-
 nem, & c. *Justitiam* siquidem esse cum ut visum est, & c.]
 In العدل i.e. *Æquitate* seu *Justitia* definienda, est
 etiam inter sectas prædictas differentia. Cùm sit ea
 scil. *Al Motazalis* (referente *AlSharestano,* iisdem
 prorsus verbis quibus Author noster) ما يقتضيه

العقل من الحكمة وهو اصدار الفعل على وجه
 quæ ad verbum sonant, *Quod sta-*
tuit intellectus ex sapientia, estque illud efficere ut pro-
 cedat actio secundum modum rectitudinis & convenien-
 tia, illis autem qui اهل السنة audiunt definiuntibus
 ان الله تعالى عدل في افعاله بمعنى انه

متصرف في ملكه وملكه يفعل ما يشاء وحقكم

lin. 6. &
 lin. 24.

الحكمة
 هي العلم
 بالاشياء
 على ما هي
 عليه
 والاشياء
 بالافعال
 على ما
 ينبغي

sharhol,
Mawakef.

ما يريد فاعندك وضع الشيء في موضعه وهو
التصرف في الملك علي مقتضى المشيئة والظلم
Deum justum esse in operibus suis, scil. versari
eum in possessione sua & regno suo, ibique facere quod ve-
lit, & statuere quod libuerit, Æquitatem verò (seu ju-
sticiam) esse, cum res loco suo collocetur, atque esse illud
cum versetur quis in regno [suo] juxta illud quod statu-
at voluntas, è contra autem se habere iniquitatem
scil. ut sit definiente *AlGazalio* ملك في ملك الغير
Cùm quis versetur in dominio, seu possessione al-
terius, quod (inquit) الله تعالى (inquit)
fieri non potest ut Deo ascribatur, qui omnium domi-
nus est.

lin. 18.

Deo jus esse in creaturas suas, quid velit faciendi ita
ut & c.] Eadem terè verba apud *AlSharestanium* oc-
currunt ubi *AlAsshariensis* placita recenset, وهو
مالك في خلقه يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد فلو
دخل الخلايق باجمعهم الجنة لم يكن حيفاً
ولو ادخلهم النار لم يكن جوراً ان الظلم هو
التصرف فيما لا يملكه المتصرف او وضع الشيء في
غير موضعه وهو المالك المطلق فلا يتصور منه ظلم
& c. Deus autem regnat in eo quod
creavit universo, ita ut faciat quicquid velit & statuatur
quicquid libeat; quod si omnes simul creaturas in Pa-
radisum intrmitteret nulla in hoc foret iniquitas; vel si
omnes in ignem immitteret, nulla hic esset injustitia, cum
injustitia

injustitia sit ut quis res administrandas suscipiat, ubi jus non habeat, aut res in loco non suo ponat; at cum ille rerum Dominus sit absolutus affingi non potest ei iniquitas, neque attribui ei injustitia. Et paulo post, واصل

التكليف لم يكن واجبا علي الله تعالى ان لم يرجع اليه نفع ولا اندفع به عنه ضرر وهو قادر علي

مجازاة العبيد ثوابا وعقابا وقادر علي الافصال عليهم ابتداء تكميلا وتفضيلا والثواب والتفضل والنعيم والالطف

كله منه فضلا والعقاب والعذاب كله عدل لا

يسال عما يفعل وهم يسالون Fundamentum autem

impositionis mandatorum non esse quid Deo necessarium, cum nulla inde illi redeat utilitas, nec ullum ab eo pella-

tur hoc modo incommodum; & possit ipse homines remunerare vel præmio vel pænâ, aut erga illos gratiam exer-

cere primò liberè & gratuitò quod ad præmium autem & gratuitam bonorum collationem & gaudium, & gratiam,

esse hæc omnia benignitatem; pænâ verò & cruciatum, justitiam, nec ab illo quæri, Cui ita fecerit? ab illis au-

tem quæri. Sic Author ShatbolTawalea. Dicunt (in-

quit) nostri الثواب فضل من الله والعقاب عدل nostri

Præmium, gratia est à Deo; & pænâ, justitia, وعدل الطاعة دليل علي حصول الثواب وفعل المعصية

علامة العقاب Obedientia autem [erga Deum] signum est præmii futuri, & transgressio, indicium pænâ [se-

cuturæ.] Idem alibi الاعمال الصالحة امارات الاعمال الشبيات علامات للشقاوة

Opera bona

بدون
استحقاق
i. e. absque
merito
Shatbol-
Tawalea

bona indicia sunt felicitatis, & opera mala signa miserie, &c.

lin. 26.

Jam quod ad Morjios, asserunt illi, &c.] Al Morjios seu Al Morjianos lectam à Chawarijus distinctam statuit AlSharestanus, qui, inquit, تكدوا في الايمان

والعمل الا انهم وافقوا الخوارج في بعض

Locuti sunt de fide &

operibus, nisi quòd illis cum Morazalis conveniat in questionibus quibusdam que ad Antistitis munus spectant.

Juxta duplicem autem thematis رجا significationem duplicem nominis hujus rationem assignat idem Signifi-

care enim ait الارجا Alerja, primò التاخير Dilationem, inde dici posse Al Morjianos لاذهم كانوا يؤخرون العمل

Quòd postponerent opus intentioni & proposito, i. e. ut explicat Author Sharhol Mawa-

In in- في المؤخرات In inferiori gradu, collocaret quam intentionem & fidei pro-

professionem quæ & Al Firauzabadi sententia est, سماوا Nomen inde habent,

quod preferant dictum, & postponant opus. Denotare secundò اعطا الرجا Concessionem spei, atque hoc etiam sensu manifestam esse nominis derivationem

quòd asserant Al Morjiani ان لا يضر &c. Non nocere cum fide transgressionem, ut nec prodesse cum infidelitate obedientiam. Ab aliis exponi ait الارجا quod sit

تاخير صاحب الكبيرة الي القيامة فلا يقضي

عليه بحكم ما في الدنيا من كونه من اهل

Dilatio ejus qui peccati

i. e. الجنة او من اهل النار gravis

Chawarijus

Simile videtur hoc effatum:

1° Principio Lutherano ut Crede firmiter et pecca fortius

2° Propositioni Bajii: "Omnia infidelium opera sunt peccata."

gravis reus sit usque ad resurrectionem, ita ut feratur de
 eo sententia aliqua in hoc mundo, quod sit vel de illis qui
 Paradisum ingrediuntur, vel de illis qui in ignem abjici-
 entur, atque hoc respectu esse *Al Morjios* & *Al-
 Waidios* sectas inter se contrarias. atque hæc est quam
 probat *Ebnol Athir* nominis hujus notatio, *Al Morjii*,
 inquit, هم فرقة من فرق الاسلام يعتقدون انه لا
 يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع مع الكفر
 طاعة سمو مرجية لاعتقادهم ان الله تعالى ارجا
 Secta تعني بهم علي المعاصي اي اخوة عنهم
 sunt è sectis islamicis, qui profitentur non nocere cum
 fide transgressionem; uti nec prodesse cum infidelitate o-
 bedientiam; nomen autem *Morjianorum* inde habent,
 quod asserant Deum differre pœnam ipsis ob transgressio-
 nes debitam, ne statim illos corripiat. Nec multum di-
 versus *Al Motarrezii*, eos ait sic vocari, الذين
 يقطعون علي اهل الكبائر بشي من عفو او
 عقوبة بل يرجيون الحكم في ذلك اي يؤخرونه
 qui nihil determinate pronuntiant
 de peccatorum graviorum reis, sive quod ad veniam, sive
 quod ad pœnam, sed differunt hac de re iudicium usque
 ad diem resurrectionis. Esse & aliam adhuc rationem,
 dicit, ob quam quibusdam nomen hoc meriti vi-
 dentur, scilicet علي عن درجة الاولى الي.
 Quod *Alim* de gradu primo, ad gra-
 dum quartum deponant seu dimoveant, atque hoc
 sensu, contrarios esse *Morjios* *Al Shis*. Porro, qua-

لاعتقادهم

tuor statuit *AlMorjiorum* Species, quarum prima est
 مرجية الخوارج *MorjiiChawarejiorum*; secunda
 مرجية القدرية i. e. *Morjii AlKadariorum*, tertia,
 مرجية الجبرية *Morjii Alfabariorum*; quarta, demum
 المرجية الخالصة *Morjii puri* qui & in sectas quinque
 divisi.

p. 25. l. 6.

Morjiis diversi sunt AlWaidii, &c.] *AlWaidii Cha-*
warejis accensendi docente *AlSharestanio*, الوعيدية
 داخلية في الخوارج وهم القايلون بتكفير صاحب
AlWaidii in AlCha- الكبيرة وتخليده في النار
warejiorum numero collocandi; sunt autem, illi qui as-
 serunt infidelem pronuntiandum quicumque peccatum
 grave commiserit; ipsūque perpetuò in igne mansurum.
 Quæ eorum sententia (ut jam antea innuimus) ansam
 & originem dedit sectæ *AlMotazalorum*. *AlShare-*
stani verba quòd plurium sectarum originem, seu
 quo tempore ortæ sint, subindicent apponemus,

Præf. 4.

الوعيدية من الخوارج والمرجية من الجبرية
 والقدرية ابتدوا بدعتهم في زمان الحسن
 واعتزلوا الواصل عنهم وعن استانه بالقول
 بين المنزلتين فتسمى هو واصحابه المعتزلة
AlWaidii è Chawarejis & *AlMorjii ex Alfabariis*,
 & *AlKadarii* hereses suas inchoârunt tempore *AlHasani*
 (*Balriensis* scil.) à quibus unaque præceptore suo cum se
 subduxisset *Wafel*, asserentes gradum inter duos gradus,
 (scil. qui graviter peccâset nec pro fideli, nec pro
 fideli

fideli, nec pro infideli simpliciter habendum) *appel-*
lati sunt ipse & socii ejus, Motazali. Nomen autem
 habent *Alwasidi* à *وعين* *Waid*, quod minas à Deo
 peccatoribus denuntiatus significat.

Pro fidei desertore habent] seu, infidelem pronun-
tiant eum, qui peccatum aliquod grave commise-
rit. His adhuc severior *Iaasar Ibn Mobasshar* qui-
 dam ex *AlNodamianis*, *زعم ان سارق الحبة الواحدة*
affirmavit, qui vel unum
granum furatus fuerit, impium esse & à fide prorsus defe-
cisse. Sed plura in hanc sententiam (*ان شا الله*)
 intra ubi de *AlChawarejiis* agendum.

Ipsūmq̄ue in Gehenna perpetuò mansurum, &c.] E
 contra *Mokatel* quidam è *Morjiorum* secta quæ
ان المعصية *Althaubani* audit, assererebat
 لا يضر صاحب التوحيد والايمان وانه لا يدخل
 النار *Non obesse transgressionem ei qui unita-*
tem Dei agnoscat, & fide præditus sit, neque fidelem
ignem ingressurum. Item *ادع تعالى ينقر ما دون*
الكفر لا محالة وان المؤمن العاصي ربه بعذوب يوم
القبامة على الصراط على متى جهنم يصيبه لفتح النار
و لهيبها فيتالم بذلك على مقدار المعصية ثم
&c. Deum certò condonaturum quic-
 quid citra infidelitatem fuerit, & Fidelem qui in Domi-
 num suum rebellis fuerit punitum iri die resurrectionis,
 super via extensa, supra medium Gehennæ, ubi calore &
 flamma

lin.7.

lin.8.

flamma ignis correptus cruciabitur juxta mensuram rebellionis; tum in Paradisum admittetur. Ex iisdem Basbarus quidam (referente etiam *Alsharestanio*) dixit ان أدخل اصحاب الكباير النار فانهم سيخرجون عنها بعد ان عنجوا بذنوبهم وأما التخليد فيها فبحال وليس بعدل

Simmiserit Deus peccatorum graviorum reos in ignem, illos tamen inde egressuros postquam pro peccatis suis pœnas dederint, ut verò in æternum ibi maneat nec fieri posse, nec cum justitia consistere. Quæ ipsissima ferè videtur esse AlAssharianorum, qui pro Orthodoxis habentur sententia, ipso Asshariensi, apud AlSharestanium, sic docente, صاحب الكبيرة انا خرج من الدنيا من غير توبة يكون حكمه الي الله تعالى اما ان يغفر له برحمته وأما ان يشفع فيه النبي ان قال شفاعةي لاهل الكباير من امتي وأما ان يعذب به بمقدار جرمه ثم يدخل الجنة برحمته ولا يجوز ان يدخل في النار مع الكفار لما ورد السمع من الاخراج من النار من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان &c. Cùm qui graviter peccaverit è mundo exierit sine pœnitentia, permittendum est judicium ejus Deo, sive ut illi condonet pro misericordia sua, sive ut intercedat pro illo Propheta; Secundùm illud quod dixit, Intercessio mea erit pro iis è populo meo qui graviter peccarunt; sive ut cruciet juxta mensuram sceleris ejus, deinde illum pro misericordia sua in Paradisum admittat, fieri

fieri autem non potest ut perpetuò maneat in igne cum infidelibus, ob illud quòd pronunciatum audivimus, exiturū ex igne cuicumque fuerit pondus * formicula de fide in corde suo. Al Motazalorum doctrina huic ex diametro

* five atomi.

opposita est referente eodem, scil. Mohammedano

quempiam ان اخرج من غير توبة عن كبيرة

ارتكبها استحق الخلود في النار لكن يكون

Cum exierit [è mundo]

sine pœnitentia ob grave aliquod quod commiserit peccatum, dignum esse qui in aeternum igne crucietur; futuram

tamen pœnam ipsius leviozem pœnâ infidelium. Waseli

eiusdem sectæ patris de eo qui gravis peccati reus fuerit, hæc fuit sententia; illum dum in hac vita

esset في منزلة بين المنزلتين

seu medio quodam statu collocandam, ut nec pro fidei, nec prorsus infidei

(ut diximus) habendus sit, at ان اخرج عن الدنيا

علي كبيرة من غير توبة فهو من اهل النار خالدا

فيها ان ليس في الاخرة الا الفردقان فريدق في الجنة

وفريدق في السعير لكنه يخفف عليه العذاب

Cum egressus fuerit è mundo peccati gravis reus, non acta pœnitentiâ ingredi eum in ignem perpetuò cruciandum, cum

duo sint solum in altero mundo cœtus, quorum alter in

Paradiso, alter in igne sit; cruciatum verò ipsius levio-

rem esse, & gradum ipsius supra gradum infidelium.

Sunt rursus qui tantùm ab hoc absunt ut quempi-

am igne in inferno cruciatum iri existiment, ut nec

ipsum

AlMotarez.
& Shareft.

ipsum ignem perpetuò duraturum putent. Ita docuit (ut vidimus) *Fahm*, quem *Fahmianorum* secta auctorem habuit: scilicet finem habituros Paradisum & ignem postquam eos ingressi fuerint qui iis destinati, verba autem illa Alcorani فيها خالدون i. e. *Perpetuò in iis mansuri*, intelligenda esse على المبالغة والتاكيد دون الحقيقة في التخليد كما يقال *ad modum Hyperboles & majoris confirmationis*, non quòd reverà significant illos in iis, (i. e. Paradiso & inferno) in eternum mansuros, sicut dicitur, *in seculum durare faciat Deus, regnum rā deiv*. Ab hoc rursus diversus *AlFahedh* (cujus & antea meminimus) quod ad eos qui igni adjudicantur statuit فيها لا يدخلون فيها *Non perpetuò eos in illo cruciandos, sed in ejus naturam conversos ire, in super asserens, ان النار تجذب اهلها الي نفسها دون ignem ad se attrahere illi destinatos, nec quempiam in illum immitti.* Hi tamen omnes & Paradisum & Infernum in altero saeculo statuunt, at secus *AlChattabiani* ex *AlShus* (qui *Abil-Chattabi* cujusdam affectæ) quibus est referente *EbnolKassai* *Paradisus delitia hujus mundi, & ignis dolor ejus.* Affirmarunt ان الدنيا لا يفني وان الجنة هي التي تصيب الناس من خير ونعمة وعافية وان النار هي التي تصيب الناس من شر

Mundum non interiturum, Paradisum autem esse ea quæ contingant hominibus, bona, & delectationem, & sanitatem, Ignem verò ea quæ contingant hominibus mala, & molestiam & miseriam: his primò positis, nihil mirum si ulterius progressi

استحلوا الخمر والزنا وسائر المحرمات وانوا
 بترك الفرائض والصلوة
 Licitum pronunciauerint
 vino & scortationi indulgere, & reliqua quæ lege vetita sunt perpetrare, & censuerint omittenda esse quæ lege mandata sunt, & orationem.

Porro AlShii (scil. Alis sectatores) illi sunt, &c.]
 Eodem modo nec verbis multum differentibus, quoniam sint AlShii nos docet AlSharestanius, هم الذين
 شابهوا عليا على الخصوص وقالوا بخلافته وامامتة
 ذصا ووصاية اما جليا او خفيا واعتقدوا ان الامامة
 لا يخرج من اولاده وان خرج فبظلم يكون
 Illi peculiariter sunt qui
 من غير او بتقية من عنده

se * Ali addixerunt, illum & Chalifam & Antistitem
 [declaratum] asserentes, testimonio & mandato, siue
 manifesto, siue occulto, & profitentes Antistitis munus
 aliis quam ejus posteris deferri non debere, quod si defe-
 ratur, fieri hoc ex parte aliorum, injuriâ, aut ex † ipsius
 parte præ metu. Dicunt enim ليست الامامة قضية

مصلحة تبا باختيار العامة وينتصب
 الامام بنصبهم بل هي قضية اصولية هو ركن لا
 يجوز للرسل اغفاله واهماله ولا تفويضه الي العامة
 وارسالة

lin. 18.

* Alias enim nomen generaliter significat اتباع الرجل وادصاره
 Kamus.

† scil. qui illud in se non suscipit ex Alis posteris.

وارسالہ Non esse Antistitis munus negotium aliquod
 vulgare, quod ab arbitrio vulgi pendeat, ut Antistes sit
 quemcunque illi muneri isti præficere velint, sed esse rem
 que ad fundamentum [religionis] pertinet, imo arti-
 culum quem non deceat prophetam neglectui habere, aut
 vulgi arbitrio permittere, & quod tanti esse putarunt
 eorum nonnulli ut معرفة الائمة فقط religio-
 nem in sola Antistitis notitia consistere statuerint. (ut Al-
 Shar. c. de الامامية) Sectæ eorum præcipuæ (eodem
 teste) quinque sunt, quæ tamen in alias penè innu-
 meras scinduntur, adeo ut illud quod à Mohamme-
 de dictum fertur, abituros suos in plus quam 70. se-
 ctas, nonnulli de AlShiis tantum intelligi velint.
 Placita autem omnium communia statuit القول
 بحوب التعيين والتنصيص وثبوت عصية الائمة
 وجوبا عن الكباير والصغائر والقول بالتولي
 والتبرى قولاً وفعلًا وعقدًا لا في حال التقية
 Quod dicant وخالقهم بعض الزيدية في ذلك
 necessaria esse peculiarem Antistitis designationem, & de
 eo testimonium [Mohammedis scil. vel Alcorani] &
 quod affirmant necessario immunes se continere debere an-
 tistites à peccatis tum gravioribus tum levioribus, quod-
 que asserant profitendum esse unicuique quibus adhareat,
 & à quibus se separet, dicto, facto, & fædere, nec locum
 esse dissimulationi, quanquam in hoc quidam ex AlZei-
 dianis à reliquis dissentiant. Quod ad alia, de quibus
 inter eos non convenit, sunt ex illis qui ad AlMeta-
 zalos propiùs accedant, alii qui ad Assimilatores, alii
 qui ad eos qui traditioni & receptæ majorum con-
 suetudini

suetudini innituntur, in quorum numero ponendus videtur *Mohammed Ebn Ali AlBaker*, cujus sententiam de voluntate Dei hanc refert Sharestanius, scil.

ان الله تعالى اراد بنا شيئا واراد منا شيئا فما ارادنا
بنا طواة عنا وما ارادنا منا ظهرة لنا فما بالنا تشغل بما
Deum velle in nobis aliquid, &

velle à nobis aliquid, & quod in nobis vult, hoc a nobis occultasse, quod autem à nobis vult, hoc nobis revelasse.

Quid autem rei est, quod circa ea qua in nobis vult Deus occupati, ea qua à nobis vult neglectui habeamus? & quod

ad Dei decretum, statuisse eum هو امر بين امرين

Esse rem in medio inter duo extrema positam, ut nec sit coactio, nec libera permissio. Inter

orandum autem hanc adhibuisse formulam اللهم

لك الحمد ان اطعتك ولك الحجة ان اعصيتك

لا صنع لي ولا لغيري في احسان ولا حجة لي ولا

O Deus tibi laus est, si tibi obsecutus fuero, & tibi ratio

[ob quam condemner] si in te rebellis fuero, non est mihi nec alii cuiquam beneficentia,

cum bene fecerimus, nec mihi nec alii cuiquam ratio, [qua

excusemur] cum malè fecerimus.

Fam inter eos qui modum excefferunt ex *AlShiis, &c.*]

Ad miras delapsi ineptias, quas referre piget, sunt etiam qui inter eos maximè sani, alii tamen alios in-

faniâ superarunt, atque inde nomen الغالية seu

quasi dicas, Qui modum excedunt. ii sunt

الذين غلوا في حق (inquit AlSharestanius) ايديتهم حتي اخرجوهم من حدود الخلافة وحاكموا
 Qui in antistitibus suis cele-
 brandis adeo modum excefferunt ut ipsos extra rerum
 creatarum terminos evexerint, & divinas ipsis proprie-
 tates attraherint. Utrunque autem transgressi sunt,
 dum & hominum ^{σποδένωσι} statuerunt, & in Deo cor-
 poreitatem asseruerunt. Sic enim pergit ille, فربما
 شبهوا واحدا من الالهة بالاله وربما شبهوا الاله
 aliàs au-
 tem assimilavunt Antistitum aliquem Deo, aliàs Deum
 creatura. atque ita in utroque peccant extremo excessus
 & defectus. Variæ sunt & horum sectæ, & variæ in
 diversis regionibus appellationes. Fuit ex illis Ab-
 dolla Ebn Saba (quem Judæum fuisse perhibent, at-
 que idem in Judaismo de Josua filio Nun prædicâsse)
 qui *Alim* salutaret *Tu es Tu*, i.e. انت الاله
Tu es Deus, & ab hoc اصناف الغلاة
 sunt species eorum qui modum excefferunt, quorum alii
 idem aut ejusmodi alia de *Ali*, alii de aliquo ex ip-
 sius posteris affirmarent, & mortuum eum fuisse ne-
 garent, rediturumque olim in nubibus, terramque
 justitiâ impleturum. Inter posteros ipsius magni a-
 pud suos nominis fuit *Mohammed* quidam, de quo
 hoc idem asseruerunt asseclæ ipsius, adeo ut ipsius
 reditum inter fidei articulos numeraverint. Atque
 hinc forsan error ille apud nostros quo vulgo credi-
 ditur *Mohammedistas* Prophetæ sui reditum expe-
 ctare

c. de الغالية

c. de السبابة
 ودية

AlSharest. c. de
 الاختاربية

Etare. الغلاة autem seu *المؤمنون* isti, licet in aliis di-
 versum sentiant, unanimiter tamen statuunt *التناسخ*
μετεμύχουσι & *الجدول* i. e. explicante *AlSharestano*
 ان الله تعالى قايم بكل مكان ناطق بكل
Esse لسان ظاهر بشخص من اشخاص البشر
Deum in omni loco, loqui omni lingua, atque apparere
in persona aliqua individua. Inde asseruerunt eorum
 nonnulli esse Antistites *انبياء ثم الهة* Prophetas,
 deinde Deos.

Cap. de
الخطابة

Ibid.

AlNofairii] Hos cum *Isacianis* conjungit *Al-*
Sharestanius, sed unde appellati sint, (ut in reliquis
 solet sectis) non docet, tantum dicit esse ipsos ex
 eorum numero qui modum excefferunt, atque esse
 ipsis *تربان* turbam que sectam
 eorum adjuvaret seu promoveret. Num inde forsan no-
 men hoc sortiti sunt? Dicunt hi pro concessio habe-
 ri *ظهور الروحاني بالجسد الجسماني* *apparere sub-*
stantias spirituales in corporibus crassioribus, sic aliàs
 Angelos, alias diabolum apparuisse. Asserunt ergo
 ان الله تعالى ظهر بصورة اشخاص ولما لم
 & ipsi *يكن* *بعد رسول الله* شخص افضل من
 علي وبعده اولاده المخصوصون هم خير البرية
 فظهر الحق بصورتهم ونطف بلسانهم واخذ بايديهم
Deum apparere فعن هذا اطلقنا اسم الالهية عليهم
formâ hominum quorundam; cumque non sit post Mo-
ammedem

hammedem inter homines præstantior quam Ali, & post
 ipsum filii ipsius, nomine designati, hominum præstantis-
 simi sint, apparuisse Deum formâ ipsorum, locutum ipso-
 rum linguâ, & manibus ipsorum usum, ideoque (inqui-
 unt) Deitatis appellationem ipsis tribuimus. Quin &
 multa *Alis* facta narrant miranda, atque inter cæ-
 tera quod portas *Chaibar* loco moverit quod esse vo-
 lunt من اجل الليل على ان فيهم جزوا الهبا
 argumentum manifestum, fuisse in eo parti-
 culam aliquam divinam, & potentiam cœlestem, cum-
 que fuisse ipsum النبي ظهر الاله بصورته وخلق
Alis و امر بدسائنه وعن هذا قالوا كان هو موجون
 Cujus forma apparuit *Deus*, [opera sua] creavit, & cujus
 linguâ præcepta dedit, ideoque dixerunt extitisse ipsum
 ante creationem cœlorum & terra. Ita impiè detor-
 quere videntur quædam quæ de Christo in Scrip-
 turis dicuntur, ut de *Ali* eadem affirmant. Porrò
 ita distingui possunt *Alshii* ut sint ex iis, qui dicant
 Sistendum atque expe-
 ctandum dum redeat *Antistes*, scil. interruptam esse
 dudum *Antistitum* seriem, rediturum autem ali-
 quando qui * *ultimus* (ex eorum sententia) cum
 esset, disparuit & indicium, de quibus dubitari non
 possit, patefaciendum, dicti hi الواقفة *AlWakefi*,
 alii autem qui dicant بالسوق والتعديتة scil. continu-
 ari *Antistites*, nec deficere unquam qui munere illo
 fungatur. Imò sunt qui asserant fieri posse ut sint duo
 simul

c. de الاما
 صيغة

* Nam alii ali-
 um ultimum
 Antistitum fa-
 tuunt. v. c. de
 & الباقرية
 الاثنا عشرية
 v. c. de
 الصالحة

simul Antistites in diversis terræ regionibus, quorum si alter alteri contrarium statuatur, uterque tamen æquum rectumque statuatur,

وان افتي باسئحلال

etiamsi sanguinem alterius fundi iusserit.

Quod autem diximus *AlShiios* eo insaniam delapso ut Antistites suos Deitatis participes statuatur,

sibi que hoc arrogaverint nonnulli qui munus illud vendicaverint,

commune ferè est illis cum aliis

Mohammedanorum sectis delirium, apud quos re-

reperiti sunt quam plurimi qui magnam cum coelo

affinitatem, & revelationes nescio quas apud credu-

lum vulgus jactitaverint, quorum & morem descri-

bentem & quid de ipsis censendum fuerit statu-

tem audiamus *Abmedem AlGazalium*, qui de *Su-*

fiorum quorundam Sermonibus quibus mutuam in-

ter se & Deum amorem, & arctam cum eo familia-

ritatem, quæ omnem operum externorum curam

supervacaneam reddat, profiteri soleant, verba faci-

ens, hæc habet, انتهي قوم الي دعوي الاتحان

وارتفاع الحجاب والمشاهدة بالرويا والمشاهدة

بالخطاب فيقولون قيل لنا كذا وقلنا كذا

ويتشبهون فيه بالحسين الحلاج الذي قتل

وصلب لاجل اطلاقه كلمات من هذا الجنس

ويستشهدون فيه بقوله انا الحق وبها يحكي

عن يزيد البسطامي انه قال سبحاني سبحاني

وهذا فن الكلام عظيم ضرر في العوام حتي ترك

Abu Hamidem

جماعة من اهل الفلاحة فلاحتهم واظهروا مثل هذه
الدعوى فان هذا الكلام يستلذه الطبع ان
فيه البطالة عن الاعمال مع تزكية النفس بدرك
المقامات والاحوال فلا يعجز الاغبياء عن دعوى
ذلك لانفسهم ولا عن تلقف كلمات مخطيئة
من خرفة ومهما انكر عليهم ذلك لم يعجزوا ان
يقولوا ان هذا افكار مصدره العلم والجهد والعلم
حجاب والجهد عمل النفس وهذا الحديث لا يلوح الا
من الباطن به كاشفة نور الحق فهذا الحق
ما قد استطار في بعض البلاد شريرة وعظم ضرره
ومن نطق بشي منه فقتله افضل في دين الله

*Eo processit res ut quidam unionem
cum Deo, ejusque sublato velo visionem, & colloquium
familiare jaclitent, dicentes, Dictum est nobis ita, & Nos
ita diximus, & similes videri volant Hosaino Helajio
[cuidam] qui morte maledictus & cruci affixus est ob
verba quaedam hujus generis ab ipso prolata, quod scil.
(prout testibus idoneis comprobatum est) dixerit
انا الحق Ego sum * Veritas [seu Deus verus] uti &
narratur de Abi Yazido AlBestamiensi, dixisse ip-
sum سبحاني سبحاني Laus mihi, Laus mihi, [seu
Celebrandus ego laudibus divinis.] Est autem genus
hoc Sermonum, magnarum apud vulgus malorum causa,
adeo ut Agricola nonnulli terra culturâ relicta talia sibi
vendicaverint; cum scil. deleletur natura hujusmodi ser-
monibus qui opera negligere permittant, cum opinione
interim*

al. ex
مخطيئة

* الحق من
اسمايه
تعالى او
من صفاته
è nominibus dei
aut attributis
ejus Kamus.

interim animum mundandi, affectatione graduum & proprietatum nescio quarum. Nec quid impedit quo minus hominum etiam stupidissimi, talia de se predicent, & facile istiusmodi sibi verba futilia arripiant, & cum quod dicunt verum esse negetur, regerant, Incredulitatem istam procedere à Scientiâ & Logicâ, scientiam autem velum esse, Logicam opus mentis, hæc autem quæ ipsi dicunt, non apparere nisi intrinsecus lumine veri detecta; atqui hoc quod verum haberi volunt illud est cujus scintilla per regiones aliquot dissipaverint, & quod magna pepererit mala, adeo ut unum eorum qui futilia istiusmodi blateret, morte afficere, religioni Dei convenientius sit, quam decem vivos conservare. Hæc *AlGazali*.

AlShiis contrarii sunt *Chawarigii*, &c.] seu *Charejii* potius, Quinam illi sint docet *AlSharestanius* his

verbis كل من خرج علي الامام الحق الذي

اتفقت الجماعة عليه يسمى خارجيا سوا كان

الخروج في ايام الصحابة علي الائمة الراشدين

Quicumque pro-

dierit contra Antistitem legitimum quo consensu publico

receptus est appellatur *Charejiius*, sive egressus fuerit

tempore *Sociorum* [Mohammedis] contra Antistites

illos Orthodoxos, sive postea, contra successores eorum. No-

men ergo ab egrediendo sortiti sunt, quod ab obe-

dientia Antistiti debita abscedant, seu ab eo descif-

cant. *Defectores*, *Rebelle*s, reddere licet. * Alium ta-

men forsan ejusdem thematis significatum respe-

xisse videtur *EbnolKassai* dum eos sic describit

p. 26. l. 1.

يخرجون
من طاعة
الامام
المفترض
الطاعة

EbnolAthir.

* خراج
Vectigal.
Tributum.

سلطان

سلطان *AlCharejii* sunt qui tributum accipiunt
 absque regis venia. Primi hoc titulo notati sunt qui-
 dam qui ab *Ali* desciverunt, postquam cum eo fu-
 issent *في حرب صفين* in prælio *Seffini*: scil. 12. il-
 la virorum millia quos narrat *Historia Saracenicæ* au-
 thor *Alim* deseruisse, improbantes certorum ho-
 minum arbitrium, constituto sibi duce *Abdallah* filio
Wahabi *الراشدي* *AlRasebienti*, male enim in exem-
 plari *Erpeniano* legitur *الراستي* quod Latinè ex-
 pressit vir doctissimus, & literarum Orientalium pro-
 motor egregius, *Rasitæum*, apud quem corrigendum
 etiam quod dicit [Anno 38. occurrerunt *Alis* & *Ab-*
dalla f. *Wahabi*, *AlBarasio* cum sociis ejus *Chawarigiis*]
 & legendum, Occurrit *Alis Abdollaho* filio *Wahabi* *Al-*
Rasebienti, cum sociis ejus *Charejiis*, ut pro *البراشي*
 reponatur *الراشدي* aliorum, qui eandem narrant
 historiam, fide. Nam idem hic *Abdallah* qui supra,
 non jam *Alis* socius, sed *Charejiorum* dux, & quem
 primum sibi Antistitem præfecerunt, teste *AlShare-*
stano. Hi vero qui ab *Ali* ideo desciverunt quod
 hominum arbitrio ad litem inter se & *Moawiam*
 componendam, (quanquam ipsorum primum im-
 pulsu) acquiesceret, inde dicti sunt *الحكماء* *Al-*
Mobaccemai, quod scilicet primus eorum audito in-
 ter *Alim* & *Moawiam* convenisse, de arbitris statuen-
 dis, diceret *انكم في دين الله لا حكم الا لله*
Num res ad religionem Dei spectantes hominum iudicio
permittes? non est iudicium nisi Deo. Duo hæreseos
 eorum fundamenta hæc ponit *AlSharestanius* *انهم*
جوڑوا ان يكون الامام من غير قریش &c. Quod
Antistitis

AlSharest. in c.
de الحكماء

Antistitis muneri idoneum censeant etiam qui non sit genere Koraischita, modo justus sit ac pius aliisque que ad manus illud requiruntur dotibus instructus, quod si à veritate declinaverit *وجب قتله وعزله* interficiendam, aut imperio privandum, statuantque fieri posse ut nullus sit omnino in mundo Antistes, quod si *نecessitas* postulet ut praficiatur aliquis, *ليكون عبدا او حرا او نبطيا او قرشيا* licere ut sit vel servus vel liber, vel Nabataus, vel Koraischita.

2. Quod dicant *الله حكيم ان حكم* Peccavit Ali in arbitris statuendis quod rem hominum iudicio permiserit, cum non sit iudicium nisi penes Deum atque eousque processerint ut eum infidelitatis arguerint ac maledictis incefferint. Refert autem Author historiae Saracenicæ Alim anno Hejræ 38. hos omnes (cos scil. qui in errore suo perstiterunt Abdollahum filium Wababi ducem secuti) occidisse, ita ut ne unus quidem evaderet. Sic & AbulFeda (nisi quod anno 37. factum narret) *قتلوا عن اخرهم ولم يقتل من اصحاب* Occisi sunt ad unum omnes septem tantum è sociis Alis interfectis: Idem asserit & AlFannabias *استاصلهم بالقتل عن اخرهم ولم* Iterneccione eos delevit, cum è Sociis Ali sex tantum occisi essent. At paulò aliter vel distinctius rem narrat Alsharestanius,

الا قاتلهم علي بالنهروان مقاتلة شديدة فلا
 انفلت منهم الا اقل من عشرة فما قتل من المسلمين
 اقل من عشرة فانهزم اثنان منهم الي عمان واثنان
 الي كرمان واثنان الي سجستان واثنان الي الجزيرة
 وواحد الي تل مورون باليمن وظهرت بدع الخوارج
 في Acrieos هذه المواضع منهم وبقيت الي اليوم
certamine aggressus est Ali in Nahrawan, adeo ut non
evaderent ex ipsis nisi pauciores decem, cum ex Orthodo-
xis qui occiderentur infra decem essent. Fugerunt autem
ex iis duo in Ommanum duo in Carmaniam, duo in Se-
jestanum, & duo in Jazirah, unus autem ad Tel Maurun
in Yaman, atque inde orta est Charejiorum heresis qua
istis in locis, ad hunc usque diem permansit. Sectæ eo-
rum complures, quarum tamen præcipuæ, præter
Mobaccemios jam dictos sex sunt, (cæteræ فروعهم
earum surculi) quæ licet aliis in rebus multum inter
se discrepent, tamen جمعهم القوا بالتبري
 عن عثمان وعلي ويقدمون ذلك علي كل طاعة
 ولا يصححون المناكحات الا علي ذلك ويكفرون
 اصحاب الكباير ويرون الخروج علي الامام اذا
Commune hoc est omnibus, خالف السنة حقا واجبا
ut Othmano & Ali penitus renuntiandum statuunt, at-
que hoc omni cultui præferant, nec aliâ conditione nupti-
as contrahere permittant, & pro infidelibus habeant pec-
catorum graviorum reos, & necessarium putent An-
tistiti cum legem transgressus fuerit se opponere. Mul-
 tum

tum inter eos de infantum tam fidelium (quos vocant) quam infidelium statu post hanc vitam, & quomodo erga eos in hac vita se gerere debeant.

Ut nullus sit omnino in mundo Antistes] Illis quæ ex *Alsharestanio* jam dicta sunt adiere liceat quæ idem de secta eorum quæ التجدات audit, *Nojda-bi* scilicet cujusdam asseclis, asserit, statuere illos انه لا حاجة للناس الي امام قط وانما عليهم ان يتناصفوا فيما بينهم فان هم راوا ان ذلك لا يتم الا بامام يحملهم عليه فاقاموه جاز *Non esse opus hominibus Antistite omnino, sed illis incumbere ut justè inter se agant: quod si viderint illud perfici non posse nisi ope Antistitis qui ad illud eos impellat, ideòque eum constituent, licitum esse.*

Porro controversia ista de Antistitis officio & necessitate apud Scholasticos agitur, apud quos quæri solet. 1. De necessitate præficiendi Antistitem. 2. De proprietatibus Antistitis, seu conditionibus in eo qui muneri illi sustinendo idoneus sit requisitis. 3. Unde pendeat ut quis ad gradum illum rite promoveatur. 4. De legitimo *Mohammedis* in munere isto successore, &c. الامام interim seu *Antistes* is apud illos vocatur qui toti *Mohammedanorum* genti præsit في امور الدين والدنيا tam in rebus quæ ad religionem, quam quæ ad mundum spectant, ut loquitur Author libri *AlMawakef*, sive ut aliter describunt, Qui *Mohammedis* in his omnibus vices gerat في اقامة قوانين الشرع وحفظ حوزة الاملة.

الملة ad legis Canones confirmandos & religionis po-
mæria, conservanda, cui omnes obsequium præsta-
re tenentur.

Competere ut vel servus sit vel liber, vel Nabataeus,
vel Koraischita النبط Al Nabat (inquit Al Motarrezî)
جيل من الناس بسنوا العراق Genus est hominum
qui in Eraki pagis degunt, quorum unus aliquis نبطي
Nabataus dicitur. esse autem monet loquendi formu-
las in quibus idem sonet Nabataus ac العامي è vulgi
fæce, aliquis, seu infimæ fortis homo, quod idem lo-
cum hic habere videtur, cum Koraischitis nobilissi-
mæ & elegantia laude clarissimæ apud Arabes tribui,
rude hoc & agreste hominum genus opponatur.

Discrepantes variarum apud Mohammedistas se-
ctarum de nonnullis fidei articulis, sententias vi-
dimus. Erunt forsan qui scire aveant quænam
tandem sint, quæ illi qui pro Orthodoxis habentur,
unicuique necessariò credenda putent. Eorum in
gratiam, luculentam fidei ipsorum confessionem,
prout ab Al Gazalio præcipuæ apud eos notæ scrip-
tore descripta est, apponere libet. Hæc igitur jux-
ta ipsum est ترجمة عقيدة اهل السنة Interpretatio
confessionis fidei Orthodoxorum, quæ duorum verborum
testimonii, seu, confessionis, ut vocant, scil. لا اله الا
الله Non est Deus, nisi Deus il-
le, & Mohammed est legatus Dei, explicacione con-
sistit.

الحمد لله المهدى المعيد الفعال لما يريد في العرش
المجيد والبطش الشديد الهادي صفوة العبدون الي
المنهج الرشيد والمسالك السعيد المنعم عليه —
يعد

Ex li.

احياء ٦٧٥

1,61

بعد شهادة التوحيد بحراسة عقايدهم عن ظلمات
 التشكيك والتزويد الممايق لهم التي اتباع رسوله
 المصطفى صلي الله عليه وسلم واقتغا صحبة الاكرمين
 المكرمين بالتأييد والتسديد المتهجلي لهم في
 ذاتهم وافعالهم بحاشاش اوصافه التي لا يدركها
 الا من القى السمع وهو شهيد المعرفة اياهم في
 ذاته اذ لا شريك له لا شريك له فرى لا مثل له صدر لا
 ضد له متغري لا ضد له وانه قديم لا اول له ازلي
 لا بداية له مستمر الوجود لا اخر له ابدى لا
 نهاية له قيوم لا انقطاع له لا ايم لا انصرام له لم يزل
 ولا يزال موصوفاً بنعوت الجلال لا يقضي عليه
 بانقضاء تصرف الامان وانقراض الاجال بل هو
 الاول والآخر والظاهر والباطن :- التنزيه :-
 وانه تعالى ليس بجسم مصور ولا جوهر محسوس
 مقدر وانه لا يماثل الاجسام لا في التقدير ولا في
 قبول الانقسام وانه ليس بجوهر ولا كنه الجواهر
 ولا بعراض ولا كنه الاعراض بل لا يماثل موجباتها ولا
 يماثل موجباتها وليس كنه شي ولا هو مثل شي
 وانه لا يحده المقدار ولا تحويه الاقطار ولا تحيط به
 الجهات ولا تكتمفه السموات وانه مستو على الارض
 شرعاً على الوجه الذي قاله وبالمعنى الذي ارادوا استواء
 منزهة

* al. ex
بلطف

منزها عن اللماسة والاستقرار والتمكن والحلول
والانتقال لا يحمله العرش بل العرش وحملته
محمولون^{محمولون} بالطف قدرته ومقهورون في قبضته
وهو فوق العرش وفوق كل شي الي تخوم الثرى
فوقية لا تزيد قربا الي العرش والسما بل هو رفيع
الدرجات عن العرش كما هو رفيع الدرجات عن
الثرى وهو مع ذلك قريب من كل موجود
وهو اقرب الي العبيد من جبل الوريد فهو علي
كل شي شهيد اذ لا يماثل قربه قرب الاجسام كما
لا تماثل ذاته ذات الاجسام وانه لا يحل في شي
ولا يحل فيه شي تعالي عن ان يحويه مكان
كما تقدس عن ان يحده زمان بل كان
قبل ان خلق الزمان والمكان وهو الان علي
ما عليه كان وانه باين عن خلقه بصفاته ليس في
ذاته سواء ولا في سواء ذاته وانه مقدس عن التغير
والانتقال ولا تحله الحوادث ولا تعثره العوارض
بل لا يزال في دعوت جلاله منزلها عن الزوال
وفي صفات كماله مستغنيا عن زيادة
الاستكمال وانه في ذاته معلوم الوجود
بالعقول صري الذات بالابصار رحمة منه
ولطفا بالابرار في دار القرار واتماما للنعيم بالنظر
الي

الي وجهه الكريم :: القدرة :: وانه تعالى حي
 قادر جبار قاهر لا يدع حجة قصور ولا عجز ولا تاخذه
 سنة ولا نوم ولا يعارضه فنا ولا موت وانه ذو الملكوت
 والعزة والجبروت له السلطان والقهر والخلق والامر
 والسموات مطويات بيديه والخلائف مقهورون في
 قبضته وانه المتفضل بالخلق والاختراع والمتوحد
 بالالهيان والابداع خلق الخلق واعمالهم
 وقدر ارزاقهم واجالهم لا يشذ عن قبضته مقدر
 ولا يعزى عن قدرته تصاريف الامور لا تحصى
 مقرونة ولا تتناهي معلومة :: العلم :: وانه
 تعالى عالم بجميع المعلومات محيط بما يجري
 من تخوم الارض الى اعلى السموات لا يعزى
 عن علمه مثقال ذرة في الارض ولا في السما
 بل يعلم دبيب النملة السوداء في الليلة الظلماء على
 الصخرة الصماء يدرك حركة الذر في جو الهواء
 ويعلم السر واخفي ويطلع على هواجس الضمائر
 وحركات الخواتم وخفيات السراير يعلم قديم
 ازلي لم ينزل موصوفا به في ازل الازال
 لا يعلم متجدد حاصل في ذاته بالخلول
 والانتقال :: الارادة :: وانه تعالى مريد
 الكائنات مدبر الالمان فان يجري في الملكوت
 والملكوت

والملاكون قليلين ولا كثير صغير او كبير خيرا او
 شر دفع او غير ايمان او كفر عرفان او ذكر
 فوز او خسر زيادة او نقصان طاعة او عصيان
 الا بقضايه وقدره وحكمه ومشيئته فيما شاكر
 وما لم يشا لم يكن لا يخرج عن مشيئته
 لغتة ناظر ولا اقلته خاطر بل هو المبتدئ بالاشياء
 وهو المبتدئ والعميد الفعال لما يريد لا ران
 لحكمه ولا معقب لقضايه فلا مهرب لعبد عن
 معصيته الا بتوفيقه ورحمته ولا قوة له على طاعته الا
 بمشيئته وارانته لو اجتمع الانس والجن
 والملائكة والشياطين على ان يحركوا في
 العالم نرة او يستكنوها دون ارادته ومشيئته
 عجزوا عنه وان ارادته قائمة بذاته في جملة صفاته
 لم يزل كذلك موصوفا بها سریدا في ازله لوجوه
 الاشياء في اوقاتها التي قدرها فوجدت في اوقاتها
 كما اراده في ازله من غير تقدم ولا تاخر بل
 وقعت على وفق علمه وارانته من غير تبدل ولا
 تغير ذبرا الامور لا بترتيب افكار وتربص زمان
 فلذلك لم يشغله شأن عن شأن: السمع
 والبصر: وانه تعالى سميع بصير يسمع ويري
 لا يعزب عن سمعه سموع وان خفي ولا يغيب
 عن

عن رويته مريي وان نق لا يشبه سمعه بعد
 ولا يدفع رويته ظلام مريي من غير حقيقة
 واجفان ويسمع من غير اصمخة وان كما
 تعلم بغير قلبه ويبتش بغير جارحة ويخلف بغير الله
 ان لا تشبه صفاته صفات الخلق كما لا تشبه
 ذاته ذات الخلق :: الكلام :: والله تعالى
 متكلم امر قاهي واعد متوعد بكلام ازلي قديم
 قائم بذاته لا يشبه كلام الخلق فليس بصوت
 يحدث من انسلال هوا واصطكاكي اجرام
 ولا بحرف ينقطع بانطباق شفة او تحريك لسان
 وان القرآن والتوراة والانجيل والربور كتبه
 المنزلة على رسلة وان القرآن مقرن بالاسنة مكتوب
 في المصاحف محفوظ في القلوب وانه مع ذلك
 قديم قائم بذات الله لا يقبل الانفصال والفرق
 بالانتقال الي القلوب والاوراق وان موسى سمع كلام
 الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابرار ذات
 الله من غير جوهر ولا عرض وان كائن له هذه
 الصفات كان حيا عالما قادرا مرئيا سميعا
 بصيرا متكلم بالحياة والعلم والارادة والسمع
 والبصر والكلام لا يجرى الذات :: الافعال ::
 والله تعالى لا موجود سواه الا وهو حادث بفعله
 وفايض

وفادته من عدله على احسن الوجوه واكملها
 واتمها واعدلها وانه حكيم في افعاله عادل في
 اقضيته ولا يقاس عدله بعدا العباد ان العبد
 يتصور منه الظلم بتصرفه في ملك غيره ولا يتصور
 الظلم من الله فانه لا يصادف لغيره ملكا جتي
 يكون تصرفه فيه ظلما فكل ما سواه من جن
 وانس وشيطان وملك وسمما وارض وحيوان
 ونبات وجوهر وعرض ومدرك ومحموس حادث
 اختراع بقدرته بعد العدم اختراعا وانشاء بعد ان
 لم يكن شيئا انشا ان كان في الازل موجودا
 وحده ولم يكن معه غيره فاحدث الخلق اظهارا
 لقدرته وتحقيقا لما سبق من ارادته ولما حق
 في الازل من كلمته لا لافتقاره اليه وحاجته
 وانه متفضل بالخلق والاختراع والتكليف لا عن
 وجوب ومتطول بالانعام والاصلاح لا عن لزوم فله
 الفضل والاحسان والنعمة والامتنان ان كان
 قادرا على ان يصيب على عباده انواع العذاب
 ويبتليهم بضروب الالام والاصاب ولو فعل ذلك
 لكان منه عدلا ولم يكن قبيحا ولا ظلما وانسه
 يثيب عباده على الطاعات بحكم الوعد والكرم
 لا بحكم الاستحقاق واللزوم ان لا يجب عليه فعل

ولا يتصور منه ظلم ولا يجب عليه لاحد حق وان
 حقه في الطاعات وجب علي الخلق باجابه علي
 لسان انبيائه لا بهجرون العقل ولكنه بعث الرسل
 واظهر صدقهم بالمعجزات الظاهرة فبلغوا امره ونهيه
 ووعدة ووعدة فوجب علي الخلق تصديقهم فيما
 جاوا به : معني الكلمة الثانية وهي شهادة
 الرسول عليه السلام : وانه تعالي بعث النبي الامي
 القرشي محمدا صلي الله عليه وسلم برسالتة الي
 كافة العرب والعجم والجن والانس فتمسخ بشرة
 الشرايع الا ما قرره وفضله علي ساير الانبياء وجعله
 سيد البشر ومنع كمال الايمان بشهادة
 التوحيد وهو قرك لا اله الا الله ما لم تقدرن بها
 شهادة الرسول وهو قولك محمد رسول الله
 والزعم الخلق تصديقه فيما اخبر عنه في الدنيا
 والاخرة وانه لا يتقبل ايمان عبد حتي يوقن
 بما اخبر عنه بعد الموت واوله سوال منك وتكبير
 وهما شخصان مهيبان هايبلان يقعدان العبد في قبرة
 سويا ن اروح وجسد فدسا لانه عن التوحيد والرسالة
 يقولان له من ربك وما دينك ومن نبيك وهما
 فتانا القبر وسوالهما اول فتنة بعد الموت وان
 يومن بعناب القبر وانه وحق وحكمة وعدل

على الجسم والروح على ما يشاء ويو من بالميزان شي
 الكفتين واللسان وصفته في العظم انه مثل
 طباق السموات والارض توزن فيه الاعمال
 بقدره الله والصنخ يومين تخرج مثاقيل الذر
 والخرول تحقيقا لتمام العدل وتطرح
 صحايف الحسنات في صورة حسنة في كفة
 النور فيثقل بها الميزان على قدر درجاتها
 عند الله بفضل الله وتطرح صحايف الشقيات في
 صورة قبيحة في كفة الظلمة فيثقل فيها الميزان
 بعدل الله تعالى ويومن بان الصراط حق
 وهو جسم ممدود على متن جهنم احد من
 السيف وادق من الشعرة تزل عليه اقدام
 الكافرين يحكم الله فيهم الي النار
 وتثبت عليه اقدام المومنين فيساقون الي نار
 القرار ويومن بالحوض المورود حوض محمد
 صلي الله عليه وسلم يشرب منه المومنون
 قبل دخول الجنة وبعد جواز الصراط من شرب منه
 شربة لم يظما بعدها ابدا عرشه مسيرة شهر اشد
 بياضا من اللبن واحلي من العسل حوله اباريق عدى
 نجوم السما فيه ميزان يصبان من الكوثر
 ويومن بالحساب وتفاوت الخلق فيه الي
 مناقش

مناقش في الحساب والي سماح فيه والي من
 يدخل الجنة بغير حساب وهم المقررون فيسأل
 من يشاء من الانبياء عن تبليغ الرسالة ومن
 يشاء من الكفار عن تكذيب المرسلين
 ويسأل المبتدعة عن السنة ويسأل المسلمين
 عن الاعمال ويومئ باخراج الموحدين من النار
 بعد الانتقام حتي لا يبق في جهنم موحدين بفضل
 الله ويومئ بشفاعاة الانبياء ثم العلماء ثم الشهداء ثم
 ساير المؤمنين كل على حسب جاهه ومنزلته
 ومن بقي من المومنين ولم تكن له شفيع اخرج
 بفضل الله فلا يدخل في النار مومن بل يخرج
 منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان
 وان يعتقد فضل الصحابة وترتيبهم وان افضل
 الناس بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم ابو
 بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي رضوان الله
 عليهم وان يحسن الظن بجميع الصحابة ويثني
 عليهم كما اثني الله تعالى ورسوله عليهم اجمعين
 فكل ذلك مما وردت به الاخبار وشهدت به
 الآثار فمن اعتقد جميع ذلك موقنا به كان من اهل
 الحرف وعصابة السنة وفارق رط الضلال وحزب
 البدعة

Laus Deo qui [omnia] condidit & restituit, qui facit quodcumque voluerit, qui possidet thronum gloriosum, & robur eximium, qui dirigit servos suos sinceros in viam rectam, & semitam indeflexam, qui gratiam illis faciens, postquam unitatem ipsius confessi fuerint, confessiones ipsorum à tenebris dubitationis & hesitationis conservat, & dirigit illos ut sequantur Apostolum ipsius Mohammedem, & eant post socios eius honoratissimos, quos dignatus est auxilia & directione quæ manifestata est illis in essentia & factis ipsius & attributis eximiis, quæ non assequitur nisi qui auditu edoctus illa percipiat; qui notum facit illis, quod ad essentiam suam, esse se unum, cui non sit consors; singularem, cui non sit par; uniformem, cui non sit contrarius; separatum, cui non sit similis; & esse se antiquum, cui non fuerit primum; æternum, cui non fuerit initium; perpetuo durantem, cui non sit ultimum; sempiternum, cui non sit finis; persistentem, qui esse non desinat; permanentem, qui non deficiat, qui que nec unquam cessaverit, nec unquam cessaturus sit ornari attributis gloriosis, nec subiaceat decreto ut finiatur præcisus terminis, vel defectis finibus, sed sit primus & ultimus, qui intus est & extra.

Amotio eorum quæ de Deo non dicuntur. Præterea Dominum supra omnia excelsum, non esse corpus formâ præditum, neque substantiam terminis circumscriptam, aut mensurâ definitam; neque similem esse corporibus, quæ vel mensurabilia sunt vel divisibilia; neque substantiam esse, neque existere in eo substantias, neque accidens, nec existere in eo accidentia; sed nec similem esse cuiquam eorum quæ existunt, nec simile esse ei quippiam; neque terminari quantitate, nec comprehendi terminis, nec

nec

nec circumseribi sitūs differentiis, nec cælis ambiri, cum
 ipse throno insideat, modo quem ipse descripserit, & sensu
 quem ipse voluerit, sessione qua procul abest ut in eo no-
 tet contactum, vel insidentiam, vel situm localem, vel
 existentiam in altero, vel motum localem, ita ut non sus-
 tineat eum thronus, sed ipse thronus & quod super ip-
 sum est, sustineantur bonitate potentia eius, subiecta com-
 prehensionis manus eius; ipse autem sit supra thronum &
 supra res omnes, usque ad terminos terra, ita tamen supra,
 ut, nihilo interim throno & cælo propinquior evadat, cum
 gradibus [infinitis] elatus sit supra thronum, non minus
 quam elatus est supra terram, atque interim omnem rem
 prope sit, imò propior hominibus quàm vera ipsorum ju-
 gulares, ac omni rei testis adsistat, cum propinquitas ip-
 sius non sit similis propinquitati corporum, uti nec similis
 est essentia ipsius essentia corporum; neque existere ipsum
 in re aliqua, neque in ipso rem aliquam existere quin &
 superiorem esse quàm ut contineat eum locus uti sanctior
 est quàm ut terminet eum tempus, cum fuerit antequam
 creata essent tempus & locus, & eo modo se jam habeat
 quo semper habuit; atque esse eum distinctum à creatu-
 ris suis per attributa sua, neque esse in essentia ipsius præ-
 ter ipsum, neque in alio præter ipsum, essentiam eius; esse
 etiam sanctitate suâ immunem à mutatione & motu lo-
 cali, neque inherere in ipso accidentia, neque accidere ipsi
 contingentia, verum esse ipsum per omnia secula, quod ad
 attributa gloriæ suæ, ab omni dissolutionis periculo im-
 munem, & quod ad attributa perfectionis suæ, nullâ per-
 fectionis additione indigere, & quod ad essentiam suam
 notum esse quod existat, apprehensione intellectus, & ocu-
 larum visione, prout est, perspectum, pro misericordia &
 gratiâ

* Sæculo futuro,

gratiâ suâ erga sanctos in * domo aeterna, ita ut perfectum reddat gaudium [ipsorum] intuitu facies sue gloriose. [* القدرة Potentia *] Atque esse Deum viventem, potentem, fortem, omnibus prevalentem, cui non contingit defectus aut impotentia, quem non occupat dormitatio aut somnus, aut nec accidit ei interitus aut mors, cuius est imperium & regnum & potentia & robur, cui est dominium & victoria & creatio & mandatum, cuius dextrâ complicati sunt cæli, cuiusq; manûs comprehensioni subiecta omnes creatura, qui excellentiam suam declaravit, creando & condendo & unitatem suam, dando existentiam & originem, qui homines & eorum opera creavit, & demensatis & fines determinavit, cuius manus non fugit quicquam quod possibile est, & à cuius potentia non longè absunt rerum conversiones, nec possunt numerari ea quæ sub potentia eius cadunt, nec terminari quæ sub scientiâ. [* العلم Scientia *] Porro scire Deum omnia scibilia, comprehendere quicquid evenit à finibus terrarum usque ad cælum supremum, ita ut non longè absit à scientia eius vel quod pondere instar sit formicula, tam in terra quàm in cælo, verum sciat formicam nigram nocte obscurâ, saxo duro [ingredientem] & cognitum habeat motum atomi cuiuslibet in aëre vacuo, & perspiciat secretum & tegat, & cernat conceptus mentis & cogitationum impetus & secretorum abdita, scientiâ antiquâ, aeternâ, quæ ab omni aeternitate ipsius attributum fuerit, non scientiâ novâ quæ essentia eius adventitia sit inhesionem aut translationem. [* الإرادة Voluntas *] Et velle eum ea quæ sunt, & disponere ea quæ de novo proveniunt, neque obvenire in imperio aut regno parvum aut multum, parvum aut magnum, bo-

num aut malum, fidem aut infidelitatem, scientiam aut ignorantiam, affectionem aut frustrationem, incrementum aut decrementum, obedientiam aut rebellionem, nisi ejus determinato consilio & decreto, & sententiâ & voluntate: quicquid autem ipse voluerit, esse, & quicquid non voluerit non esse, nec voluntatem ejus fugere nictum oculi, nec impetum aliquem cogitationis: verum ipsum esse qui rebus initium dederit, quique primo condiderit & qui restitutus sit, & efficiat quicquid vult: adeo ut non sit qui sententiam ejus revocet, nec qui decreto ejus moram injiciat, nec suffugium sit ullum homini ne rebellis in eum reperiat, præter auxilium & misericordiam ipsius, nec potentia homini ad obsequium ipsi præstandum, nisi ab amore & voluntate ejus: quod si simul congregentur homines & Genii & Angeli & Diaboli, ut vel unum atomum moveant, aut quiescere faciant absque voluntate & beneplacito ipsius, non posse eos hoc facere. Voluntatem autem ejus subsistere in essentia ejus inter cetera ejus attributa, nec ullum unquam fuisse tempus, quo non ipsi attributa fuerit; quod scilicet, ab æterno voluerit ut temporibus quæ ipse illis præstituerat existent res, quæ demum temporibus suis extiterunt [singula] prout ipse ab æterno voluit, nec citius nec serius, sed convenienter scientiæ & voluntati ipsius, sine mutatione aut alteratione successione rerum, non nova cogitationum ordinatione, aut temporis expectatione, ideoque non distinguere ipsam re aliquâ quo minus aliis vacet, الله اعلم واليه المرجع
 Auditus & Visus: Atque esse eum Audientem, Videntem, qui audiat & videat, ita ut non procul absit ab auditu ejus audibile quicquam, quamvis occultum sit, nec à visu ejus visibile, etsi minutulum sit, cum non ob-

struat auditum ejus distantia, nec repellant visum ejus tenebra; qui videt sine pupilla & palpebris, & audit sine meatu aut aure, sicut cognoscit sine corde, & molitur sine membro [aliquo corporea] & creat sine instrumento, cum non sint similia attributa ipsius attributis creaturarum, ut nec similis est essentia ipsius essentia creaturarum. ∴

¶ **Sermo** ∴ Ipsum præterea loqui, imperare, prohibere, promittere, minari, sermone aeterno, antiquo, qui subsistat in essentia ipsius, nec similis sit sermoni creaturarum, quique non consistat voce qua oritur è commotione aeris, & collisione corporum, neque literis qua conficiantur concursu labiorum, aut motione lingua, & esse Alcoranum, Legem, Evangelium & Psalterium, libros ab ipso demissos super Apostolos suos, & legi Alcoranum linguis, inscribi libris, reponi cordibus, ita tamen ut interim sit antiquus, subsistens in essentia Dei, nec obnoxius fiat separationi & divisioni, dum transferatur in corda & chartas, nec non audivisse Moysen verbum Dei sine voce aut litera, sicut vident sancti essentiam Dei absque substantia aut accidente. Cumque Deo competant hæc attributa, vivere ipsum, scire, potentem esse, velle, audire, videre, loqui, vitâ, potentiâ, scientiâ, voluntate, auditu, visu, oratione, non simplici essentiâ.

∴ **الاعمال** ∴ Opera Dei, atque ita se habere illum ut non existat, præter ipsum, nisi quod ipsius opere producat, & fluat à justitia ejus modo optimo, præstantissimo, perfectissimo, & justissimo, atque esse ipsum sapientem in operibus suis, justum in decretis suis, neque comparari justitiam ejus cum justitia hominum, cum de homine suspicari liceat, injuste ipsum acturum quod aliorum jura invadat; at in Deo non possit fingi injustitia, cum non reperiat quod

quod ad alium præter se pertineat, ut ipsi res alienas administrare pro iniustitia imputetur, omnia autem, ipso uno excepto, Gemios, homines, diabolum, Angelos, Cælum, terram, animalia, plantas, substantiam, accidens, intelligibile, sensibile, de novo orta esse, eaque creâsse ipsum potentiam suam post privationem meram, & in lucem produxisse, cum nihil omnino essent, cum ab æterno extiterit ipse solus, nec fuerit cum eo alius; de novo autem produxerit creaturas ad potentiam suam manifestandam, & voluntatem suam præcedentem, & verbum suum quod ab æterno verum fuit, confirmanda, non quod iis opus haberet aut indigeret; & declarasse ipsam gloriam suam creando, condendo, atque imperando, non ex debito, & gratiam præstando & benefaciendo, non ex necessitate, utpote cui sit benignitas & beneficentia, & gratia, & beneficiorum imputatio, cum ipsi potestas sit effundendi super homines varias pœnarum species, eosque diversis dolorum & morborum generibus afficiendi, quod si faceret iustitiam hoc in ipso fore, non malum & injuriam, & remunerare ipsum cultores suos propter obedientiam, ratione promissi & beneficentia, non ratione meriti & necessitatis, cum non sit, ad quod præstandum ipse teneatur, nec fingi possit in ipso iniustitia, neque obstringatur ipse cuiquam. Quod autem obstringantur homines illi obsequium præstare, fieri hoc, quod hoc ab ipsis sibi deberi declaraverit per linguas Prophetarum, non ex simplici intellectus dictato, verum misisse ipsum legatos quorum veritatem miraculis manifestis comprobaverit, qui ad homines ab ipso detulerunt mandata et promissa & minas, quibus ideo tenentur homines fidem adhibere in iis quæ nuntiant. ۞ معنى الكلمة

التالية Sententia verbi secundi, quod est testimonium

de Apostolo. * scil. quòd miserit Deus prophetam literarum rudem, Koraisitam Mohammedem, ut legatione ab ipso [fungeretur] ad universos Arabes & Barbaros, Genios & homines, & abrogaverit per religionem ipsius religiones [alias] exceptis iis quæ ipse stabilivit, eumque reliquis Prophetis prætulit, & mortalium Dominum constituerit, nec fidem perfectam censerit voluerit confessione unitatis, scil. dicto, Non est Deus nisi Deus ille, nisi adjuncta etiam confessione Apostoli, hoc dicto, Mohammed est Apostolus Dei, & necessarium fecerit hominibus, ut credant ipsi in iis quæ retulerit de hoc Mundo, & de vita futura, cum non accepta sit ipsi fides hominis donec certo persuasus sit de iis quæ nuntiaverit post mortem futura: quorum primum est de examine Moncari & Naciri, qui sunt duæ terribiles, & horrenda specie, personæ quæ hominem in sepulchro suo erectum statuent, animam & corpore constantem, atque interrogabunt eum de Unitate & Apostolatu, dicentes, Quis est Dominus tuus? & quæ religio tua? & quis Propheta tuus? atque esse eos exploratores Sepulchri, eorumque interrogationem primum post mortem examen, & ut credat * cruciatum Sepulchri, atque esse eum debitum & iudicium & iustitiam erga corpus & animam, prout velit [Deus;] nec non libram duabus lancibus & examine constantem, quæ magnitudine cælorum & terra superficiem æquet, in qua ponderabuntur opera [hominum] per potentiam Dei, quo tempore proferentur pondera atomos et sinapis grana gravitate non excedentia, ut exactè res trutinentur, & perfectè fiat iustitia: deinde conjiciendas libros operum bonorum, specie pulchrâ in lancem lucis, quibus deprimetur libra juxta gradus ipsorum apud Deum, ex benignitate Dei: libros autem operum ma-

* Confer.

חכמת

הקבר

apud Rab-

binos.

lorum

lorum specie turpi in lancem tenebrarum, quibuscum le-
 vitèr afeendet libra, per justitiam Dei excelsi. Credere
 item oportet esse verè Viam, quæ sit corpus extensum super
 medium Gehenna, acutius gladio & subtilius pilo, in quo
 lapsurè sint pedes infidelium, ex decreto Dei, ita ut ipsi
 in ignem decidant, firmitèr consistentibus pedibus fide-
 um qui ducentur in domum æternam. Credet etiam pis-
 cinam ad quam aquatum descendunt, piscinam scil. Mo-
 hammedi, ex qua bibunt fideles ante ingressum Paradisi,
 postquam viam istam transierint, & ex qua qui semel bi-
 berit, non amplius sitiet in æternum, cujus latitudo sit
 mensis iter, quæque lacte candidior, melle dulcior, &
 circa quam positi sint undequaque urceoli Stellarum cæli
 numero, & cui sint tubuli duo per quos infunditur aqua
 à [flumine] Cauhar. Credet item ratiocinium in quo
 dividuntur homines, in eos de quibus strictè sumetur ratio
 & eos quibuscum benignè agitur, & eos qui sine ullo pror-
 sus examinis in Paradisum recipientur; illos nempe quos
 Deus sibi prope admoturus est; et interrogaturum [De-
 um] quemcunque voluerit, ex nuntiis suis, de legatione
 ipsorum, & quemcunque voluerit ex infidelibus, quare ab
 ipso missos mendacii accusaverint, hæreticos item de tra-
 ditione, & credentes de operibus suis. Credet item exitu-
 ros tandem eos, qui unum Deum confessi fuerint, ex igne,
 postquam pœnis delictorum luerint, adeo ut (benignâ Dei
 gratiâ) non permansurus sit in Gehenna quispiam, qui u-
 num Deum confiteatur; Nec non intercessionem Prophe-
 tarum, deinde doctorum, deinde Martyrum, deinde ætero-
 rum credentium (uniuscujusque scil. juxta præstantiam et
 gradum suum) quique præter hos sunt è credentibus, qui-
 bus non sit intercessor, exituros gratiâ Dei, nec mansuram
 perpetuò

perpetuò in igne credentem, verum ex eo exatuum, cui-
 cunque in corde fuerit fidei, vel quantum pondus atomi.
 Necesse est item ut confiteatur excellentiã sociorum [Mo-
 hammedis] & gradus eorum, & hominum post Moham-
 medem, præstantissimum esse AbuBecrum, deinde Oma-
 rum, deinde Othmannum, deinde Alim, & ut de omnibus
 sociis benefentiat, eosque celebret, prout eos omnes cele-
 bravit Deus, ejusque Legatus. Atque hæc omnia tradi-
 tione accepta sunt, et manifestis indicis comprobata, et qui-
 cunque hæc omnia confessus fuerit, et certò crediderit, iis
 accensendus est, qui veritatem amplectuntur, et ex eorum
 cætu qui viã receptã incedunt, à cætu errantium et hære-
 ticorum turbã separatus. Hæc ergo credere & con-
 fiteri tenetur quisquis Muslemi nomine dignus ha-
 beri velit: idque prout ad literam sonant, non sa-
 niori aliquo sensu intellecta, monente eodem تعريف
جماعة فاولوا ما ورد في الآخرة من الميزان والاصراط
 Aliis (inquit) proveci nonnulli
 interpretati sunt quod de iis que seculum futurum spe-
 ctant, affertur, qualia sunt Libra et Via, aliãque ejusmodi,
 at hoc hæresin sapit. Quòd si cui mirum videatur hæc
 ab ipsis ad literam intelligi, quid si vitæ futuræ sta-
 tum fusiùs eos describentes audiat, atq; inter cætera
 quid de الحور العين i.e. puellis candidis μεγαλοφθαλμοις,
 quarum singulis Paradisi incolis vel greges totos af-
 signant, aliis que loci istius deliciis, quales fingunt,
 nugentur. Certè de vita ista usurpant verba è SS.
 Scripturis desumpta, parata scil. esse à Deo servis
 suis ما لا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر

بشر *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in
cor hominis ascenderunt.* At qualia interim hæc som-
nient *אלו הערביים הטפשים האוילים השטופים בזמה*

*Arabes isti fatui, stulti, flagitiis immersi, (ut rectè de
iis hæc ipsa in re Maimonides) ex eo facilè patet quod
ab ipso Mohammede dictum fertur, ut summum fe-*

licitatis, quem ipse imaginari potuit, in ea vi-
ta gradum exprimeret *ان الرجل من اهل الجنة*
ليعطي قوة مائة رجل في الاكل والشرب والشهوة

والبهائم, Uniceique è Paradisi incolis datum iri vires-
centum virorum ad edendum, bibendum, libidinandum,
et Venerem exercendam. Quasi præcipuum hujus vitæ
opprobrium, summa esset alterius felicitas.

Quatuor, scil. Secta Maleci Ebn Anasi, &c. Fuerunt
isti زعماء الفقهاء (ut loquitur AlGazalius) Magni legis
Antistites, & jurisperitorum principes, quorum no-
minibus totidem sectæ insignitæ sunt, dum eo-
rum sententiam amplexi alii ipsorum se affectas pro-
fessi sunt; magnâ (ut censet ille) eorum injuriâ quo-
rum similes haberi voluerunt, cum essent moribus
interim dissimillimi. Nam cum illorum unusquisq;

fuerit عابدا وزاهدا وعالما بعلوم الآخرة وفقيرا في
مصالح الخلف في الدنيا مريدا بفقده وجه الله

Devotus rerum secularium fugiens, callens sci-
entias quæ ad vitam futuram spectant, eorum quæ ad
res hominum rectè administrandas faciunt, peritus, et
scientiam suam ad Dei gloriam dirigeret, harum quin-
que proprietatum unam tantum sibi imitandam pro-
posuerunt qui iis nomen dedere; scil. ut variarum
juris

Hal. Teshub.
c. 8.

Cenzol'
As rar.

P. 26. l. 17.

juris partium sibi peritiam acquirerent, quoniam cæteræ ad mundum futurum pertineant, ea ad hunc etiam, cujus rebus ad ministrandis, quoniam utilis sit, ei incumbunt, atque interim Antistitum istorum similes existimari volunt. *Procul absint ita habeantur*, فلا تقاس الملايكة بالحدادين, neque enim comparandi sunt Angeli cum fabris ferrariis. de eorum igitur singulis aliquid ordine dicendum.

Malec Ebn Anas] Natus est anno Hejræ 93. aut 94. * juxta alios 95. vel ut alii 90. (referente *Ebn Chalecan*) mortuus *Medinæ* 179; juxta alios 178. (quos secutus *Abul Fedâ*) annos natus 84, vel juxta alios 90. Hujus ut de modo dubia solvendi sententiã sciamus, ferunt ipsum cum ægrotaret, ac morti jam vicinus esset, amico cuidam qui ipsum lachrymis perfusum invenisset, rei causam sciscitanti, respondisse &c. *مالى لا ابيكى ومن احب باليك منى*

Quomodo non flerem? & cui magis quam mihi flere convenis? Utinam ob unumquodque dubium quod ex animi mei sententiã solverim, tot verberibus exceptus fuisset leviores hoc pacto essent rationes mea, utinam nunquam ex sententia mea de re aliqua stavissem. Fertur autem quoties sententiam suam prolaturus esset, summã cum gravitate lecto assidentem se composuisse, neque libenter hominibus eam exposuisse *in via aut stantem aut festinantem*; & dicere solitum *احب ان اتفهم ما احدث به عن رسول الله* Perpendere juvat quod ab Apostolo Dei referendum sit. A principe aliquando

* v. *Abul Fedâ.**Ebn Chalec.*

quando ob sententiam quæ minùs ipsi probaretur
 plagis cæsus, majore hinc in honore apud homines
 fuit, وكانها كانت تلك السياط حلما حلي بـ
ac si flagella ista ornamentorum vice ipsi fuissent. Quin-
 que proprietatibus memoratis ornatum eum fuisse
 asserit *AlGazalius*, qui ipsum interrogatum quid
 sentiret في طلب العلم *de studio scientiæ*, respondisse
 narrat حسن جميل ولكن انظر الذي يلزمك
Bonum est & pulchrum, verùm perspice quid tibi necesse sit à
mane usque ad vesperam, atque illud amplectere. Ipsum
 que ad gloriam Dei scientiam suam direxisse pro-
 bat, quod de 48. quæstionibus, sententiam suam ro-
 gatus, ad 32. responderet لا ادري *Non scio*, cum
 qui aliud quam Dei gloriam pro scopo habeat, non
 facile se aliquid *nescire* fateatur. Ab *Harun Rashido*
 rogatus ut domum ipsius adiret quo ejus filios in-
 strueret, respondisse fertur, العلم يوتي لا ياتي
*Scientia aditur, non adit. rectè, inquit Harun, respondes, jus-
 sitque filios suos templum adire ut una cum cæteris
 eum audirent. Dixisse etiam fertur se nemine Ma-
 gistro usum qui non antequam moreretur ad eum
 discendi gratiâ accederet.*

Mohammed Ebn Edris Alshafeiensis] scil. *Ebn Edri*,
Ebn Al Abbas, Ebn Othman, Ebn Shafei. Fuit hic om-
 nimodæ eruditionis penu, teste *Ebn Chalecan.* Ejus
 præstantiam ut filio suo de ea sciscitanti prædicaret
Ahmed Ebn Hanbali, dixit eum fuisse كالشمس
*Instar solis mundo, & sa-
 nitatis corpori.* Fuisse autem primò videtur *Ahmed*
 Q q iste

l. 18.

iste erga eum obliquior, adeo ut discipulos suos ipsum sequi vetaret; cum ergò postea ei *AlShafeiensis* mulo vectum, pedibus sequenti occurrens eorum quidam, diceret, *Tunc nos eum sequi vetas, & ipse post eum incedis?* Respondit ille, *انك لو لارست البغلة انتفعت* *Tace, siquidem si vel mulo ejus te adjunxeris, [inde] utilitatem percepturus es.* Dicitur matrem ipsius eo gravidam somniâsse, *Jovis* stellam ex utero ipsius egressam in *Agypto* decidisse, deinde in alias passim regiones particulam aliquam ipsius diffusisse, quod interpretati *ὄνειρον*, dixerunt futurum ut pareret filium qui primò *Agypti* incolas scientiâ suâ instrueret, deinde eâ cæteras regiones repletet. Primus fuit (teste *Ebn Chalecan*) qui *اصول الفقه* *de fundamentis scientiæ juris locutus est, eamque (ut videtur) in Methodum redegit.* Fertur dixisse *AlZaapharani* fuisse *اصحاح الحديث* *qui dicta Mohammedis referrent, somno immersos, usque idum veniret, AlShafeiensis quæ eos expergescerit.* Natus est anno *Hejra* 150. eodem die (ut volunt nonnulli) quo obiit *Abu Hanifah*, in urbe *غزة* *Gaza*, vel juxta alios *أسكندرية* *Askelano*, imò & juxta alios in *Yaman*, sed prior sententia verior est. *Meccam* autem adductus est annos natus duos, ibique educatus. Mortuus est anno 204. at vixisse eum volunt nonnulli annos 58. In Scholasticos infenso admodum animo fuit. Noctem in tres portiones partiri solitus est (referente *AlGazalio*) unâ scil. *للعلم* *Scientiæ studio*, secunda *للصلوة* *Orationi*, tertîâ *للنوم* *Somno*, dicatâ. Dictum ab eo fertur *انني شيعت لى* *per sexdecim annos nunquam*

AbulFeda.

nunquam cibo satur surrexi, &c. sc. quo magis studiis & devotioni idoneus esset. Item, Non jurâsse se per Deum unquam, verò vel falsò. Cum sententiam suam aliquando rogatus, sileret, quærenti quare non responderet, dixit, حتى ادرى ان الفضل في سكوتي او
 Donec perpenderit, utrum præstet silere an respondere. ab eodem dictum من ادعى انه جمع بين
 Qui se mundi & creaturis ejus amorem in corde suo pariter fovere dicit, mentitur.

Abmed Ebn Hanbali] Juxta Ebn Chalecan Abu Abdollah, Ahmed Ebn Mohammed Ebn Hanbali, Bagdadi natus anno Hejræ 164. vel juxta alios in Marwa. Quòd Alcoranum creatum esse confiteri nollet ضرب
 verberibus exceptus & in carcerem conjectus est. Obiit anno 241. Bagdadi. Funeri ejus adfuisse perhibentur virorum مائة الف
 millia octingenta, mulierum ستين الف
 sexaginta millia.

Abu Hanifah AlNooman] Natus est anno Hejræ 80. vel juxta alios 70. vel ut alii 61. at primam sententiam præfert Ebn Chalecan. Obiit anno 150. juxta alios 151. vel ut alii 153. sed prima sententia verior. Obiit in carcere in quem conjectus fuerat, quòd Judicis munere fungi recusaret, quam ob causam multa & gravia à principibus passus est, nullis tamen minis aut cruciatibus adigi potuit ut illud in se susciperet, فاختار عذابهم على عذاب الله
 puniri quàm à Deo præoptans, ut loquitur AlGazali, qui refert eum cùm (ad munus illud invitatus) respondisset se ei imparem esse, interrogatum, quam ob
 Q q 2 rationem,

rationem, regessisse ان كنت صادقاً فلا اصالح
 Si, وان كنت كاذباً فالكاذب لا يصالح للمقضا
 verax sim, non sum ei idoneus, si mendax, non est men-
 dax aptus iudicis officio exequendo. Alcoranum, eo quo
 mortuus est loco, perlegisse fertur septies millies.
 Socii Maleci & Shafeiensis, & Hanbali vocantur a-
 pud Sharestaninm اصحاب الحديث, Dictorum Mo-
 hammedis retinentes, suntque præcipuè Hejazenses, at
 asseclæ Abu Hanife اصحاب الراي Rationi, seu sen-
 tentiæ propriæ addicti, & sunt اهل العراق Eraci-
 enses.

p. 26. l. 21.

Assonah, i. e. Traditio } Ita eam reddimus eâ
 notione quâ eæ doctrinæ Iudaicæ partes quæ תורה
 seu legem ore tenus traditam (ut loquuntur)
 constituunt, & quæcunque in lege Mosi expressa
 non reperiuntur, Traditiones audiunt. Ita scil. con-
 tinet Assonah apud Mohammedistas, quicquid Mo-
 hammedis dicto vel facto præeuntis, magis quam ip-
 sius Alcorani, autoritate commendatur. Illud nos
 docet Ebnol Athir, his verbis quid sit السنة expli-
 caturus الاصل فيها الطريقة والسيرة وانا اطلقت في
 الشرع فاقدمها يبران ما امر به النبي وندوي عنه وندوب عليه
 قولا وفعلانها لم ينظف به الكتاب العزيز ولهذا
 يقال في اداة الشرع الكتاب والسنة اي
 Radix sen primaria hujus vocis sig-
 nificatio, est via & conversatio [seu vitæ institutum]

at cum in lege usurpatur, eâ denotatur quicquid præcepit Propheta aut vetuit, & ad quod invitavit dicto vel facto, ex iis de quibus non locutus est Alkoranus, ideòq; inter probationes legales numerantur AlCetab [seu liber] & Alsonnah, i. e. AlKoranus, & quæ à Mohammedi dicta vel facta traduntur. Nec diversum sonant quæ apud Ebnol. Kassaium leguntur, esse scil. Assonnab الطريقة مرضية كاذن او الجورة المرضية غير مرضية Viam, sive accepta fuerit, sive non accepta, [seu, bonam vel malam] at ex legis usu السلوك في الدين من غير افراض ولا وجوب Viam quâ insistitur in religione absque præcepto aut necessitate, atque esse proinde ما واطى النبي عليها ما واطى النبي عليها مع الترخى احيانا quando intermitteret: Vel ut in margine ejus, quo usus, sum exemplaris, appositum reperi الطريقة المرضية السلوك في الدين من غير التزام علي سبيل Viam acceptam, & receptam in religione absq; necessitate, ex vi consuetudinis. Aut عبارة عن ما واطى النبي او احد من اصحابه ووجر Illud cui assuevit العبد باتيانها ودلائم علي تركها Propheta aut quispiam è sociis ipsius, & ob quod remuneratur qui facit illud, & culpatur qui omittit.

David Aspahanensis] Fuit hic Alshifeiensis partibus addictus. De eo dictum, عقل داود اكثر من علمه. Natus est Cuse 202. juxta alios 201, vel ut alii 200. obiit 270. Audierunt

p. 29. l. 11.

Audierunt ipse & discipuli ejus *Sensus* اهل الظاهر
literalis sequaces, scil. لاخذهم بظاهر الآثار والاختبار،
quòd sententias juxta proximum وأعراضهم من المتأويل
verborum sonum accipiant, & ulterio-
rem interpretatio- كان
nem fugiant, referente *Abul Feda*, qui & ait
 داود لا يرى القياس في الشريعة ثم اضطر اليه
Davidem istum, nullum rationi locum
concessisse in religione; postea tamen ad eam compulsus,
 احكام خالف فيها & esse ei
probationem appellasse, & esse ei
Sententias, illis quatuor *Antistitum* [præ-
dictorum] *contrarias*.

p. 29. l. 21.

Fundamenta legis Islamitica] Observare hic liceat
 differentiam, quam statuunt Authores libri *Ach-*
wanossafa inter *Religionem* & شريعة الدين & دين
religionis ritus. quòd scil. معني الدين في اللغة
 العربية هو الطاعة من جماعة اريدت واحد ولما
 كانت الطاعة لا يتيسر الا بالوامر والنواهي والامر
 والنهي لا يعرفان * باحكام وحدود وشرائط في
 المعاملات سميت هذه كلها شرايع الدين وهن
 احكامه فلما كان الانسان هو جملة مركبة
 من جسد جسماني ظاهر جلي ومن نفس روحانية
 باطنة خفية صارت احكام دين الانسان وحدود
 شريعته علي وجهين ظاهرا وباطنا فالظاهر هو
 اعمال الجوارح والباطن هو اعتقاد الاسرار في
 الضمير وهي الاصل كما قيل الاعمال بالنيات
 ولكل

* Desse vi-
 deur الا

دين Significatio vocis دين و لكل امرئ ما نوى

Din in lingua Arabica est, Obedientia à cætu [aliquo hominum] uni principi præstita. Cum autem non facile præstari possit obsequium nisi [intervenientibus] mandatis & interdicitis; Mandata autem & interdicitæ non percipiuntur nisi per iudicia & definitiones & conditiones in actionibus requisitas, appellantur hæc omnia ritus religionis, & consuetudines [seu via] iudiciorum ejus. Cumque sit homo concretum quid, compositum è corpore crasso, exteriori visibili, anima verò spirituali interiori, inconspicua, inde fit ut iudicia etiam religionis & definitiones juris in duplici genere versentur, exteriori & interiori; quæ exterioris sunt, membrorum corporis functiones, quæ interioris, mysteriorum confessionem in animo spectant, atque hæc demum radicis instar sunt, juxta illud quòd dicitur Opera intentionibus metienda, & unicuique [imputatur] quod intendit.

Fundamenta legis Islamitica] Apud AlGazalium, ut & in libro Mostatraf, dictum à Mohammede fertur

بني الاسلام علي خمس شهادة لا اله الا الله وان محمد رسول الله واقام الصلاة وايتا الزكاة

والحج وصوم رمضان Fundatus est Islamismus in quinque;

rebus, Confessione hæc, Non est Deus præter Deum illum & Mohammedes est Apostolus Dei, & Orationibus constanter celebrandis, & Eleemosynis largiendis, & Peregrinatione religionis ergò, & Tejunio Ramadani. Mundities ergo quam noster primum statuit fundamentum, sub oratione continebitur, utpote quæ in ple. risque orationi inservit, juxta aliud ipsius dictum

* Ebnol Athir.

لا يقبل الله صلاة بغير طهور * *Non accipit Deus preces absque mundatione, seu lotione & مفتاح الصلوة* الطهور *Orationis clavis est mundities. Unde & طهارة* vocatur lotio illa quam orationi necessariò præmittendam censent.

AlGazal.

p.29. l.22.

AlGazal. &
Ebnol Athir.* اربع
مراتب

Mundities in extremis corporis partibus] Dictum à Mohammede *Fundata est Religio in munditie: & الطهور نصف الايمان* *mundities est dimidium fidei; quæ ipsius dicta ut intelligantur quatuor statuit AlGazalius mundities * gradus, quorum primus est تطهير الظاهر عن الاحداث* *mundatio exterioris [corporis] ab inquinamento, rebusq; spurcis & superfluis. Secundus* *Mundatio membrorum corporis à sceleribus & rebus illicitis [patrandis.] Tertius* *تطهير القلب عن الاخلاق المذمومة* *Mundatio cordis à moribus vituperio, & vitiis odio dignis. Quartus* *تطهير السر* *Mundatio secreti ab omni re præter Deum, scil. intimorum cordis affectuum expurgatio quò Deo soli vacent, à multis من عهيت بصيرت* *quorum caligant oculi, curari exteriorem illam corporis, quæ est cæteris كالقشر الاخير بالاضافة الي* *instar corticis extimi ad nucleum qui appetitur, cum sit* *اهم الامور تطهير السر اير* *Maximi momenti*

momenti res, recessum cordis expurgatio. Multum ergo de his queritur *Al Gazalius* qui de exteriori corporis munditie ad superstitionē usq; solliciti sint, adeo ut illos qui minùs hac ex parte supersticiosi sint pro immundis habeant, & eorum contactum fugiant; cùm interim sit apud ipsos الباطن خراب و مشحون
بخبائث الكبر والعجب والجهل والرياء والنفق
quod intus est, desolatum, & oppletum vitiis superbiae, fastus, ignorantia, dissimulationis & hypocrisis, rerum ordine penitus inverso. Antiquior tamen apud *Arabes* mundandi corporis cura *Mohammedanismo* videtur, cujus ritus (ab *Abrahamo*, ut volunt, acceptos) ad decem capita reducit *Al Sharestanius* (alios quos vidit authores secutus) quorum quinque ad caput, quinque ad reliquas corporis partes pertineant: quæ ad caput, sunt المضمضة Gargarizatio, seu oris collutio, 2 الاستنشاق *Narium aquâ inspiratâ purgatio.* 3 القص الشارب *Mystacis tonsura.* 4 الفرق *Capillorum discriminatio.* 5 السواك *Dentium fricatio* quæ ad reliquum corpus الاستنجاء *Mundatio ab excrementis emissis,* ذرف *Unguium præsectio,* حلق العانة *Rasura pilorum axillarium vulsio,* الابط *Circumcisio,* لما جا (inquit) الختان *Adveniens Islamismus in ritus conversa confirmavit;* qui ipsissimi sunt quos à *Mohammede* suis commendatos refert *Al Gazalius*, nisi quòd duodecim recenseat, ac ita partiatur, ut quinque (prædicti nempe isti) caput spectent; tres, manus & pedes, nempe unguium præsectio, ablutio البراجم i. e. articulorum digitalium, & mundatio
الرواجب

Hac primum fecisse Abrahamum, refert *Al Jannab.* in vit. Abrah.

الرواجب i. e. *flexurarum eorundem*, seu juxta alios, *Unguum extremorum*; quatuor reliqui ad reliquas corporis partes, eo, quo dictum est, modo. Harum rerum cum incuriosiores factos *Arabes* videret *Mohammedes*, ritus (ut videtur) antiquitus receptos, ipse lege novâ sanxit ac omnibus necessarios observatu fecit.

l. 24.

Oratio] Inter dicta *Mohammedis*, quibus orationem suis commendatam voluit, hæc feruntur الصلاة
 Orationis columna est, quâ sublatâ ruit religio, & الصلاة مفتاح الجنة الصلاة
Clavis Paradisi oratio. Liceat autem hîc quæ in libro *Mostatraf* leguntur de Orationis apud *Arabes* nomine & Etymo adscribere, & c. *Diversa sunt sententia de Etymo nominis الصلاة, cur eo scilicet appelle- tur oratio. Dicit volunt nonnulli eâ notione quâ idem valet ac الصلاة Invocatio, alii eâ quâ misericordiam denotat, ut cum dicunt صلى الله عليه, quod significat, Propitius sit ei Deus, non ut à nonnullis versum est, Oret pro eo Deus: alii à significatione الصلاة Rectificationis; ut cum dicunt صلوات العون Lignum rectum feci, quia oratio rectè dirigat hominem in cultu Dei, & ab inobedientia cohibeat; alii denique الصلاة لأنها صلة بين العبد وبين ربه. Quod mutua sit relatio seu necessitudo quadã inter servum i. e. Homine & Dominũ suum.*

* Seu ut *Ebnol Athir*, Honoret eum Deus, à quâ significatione & dictam orationẽ vult, quod eo cultu honoretur Deus,

Hæc

Hæc ille. Alia adhuc nominis ratio apud *AlMotar-*
rezium in libro *Mogreb* affertur, اشتقاقها (inquit)
 من الصلاة وهو العظام الذي عليه الاليتين لان
 المصلي يحرك صلواته في الركوع والسجود
 Derivatur à صلاة quod os illud denotat cui adherent clu-
 nes, quoniam qui orat clunium ossa movet, dum se incur-
 vat & fronte terræ admotâ prosternitur. Monent eo-
 rum cordatiores in oratione præcipuè spectari
 بمنزلة الباطنة partes internas, quæ sunt
 tanquam ejus vita & spiritus quarum sex
 حضور القلب والتفهم والتعظيم præcipuas statuunt
 والهيبة والرجاء والحيا
 Presentiam cordis [seu Inten-
 tionem] Intellectum, μεγαλυσμόν, Reverentiam, Spem,
 Pudorem. Exteriori tamen formâ & corporis gesti-
 bus, quales sunt inflexio corporis quæ الركوع vo-
 catur, & frontis terræ admotio quæ السجود aliisque
 circumstantiarum minutiis adeo solliciti sunt, neg-
 lectis forsitan plerunque iis, quæ cor spectent, ut non
 immeritò inde & nomen apud ipsos sortiatur, & de-
 finitionem, sic describente *Ebnol'Kassai*, quòd sit
 عبارة عن افعال مخصوصة واركاب معلومة
 cultus constans acti-
 onibus peculiaribus, & fundamentis notis cum certis
 conditionibus tempore definito [peragendis.] Actio-
 num istarum quasnam à majoribus acceptas retinue-
 rit *Mohammedes*, quasnam ipse pro arbitrio suo addi-
 derit, difficile erit statuere. Quod ad illam autem,
 R r a magni

v. & *AlCeshaf*,
 & *AlBidavi*,
 ad cap. vacce
 in *Alc.*
 Epit. *AlGazal*.

Maimon. in ep.
ad profelyt. re-
lig.

magni inter cæteras momenti, quæ juxta *AlMotar^o*
rezium, toti huic cultui nomen dederit, quæ fit incli-
nato capite & sublatis inferioribus corporis parti-
bus, eam asserit *Maimonides* Idololatriæ antiquæ, &
turpissimi cultus obscæno terriculo *BaalPeor* olim
delati, vestigium esse non obscurum באמת שהיה
לישמעאלים מקודם באותם המקומות שלשה מיני
עבודה זרה פעור ומרקלים וכמוש והם עצמם
מודים ברברים אלו וקוראים להם שמורת בלשון
ערבי פעור עבודתו שיפעור עצמו לפניו או שיניח ראשו
ויגבירה עדותו למולו כמו שאלו הישמעאלים משתחווים
היום בתפלתם *Certum est fuisse Ismaelitis olim istis*
in locis tres cultus Idololatrici species, scil. Peor, Mercu-
rium & Cemosh, quæ ipsi jam confitentur, & nomini-
buss in linguâ Arabica [notis] appellant. Peoris autem
cultus ita peragebatur ut quis se eoram ipso nudaret, aut
capite demisso obscænas corporis partes attolleret, quo mo-
do Ismaelitæ isti se, his etiam temporibus, inter orandum
incurvant. Quæ de aliis cultus Idololatrici vestigiis
sequuntur, apponendi mox erit occasio.

فان الله جعل الزكوة احد [*Eleemosyna*]
مباني الاسلام (inquit *AlGazalius*) Constituit Deus
eleemosynam, unum è fundamentis *Islamismi*. de eo præ-
ceptum in *Aleorano*, inter prima. scil. c. 2do اقيموا
الصلاة واتوا الزكاة *Orationes constanter peragite &*
Eleemosynam præstate; diciturque liber iste datus in
directionem iis qui rite preces fundunt & *eleemo-*
synas largiuntur. *Eleemosynis* autem nomen hoc,
apud *Arabes* impositum volunt, vel à زكى quod cre-
scere & augeri significat, quòd inde accessurum o-
pibus incrementum speretur, ut in explicatione Ri-
tualis,

سمي المصروف الي المساكين زكوة لانه *tualis*,
 ينمي المال نظرا الي البركة &c. *Appellatur il-*
lud quod in pauperes erogatur Zacat, quoniam opes adan-
get, respectu scil. benedictionis divinæ, seu (ut lo-
 ان اخراجها يستجلب بركة (*Al Bidawius*)
 في المال ويثمر للنفس فضيلة الكريم
Quoni-
am erogatio ejus benedictionem conciliat opibus & in ani-
mo virtutem liberalitatis producit, juxta illud Alcorani
 مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل
Similes sunt illi qui opes suas حبة انبتت سبع سنابل
erogant in viâ Dei, grano quod septem spicas germina-
vit vel ab ea thematis notione qua Mandare denotatur
 فاذها تطهر المال من الخبث والنفس من البخل
quod opes ab inquinamento & animum ab avaritia sordi-
bus purget. Apud EbnolKassai hac nominis & rei ex-
 الزكاة في اللغة الزيادة وفي الشرع عبارة عن
AlZacato, [i. e. ايتا بطايفة من المال مال مخصوص
Eleemosyna] juxta nominis significationem denotat in-
crementum, at ex usu legis, erogationem rate portionis
opum, è facultatibus designatis. Neque enim hîc res
 uniuscujusque libito & arbitrio permessa est, sed co-
ercendæ hominum avaritiæ, secundum justam facul-
atum æstimationem; lege exigitur. Annotatur ibi-
 [الصدقة] *dem in margine Eleemosynam etiam*

v. AlBidaw.
 Confer. Luc.
 11.41.
 Date eleemosy-
 nam & ecce
 omnia munda
 sunt vobis.

dici لأنها تدل على صدق العبد في العبودية *quod sinceritatis hominum in colendo Deo indicium sit.*

4 *Jejunium*] الصوم ربيع الايمان *Jejunium est quarta pars fidei, inquit AlGazalius. In ejus etiam laudem afferuntur, dicta Mohammedis, لخلاف قيم Graveo. الصائم اطيب عند الله من ربح الهسك لنتيا oris jejuni, gratior est Deo, odore Mosci. & لكل شئ باب وباب العبادة الصوم اذا دخل شهر &c. Ine- رمضان فتحت ابواب الجنة وغلقت ابواب النار ante mense Ramadan, aperiuntur porta Paradisi, & occluduntur porta Gehennæ, &c. Quid sit autem apud eos jejunium, sic explicat EbnolKassai, الصوم ا في اللغة مطلق لامساك وفي الشرع عبارة عن امتساك مخصوص وهو الامتساك من الاكل والشرب والجماع من الصبح الي الغروب مع النيّة *AlSium est, juxta nominis significationem, continere se, seu Abstinencia, indefinite, at ex usu legis, denotat abstinenciam definitam, scil. ut se quis contineat à cibo, potu, & Venere, à mane usque ad vesperam, cum intentione. Jejunium lege indictum est mensis Ramadan, atque de eo præcipuè intelligenda sunt quæ de jejunio dicunt. Sunt tamen illis & alia, quæ الطوع seu spontanea vocant, Moham- medis vel exemplo vel calculo cõmendata, jejunia, ac præcipuè dies certi è mensibus quos sacros habent, ut ex hoc ipsius dicto (referente AlGazalio) patet**

de quo in Alc.
c. 2.

يوم من شهر حرام افضل من صوم ثلاثين من غيره وصوم
يوم من شهر رمضان افضل من صوم ثلاثين من شهر

*Dies è mense sacro unus [jejunio dicatus] praeſtat
jejunio triginta dierum cujuscvis alius mensis, at dies unus
mensis Ramadan praeſtat jejunio triginta dierum mensis
ſacri. Inter dies autem commendatiores cenſetur
Aſhura, i. e. decimus dies mensis Moharram,
qui etiam Arabibus ante Mohammedem, jejunio ſacer,
referente AlBarezio in ſuis ad ſermones Ebn Nobata
commentariis; ſcil. Ayeſham dixiſſe,*

ان قريشا *Koraishitas* ſolitos
Koraiſhitas ſolitos
jejunare, ante religionem à Mohammede conditam, die
Aſhura, at AlKaſwinius Mohammedem, ejus jejunio di-
candi occasionem, à Judaeis accepiffe tradit, *روى*

ان رسول الله لما قدم المدينة وجد يهودها
يصومون عاشورا فسألهم عن ذلك فقالوا انه الذي
غرق فيه فرعون وقومه ونجى موسى ومن معه
فقال انا احق بموسى منهم فامر بصوم عاشورا

*Fertur Mohammedem cum Medinam perveniſſet, atque
ibi Judaeos die Aſhura jejunantes reperiſſet, rogâſſe ipſos
quare hoc facerent, qui dixerunt, quoniam hoc die ſub-
merſus eſt Pharaoh cum populo ſuo, Moſe, cum iis qui
cum ipſo erant, evadente. Tam ille, Plus mihi cum Moſe
eſt quam illis; praecepitque ut die Aſhura jejunarent.
Quod tamen poſtea ipſi diſplicuiſſe videtur, quòd
Judaeos imitatus fuerit, ideoque dixiſſe, ſe, modo al-
terum annum viveret, die nono jejunaturum, *كراهة
لا وافقة**

* in تسع
v. & explic.
Rit. in صوم
الطوع

AlGazal. &
AlMostatref.

Judaorum consortium abhorrens, * ut loquitur EbnolAbir. Ac certè à Judeis ejus diei jejunium ad ipsos fluxisse, ipsum nomen عاشورا indicat, quod est ipsissimum ^{يوم عاشورا} quo nomine jejunium illud decimi diei mensis, lege *Mosis* sancitum, *Levit. XVI. 29* insignitur. Fatentur enim eorum Grammatici esse hoc اسم اسلامي nomen *Islamiticum*, & formæ priscis *Arabibus* planè ignotæ. Jejunium autem distinguunt, ut sint tres ejus gradus صوم العدم و صوم
Jejunium communiter sic dictum, & jejunium propriè dictum, & jejunium maximè propriè dictum. Jejunium communiter dictum est كف البطن والفرج عن قضا الشهوة
ut contineat quis ventrem aliàsque corporis partes ab explendis cupiditatibus; Jejunium propriè dictum كف
الشبع والبصر واللسان واليد والرجل وسائر ut quis avertat aures, oculos, linguam, manus, pedes, cæteraque corporis membra à peccatis; At jejunium maximè propriè dictum est صوم
القلب عن الهم الدينية والافكار الدنيوية وكف
ieiunium cordis à curis vitioribus, & cogitationibus mundanis, ejusque ab omnibus rebus, solo Deo excepto, aversio. Inde dicunt كم
Quot inter ieiunandum vescuntur, & quot inter vescendum ieiunant?
5 Peregrinatio, &c.] الحج (inquit EbnolKassai)
est

القصد الي الشئ المعظم وفي الشرع قصد البيت
 الله تعالى بصفة مخصوصة في وقت مخصوص بشرائط
AlHajj, est ut quis destinato rem aliquam
magni momenti aggrediatur, at ex usu legis, profectio
cerso consilio suscepta ad domum Dei, certis, modo, tempo-
re, & conditionibus. In Alcorano præcepta reperitur,
 Sed ab Arabibus antiquioribus hausta cum ritibus
 suis, ut ex ante dictis patet, quibus addere liceat ex

وكادوا يحجون البيت ويعتدرون ويحرمون :
 ويطوفون بالبيت اسبوعا ويسعون بين الصفا
 والمروة : وكادوا يلبنون الا ان بعضهم كان
 يشرك في تلبيته في قوله الا شريك هو لك تملكه
 وما ملكك ويقفون المواقف كلها : وكادوا
 يهدون الهدايا ويرمون الجمار ويحرمون الاشهر
 الحرم فلا يغيرون ولا يقاتلون فيها الا ظي وختعم
 وبعض بني الحرت بن كعب فاذهم لم يكونوا
 يحجون ولا يعتدرون ولا يحرمون الاشهر الحرم ولا
 Peregrinantes adem [scil. AlCaabam] البلد الحرام :

adibant, eamq; religionis ergo invisabant, se in eum si-
nem consecrantes, ademque septies circuibant, & inter
Safa & Merwah discurrebant, Deoque obsequium de-
ferabant, nisi quod eorum monnulli interea Deo consortes
adderent, dum dicerent, [non est tibi Socius] præter
consortem istam, quem tu possides una cum omnibus quæ
ipse possidet; omnesque stationes obibant, & donaria offe-
 rebant,

rebant, & lapillos coniciebant, & menses sacrabant, in quibus nec in alios hostiliter incurrere, nec eos bello aggredi liceret. [atque hoc omnes facere soliti.] exceptis tribubus Tai, & Cathaam, & aliquibus è posteris Al-Harethi Ebn Caabi, isti siquidem nec peregrinationes instituerent, nec ad eam religioſe adire, nec menses, nec locum, sacros, pro sacris habere. Hos ergo ritus, Mohammedes antiquitus (imo ab ipſo, ut ferunt, Abrahamo, cui mandatum vult ut homines ad peregrinandum invitaret) receptos, Alcorani auctoritate ſanxit, & religionis ſuæ partem non minimam eſſe voluit, ex من مات ولم يحج فليمت ان شاء جهنم يا (Al-Gazali) اركان الاسلام ومبانيه ادهو ut juxta ipſius ſententiam (referente Al-Gazali) من مات ولم يحج فليمت ان شاء جهنم يا او نصرانيا Si quis ^{diva modum} mortuus fuerit, morietur ſi libet, Judæus aut Chriſtianus.

pag. 30. l. 4.

Nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, tendunt quam probationi &c.] Sic AlGazalius, واما طرق السعي ورمي الجمار وامثال هذه الاعمال فلا حظ للنفس ولا انفس للطبع فيها ولا اهتمام للعقل الي معاذيها فلا يكون في الاقدام عليها باعنى الا امر مجرب وقصد الامتثال للامر من حيث انه امر واجب الاتباع فقط وفيه عزل العقل عن تصرفه وصرف الطبع والنفس من محل انسه فان كل ما ادرك العقل معناه مال الطبع اليه ميلا ما فيكون ذلك الميل معيننا للامر وباعتنا

علي العقل فلا يظهر به كمال الرق والانقياد

Quod ad discursum illum repetitum, & jactum lapil-
lorum, & reliquas hujusmodi actiones, nihil hac ad ani-
mum hominis, nec consentanea naturæ; nec est intelle-
ctui quo ad inquirendum quid hac sibi velint, dirigatur,
nec quod quempiam ad ea amplectenda incitet, verum
mandato simplici constari, & intentione merâ obsequendi
mandato, quatenus mandatum est cui necessario paren-
dum sit, & cui se immiscere, intellectui non sit concessum,
& à cujus usu familiari alieniores sint natura & animus.
Cum enim percipit intellectus rei alicujus scopum, fit ali-
quo modo natura ad eam propensior, quæ propensio suppeti-
as fert mandato, unaque cum eo intellectum adoritur, adeo
ut non appareat in eo plena servitus & obedientia.

Cursus السعي] scilicet inter * Safa & Marwah, inter quæ
peregrinanti septies discurrere, idque partim علي

gravitate consuetâ, partim بالسير السريع
citrato pars hujus cultus est. يفعل ذلك سبعا ويرمل

في موضع الرمل في كل مرة ويسكن في موضع

Septies hoc faciet, & unaquâque vice festinabit
ubi festinandum est, & lentè incedet, ubi lento gressu ince-
dendum est, inquit AlGazalius, ritus istos describens.

Et properatio in circuitione Caaba] Quod noster vo-
cat هرولة illud alii vocant الرمل. Eadem utriusque

vocis significatio, scilicet. Gressus concitatior, الاسراع في

المشي مع تقارب الخطا وهو دون العدو وفوق

المشي المعتاد explicante AlGazalio, i. e. Properatio

16. l. 7.

v. p. 128.

inter eundem, gressibus contractioribus, quæ sit infra cur-
sum & supra incessum communem. hæc in circumeunda
Caabâ utuntur. Septies autem illam circumeunt, ter
gressu hujusmodi concitato atque humeros agitan-
tes, quater magis lento, seu usitato, juxta illud à Mo-
hammede acceptum, الطواف رمل ثلاثا و مشي اربعاً
Circuitio ter incessu citatiori peragitur, quater ordinario.
scil. ut robur & agilitatem præ se ferant, quòd pri-
mo consultò factum قطعاً لطمع الكفار quo spem in-
fidelibus præciderent, postea in ritum transiit. Ita &
رمل الطواف هو الذي امر به النبي اربعاً Ebnol Athir
اصحابه في عمرة القضاء ليري المشركين قوتهم
حيث قالوا وهنتهم حمي يثرب وهو مسنون في
بعض الاطاف دون بعض Properatio quâ utuntur
[Caabam] circumeantes, illa est quam sociis suis præ-
cepit Mohammedes in visitatione istâ, quam * consum-
mationis vocant, ut Idololatrias robur ipsorum essende-
ret, quòd dicerent, Nimirum Yathrebi calor eos imbelles
reddidit. Observatur autem ipsa quibusdam tantùm
vicibus, non omnibus. Cujus rei rationem reddens
Aljannabius, dicit eum ita fecisse رفقاً لهم ut illis par-
ceret. ab eo tempore ritus iste. at السعي seu cursus
inter Safa & Marwah, antiquior est, referente Ebnol
Athir; scil. شعار قديم من عهد هاجر ام اسمعيل.
ritus antiquus à tempore usque Hagaris, matris Is-
maelis.

* Cum scil. an-
te prohibitus à
Meccensibus
fuerat.

Anno 7. Hejra.
& v. Abulfed.

ib. l. 8.

Factus lapidorum] quos scil. in vallem Mena con-
jiciunt,

jiciunt, juxta ritus apud ipsos præscriptos, diversis locis & vicibus, septuagenos, juxta *Al Gazalium*, quas conjicientem, oportere, ait, præter obsequium Deo præstandum sibi proponere

التشبيهه بإبراهيم
حيث عرض له ابليس في ذلك الموضع ليدخل على
حجة تشبيهه أو وفتنه بمصيبة فامر الله تعالى أن
Imitationem A-
brahami, quæ cum occurreret ipsi isto loco Diabolus, ut

cultum ipsius injecto dubio, turbaret, aut ipsum ad inobedientiam tentaret, jussus est à Deo cum lapidam jactu fugare, ac spem ipsi omnem præcidere, واعلم

أذك في الظاهر و ترمي الحصى الي العقبة وفي
الحقيقة ترمي به وجه الشيطان و تقصم به ظهيرة ان لا

يحصل ارغام انفة الا بامتثالك امر الله سبحانه تعظيما
Scias لهجرن الامر من غير حظ النفس و العقل فجه

autem te specie quidem lapides in Akabah conjicere, ac revera faciem Diaboli cadere, ac dorsum ipsi confringere, cum non aliàs ipsi vis inferatur quàm per obedientiam Deo à te præstitam ex mera mandati reverentia, nullis hac in re menti & intellectui partibus concessis. Sic *Ab-*

med Iosephi filius, in vita Ismaelis dicit ان رمي
الجدارات سنة ابراهيم لما تعرض له الشيطان

istum lapillorum, ritum esse ab Abrahamo institutum, cum occurreret ipsi Diabolus, quando filium sacrificatum iret. alii alius adhuc ritus huius originem deducunt, ab iplo scil. Adamo. quo spectat quod dictum

à *Mohammede* refert *Ebnol Athir*, ان اسم رمي بهمني, *faciente Adamo lapides in*
Mena, in fugam se dedisse Diabolum. Hæ ipsorum nugæ,
 at quid de hujus ritus origine censeat *Maimonides*,
 loco, ubi de oratione egimus, laudato, audiamus. sic
 igitur pergit. ille ומרקלים עבדתו בגימרת האבנים
 וכמוש עבודתו בפריעת הראש ושלא ילבש בגד תפור
 והברים כלם מפורשים וירוצים אצלם מקורם שתעמוד
 רת הישמעאלים אבל הישמעאלים היום אומרים זרה
 שנפרע ראשו ושלא ילבש בגד תפור בתרופות הוא
 כדי שובגע לפני האל יתעלה ולזכור היאך יעמוד
 אדם מקברו זרה שנשליך האבנים בפני השמן אנו
 משליכים אותם כדי לערבבו ואחרים מפקחיהם אומרים
 ונותנים טעם ב' צלמים היו שם ואנו הוגמים במקום
 הצלמים כלומר שאין אנו מאמינים בצלמים שהיו שם
 ודרך בזיון להם אנו רוגמים אותם [ואחרים אומרים
 מנהג הוא *Mercurii autem cultus peragebatur jactu*
lapillorum; Cemoshi; nudatione capitis, & ut quis vestes
sutiles non induat, quæ omnia apud illos manifesta sunt,
& nota fuerunt ante conditam legem Ismaelitarum. Is-
maelita autem nunc dicunt, Ideo nos caput nudamus, &
vestes sutiles non induimus in peregrinationibus, ut nos
coram Deo submittamus, & in memoriam revocemus,
quo modo surrecturus sit homo è sepulchro suo. Quod ad
lapillos autem, quos conijcimus in Diabolum illos mitti-
mus, ad ipsum confundendum. Alii autem è Doctõribus
ipsorum, hanc reddunt rationem, quòd cum isto loco posita
olim fuerint Idola, nos (inquiunt) locum illum lapidibus
petimus, ut indiscemus nos non credere in Idola, quæ ibi
[collocata] fuerant, & in signum contemptus, ea lapida-

* Desunt hæc
in lib. impressis.

mus, alii dicunt, Mos est, &c.

Diei Veneris, &c. Dies iste appellationem *يوم* *لا اجتماع للناس* *Yaumol' Jomaa*, Sortitus est quòd in eo congregentur homines [scil. ad cultus sacros peragendos:] Magnis diem istum laudibus efferunt, *سيد الايام* *Principem dierum* vocantes. Sciendum autem (inquit *Al Gazalius*) ان هذا اليوم فضل ان هذا اليوم فضل *Deum huic diem* velut honoris prerogativam *Islamismo* concessisse, eumque *Moslemis* [seu *Mohammedistis*] proprium fecisse, *وجعله عيداً لهم فهم اول الناس به سابقاً*, & illam, festum ipsis constituisse, atque ipsos primos eum observasse. Et *خير يوم طلعت عليه الشمس يوم* *Præstantissimum dierum* quos superioritur sol, esse diem *Veneris*. Eo futurum diem *judicii* autumant, & ut videamus quibus tricis implicetur ipsorum religio, inter cætera quæ de eo nugantur, diem esse *تقليم الاظفار* *præsecandis unguibus*, præmii à Deo expectandi promisso, commendatum. *من قلم اظفاره* *Qui* *يوم الجمعة* *اخرج الله منه ما واوخل فيه شفا* *dies Veneris ungues præciderit, eum Deus morbo liberatum* *عروبة* *sanitati restituit*. Nuncupabatur olim *Arubah*, quod ait *Al Fauharius* esse *من اسمائهم* *è nominibus eorum antiquis*. Ita & *Abmed Iosephi filius* *كانت العرب تقول ليوم السبت شيار* *وليوم*

p. 30. l. 9.

Ebnol Athir
in شهر
Al Gazal.

v. Kaswin:
& lib. دمشق
الازهار

v. Kamus.
& Ebnol Athir.
& Al Fauhar. in
هون

ولياموم الاحد اول وايوم الاثنين اهون والثلاثاء
 جبار والاربعاء بار والخميس مونس وايوم الجمعة
 العروبة وكانوا يسمون ايضا يوم السبت ابجد
 ويوم الاحد هوز ويوم الاثنين حطي والثلاثاء
 كلمن والاربعاء سعفص والخميس قرشت والجمعة
Vocabant olim Arabes diem Sabbati Shiyar,
diem Solis Awal, diem Lune Ahwan, diem Martis
Jobbar, diem Mercurii Dobbar, diem Iovis Munes, di-
em Veneris Arubah. Appellabant alii diem Sabbati
Abjad, Solis Hawaz, Lune Hottai, Martis Colman,
Mercurii Saafas, Iovis Korasht, Veneris Arubah.
 Sed posteriora ista à pædagoquo aliquo qui literas
 puerorum memoriæ infigere voluerit, imposita vi-
 dentur.

Ib. lib. II.

A laborum tædiis quiescant] Inter ea quæ ad ritè
 observandum diem istum requiruntur, recenlet *Al-*
Gazal. ان يجعل يوم الجمعة للاخرة فيكف فيه عن
Ut diem Veneris vita futura ac-
cescant, in eo ab omni opere mundano abstineant. Qui
 autem ad eum observandum teneantur, his docet
verbis فلا تجب الجمعة الا على كل ذكر بالغ
 عاقل مسلم حر مقيم في قرية او بلدة تشمل على
 اربعين جامعين لهذة الصفات او في قرية من سوان
 &c. *Non te-*
netur diem Veneris observare, nisi qui sit Mas etatis
matura, intellectu præditus, Moslemus, liber, qui incolat
vicum

vicum aut oppidum in quo sint quadraginta homines ita comparati, aut in vico è suburbanis alicujus regionis ad quem pertingat sonus inclamationis à regione ista ex eâ parte qua proxime eum spectat, &c.

Circuncisio] Non hæc novum legis Islamitica præceptum, sed ritus ad Arabes ab Ismaele forsan, aut Esauo antiquitus propagatus. Philostorgius l. 3. hist. Eccl. de Arabibus Homeritis, quos è Ceturæ posteris esse vult, verba faciens, hæc habet, ἐμπροστίτουρον δὲ τὸ ἐστὶν ὅτι ἔστιν ὄγδονν ὡς τεμνόμενον ἡμέραν. at Josephus de Ismaelitis, eos post annum ætatis tertium & decimum circumcidi solitos asserit. Parcius de ea (quantum mihi hætenus observare contigit) loquuntur Mohammedanorum scriptores. Apud AlGazalium hæc legun-

ib. lin. 12.

Antiq. l. x. c. 23.

اما التطهير بالختان فعادة اليهود في اليوم السابع من الولادة ومخالفتهم تحصل بالتأخير الي ان يتغفر الولد فهو احب الي وابعن عن البخطر

Quod ad mandationem, qua fit per circumcisionem, Mos est Judæis [circumcidere pueros] die * post partum septimo: at mos illis contrarius differre illam usque dum dentibus plenè instructus sit puer, qui mihi magis arri-

* Diem partus numerare non videtur.

كانوا يختنون لسنين معلومة فيما بين عشر سنين وخمس عشر Solebant (inquit) circumcidere ætate certâ [nempe] inter decimum & decimum quintum ætatis annum. Nihil de eâ certi statuiffe videtur Mohammedes. hoc tantum ab eo dictum laudatur, الختان سنين

عشر

AlGazal. &
v. Mogreb. in

كريم

EbnolAthir.
ibid.

קטן שגורל
כשהוא
בזהר

Rambam tract.
de circumcis.
c. I.

Et v. AlZa-
machsh. & Bi-
daviim. in c. 5.
Aic. ubi probi-
betur sanguis.

Circumcisio ritus est Viris
[necessarius] in feminis honorabilis: cui addi potest
quod ab eodem refert EbnolAthir, الوليمة في
الاعزاز حرف Equum est ut circumcisiones convivio
celebrentur. Quod ad ipsum Mohammedem, eum na-
tum asserunt معنورا و مسرورا Umbilico, & præputio,
præcisus. quod si fictum, ideò factum videtur, ut Mosi,
vel alicui alii è Patriarchis, de quibus idem asserunt
Judæi, similis haberetur; sin verum, non adeò in-
solens fuisse, ut pueri recutiti nascerentur, apud gen-
tes circumcisionis observantes, patet ex iis quæ sta-
tuunt Judæi in suis ad legem *Deuteronomio*, de iis, qui
hoc modo ex utero materno prodierint. Nisi for-
san verpum hunc sub Lunæ radiis natum putemus.
Credebant siquidem Arabes ان من ولد في القمر
Illi qui sub Illi qui sub
Luna radiis nasceretur contrahi perinde ac circumciso
præputium, teste Authore libri *دظم الدر*.

[Sanguis] Videntur tamen Arabes antiquiores san-
guinem inter esculenta habuisse, unde inter ea, quæ
iis olim in usu erant, numeratur *التسويد* seu intesti-
na sanguine ad escam farciendi mos, apud authorem
libri *Notholdorr*, كانوا يجعلون الدم في المصران
Sanguinem inte- و يلقو نه في النار ثم ياكلونه
stinis inditum, atque in ignem coniectum comedebant.
Cibum istum *Moswadd*, ab اسود quod ni-
grum denotat, appellabant, ut nostrates Black pudding.
Ita autem conficiebatur ان يوخن المصران فتغص
descri- فيها الناقة ويشن راسها وتشري ويوكل
bente.

bente *AlFira* Zabadio, ut intestino sanguine quem è Cameli vena elicerent, impleto extremum obstringerent, quo deinde eocto vescerentur.

Ex his quæ dicta sunt, patet ritus *Mohammedis* à Propheta suo commendatos, plerosque ipso antiquiores esse, nec aliud egisse ipsum, dum suos ad *Abrahami* fidem revocare profiteretur, quam ut reje-ctis, quas ineptiores putaret, *Arabum* consuetudinibus, reliquas non minus ridiculas in religionem suam retentas transferret. Eum in finem antea citatis

addere liceat hæc *AbulFede* verba, وكانت الجاهلية

تفعل اشيا جلت شريعة الاسلام لها فكانوا لا ينكحون

الامهات والبنات وكان اقبح ما يصنعونه الجمع

بين الاختين وكانوا يعيبون المتزوج بامرأة ابيه

ويسمونه الضيزن وكانوا يحجون البيت ويعتصرون

ويطوفون ويشعون ويقفون المواقف كلها

ويرمون الحجار وكانوا يكبتون في كل ثلاثة

اعوام شهرا ويغتسلون من الجنابة وكانوا يد اومون

على المضضة والاستنشاق وفرق الراس والسواك

والاستنجاء وتقليم الاظفار وتدف الابط وحلف العانة

Solebant olim وكانوا يقطعون يد السارق اليمني

Arabes quædam facere quæ postea præcepit lex Islamitica.

nec matres nec filias ducebant, eorum autem quæ faciebant

turpissimum erat quod duas idem sorores duceret. eum qui

patris uxorem assumeret probrosum habebant AlDaizaa

appellantes. Adem [Caabam] peregrinationibus vise-

bant, eandem circumuehentes, ac discurrerentes, singulasq; stationes obeantes, & lapides [in Menah] conijcientes. Tertio quoque anno mensem intercalabant, post congressum lavabant, frequenter os & nares abluebant, capillos discriminating, dentes fricabant, ab excrementis emissis se mundabant, ungues præsecabant, pubem radebant, furi dextram amputabant. Ex iis autem quæ è medio tollenda censuit, aliquorum jam supra mentionem fecimus, aliis hunc in locum rejectis; cuius promissi fide nisi teneremur, hinc manum de tabulâ (utpote longius quam putaveramus, provecti) libenter tolleremus. Quantum ergo ei liberandæ sufficere videatur, ad alias quasdam Arabum consuetudines (eas præcipue quarum in Alcorano cæterisque Mohammedis dictis mentio) digitum intendemus. quod genus sunt illæ imprimis; quas isto, quod p. 136. innuimus, præcepto vetuit لا عدوى ولا طيرة ولا صفر ولا هامة. Non est [vel, ne sit vobis] Adwa nec Tirah, nec Safar, nec Hamah, quorum primum العدوى (explicante Ebnol Athir) propriè sonat contagium, sc. ut ab aliquo morbo affecto, transferatur in alium مثل ما بصاحب simile illi quod patitur morbo isto affectus, ut cum (inquit) Camelum scabie affectum cum aliis misceri non patiantur, metu ne in illos transeat, quæ in ipso est, scabies. وقد ابطال الاسلام hoc autem credi aut timeri vetuit Islamismus, quoniam credere visi sunt ipsam morbum [ab uno in alium] transire; docente Mohammede, non ita se rem habere, sed Deum esse qui ægritudinem & morbum immittat. Quod ad لا صفر non Safar, duplicem affert idem ejus interpretationem;

AlMostatrat. et
AlDamiri in
صفر

مجاوزة
من صاحب
الي غيره
AlKamus.

و Kimus
و Adamir

tationem; primam, quæ vetet credi quod autuma-
 runt Arabes, scil. esse in ventre hominis serpentem
 hoc nomine, qui esurientem pungeret, & dolore affi-
 ceret, quique ab uno in alium transfiret, seu contagio
 serperet; secundam, quæ prohibeat المنسي seu trans-
 positionem mensium, quâ utebantur Arabes, scil.
 quâ Al Mobarrans in Safar reji-
 cerent. الطيرة ALTirab autè propriè aspiciū denotat.
 Erat enim divinatio, per avium præcipuè volantium,
 observationem, cujus ratio (describente Al Damirio)
 hæc fuit. Cum quis Arabum iter suscepturus esset,
 domo suâ egressus, ubi avem reperiret, eam ad vo-
 landum provocare, quæ si dextram peteret, in itine-
 re suo pergere, sin sinistram, pedem referre, ac domi
 se continere. Hoc autem dum vetaret Mohammedes,
 interim الفال i. e. Captationem ominis (ac præci-
 puè * boni) è voce aliquâ fortuitò prolata probavit.
 Sunt tamen ex illis (eodem teste) qui vetent, & pro
 illicito habeant الفال في المصحف Captationem
 ominis ex Alcorani inspectione. Porro ut avium, sic
 & aliorum animalium † السوايح والموارج ea qua
 dextram, vel sinistram peterent, observabant, & si dex-
 tram peterent تبركوا به ومنضوا في سفرهم وحوالهم
 لآلو وان اخذت ذات الشمال رجعوا عن ذلك
 mine accepto in itinere, vel negotio suscepto pergere, sin si-
 nistram desistere; quem morem ut Idololatrium, su-
 stulit Mohammedes. Alii erant & illis divinandi mo-
 di, ut per الرتم Al Ratam, quod quid sit ita descri-
 bunt authores lib. التنوير Al Mosturaf, Al Faubari,
 Al Kamas, &c. scil. quod quis peregrè profecturus,
 arboris

* Explicante
 scil. ipso Mo-
 hammed.

الكلمة

الصالحة

يسمونها

احدكم

Verbum bonum
 quod audierit
 vestram aliquis
 cum الطيرة

præcipuè de
 malo omine di-
 catur Al Damir.

in طير

Schol. in Harir.

c. 30.

† Al Damir. ib.

in سادح

arboris ita appellatæ ramos connecteret, quos si reversus adhuc nexos inveniret, uxorem suam fidem servasse crederet, sin solutos, violasse. De الهامة dictum est in præcedentibus, quantum sufficiat. ad alia pergentibus occurrit primo in loco الميسر *Al Maiser*, quod sortiendi apud Arabes genus quoddam, hoc modo (juxta authores lib. & دتر الدر & نظم الدر) peragi solitum. Empto Cameli pullo, & in partes decem distributo, ad sortiendum conveniebant الإيسار i. e. *sortitores* qui numero septem tantum, erant autem sortes undecim, quarum septem, portiones sibi assignatas præferebant, quatuor ^{ἀσπιωι} erant, & fortienti inutiles: illarum nomina hæc, 1 فى quæ unicâ crenâ notata, unam designabat portionem, 2 التوم cui duarum nota inscripta 3 الضريبي cui trium, 4 الحامس cui quatuor, 5 النافس cui quinque, 6 المسبل cui sex, 7 المعلي cui septem; quæ lucri nomine ^{εὐτυχεῖν} cederent, vel pænæ, ^{ἀποτυχεῖν} decederent. Harum verò 1 المسفيج 2 المنيج 3 المصدر 4 المضعف 5 κληροπαιγίς, sive sortes sacculo inclusas extraheret, atque alteri qui adstaret الرقيب (quasi *inspector*, seu negotii curator) dicto traderet, fraudi, quæ ex notarum perceptione accidere posset, cavendæ, manus veste involuta. Rem alii (inter quos *AlZamachshari* in suis ad Alcoranum commentariis, *AlSharizi* in Scholiis ad *Hariri* c. 31. & *AlFirauzabadius*) aliter paulo describunt, hæc præcipuè differentiâ, quòd juxta authores prædictos sortientium singuli, quam sibi sorte n, sive in lucrum, sive in damnum, addici vellet,

vellet eligeret, juxta hos vero nulla præcessisse optio
 videatur, كانوا أنا ارا ان يجسروا اشترىوا جزوا
 ذسبة و ذحروه قبل ان يجسروا و قدسوه ثم ادبوا
 وعشرون قدسوا او عشرة اقتسام فانما خرج واحد واحد
 باسم رجل رجل ظهر فوز من خرج لهم نوات الانصبا
Solebant quoties sortiri vellet,
camelum pullum, pretio facto, jugulatum antequam sorti-
rentur, in partes viginti octo, vel denas dispartiri, cumque
singulis nominatim educerentur, victores haberi quibus
prodirent sortes portionibus adscriptis, victi autem qui-
bis prodirent ἀσμοι : deinde quod ad الغزل seu for-
 tium τῶν ἀσμων tum numerum, tum usum, quæ Al-
 Zamachshario, & AlSharizio, tres tantum sunt, scil.
 1 المنيج 2 المشيخ 3 الوغن & hoc versu com-
 plexus est Poëta

لي في الدنيا سهام ليس فبهن ربيع
 واشد ما يهن وغن و شفيخ و منيج يا

Mibi in mundo sortes sunt, quibus nullum est lucrum,
quarum nomina sunt Wagdo, & Safiho, & Maniho, nullâ
factâ τῆς mentione, nam المصدر AlMosad-
dar, eadem esse potest cum الوغن afferente alibi
AlFirauzabadio, AlMosaddar esse اول القداح
Sagittarum ἀσμων primam; quæ & ex horum
sententiâ, non inutiles tantum sortienti, sed & ma-
ximè damnosæ; siquidem testibus AlZamachshario
 &

Citant 'AlZamachsh. &

جامع اللغة

AlZam in Alc.
c. 2.

من خرج له قدح من نوات الانصبا اخذ *Alsharizio* & انصيبه الموصوف به ذلك القدح ومن خرج له قدح منها لا نصيب له لم ياخذ شيئا وغيره ثم من الجزور كله
Si cui prodiret sagitta aliqua ex iis quibus portiones assignatae essent, portionem illi inscriptam accipiebat, si ex iis quibus nulla portiones, nec quicquam accipiebat & integro Cameli pretio mulctabatur. Illi autem cui sortes adversae obtingerent, de Camelo, cujus pretium ipsi pendendum erat, (immunes enim erant quibus favebant) gustare non licebat, ut Author libri كتاب الدر *imò nec cuiquam sortientium, si AlZamachshario, & Alsharizio credamus, qui pauperibus totum distribui solitum asserunt* كانوا يدعون تلك
Solebant الانصبا الي الفقرا ولا ياكلون منها شيئا *portiones istas pauperibus distribuere, nec ipsi ex iis quicquam comedere. Atque hoc gloriae loco ducebant, adeo ut si quis ab hujusmodi sortitionibus abstineret, البرم* quasi dicas *ασύμβολα* opprobrii titulo audiret: quam gloriandi ansam ipsis sublatam voluit *Mohammedes Alcorani cap. 2do, ubi haec leguntur,* يسالونك عن الخمر والدميسر قل فيها اثم كبير *Interrogabunt te de vino & AlMaiser, [i. e. sortibus] Dic, est in illis peccatum magnum, sunt & in illis quae prosunt hominibus, at peccatum quod in ipsis, majus est quam utilitas ipsorum. Ubi per utilitatem quae à sortibus in homines redundet, intelligi volunt AlJallalani, Al-*
 corani

coram interpretēs *بلا كد* *Ass-*
cutionem opum absque labore, cui addit AlZamachsha-
rius, gaudium & voluptatem, quæ iis è *شاهج*
Opum alie- *بالقمار والاختار على الأبرام*
narum depredatione, & oblatâ τοῖς ἀσυμβόλοις insultandi
materiâ, proveniret. Quodnam autem in earundem
usu flagitium statuatur, ex illis c. 5^{ti} verbis patebit *انما*
يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة والبغضا
في الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن
Cupit Satanas ut inter vos inimicitias & odium
procreet per vinum & AlMaiser & avertat vos à com-
memoratione Dei & precibus. Porrò sub AlMaiser
comprehendi vult, teste AlZamachshario, aleam, char-
culas, latrunculorum lusum, & كل شي زينة خطر
omnia hujusmodi sorti subjecta. Generi isti sortium Al-
Maiser (ut vidimus) appellato, affine est etiam alte-
rum (cujus antea incidit nobis mentio) الازلام
Azlam dictum, hâc differentiâ, quòd prius illud par-
titioni, hoc divinationi potius inserviebat. Cujus
hic fuisse perhibetur modus. Cùm esset alicui, vel
luscipiendum iter, vel ducenda uxor, vel aliud, mag-
ni momenti negotium peragendum, sagittas, quas
tres vasculo inclusas habebant, consulere solebant.
Earum primæ inscriptum erat *فأمرني ربي*
Dominus meus, secundæ *نهاني ربي*
Dominus meus: tertia autem, غفل *nullâ notâ insignis*
erat. Harum unam manu extrahenti, si occurreret

Atque inde di-
ctum AlMaiser
quod fit *أخن*
مال الغير
بميسر أو
شاهج بمسارعة
juxta AlZa-
mach. & Bida-
wium.

* in قديم
Saratini
Mayedah.

illa quæ juberet, alacri animo, tanquam monente Deo, pergere; si illa quæ vetaret, desistere, quod si *ayegumyat* illa, reponere, donec prodiret, quæ vel jussu præiret, vel interdicto occurreret. Hæc videre est apud * *Ebnol Athir* & *AlZamaclsharium*, & *Al-Bidawium* ad cap. 5um Alcorani, ubi morem istum ut commentum plane Diabolicum retineri vetat his

verbis, حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به والمنثقة والموقوفة والميترونية والنطيحة وما أكل السبع إلا ما فكيتم وما يذبح Prohibita sunt

vobis morticinium, & sanguis, & caro porcina & super quod aliud quam Dei nomen invocatum est, & suffocatum, & quod icturn, & quod lapsu mortuum est, & cornu ab alio petatum, & quod comederint ferae, nisi quod ipsi jugulaveritis, & quod super lapidibus, cum in finem circa Caabam fixis, immolatum est, & ut divinatione per sortes utamini. Et rursus eodem cap.

يا ايها الذين امنوا انما الخمر والميسر والاذصاب والازلام رجس ومن عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تتقون

vos qui creditis, vinum & *AlMaiser*, & statua, & *Al-Azlam*, abominatio sunt ex operibus Diaboli, quam fugite ut prosperè agatis. Eadem dum narrat *AlMotar-rezi*, & Author libri *AlMostairaf*, tertiae istius sagittæ, cui nihil inscriptum, non meminere; ut nec Authores lib. *تشر الدر* & *دظم الدر* qui adire solitos aiunt eos qui hujusmodi sortes consulere vellent, * æditum Idololatricum aliquem, qui hæc formulâ

ipsis

ipsis à Deo responsum peteret, اللهم ايها كان
 O Deus خيرا فاخرجه لفلان فيرضى بما خرج له
utra harum [sortium] τῶν θεῶν conducibilior fuerit, fac
ut exeat, eademque ipse acquiescat. At paulò Alfalla-
 tani qui septem hujusmodi sortes (sagittas scil. par-
 vas لا ريش لها ولا فصل *nec pennis nec spiculis instru-*
ctas) apud Caaba ædituum repositas scribunt, per
 quas, petentibus responsa darent. Ac cetèrè coram
 Idolo aliquo ac præcipuè Hobal sortilegium hoc u-
 surpari solitum ex *Ebnol Athir etiam patet. Vocan-
 tur hæ *الاستكسام* Azlamol' Estaksam, esse au-
 tem dicunt *طلب معرفة ما قسم له وقدر* AlEstaksam
ut quis discernere aveat quid illi
de mensura & decretum fuerit, ab eo quod non fuerit; vel
ex usu vocis אקק apud Hæbreos, sagittas divinatorias
 reddere licebit. Certè quæ de hoc *βελουαντείας* genere
 vidimus, multum conferre videntur ad illustrandum
 locum istum, Ezek. XXI. 21. Stetit enim Rex Babylo-
 nis in bivio, in capite duarum viarum אקק אקק
 לקקל בחצים שאר. בתרפום *ad divinandum divina-*
tionem, terfit sagittas, rogavit imagines: (vel ut vulgat.
divinationem quærens, commiscens sagittas, interrogavit
Idola &c) ad quem quæ affert Hieronymus mirè con-
 cinunt cum iis quæ de isto Arabum antiquorum mo-
 re traduntur. Stabit (inquit) in ipso compio, &
 ritu gentis suæ oraculum consulat, ut mittat Sagittas
 in pharetram & commisceat eas inscriptas, siue signatas
 nominibus singulorum, ut videat cujus sagitta exeat, &
 quam prius civitatem debeat expugnare. Ubi obser-

* in Is &
 & vid.
 sup p 96. &
 p. 134.
 Callaf.
 Ebnol Athir. ?
 Mogreb.

* AlZ mach-
 Anri in comm.
 ad Alc. ubi Al-
 Mufet descri-
 bit, quod etiā m.
 in AlAzlam
 factum videtur
 cum alias quam
 ipse mallet sa-
 gitam extra-
 here posset.
 Suratol Maye-
 dali.

vare liceat vocem ^{تزلزل} quæ alias *Ter sit, Polivii*, reddi
 solet, à *Hieronymo* notione *Commiscendi* explicari.
 Certè apud *Arabes* قلقل idem valet ac حركى com-
 movit, atque idem hîc denotare videtur quod جاجل
 * apud ipsos in descriptione sortilegii sui, scil. *Com-
 movere*, vcl *agitare* ut confuse misceri possint sortes.
 Porro in illa, quæ apud *Mohammedistarum* nonnullos
 adhuc etiam in usu est, per sagittas divinandi ratio-
 ne, manifesta superstitionis antiquæ vestigia apparêt.
 Alia adhuc nobis perpendenda exhibet iste *Alkora-
 ni* versiculus
 ما جعل الله من بحيرة ولا سايبة ولا
 وصيلة ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون علي
 الله الكذب واكثرهم لا يعقلون
Deus Bahirah, nec Sayebah, nec Wasilah, nec Hami,
verùm illi qui non crediderunt affingunt Deo mendaci-
um, & plerique eorum non intelligunt. In quibus expli-
 candis diversæ sunt interpretum sententiæ. De بحيرة
Bahirah quid tradant, nè aliorum verba referre ne-
 cesse habeamus, audiamus docentem *AlFiranzabadi-
 um*, ab بحيرة quod scissuram auris denotat, appellatur
 (inquit) بحيرة. Solebant autem *Arabes* cum decies
 peperisset *Camela* aut *Ovis*, eam * scissâ aure dimittere ut
 liberè pasceretur, cumque ~~horeretur~~ carnis ejus fœminis
 interdiceret, viris solis concessis illius esu, aut est بحيرة
Camela quæ dimittitur sine pastore, cujusque fœtus quin-
 ti, si mas esset, jugulati carne viris & fœminis promif-
 cuè vesci permittebant, si fœmina, eam scissa aure di-
 mittebant, ejus carne vel lacte uti, vel dorso insidere ve-
 tantes, mortua autem carnem fœminis edendam concede-
 bant.

بحر وها
 وتركوها
 من قرعي

legendum puto, non الضعيف ab infirmo, siue ægro-
 to) usque dum moreretur; mortuâ autem vesci, viri pa-
 riter & fœminæ, ac filia ejus postrema scindi auris, appel-
 larique ea Bahirah, ac eodem modo, quo mater, libera di-
 mitti. At Ebnol Athir, non decimam, sed ما ولدت
 si aliam postea peperisset, Bahirah
 appellatam scribit. scil. ubi حيرة explicat. at in
 AlSayebah è contrariò filiam m̄s Bahirah dici
 ait, prout in litera ت præcesserat, non satis (ut vide-
 tur) sui memor, quamvis & asserat Al Motarrezî
 ex aliorum sententia esse السايبة matrem, ex alio-
 rum filiam. Sed nec appellatio ista Camelis fœmi-
 nis propria, ita dici etiam ac dimitti marem
 يدركي
 cuius pullus pullam genuisset, testis est Al-
 Firauzabadius. Imo & eadem ratione sic appellari
 etiam servum à Domino suo hâc formulâ أنت سايبة
 Es tu Sayebah dimissum, & sui juris factum, ita ut non
 amplius esset inter eos necessitudo, aut hæreditatis
 jus, referunt Al Faubarius, Al Firauzabadius, aliique.
 Authores lib. نظام الدر & تار الدر hoc nomine
 designari aiunt quodlibet animal Idolorum gratiâ di-
 missum, [seu iis dedicatum] ut eo amplius uti non nisi
 fœminis liceret. Quod ad Wasilah eam expli-
 caturus Al Firauzabadius hæc habet. Al Wasilah est
 Camela que decies peperit, aut ovis que septies, continuis
 vicibus gemellas; quod si vice septima
 عناقا وجرديا
 fœmellam & masculum & masculum pareret, dicebant
 وصلت اخاه
 Fratri suo conjuncta est, nec deinceps ma-
 tris ipsius lac bibere nisi viris solis licitum erat, exclusis
 fœminis, eademque erat ejus ratio que سايبة
 At erat
 Al Wasilah

Ebnol Athir.
 Al Zamach.
 Al Mostatraf.

Ebnol Athir.
 سايبة
 واثي
 Marem & fœ-
 minam. Aliauh.

AlWafilah peculiariter ex ovibus, quod sc. cum pareret ovis fœmellam, *وإنها* eam sibi haberent, cum vero masculam *وإنه* eum Diis suis consecrarent, quod si simul masculum & fœminam, dicerent, conjuncta est fratri suo, nec marem istum diis suis sacrificarent; aut est ea ovis quæ primo marem parit, deinde fœminam, quæ quod fratrem suum proximè sequeretur, in causa fuit ne ipsum jugularent, quod si marem pareret, dicerent, Sit hic diis nostris oblatio. Hæc ille, ab AlFauharo diversus, qui dicit, Si ovis septies continuis vicibus gemellas peperisset, deinde vice octava *جديا* masculum, eum ipsos Diis suis sacrificasse, sin *لأول* masculum & fœminam, dicere solitos *وصلت أخاها* Fratri suo conjuncta est, atque ejus gratiâ mari parcere, mairis autem lac non bibere fœminas, &c. Juxta Authorem lib. Nothrol' Dorri, AlWafilah erat ovis, quæ cum septies peperisset, quod septimo pareret, si mas esset in sacrificium cedebat, sin fœmina, dimittebatur fœminarum usui concessa, sin mas & fœmina dicerent *ووصلت أخاها* virosque sacros habentes, ut ex iis utilitatem capere, fœmelleque lac bibere viris solis permitteretur. At describente AlMotarrezio, Ovis quæ decem fœmellas quinis partibus continuis ederet, sc. singulis vicibus gemellas, & si quid postea pareret, viris cederet, non fœminis, &c.

Superest *الحامي* AlHami, qui (explicante AlFirazabadio est Camelus admissarius, ex quo cum toties (decies puta) conceperint f. mina postea dicitur AlHami, q. d. cujus dorsum immune factum est, utpote qui dimitteretur ut ex eo utilitatem amplius capere non liceret, quique ab aqua aut pascuo non arceretur, *ولا يجز لدور* nec insidens soleret nec conderi,

AlZimach.
AlMostarrif.

إنما لفتح ولد
وإنه
natos natorum
viderit.

AlIahar. &
Nothrol' dorri.

AlMotarrezio
Nothrol' dorri.

لطواغيتهم

deri, ut loquitur *Al Faubarius*. Observandum tamen hæc omnia ad Idolorum cultum referri solita, momentibus *Al Fattalani* in suis ad *Suratol' Mayedab*, Scholiis.

His addi potest ejusdem ignorantiae propago وان
البنات quod quid fuerit è libro *Al Mastraf* discimus

his verbis كان من عوايدهم وان البنات كان
الرجل في الجاهلية ان ا رزق احد هم اثني وانها

وان بشر بها ضاق صدره وعظيم وجهه وهو قوله تعالى

وانا بشر احد هم بالاثني ظل وجهه مستور وهو كظيم

&c. *Ex Arabum consuetudinibus erat Wasdol' Benat.*

Mos erat ante Islamismum, si alicui nasceretur filia eam

vivam defodere, & cum ejus nuntium ipsi afferretur con-

trahi ei peccus & intumescere vultus, atq; hoc est quod

dictum est in Alcorano, Quando alicui vestrum nan-

tiatum fuerit natam esse ipsi filiam, obscuratur & ni-

grescit vultus ejus, & ipse contristatur. nec non, Et ne

interficiatis liberos vestros metu paupertatis, Nos et

vobis, et illis victum præbemus. Ideo autem illos eas

interfecisse dicitur, quod metuerent ne quando ipsis

opprobrii causa essent. Est autem Meccæ mons dictus

Abu. Dalamab in quo solebant Koraischite

*filias suas defodere. Fertur Saasam * Pharaz-*

daki avum redimere solitum filias à cæde, singulas

camelis foetis duabus & camelo, ad quem ipsius mo-

rem alludens Pharazdak coram Chalifarum Ommia-

darum quodam, inter gloriandum, dixit انا ابن يحيى

Ego sum filius ejus qui vivificat mortuos: quod

ipsum dictum cum malè audiret, exculavit se, dicens

الله

* خوف

* poeta celeberris

Al Zamach.
in Suratol.
Tacvur.

الله يقول ومن احيها فكانها احيها الناس

Dicit Deus, Qui eas vita restituit, perinde est ac si omnes homines vita restitueret. Hæc ille. Ad eundem morem alludi asserit AlZamachsharius, Alkor.

c. 6. istis verbis زيد من الكثير من المشركين قتل

Pulchrum apparere fecerunt multis idololatrarum occisionem liberorum suorum, socii ipsorum, ut perdant ipsos, sc. (inquit ille) بالوان*

بنحرم للالهة وكان الرجل يحلف في

الجاهلية ليقول له كذا غلاما لينحرن احدهم

quod eos Idolis sacrificarent, cum mos esset illis vovendi, ut si tot nascerentur ipsis filii, unum ex illis mactarent.

Sic & AlBidawius, qui ad verba statim sequentia, sc.

Certè errarunt qui liberos suos interfecerunt, Intelligit (inquit)

*Arabs كانوا يقتلون * ابنائهم مخافة السبي والفقر*

bes qui interficere solebant liberos suos metu captivitatis & paupertatis. Dilertis autem verbis hujus moris mentio fit in Suratol' Tacwir, ubi hæc leguntur verba

Et cum interrogata fuerit quæ viva defossa est, &c. ad quæ refert AlZamachsharius

solitos fuisse Arabes cum nasceretur ipsorum cui-piam filia, si eam vivam conservare vellet, البسها

جبهة من الصوف او شعر وترعي لـه الابل والغنم في

البتانية وان اراد قتلها تركها حتى اذا كانت

Et AlJallalani &c

* Diaboli, se.

* AlZamach. جيدون vivos defodere.

من اسمية فيقول لامها طيبيتها وزينيتها حتى ان هب
 بها الي اساتها وقد حفر لها بيرا فيبلغ بها البير
 فيقول لها انظري فيها ثم يدفعها من خلفها
 ويهيل عليها التراب حتى تستوي البير بالارض
 وقبل كانت الحامل انا قرئت حوت حفرة
 خضت علي راس الحفرة فانا ولدت بنتا رمت بها
 في الحفرة وان ولدت ابنا حمته
*cilicinâ induta pascendos sibi Camelos vel oves, in deserto
 committere, quòd si è medio tollere animus esset, usque
 dum sexennis evadere, permittere, tum matri ipsius di-
 cere, odoribus & ornamentis eam honesta, quò ipsam ad
 matres suas abducam, deinde ad puteum quem ipsi fode-
 rat deductam, eumque inspicere iussam, à tergo stans
 precipitare, tum superinjectâ terrâ puteum complanare.
 Dicunt alii moris fuisse ut cum parurires gravida, fos-
 sam effoderet juxta quam partum ederet, qui si filia esset
 in ipsam injiceretur, sin filius vivus conservaretur. Fe-
 cisse autem hoc ipsos الخوف من لحوق العار بهم الخوف من الاملاق
 metu opprobrii quod ipsarum causa accidere posset, vel metu paupertatis.
 Neque tamen hoc ab omnibus promiscuè Arabibus
 factitatum videtur, cum aliàs legatur, hic patrem
 post natam filiam salutandi mos هيا لك النافجة
 Proficit tibi AlNaphejah, i.e. لانك لانك تاخذن
 Qua opes tuas adaugeat, مهرها فتضع الي مالكي فينج
 utpote quibus dote suâ incrementum additura est. Quam-
 vis majoris in foelicitatis parte filiis quam filiabus
 augeri*

AlIauharius in

ذفج

Kamus.

augeri habitum fuisse, extra dubium fit. unde cum ad maritum deducenda esset filia, si è propinquiorebus alicui nupsisset, hæc adhibitâ benedictione vale-

dicerent, *Facilis sit tibi partus, & masculos parias non fœminas:* Contra si remotioribus nec tam foedere conjunctis, istâ *لا ايسرت ولا اذكرت* *Nec facilis sit tibi partus, nec mares parias, &c.* uti apud *AlSharestanium* legere est.

inde & illud quod in proverbium abiit *تقدريم - المرم* *Premissio filiarum fœlicitatis est, nec non*

سقطت من البنات من المكرمات *Sepultura filiarum inter beneficia divinitus collata [numeranda est,] referente*

AlMidaniensi. Fuit & inter *Arabibus* antiquitùs usitata, *ذكاح المقتى* quod illud *proprias* genus est quod Apostolus gentibus inauditum vocat, *1 Cor. v. 1.* scil. ut quis uxorem patris duceret. Ejus modum sic describunt, scil. quòd fœminam à patre mortuo derelictam (imò vel aliter dimissam) quasi hæreditario jure (si ita sibi expedire putaret) vendicaret filius naru maximus, veste suâ, in rei signum, ei injectâ, quòd si eâ opus non haberet naru maximus, tum alius quis è fratribus ipsius dote novâ duceret. Ita

كانوا يرثون الذكاح كما يرثون المال *Torum perinde ac opes hæreditarium habere.* Hunc morem vetat *AlKoranus* his verbis (ut vult *Author Nothboldorr*)

يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النساء كرها *O vos qui creditis, non permissum est vobis fœminas invitas hæreditatis jure accipere.* Hæc licet impio huic

AlSharest.

* i.e. البنات

AlMid.

AlMostatraf.
Nodboldorr.
EbnolArhir.
&c.

mori explicando sufficient, liceat tamen quæ affert
Alsbarestanus apponere, كانت العرب في
 جاهليتها يحرم اشبا نزل القرآن بتكريمها كانوا
 لا يكفون الاسماء ولا البنات ولا الخالات ولا العمدات
 وكان اقبح ما يصنعون ان يجمع الرجل بين
 الاختين او يخلف علي امرأة ابيه وكانوا يسمون من
 &c. *Pro vetitis habuerunt Arabes*
ignorantia sue temporibus aliqua, quæ postea vetuit Al-
Koranus; abstinere, siquidem a matribus, & à filiabus,
& à marterteris & amitis, turpissimum autem eorum
quæ faciebant hoc erat, quod vir duas sorores duceret &
Patris sui uxorem velut successor assumeret, quod qui fa-
*ceret appellabatur * AlDaizan, quo nomine insecta-*
tus est (inquit) Aus Ebn Hajar [Poëta] quosdam è
tribu Banî Kais, quorum tres, ex ordine, patris sui
 وكان الرجل من العرب اذا
 مات عن المرأة او طلقها قام اكبر بنيه فان كان
 له فيها حاجة طرح ثوبه عليها وان لم يكن حاجة
 Mos autem erat a-
 pud Arabes, ut cum ab uxore, morte aut repudio, sepe-
 retur aliquis, filiorum ipsius nata maximus, si eâ opus
 haberet, vestem suam ei injiceret, quod si ille opus ea non
 haberet, duceret ipsâ è fratribus aliquis dotis nova inter-
 ventu. Addi his possent ejusdem farinae multa, sed è
 jam dictis & quales invenerit Arabes suos Moham-
 medes, & quales reliquerit, satis patere arbitror.

Quòd

* Quod etiam
 Idoli nomen e-
 rat, Allah. &
 Kamus.

Quòd si quis non solum illos, qui sapientes olim habiti, sed & alias quæ eidem nomen dederint, gentes prudentiâ Antiquitûs insignes, tam ridiculè superstitiosa amplexos miretur, ipse quòd sibi melioribus imbui contigerit, Deo gratus, iis penitus adhærere & sobriè sapere discat, ne sibi, justo Dei iudicio (ut illi) permissus, in eiusmodi aut alia non minus ridicula incidat. quod meritò timere debet, etiam qui sibi maximè sapere videtur, cum illos quos in rebus ad religionem spectantibus adeo delirare miratur, in iis quæ humanæ sunt sapientiæ, nec sibi nec aliis ingenio aut acumine cedere reperiet. *Μὴ ὑψηλο-*

φρόνες, ἀλλὰ φοβεῖ.

Soli Deo Gloria.

Xx 3

PROVER.

PROVERBIORVM

QVÆ IN HOC OPERE

CITATA SVNT BREVIS

RECENSIO.

أحاديث طبعها واحلامها
Narrationes [seu Fabu-
 [2] *Tasmi, & Somnia eorum.* حضرت لادن بن خبیر کی بہا
 (inquit *Al Midaniensis*) *Factatur in eum qui*
tibi narrat illud quod nullo nititur fundamento. Vale-
 bit ergo forsan, ex ipsius sententia, *Narrationes de*
Tasmo &c. sc. de iis quorum dudum oblitterata est
 memoria, nec quicquam jam certi reliquum.

pag. 39.

عند جهينة الخبر اليقين
Apud Jobainam certum
est nuntium. *Jobainab* autem tribus nomen, hinc pro
Jobainensi positum. *Jobainensis* autem à quo ortum
 ducit proverbium, perhibetur *أحنس* *Achnas* qui-
 dam, qui de *Hosaino* quem ipse interfecerat, à qui-
 busvis obviis sciscitanti ejus sorori, respondit,

pag. 38.

سائل عن حصين كل ركب

وعند جهينة الخبر اليقين

i. e. *Interrogas de Hosaino quemlibet catum, Alquis*
apud Jobainam certum est nuntium. Cujus versus he-
 mistichium posterius in proverbium abiit, quod u-
 surpant cum indicare velint unde certa alicujus rei
 notitia petenda sit; vel cum quis sibi rem penitus
 compertam

pag. 39.

compertam esse profiteatur. Inde Authorum Arabicorum elegantissimus *AlHariri*, sub ficta *AbuZaidi* persona, collationem inter *المنشي* eum qui principibus ab epistolis sit, & *الحساب* rationum perscriptorem instituens, *جھينة الاخبار* (inquit) *المنشي* *Iohainab* est narrationum, i.e. explicante *Alsharizienfi*, *يبلغ خبر* كل بلد لانه يقرأ الكتب المرسلات من كل ناحية *novit quid in unaquaque regione agatur, quia literas ex omni parte ad regem missas legit. Sic & celebris Poëta Abul'Ola*

طلبت اليقين من جھينة عنهم

*Petti certum de illis à Iohainab nuntium, Scholiastes ab eo quem maximè probable est, sciuisse. Legunt alii جھينة Iofainab, testibus Al-Iauharo & AlFirauszabadio, aliisque, atque esse اسم nomen ænopolæ, in cuius taberna, ortâ inter componentes duos rixa, * tertius quidam qui se litis componendæ gratiâ medium ingesserat, occisus est, à cuius propinquis re ad Judicem delatâ, cum de homicida dubitaretur, dixit ille جھينة عليكم Iofainam adite, vel Iofainam arcessite, ille enim quis cædis author fuerit, optimè indicabit, atque inde Proverbio ansam fuisse.*

Magis damnnum passus, vel magis serâ pœnitentiâ cruciatus, quam Abu Gabshan; utpote qui rem maximi momenti, re nihili vendidit, claves Caaba & æditui munus, utre vini. dicunt aliàs

Sic in nonnullis *AlHariri* exemplaribus.

AlModhferi in Scholis ad *Harir.* & lib. *Temchal.*

AlShariz. paulo aliter sc. mulierem à rixantibus interfectam fuisse.

Pag. 42.

aliàs *Stultior Abu-Gabshano* *احمق من ابي غبشان*

Liberalior Hatemo. Fuit Hatemus
 من شعرا الجاهلية وكان جوانا يشبه شعرة
Ex Arabum antiquiorum
poëtis, & insigni liberalitate vir, cujus carmina ipsius
munificentiam referebant, cujusque facta dictorum veri-
tatem obsignabant. Author libri *Temthal*. Refert idem
 ipsum mense *Rajeb* singulis diebus decem Camelos
 jugulâsse quibus hospites exciperet. Alium autem
 fuisse ejusdem nominis cujus avaritia in proverbium
 abierit *magis avarus quam Hatemus,*

p. 43.

De priori *AlMaidani* hæc habet, *كان جوانا شجاعا*

شاعرا مظهرا انا قاتل غلب وانا غنم انهب وانا سبيل
وهب وانا ضرب بالقداح فاز وانا سادق سبب وانا

Fuit liberalis, fortis, Poeta, victoriosus, cum
pugnaret, vincere cum fortibus contenderet, lucrari, cum
curso certare, antequam, cum captivos cepisset, dimittere.

Periit Atib. Dicitur in eos, qui
 dum spe salutis inani se lactant, miserè pereunt. Hi-
 storia à qua originem traxit proverbium, hæc est re-
 ferentibus *AlTawbario, AlMaidanio, & AlFiraoZabadio*.
 Tribus istius (*Banu Atib* scil.) omnes ætatis matu-
 ræ viros, cum captivos abduxisset rex quidam, illi se
 hoc solari solebant *ان اكبر صبياتنا لم يتركونا*
حتى يفتكونا *ubi ad ætatem pervenerint pueri nostri*
non desinent donec nos liberaverint; ipsi interim om-

p. 45.

Al Jauhar. &
Kamus in

p. 46.

16.

p. 47.

* القارظ

Illum proprie
denotat qui
القارظ i. e.
arboris cujus-
dam folia in u-
sum coriario-
rum convehit.

nes in exilio perierunt, unde de iis qui penitus inte-
rierunt, dicitur, ut *Perint Daremus*.

Liberatior Caabo.] Eo scil. qui
cum per deserta iter facientes aquæ penuria preme-
rentur, eam quam sibi paraverat in portiones æqua-
les universis distribuendam divisit, deinde suam, ig-
noto cuidam qui sitibundis eum oculis aspiceret,
plus semel dari jubens, ipse siti extinctus est, referen-
te *Al Maidani*.

Eloquentior Koffo.
Ayadiensis hic fuit *Al Firanzabadius* eloquentiâ & sapientiâ insignis, qui & uni-
tatem Dei, & mortuorum resurrectionem, quas ipse
credidit, Arabibus suis subinde ingerebat, teste *Al-
Sharestano*. *Al Maidanius* refert eum primum fuisse
qui dixerit *Emma Baad*, i. e. *Posthac verò*, seu
His promissis, quam formulâ in initiis orationum, E-
pistolarum & librorum post gratias Deo actas, eum-
que invocatum adhibere solent, & *قصل الخطان* O-
rationis Sberotou vocant, scil. qui præfationem à ser-
monis corpore distinguit, ut Scholiastes in *Abulolab*,
qui tamen *Davidem* hujus formulæ authorem sta-
tuit, ut & *Al Firanzabadius* in *دعي*. Vixisse eum fe-
runt annos 180.

*Non ad te veniam do-
nec redierint duo* * *Coriarii*. vel *ان اتيك او يورب القارظان*
ان ابا القارظ العنزي *Quando Coriarius Anziensis redierit*, i. e. nunquam.
Coriarii duo (inquit *Al Firanzabadius* sunt) *بن كمر*
بن عنزة وعامر بن رهم وكلهما من عنزة خرجا في
طلب

طلب القرض فلم يرجعوا فقالوا لا أتيتك أو يروون
 القرض *Tadhcor Ebn Anzih*, & *Amer Ebn Rohm*,
 uterque Anziensis, qui profecti ad quarendum
 quam reversi sunt, inde dicunt, Non ad te veniam donec
 redierint duo Coriarii. Dicit *AlMaidani* حتي يروون
 حتي يروون & *AlMonscchal* حتي يروون
 حتي يروون * *AlMonscchal* حتي يروون *
 حتي يروون † *AlDabb*, hæc
 omnia proverbia sunt التي في معنى التابدين
 ter denotant, penitus abiisse quid, vel irreparabiliter
 periisse, & alibi *ابا العزى* *Quando*
Coriarius Anziensis redierit, صار مثلا في امتداد
 Proverbium est (inquit) quo absentiam diutur-
 nam indicant.

* Viri nomen
 qui à suis desi-
 deratus est.
 † Nomen ani-
 malis quod nun-
 quam aquam
 bibit.

16.

Lettere Motalammeſi] Planè ut
 apud Grecos & Latinos, Bellerophontis literæ. *Mota-*
lammeſ (cui nomen *farir*) & *Taraphah* duo Arabum
 poetæ, cum adverſus regem quendam (*Amro mſc*
Hirenfium 18.) qui eos benigne tractaverat, carmina
 probroſa factitaſſent ille diſſimulatâ irâ, tanquam ho-
 neſtè dimiſſurus, literas illis ad præfectum quendam
 ſuum perferendas dedit, quibus eum de illis poenas
 ſumere juſſit, quod ſuſpicatus *Motalammeſ*, illis quæ
 apud ſe erant, apertis, periculū fugit, at *Taraphah* eas
 quæ ipſi traditæ fuerant, prout erant, obſignatas per-
 ferens, morte mulctatus eſt. Epistolæ quæ *Mota-*
lammeſo data eſt, hoc apud *AlMaidaniſem* habetur
 exemplar, باسمك اللهم من عمرو بن هند الي الكعبير,
 انا اتاكي كتابي هذا مع المتلامس فاقطع يدريه
 In nomine tuo, O Deus. Ab Amro
 Ebn

* Apud alios,
Abu Carb. vo.
catur. v. Shiraz.
in Harir.

Ebn Hendaa ad* *AlCaabarum*, ubi ad te pervenerint
litera ista per *Motalammesum*, fac ipsum manibus & pe-
dibus truncatum, vivam defodias. vid. *Hariri. c. 10.*
& *Ebn Chalecaniin vita Hammami Pharazdaki.*

Ib.

Si perdidit *Al-
Nas*, rependet *AlYas*. يضرب عند امتناع المطلبوي
(inquit *AlMaidani*) usurpatur cum quis non assequa-
tur quod petit. Puto, animum despondere vetans, eo
quod si ab uno quod velis non consequare, ab alio
possis. *AlNas* (inquit) nomen *Kais Ailani Ebn
Modar*, *AlYas* fratris eius, ut & *AlFauhari* in
نوس.

p. 48.

Accidit inter
eos bellum *Dahes* & *Gabrah*] diturnum scil. & ἀσπορδου,
quale illud quod 40. annos duravit. v. & pag. 82.
De يضرب مثلا للقوم وقعوا في الشر يبقي بينهم مدة
illis dicitur inter quos inimicitia non facile reconciliabi-
les, & lites sedatu difficiles, orta sunt. *AlMaidani.*

p. 67.

Instar duorum *Jodaima* compo-
torum] scil. *Malec* & *Okail*, qui cum
Amrum Jodaima nepotem, qui diu desideratus fue-
rat, reduxissent, ab eo quodcunque vellent præmi-
um, petere jussi. ut nos (inquiunt) tibi compotores
adsciscas, quo in honore 40. annos manserunt, unde
proverbium hoc de iis inter quos diuturna familia-
ritas, & arcta necessitudo intercedit, referentibus
AlMaidani, AlFannabio, &c.

p. 68.

Ob rem aliquam [seu non
fine

sine causa] *abscidit sibi Kosair nasum.*] puto, cum facto alicui insolito majus aliquid subesse suspiceris.

كبر عمرو عن الطوق *Major est Amrus, quam ut torque induatur.*] Dixit hoc avunculus ipsius *Jodaimah*, cum à *Maleco* & *Okailo* reportatum, & grandiore jam factum, mater torque ornasset. يضرن *Al Fannabius*, usurpatur cum quis quod ipsi non conveniat, induit. Forfan & cum vir puerilia tractat.

Inaures Mariae] قرطي مارية *De re magni pretii dicunt* *Eme illud vel inauribus Mariae, i. e.* *quantovis pretio, explicante.* *Al Firanzabadio*, & *انفس من* *Preciosior inauribus Mariae*, quibus scil. *includa erat gemma* الف دينار *reorum millibus aestimata, vel juxta alios, duæ uniones كبيضتي حمامة لم يرا مثلهما فاهدتها الي* *instar duorum columbae ovorum, quibus non aliàs pares vise sunt, Caaba ab ipsa dono data.*

Premium Senemari.] جزا سنهار *qui ex arcis, quam ipse regi struxerat, fastigio præceps datus est: juxta nonnullos, ne alii cuiquam patrem conderet, juxta alios, ne lapidem, quo sublato totam fabricam ruituram dixerat, alii quam ipsi regi indicaret. inde natum proverbium cui locus est, cum alicui, ab illis quibus bene fecit, rependitur malum: hinc illud Poëtæ apud* *Al Fannabium,*

ومن يفعل المعروف مع غير اهله
يجازي النبي جوزي قد يما سنهار

Qui

16.

16.

p. 69.

Allaubar.
Al Firanzab.
Al Iannab. &c.

p. 81.
16.

Qui beneficium in indignum confert, idem reportabit premium, quod reportavit olim Senemmarus.

اشام من سراب Fatalior Sarabo.

اشام من دسوس Omiosior Basusa.] Basus, foemina, quæ cum nepotem suum Iassum ad vindictam ob interfectam Sarcum (quod cujusdam quem ipsa hospitio exceperat, Camelæ nomen) à Colaibo sumendam incitaret, causa extitit belli annorum 40.

p. 152.

Qui Dhafarum ingreditur Hamyarismum addiscat.]

Iis quæ ad hujus explicationem facientia, dicta sunt, pag. 152. adde è libro Temthal dixisse Arabem istum لبعلمن الملك اني سامع

Sciat Rex me ipsius dicto audientem fore. Alii verbum ضرب لدرجل انا خالط القوم aliter exponunt, scil. Vestes rubro colore tinget [vel tingat] quod scil, in Dhafaro fodinæ sint rubricæ quæ مغرة dicitur.

Monet eum qui populo alicui se adjungit, ut ad eorum mores & habitum se adtemperet. Temthal.

p. 163.

خطيب من سببان وايل Facundior Sahhano Wayelensi] Sabban (inquit Allaubarius)

اسم رجل من وايل كان لسانا بليغا يضرب به المثل في

من وايل كان لسانا بليغا يضرب به المثل في Nomen viri è tribu Wayel ευγλωττε, facundi, adeo

ut in proverbium abierit ejus eloquentia, qui de se dixit لقد علم الحي اليمانون اني انا قلت اما بعد

Norunt tribus Tamananses, me ubi dixerim Emma baad ipsorum oratorem esse.

p. 231.

وقف حمار الشيخ لي القنطرة

[seu

[seu Magistri] stetit in * fornice.] Cum hæserit quis
 progredi nescius. * seu ponte.

Vi qui fu-
 giens pluviam ad collicias se recipit.] Qui minoris ma-
 li vel absurdi vitandi causâ, majus incurrit. Gemi-
 num est quod apud Maimonidem Moreh, l. i. c. ult.
 occurrit *كالمستقر من الرضا الى النار* quæ He-
 braicè vertit *Aben Tibbon* *כבורח מן הרמץ אל האש*
Buxtorfius Latinè, *Qui prunas ignis evitare volentes*
in flammam ejus inviderunt. Arabica autem sonant,
 ut qui ab aestu solis (vel à terra torrida) ad ignem
 fugit.

p. 242.

Comparas *Angelos* *تقيس الملائكة بالحدادين*
cum *ergastulariis*, explicantibus nonnul-
 lis : at fieri potest (inquit *Ebnol Ahrir*) *ان يكون*
ارادة صناع الحديد لانهم من اوساخ الصناع ثوبا
ut intelligat hoc verbo, fabros ferrarios, utpote qui
artificum, vestibus & corpore sordidissimi sint.

p. 294.

Premissio filiarum inter be-
neficia [numeranda est] ita scil. idem hic valere
البنات *Filias*, quod idem
 est (inquit) quod aliàs dicunt *بنات من*
Sepultura filiarum, in beneficiorum nume-
ro est : valde enim filiabus suis timebant.

p. 337.

Porro cum non alius linguæ Arabicæ studioso-
 rum manibus magis teratur liber, quam proverbio-
 rum ab *Erpenio* editorum Centuriæ duæ, in quorum
 tamen

Alto lecter.
 1777

tamen aliqua, exemplaris, quo usus est vir doctissimus, non satis correcti vitio, errores aliquot irreperant, non inutile visum est ea sive conjecturâ, sive aliorum librorum ope restituta, lectoris oculis hoc loco subjicere.

CENT. I.

Prov. 1. لا تترك فرسا لغيرك *Ne equites equum alienum.*] Constructionis ratio postulat ut legatur *فرسا لغيرك* vel *فرس غيرك* prout leguntur, *Ne equites equum præter seipsum.*

Prov. 60. املك الانسان لنفسه من كتم سره *Possidet homo animam suam (vel seipsum) qui occultat secretum suum ab amico suo. S. videtur potius uertendum, Dominatur homo anima sua vel sibi ipsi, &c. Erp.]* In MS. fuisse الناس *Al Naso* [in Nominativo] dicit Erpenius, quod ille mendosum suspicatus, legit *Alensano*. at vera lectio est الناس *Al Nasi* [Genitivi casus] & proverbium ita reddendum, *Maximè ille, inter homines, possidet animam suam, vel, Maximam ille, hominum, in se [vel sui] potestatem habet, qui occultat secretum suum ab amico suo. Al Maidani* كتمهم لئلا يترد *Maximam, inter homines, sui potestatem habet, qui maximè tegit secretum suum. يضر في سره * كتمان السر*. *Laudatur hoc dicto qui secreta optimè celare novit. confer. Cent. 2. prov. 54.*

* Ad verb osculationis ratio secret.

Prov. 91. عند الصباح يحمى القوم السدى *Ad auroram laudat populus pluviam. Pro السدى* quod

quod vertit D. Erpenius, pluviam, lege & السري
 verte *νυκτοπορεία* Profectiōem nocturnam. السري
 (inquit Author *AlKamusi*) est سير عامة الاليل *Per-*
nox itineratio. Occurrit proverbium apud *AlHari-*
rium c. 43. ubi *AlShirazi* in Scholiis هذا مثل يضرب
 في تحريض احد علي تحمل المشقة في الامر لان
 من تحمل المشقة يجد بعدها راحة لان من
 سري في الليل فعند الصباح بلغ المنزل او قاربه
 Proverbium est quod usurpatur ad in-
 citandum aliquem, ut ferat molestiam in re aliqua, quod
 post illam requiem inventurus sit, quoniam qui noctu i-
 ter facit, ubi mane domum suam pervenit, vel non longe
 ab ea abest, letatur se noctem in itinere consumpsisse. Sua-
 det igitur molestiam alacri animo subire qua ad qui-
 etem via struitur. Alii يضرب للرجل تحمل المشقة
 Dicitur cum quis alacri animo molestiam
 perfert, spe quietis futurae.

CENTURIA II.

Prov. I. *Dakkaca* ذقك بالمنتخار حب القلقل
bel menchari: habbol'pholpholi. Pungit te in naso gra-
 num piperis.] lege *Dak-*
koca belmenhazi habba l'kelkeli, Comminuis in mortario
 granum * *Alkelkel.* Citatur ab *AlFauharo* in قل & in
AlKamus in قل & ذحز. Est autem (referente *Al-*
Fauharo) *AlKelkel* اصل ما يكون من الحبوب
 Omnium granorum durissimum. Malè igitur à non-
 nullis

Sic *Alzamach.*
 Incitat patienti-
 tiâ res aggredi
 atque animum
 firmare læri
 exitus expecta-
 tione.

AlMid. &
Temthal.

* In aliquibus
Kamusi exem-
 plaribus legi-
 tur *AlKolkol.*
 cum *Dhamma.*

nullis legi monent الغلغل . Monet (explicante *Al-Firauzabadio*) instandum, cum quis ab avaro aliquid extorquere velit, sicut ei qui grana *AlKelkel*, in mortario comminuere, quod non sine difficultate peragitur.

من يخبرك بشيء عن احد فهو الشاتم . *Prov. 3.*
 Qui denuntiat tibi diffamatoria super aliquo, ipse est diffamator. *verte*, Qui refert tibi convitium ab aliquo, ipse est convitiator. Sensu enim prorsus geminum videtur illi apud *AlMidanium* من سبكى قال من
 Quis te infamia [vel convitio] affecit? dixit,
 ان الذي بلغك ما تكلمه . *Qui mihi retulit.*
 i.e. *Qui tibi illud*
 [ab alio] narrat, quod te male habeat, ipse est qui illud dixit. Si enim tacuisset ille, non nosset [quid dixisset alter.]
 Dicunt etiam الراوية احد الشاتميين *Cui refert alter est convitiatorum.*

Prov. 53. عند النوى يكذبك الصادق .
mentietur tibi verax. Scal. *Apud paupertatem, vel in paupertate, Erp.] verte, in absentia mentietur tibi verax. In absentia, i.e. cum abest, vel longè remotus est ab eo de quo loquitur.* Proverbii origo ex historia hujusmodi; Quidam servum quem Dominus ipsi venum exposuit, hoc elogio, quod nunquam mentiturus esset, se ad mendacium compulsurum deposito pignore, suscepit Abductum ergo secum aliquantum temporis, detinuit, deinde cum, quasi peregrè profecturus, sarcinas camelis imposuisset, & omnia itineri parata habuisset, remisit, atq; remisso domi se continuit, nihil dubitans quin servus Domino ipsū profectū esse renunciaturus esset. Quærenti ergo Domino de altero isto, retulit servus,

النوى

Kamus (ابعد)

v. AlSephadi in
 Comm. ad Lamiatol Ajam.

servus, se quidem ipsum quasi jamjam profecturum reliquisse, profectus autem esset necne, se re verâ nescire, nec pronuntiare velle, cum qui de absentibus loquatur, facile mentiri possit. Quo responso & mendacium fugit servus, & domino suo pignus, quo certabatur, lucratus est. Adhibetur ergo cum quis de rebus de quibus nihil comperti habeat, loqui recuset, ne forsan quod falsum est dicere cogatur.

Prov. 60. *Narratio* (sermo) *res carcerum est.* *lege* *vias seu ramos habens*, scil. *ἄλληλαχρον* & *πολυχρον* ita ut aliud ex alio sequatur, & inter loquendum, seu in sermonis progressu existat. *Al Kamusi* inter alia significat *الغصن المشتمك*, *ramum implexum*, & *rei cujusvis divertia*, qui & hoc proverbium citans *شجون* per *Species seu modos* & *scopos*, explicat, *Alfaubar*. Sermo est *يدخل بعضه* *شجون* i.e. *Pars ejus partem ingreditur*, seu ita inter se cohererent ejus partes, ut aliud ex alio inferatur *يضمون*. *Dicitur de sermone quando unum aliud in memoriam revocat*, seu quando unius occasione alterius fit mentio. Ex eadem historiâ alterius etiam est proverbii origo, quod legit *D. Erpenius* *سبق السيف العدل* *Anticipavit justitiam ensis*. Legendum autem est *العدل* *Reprehensionem*. serò scil. illum reprehenderunt ob cædem mense sacro patratam, re jam peractâ, quæ infecta reddi non potuit. Alludit ad hoc proverbium *Tograius* in isto versu

ان كان ينفع شي في ثباتهم

على العهود فسبق السيف للعزل .:

Si sit quod valeat ad eos continendos In fide pactorum
[nihil aliud est quam] *ut prævertat eius reprehensio-*
nem. ubi monet AlSephadius esse hoc è proverbiiis

يضر في الامر الذي لا يقدر على ربه *Arabum*
Quo innuitur rem revocari, seu infectam reddi non
posse.

Prov. 62. Confusa sunt (ni fallor) quæ ibi le-
guntur. Proverbium hoc esse videtur, الحديد
Ferrum ferro finditur. Reliqua ad e-
jus explicationem pertinere, ubi, ut versus primo
laudati ratio constet, legendum, momente docto

واكل شي افة من جنسه
quodam Arabe, واكل شي افة من جنسه
Omni rei corruptio [seu
perditio] est à genere suo, usq; ad ferrum, cui vim infert,
[vel prævalet] lima. monet autè proverbium (expli-
cante AlMaidanio) ان يستعان في الامر الشديدي بمن
In re ardua auxilium petere ab eo
qui ei par sit وبقاومه
وبقاومه

يقاومه * اب.

Prov. 74. Satis
humiliatus est superquæ minxerunt vulpes] Quæ hujus
proverbii originè spectent, v. p: 102. ubi corrigenda
sunt errata typographica & pro تعالبت & نلت
legendum انل مما Porro dicunt انل مما
Vilior eo super quod minxerunt vul-
pes de personâ summè aspernabili,
vel ultimæ vilitatis, referente AlDamirio, qui &
annotat (cum AlFiruzabadio) malè à plerisque le-
gi in priore quod citavimus Hemistichio الثعالبان
AlThoolaban quasi singulare esset, cum efferendum sit
per

per Fatha & dualis fit numeri, scil. duæ vulpes. in
 versione *Erpenianâ* pro [*super eum*] lege [*super illud*]
 super Idolum scil. non super cultorem.

Prov. 85 وقع فلان في سن رأسه *Cecidit quidam*
 (ô deiva) *in dentem capitis ejus.*] Lege في سي رأسه vel
 سوا رأسه quod sonare videtur, *equalem capiti men-*
suram, vel, illud quod caput ejus aquet. i. e. référenti-
buis Al Faubario & Al Firuzabadio, in شعر رأسه
عن شير رأسه tantam rerum copiam qua numerum capil-
lorum capitis ejus aquet. vel juxta alios quæ غمرته
eum obruat, & ad caput ejus pertingat, in
لدى وقع في كنه من الخير tantam quantam capere potest, vel
quantâ uti, prosperitatem. Dicitur ergo في
cum quis prosperitatem seu rerum
omnium abundantiam consequatur. Quod autem le-
gunt nonnulli رأسه في سن رأسه moner Al faubar. esse
 Erratum è literarum permutatione. تصحيف

Prov. 89 ان ازل العالم زل بزلة عالم *Edha zallal'*
alemo, zalla bezallatin alemin. Cum errat eruditus
errat errore erudito.] lege ان ازل العالم زل بزلة
Edha zallal' alemo zalla bezallatehi alamon.
Cum errat eruditus, errat errore ejus mundus. (sc. ex-
plicante Al Maidanio) لان للعالم تبعاهم بقتدون
quoniam sunt erudito sectatores qui eum imitentur.
 inde Poëta,

ان الفقيه ان اغوي واطاعة قوم غروا معه فضاع وضيعا
 مثل الشفينة ان هوت في لجة تغرق وتغرق كل ما
 فيها معها

utique

utique doctus si erraverit & auscultaverit illi
 Populus, errant cum eo & perit & perdidit.
 Instar navis quæ ubi fundam petierit,
 Mergitur, unaque merguntur quæ in ea sunt omnia.
 Atque hoc est quod dicit Maimonides in præfatione
 ad suos in *Mishnah* commentarios العامة اذا لم
 يتان لم يضر ذلك بالجميع انما اضر بنفسه
 فقط وان لم يكن الحاكم متان با مرقاضا هلك
 Idiota si non probè cultus fuerit, non
 omnibus, sed ipsi uni nocet, ac Judex si non probè cultus
 & subactis moribus fuerit, perit ipse unaque homines u-
 niversos in perniciem trahit.

Prov. 91. وهل ينهض البازي (بغير جناح) *volabit* (id est, volare queat) *avicula sine ala*. Su-
 spicatur D. Erpenius mendum in voce البازي
 Corrigere igitur & lege البازي *AlBazi accipiter*. قال
 العرب وهل ينهض البازي (بغير جناح) يضرب في
 (inquit *AlDamiri-*
us) *Dicunt Arabes, Et nunquid ad volandum se tollet*
accipiter sine ala? quo monent adjuutores sibi & amicos
comparare: juxta illud Poëtæ,

اخاكي اخاكي ان من لا اخا له
 كداع الي الهيجا بغير سلاح
 وان ابن عم المر فاعلم جناحه
 وهل ينهض البازي بغير جناح

Fratrem tuum, fratrem tuum (tibi adijunge) sc. cui non est frater,

Perinde est ac qui invitatur ad certamen sine armis.

Affinis autem viri, scias, est ipsi ala,

Et nunquid ad volandum surget accipiter sine ala?

AlBaZi est accipitris species. numeratur inter الجوارح

*ea animalia quae venari decentur, apud * AlDamirium,*

ubi obiter corrige in Locmanni Fabula de duobus

gallis, يعيط الجوارح & lege الجوارح i. e. avi-

um praedatricium aliqua. Alludere videtur ad hoc

proverbium AlHaririus his verbis كيف طيران

Quomodo erit volatus, seu volabit quis sine

ala? Plane geminum est illud Plautinum, Sine pen-

nis volare haud facile est, mea ala pennas non habent.

Prov. 97. ليس من العدل سرعة العدل Non

est ex justitia celeritas justitia.] ultimo loco lege

العدل & verte, Non est justitia celeritas reprehensio-

nis. Occurrit apud AlHaririum, c. 25 Sensus autem

لا ينبغي ان يعجل بالعدل (explicante AlMaidani) يعرف العذر

Non decere temerè aliquem repre-

bendere antequam apologiam ejus cognitam habeas. Con-

fer ergo ejuldem centuriae prov. 8. Forte qui audit

rumorem de me, non audivit apologiam meam. & 9.

Fortassis accusatur, nec deliquit.

* جارحة in

AtModhaf-feri.

AUTHORUM

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

... (faint text)

in 10/10

AUTHORUM

A V T H O R V M, E O
F E R E O R D I N E Q V O

legenti primùm occurrunt,
Nomenclatura.

Nasiroddin Tusensis] نصير الدين الطوسي *Nasiroddin Altusi*, à patriâ sc. طوس denominatus. vulgò خواجانصير *Chowajah* (vel ut efferri solet *Chojah*, i.e. Magister, Dominus) *Nasir*. حكيم عظيم الشأن. *Sapiens omni scientiarum genere clarus*, ut loquitur *Gregorius noster*. Natus est (teste *AbulPbeda &c.*) anno Hejræ 597. obiit anno 672.

Jacobus Rohamiensis.] يعقوب الرهاوي seu *Rohensis* ab urbe رها *Roha* denominatus, quam *Edessam* esse volunt. Hebræi אורחה efferunt. (sic apud *Abrahamum Zacuthum* in *Juchasin*, ubi *Ata-Beg Zingium* regnasse ait. על בעלביג ורחה in *Baalbec & Roha*. Ita enim divisim legenda sunt nomina ista urbium diversarum & procul inter se distitarum, non conjunctim ut præ se ferunt libri, Typographi incuriâ, quæ *Scaliger* in causa fuit ut Latinè *Baal Bigoraha* exprimeret.) Syri אורחה, unde *Jacobus* iste Syriacè אורחה *Ur hoyo*, nec non & lingua Syriaca (præcipua saltem ejus dialectus) אורחה. Notandum enim è

Gregorio nostro tres esse ejus dialectos. digna sunt
 quæ apponantur, ipsius verba, تنقسم الي ثلاث لغات
 فصحا الارماينية وهي لغة اهل الرها وحران
 والشام الخارجة وبعدها الفلستينية وهي لغة اهل
 دمشق وجبل لبنان وبقاى الشام الا اخلة واسمها
 الكلدانية النبطية وهي لغة اهل جبال اثور.

[Lingua Syriaca] distinguitur in tres
 dialectos, quarum elegantissima est Aramaea, quæ est
 lingua incolarum Rohæ & Harran & Syria exterioris;
 proxima illi est Palestina, quæ est ea quæ utuntur Damasci
 & montis Libani, & reliquæ Syria interioris incolæ; at
 omnium impurissima Chaldaica Nabatea, quæ est dia-
 lectus populi montium Assyria, & pagorum Eraci.

AlKadi Saed Ebn Ahmed Andalusenus] citatur
 apud Ahmedem Ebnol' Kasem in historia medico-
 rum in vita Jacobi Cendensis hoc nomine القاضي ابو
 القاسم صاعد القاهم صاعد بن احمد بن صاعد
 Saed Ebn Ahmed Ebn Saed, & liber ab ipso compo-
 situs vocatur كتاب طبقات الامم seu gentium in classes
 suas distributarum, qui idem esse videtur, quem laudat
 & ex quo non pauca desumpsit Gregorius noster.

p. 33.

ناصر بن ناسر [Al Motarrezî author libri Mogreb] sc.
 ناصر بن ناسر ابو الكارم ابو الفتح المطرزي
 Macarem, Abul Phatab Al Motarrezî, quod suto-
 rem vestiarius sonat, secta Motazalus. Natus est an-
 no Hejra 538. mortuus, 610, Lexicon à se compo-
 situm اللغة المغرب في vocat.

Abul Fed.
 Al Jannab.
 &c.

Jacobus

Jacobus AlFiruzaবাদius] leg. *Mohammed Jacobi filius, Kamusi author* [عبد يعقوب بن محمد] *Mohammed Ebn Jaacob Ebn Mohammed AlShirazi AlPhiruzabadi, seu Shirazita Firuzabadensis. Natus est anno Hejra 729, loco dicto كازين Carazin denatus an.* 817. Magnae eruditionis vir, & magno eo nomine apud reges & principes in honore, praecipue apud Ismaelem Ab-basi filium Tamanansem, cui القاموس AlKamus, seu Oceanum linguæ Arabicæ dedicavit, nec non apud Bajazidum (seu Bajazetem) Tilderim Chan. A Timur-lenco (seu Tamerlano) dono accepisse fertur خمسة الاف دينار quinquies mille aureos. Kadi Shohbah.*

* Mezh. 816.

AlIannab.

Safioddinus] [عبد المؤمن بن سعيد] *Safioddin AbdolMumen, Ebn Abdilhakki. libri à nobis citati titulus مرادى الاطلاع على اسما Dictionarium quoddam Geographicum.*

R. Saadias] *cujus nomen aliàs סעד'יה aliàs סעד'יה scriptum reperies. Hic omnes veteris testamenti libros in linguam Arabicam transtulit, cujus operis pars prima (scil. Pentateuchus) dudum excusa est Constantinopoli, caractere Hebraico, una cum textu Hebr & versionibus, Chaldæa Onkeli & Perficâ Iacobi Tusensis, qui vulgo Tawosius dicitur, nuperrimè verò Parisiis Arabico, in splendido isto Bibliorum πολυγλώσσων opere.*

p. 34.

Judeus qui libros Regum in linguam Arabicam vertit.] Anonymus. Alium à Saadia esse stilus indicat.

ابو علي الحسين بن عبد الله بن [Avicenna] *Abu Ali AlHosain Ebn Abdolla-
hi Ebn Sina AlShairb AlRais* (quasi doctorem pri-
marius dicas; unde vulgò Princeps insignitur) Me-
dicus & Philosophus insignis. patria illi بخارا *Bocha-
ra*, in qua natus est anno *Hejra* 370. Nondum de-
cenni major literas humaniores & quicquid scienti-
arum ad Alcorani intellectum pertinet, calluisse di-
citur, & totam *ἐγκυκλοπαιδείαν* ante annum ætatis 18.
absolvissè, quo temporis spatio nec unam noctem
integram dormivissè perhibetur, nec interdium aliis
rebus quam lectioni vacasse, cum aliquid illi intel-
lectu difficile occurreret, ad templum, nodi istius so-
lutionem à Deo precibus impetraturus, se conferre
solitus. obiit anno *H.* 428. annos natus 58.

Alkoranus] Impia Mohammedis dictata ne me-
moriis hominum exciderent, cavissè *Abu Becrum*, iis
in librum istum translatis, docet *Historia Saracénica*,
in vita *Abu Becri*, quibus adde ex *AbulFeda*, امر

بجمع القرآن من افواه الرجال وجرید النخل
والجلود وترک ذلك الكتب عند حفصة بنت عمر
زوج النبي ولما تولي عثمان رأي اختلاف الناس
في القرات كتب من ذلك الكتب الذي
كان عند حفصة نسخا وارسلها الي الامصار
*Iussis colligi Alkoranum ex ore ho-
minum, & palmarum foliis & pellibus, atque ita scrip-
tum relinqui apud Haphsam Omari filiam Mohammedis*

Gregor.
AbulFed.&c.

in vit. AbuBecr.
& fufius in vit.
Othmani an.
Hej. 30.

uxorem. Cum autem ad imperium jam euectus Othman
 varias quas apud homines essent, lectiones videret, exem-
 plaria ex illo qui penes Hapsam erat, libro transcripta in
 varias passim regiones mittens reliqua omnia è medio sus-
 tulit.

Ismael *AbulFeda*] cui nomen cum agnominibus
 & Epithetis quibus insigniri solet اسمعيل بن علي
 الملك المويدي عمان الدين ابو الفدا صاحب حياة
Ismael Ebn Ali & c. *AlMaleco'l Moaiyad Amado'ddin*
AbulPhedai Sahab Hamah, seu *Dominus Hamah* cui
 provinciæ præfectus est, anno *Hej.* 710. natus est an-
 no 672. Historiam suam vocat *المختصر في اخبار*
تقويم البلدان Geographiam *البشر*.

Allannabius] ابو محمد مصطفى بن السيد حسن
Abu Mohammed Mostafa الحسيني الهاشمي القرشي
EbnolSaiyed Hasan AlHosaini AlHashemi AlKorashi,
 vulgo *الجنابي Allannabi* titulo notus, eoque ab *Ab-*
mede Iosephi filio laudatus. Se *Mohammedis* sepul-
 chrum visisse ait anno *H.* 963. Historiam suam per-
 duxit ad annum *H.* 997.

Amed Ebn Yusuf, seu *Iosephi* filius] احمد بن يوسف
 Finem historiae suae imposuit mense *Moharram*, an.
H. 1008.

Scholiastes in Epistolam [leg. in *Poëma*] *Ebn Abdun*] ابو محمد عبد المجيد ابن عبدون
Abu Mohammed AbdolMajid Ebn Abdun, *Commen-*
tariis illud illustravit عبد الملك ابن عبد الله
AbdolMalec Ebn Abdillahi AlHa-
drami

drami AlSabti, seu Hadramautensis, Sabrensis.

Georgius Ebnol Amid ElMacinus] in titulo primæ partis historiæ suæ vocatur جرجس ابن ابي الياسر ابن ابي المكارم ابن ابي الطيب عرف *Georgius Ebn AbilYaser Ebn AbilMaca-*
rem Ebn AbilTaieb qui audit, *EbnolAmidi* (in parte 2da ab *Erpenio* edita *العديون AlAmidi* scribitur) & ad cal-
cem ejusdem libri الشيخ الرئيس المكيين جرجس *AlSbaich Alraii AlMacin*, i. e. Doctor primarius,
solidè doctus *Georgius* & c. ابن العمد *EbnolAmida*.
quando floruerit ex historia ipsius Saracenicâ patet.

Ialaloddinus Assoyutius author libri Mezhar.] جلال الدين اسفويطي *Ialaloddin Assoyuti*. Idem hic esse vi-
detur, qui alter τὸν *Ialallain*, qui Scholiorum in Al-
coranum authores audit, quanquam in historiæ ipsi-
us eo quod vidi exemplari in librorum à se tunc
temporis editorum catalogo, libri المزهر *AlMezhar*
non meminit.

p. 41.

AbulOla AlMaarri] ابو العلاء احمد *AbulOla Ahmed Ebn*
Abdillahi AlTonuchi AlMaarri, natus est anno H 363.
in urbe معرة *Maarrab*. anno 367 à varis oculorum
ulu privatus, obiit 449.

Ebn Chalican, vel Chalecan] احمد بن حنبل *Ahmed*
Ebn Mohammed & c. *Ebn Chalecan, vel Challecan* *Abul*
Abbas Shamsoddin. natus anno H. 608. mortuus 681.
ὁ ἄρχων ergo fuit Gregorio nostro, ejusque de ipso
censuræ, cujus in præfatione mentionem fecimus, ni

me fallant characterum ferè obliteratorum vestigia,
author, quod si ita fuerit, patet historiam ab ipso
Gregorio ad annum tantum 675. perductam, ab alio
ad 683. continuatam.

Abu Yusuf يعقوب بن اسحاق *AlCendi Philosophus*
Abu Yusef Yaacob Ebn Eshak [seu Isaaci]
AlCendi, Arabum regibus oriundus, Philosophus
dictus. Magno fuisse in honore perhibetur
apud *AlMamunem*, *AlMotasemum*, ejusque filium
Abmedem, Chalifas. Meminit ejus Gregorius noster
sub *AlMotamedo Motawacceli* filio.

Abu الطيب احمد بن الحسين *AlMotanabbi Poeta*
AbulTaieb الجعفي الكندي المعروف بالمتنبى
Abmed EbnolHosain &c. *Allophi AlCendi*, notus no-
mine *AlMotanabbi* hinc illi imposito quòd
poeticum aliquando furorem pro Prophético
venditaverit. Natus est in vico quodam *Cusa*
Cendab appellato, unde & ipse *AlCendi* seu *Cendensis*,
non autem à *Cendab* quod tribus nomen (monente
Ebn Chalecan) cum tribu *Allophi*, seu *Iosiensis* fuerit.
Corrigendus ergo error p. 41. ubi *Cendensibus* ac-
censetur. Ut & mendum typographicum p. 43. l. 26.
ubi pro *Iosius*, *Iosiensis*, legitur *Ioffius*, &c.

Abu نصر اسماعيل بن حمدان الجوهري *Allaubarius*
AbuNasr Ismael Ebn Hammad Allaubari
AlTorci, i.e. natione *Turca*, qui tamen obtinuit ut a-
pud Arabes sermonis antistes audiat.
celebris illius Lexici *AlSabab* (vel juxta a-
lias *AlSebab* quod *Sanum*, *sincerum*, *probum*, *verum*
denotat,

Hist. Medic.

p. 43.

Allannab.

وفي سنة خمس وسبع مائة مات موسى (anno H. 605. *Anno autem 605* *mortuus est Moses Maimonides Judæus Hispanus*) qui & (unà cum authore Hist. medicorum) tradit ipsum *أسرة علي الإسلام فاطهرة وأسر اليهودية في Hispania* ad Islamismi professionem vi adactum, eam præ se tulisse, retento in corde Judaismo, quem iterum ubi opportunitatem naactus, in *Aegyptum* transisset palàm professus est. Meminit idem libri ab ipso in lingua Arabica compositi quem *دلالة Delalah, i.e. indicem*, sive directorium inscripsit, quem (inquit) alii laudarunt, alii vituperantes *الضلالة Ddelalah, i.e. errorem*, nominarunt. Est hic *مורה نبוכים* Hebraicè *للة الحايرون* *Moreh Nevocim*.

أبو العباس شهاب [Shehaboddin Ahmed Ebn Yahya] *أبو العباس شهاب* *Abul Abbas Shehaboddin* *Ahmed Ebn Yahya*, natus anno Hej. 700. mortuus anno 749. librum, inter alios, scripsit cui titulus *مسالك الأبخار في ممالك الإمبراطورية* Geographicum & Historicum.

أبو السعادات المباركي بن محمد [Ebnol Athir] *أبو السعادات المباركي بن محمد* *Abussaadat Almobarac Ebn Moham. med. AlShaibani* vulgò appellatus *Ebnol Athir Allazari* (quòd scil. natus esset in loco dicto *جزيرة ابن عمر*) cognominatus *Majdoddin*. natus anno H. 544. mortuus 606.

مصالح الدين مصطفى بن محي الدين محمد [Mustafa Ebn Kassai author libri Taarifat.] *مصالح الدين مصطفى بن محي الدين محمد*

بن اسمعيل التروي (المشهور بابن القصاص
Mosteheddin, Mostafa Ebn Mohaiyiddin Mohammed Ebn
Ismael AlTorawi, appellatus Ebnol Kassai, author libri
 التعريفات qui variorum, qui in libris Scholast. Theo-
 log. Jurid. Philosoph. &c. occurrunt, terminorum
 explicationem continet.

ابو الفتح محمد [*Shahrestanius vel AlShahrestanius*]
 بن عبد الكريم الشهرستاني المتكلم علي
AbulFatah Mohammed Ebn Ab-
ail Carim AlShahrestani Scholasticus, sectâ Asharius.
 natus anno H. 467 in urbe *Shahrastan*
 juxta alios anno 479. mortuus an. 548. vel juxta a-
 lios 549.

p. 56.

عبد الرحيم [*AlBarezî in sermones Ebn Nobata*]
 بن أبي طاهر ابراهيم بن هبة الله البارزي
Rahim Ebn AbiTaber Abraham Ebn Hebatillahi Al-
Barezi.

ابو يحيى عبد الرحيم ابن محمد [*Ebn Nobata*]
 بن اسمعيل بن نباتة الحنراقي الفارقي
Abdor Rahim Ebn Mohammed Ebn Ismael Ebn Nobatah
AlHodhaki, (seu Hodhakensis quod familiae cujus-
dam Kodaensium nomen) AlPhareki (denominatus
 ab urbe *MaiyaPharekin.*) Homiliastrarum
 seu Concionatorum apud Mohammedistas facile
 princeps. natus anno H. 335. mortuus 374.

p. 64.

ابن عباس [*Ebn Abbas*]
 [*Falalani*] q. d. duo quorum nomina *Falal*,
 scilicet, *Falaloddini*, quorum primus جلال
Falalod-
din

din Mohammed Ebn Ahmed Al Mahalli, qui partem
 Alkorani brevibus Scholiis explicavit; alter *جلال*
Isalaloddin Abdor' Rahman *AlOsyuti*, qui mortuo primo, reliquum absolvit
 anno H. 871. natus, ut ipse in historia sua testatur,
 anno H. 849. Idem (ut videtur) qui libri *Mezhar*
 jam memorati author; perinde est enim sive *Assoyuti*,
 sive *AlOsyuti* dicas, cum loci seu pagi Ægyptiaci
 nomen, unde hæc appellatio, utroque modo scriba-
 tur, teste *AlFiruzab.* scil. *سويوط* *Soyut*, & *اسويوط*
Osyut.

AlCeshaf] *الكشاف* Commentarius in Alc. au-
 thore *AlZamachshario*, scil. *ابو القاسم* *محمود بن*
AbulKasem *عمر بن محمد الخوارزمي* *الزمخشري*
Mahmud Ebn Omar Ebn Mohammed AlChowarazmi
AlZamachshari. natus est in *Zamachshar Chowaraz-*
mi oppido, anno H. 467. mortuus ann. 538. *Ebn*
Chalec.

AlBidawius] seu *AlBaidami*. scil. *ناصر الدين* *عبد*
Naseroddin Abdol'lahi Ebn *اللهم بن عمر البيضاوي*
Omar, sc. *AlBaidami*, celebris in Alc. commentarii
 author, nec non libri Scholastici de fundamentis
 religionis *الطواع* dicti &c. obiit anno H. 692. *Epit.*
Tafei.

AlMidani] seu *Midanensis*, vel *Maidanensis*, utro-
 que enim modo scribitur, teste *AlFiruz*: *ابو الفضل*
AbulPhadli *احمد بن محمد الميمني* *النيسابوري*
Ahmed Ebn Mohammed AlMaidani AlNaisaburi, à
Maidan, sc. vico quodam in *نيسابور* *Naisa-*
bur denominatus. obiit anno H. 518.

p. 69.

p. 75.

Nomenclator Persico-Turcicus.

p. 87.

Medicus quidam] scil. author libri شامل.

p. 90.

AlZamachsharius] v. sup: *AlCeshaf.*

p. 91.

Mostairaf] nomen libri est المستطرف من كل
authori incerto.

p. 95.

Mohammed Ebn Abdollahi] ابو عبد الله محمد

p. 98.

Abu Abdol'lah Mohammed Ebn Abdillah Ebn Amri. author libri astronomici dicti
كتاب البيان يواصح البرهان five كتاب التبيان

p. 96.

Camel,

Ali Ebnol Athir } ابو الحسن علي بن ابي

p. 98.

الكريم محمد بن عبد الكريم الشيباني المعروف
AbulHasan بابن الاثير الجزري الملقب عز الدين*Ali Ebn AbilCaram Mohammed Ebn AbdilCarim
AlShaibani,* notus nomine *Ebnol Athir AlFazari,*
cognominatus *Ezzoddis.* frater *AlMobaraci Ebnol
Athiri,* natus in جزيرة بن عمر anno H. 555. mor-tuus an. 630. historiam كامل inscriptam, ab ori-
gine mundi usque ad finem anni H. 628. perduxit.
Ebnol Chalec.

p. 104.

AlMakrizius] تقي الدين احمد بن علي*Takioddin Ahmed Ebn Ali,* vul-
gò *AlMakrizi* dictus. Natus, ut ipse in hist. testa-
tur post annum H. 760. scil. teste *Falaloddino* 769.
mortuus 840.

p. 108.

Liber *Nodh mol dorr.* Epitome libri دثر
Nothrol dorr, seu excepta ex eo continens.

p. 116.

Liber *Charidatol Ajacb*] خريدة العجايب
est *EbnolWardi* quidam.*AlGazali*

أبو حامد محمد بن محمد الغزالي [AlGazzali] p. 118.
 أبو الملقب حجة الاسلام زين الدين الطوسي
Hamed Mohammed Ebn Mohammed &c. AlGazzali
cognominatus HojjatolEslam, Zainod'din, AlTusi, sive
Tusensis. Natus est anno H. 450. vel (ut alii) 451.
mortuus 505. librum ejus احياء علوم الدين
 أبو الفضل أحمد بن موسى
AbulFadli Ahmed Ebn Musa &c. AlArbeli, &
Epitomen suam (minorem puto, nam & majoris me-
minit Ebn Chalecan) روح الاحياء appellavit. Natus
est autem Ahmed iste in urbe Mansal, anno H. 575.
mortuus ibidem anno 622.

Karmatiani] vel *Kermatiani*, juxta *Ebn Chalec*. Se-
 cta blasphemii cujusdam impostoris, ab hospite po-
 tius ipsius (cui nomen كرمته * quod Arabes in
 قرمطه verterunt) quam ab ipso denominata, teste
Gregorio nostro. Alii aliam nominis rationem red-
 dunt, referente *Ebn Chalecan*, dictos sc. à duce quo-
 dam ipsorum qui قرمطي appellatus est, quod statura
 brevi seu contracta, & facie deformi fuerit, quæ vocis
 istius apud Arabes significatio. Alii à sectæ authore
 Hamdan Karmat dictus est à villa قرمطان
 quadam ita appellata, denominatos volunt te-
 stibus *AlFannabio*, & *Sharhol Mawakef*. Quisquis
 tandem fuerit عاقوماس من اهل السواد والبنانية من
ad religio-
nem suam è paganis & deserti incolis, quibus nec intelle-
ctus fuit, nec religio, invitans, dicto audientes habuit, qui
 ab

ibid.

كرمينه
 in *AbulF.*
 forl.
 كرميه

ab initiis obscuris eo potentia creverunt, ut vix credenda
 patruerint. فالذي فعلوه في الاسلام لم يفعلها احد
 قبلهم ولا بعدهم من المسلمين وماكوا كثيرا من
 بلاد العراق والحجاز وبلاد الشرق والشام الي باب
 مصر *Fecerunt in Islamismo quod nec ante, nec post eos*
fecit è Moslemis quisquam, & occuparunt magnam par-
tem regionum Eraki & Hejazi, nec non regionum Orien-
tis & Syriae usque ad portam Mesri, sive Cairo. Exorti
sunt circa annum H. 278.

محمد بن جابر بن سنان الحراني [*AlBattanius*]
 Mohammed Ebn Faber Ebn Senan, ori-
 gine *AlHarrani* (seu *Harranensis*) *AlBattani*, vel
 juxta alios *AlBettani*, patriam scil. habens بستان
 qui locus quidam est in ditione *Harrani*, Astronomus
 insignis, vulgò *AlBategnius*, observationes suas anno
 H. 264. inceptas, continuavit ad annum 306. obiit
 an. 317.

ابو نصر محمد بن ترخان [*al. طرخان*] [*AlFarabius*]
 Abu Nasr Mohammed Ebn Tarchan *AlPha-*
rabi. patriam scil. habens فاراب *Farab* Turcarum ur-
 bem, quæ postea *Otrar* dicta, quæ eadem *AlFau-*
harri (ut diximus) patria, اكبر فلاسفة المسلمين
Philosophorum apud Mohammedanos facile princeps, si-
mulque mundi contemptor e-
gregius, verè Philosophus. Mortuus est anno H. 339.
plusquam octogenarius. Ebn Chal. AbulF: &c.

Illustris Adrises. Sharifi autē titulo ii præcipuè glori-
 rantur qui à *Mohammede* genus ducunt, vel ei affini-
 tate conjuncti sunt. hoc nomine citatur apud *Abul-*
Fedam, nec non authorē lib. *Masalec* &c. Nomen ipsi
 cum agnominibus أبو عبد الله محمد بن محمد بن
Abu Abdollah Mo- عبد الله بن ادریس امیر المومنین
ammed Ebn Mohammed Ebn Abdollah, Ebn Adris Im-
peratoris fideiū. Oriundus ergo videtur illustri *Edri-*
sidarum familiâ, qui olim in aliquibus *Africae* parti-
 bus regnarunt. Ipse se (nescio tamen an solum) li-
 brum ذرعة المشتاق qui scriptus est jussu *Rogeri* re-
 gis *Siciliae & Antiochiae* &c. (ejus nominis secundi, ut
 ipse clim. 4. p. 2. disertè testatur) absolvisse anno H.
 548. in præf. scribit. idque ad explicandum globum
 in quo descripta fuit terræ figura, quem sibi ex ar-
 gento puro confari curavit rex, pondere اربعماية
 رطل بالرومي في كل رطل منها مائة درهم واثناعشر
 400 *librarum* [seu *Rotalorum*, ut vulgò lo-
 quuntur) *Græcarum*, quarum unaquæque 112 drach-
 mas continet. Vocatur ergo aliàs liber iste كتاب
Rogeri liber, apud authorem *Masalec, Ahmedem.*
 Ejus epitome Arabicè prodiit Romæ, Latinè Pari-
 siis, ex versione doctissimorum Maronitarum *Gabrie-*
lis Sionita & Ioannis Hesronita, titulo *Geographia Nu-*
biensis.

الشيخ محمد بن الدين الطبري [*Mohabboddinus*

p. 1230

AlShaich Mohabboddin AlTabari.

عبد الرحمن بن عمر بن سهل ابو [*Alsufi*

Abdor' Rahman Ebn Omar الحسين الصوفي الرازي

Ebn

Sharhol
Tasawof.

Ebn Sabl AbulHosain AlSufi AlRazi. Obiit anno H. 376 natus annos 85. *Gregor. AlSufi* autem rigidiorum Sufiorum disciplinam amplexum denotat, quibus inde juxta non paucos appellatio *لذهم يختارون* لانهم يختارون وهو لباس الانبياء عيان واهل الصوامع Ascetæ & qui Monasteriis inclusi vivunt, (ut loquitur *AlZamachsharius*) quamvis minus arrideat Illustrissimo *Scaligero* hæc nominis ratio, ut ex his ipsius verbis, l. 5. de emend: temp. patet, ubi de Persarum Regibus loquitur: Hodie vocamus Reges illos *Sofi*, quia *صفي* Arabicè significat puræ religionis hominem & in melius reformatum, cujusmodi suam religionem esse contendunt, &c. Quod quidam *Sofi* à flocco lanæ dictum volunt, hoc levius est ipso flocco lanæ. Hæc magnus ille vir. Ut autem quid statuendum sit judicet æquus lector, non gravabimur quæ ipsi Arabes de hac appellatione tradant, pluribus apponere. Nomen est, teste *AlMakrizio*, Mohammedanis priscis ignotum, nec multò ante annum Hejræ 200, idque gliscentibus tunc temporis sectis & hæresibus, natum, quo se à cæteris distingui volebant qui religiosius majorum vestigiis insisterent, ita tamen ut *من حيث العربية* juxta Arabismi canones, quare ita appellati sint, haud facile sit dijudicare. Qui à *صوف* *Suf*, lana, vel vestibus laneis dictum volunt *AlSufi*, faventes habent Grammaticorum regulas alii tamen à *صوفة* *Soffah* porticu quadam juxta templum *Medinæ* à *Mohammede* constructum, ubi pauperes aliquot ex ipsius asseclis quibus ædes propriæ non essent, abdicata rerum mundanarum curâ, diversati

diverfari folerent, quorum hi vivendi instituto non
 abfimiles, fcil. *respectu* الإعراض عن الدينها وعدم
 الخصومة مع الخلق والقناعة بالحاصل وعدم الطلب
 لغير الحاصل وعدم الاعتراض على الله تعالى
abdicationis والاندقطاع عن الوطن والأهل والأحبا
mundi ἀφιλονεικίας & αὐταρκειάς, *dam* presentibus con-
 tenti *absentia* non requirerent, nec Deo obmurmurarent,
 seque à patria domesticis & amicis subducerent.) alii ab
 الصفا *Alsa* quod puritatem & sinceritatem deno-
 tat: alii à صف *Saff* quod ordinem sive classem, quasi
 eos dicas qui in primo sint ordine, *respectu* Dei cujus
 cultui se totos dedunt: quæ omnia licet sensum satis
 commodum præ se ferre videantur, à Grammaticis
 tamen quæ Etymologiam spectant, legibus abhor-
 rentiora sunt, fatente *Al Makrizio*. Aliam adhuc
 addit *Al Zamachsharius* nominis notationem, scil.
 à tribu quadam Arabum dictâ *Alol'suf* ال الصوفى
 (q. d. familia *Suforum*) seu ال & ال الصوفوان
Alo sufan, qui *Caaba* olim inservientes, reli-
 giosiores habebantur, ut ab illis dicantur تشبهها بهم
 ob similitudinem quæ inter illos re-
 spectu devotionis intercederet. Unde appellationem
 petitam existimaverit celebris inter ipsos famæ O-
 mar *Al Sahrawardi*, videre est ex his ipsius verbis
 quibus larvatos quosdam *PseudoSufios* perstringit
 لبسوا البسة الصوفية لينسبوا اليهم وما هم منهم بشي
Induerunt Sufiorum vestes ut ipsis accenseantur, in quo-
rum tamen numero nequaquam habendi sunt: quo spe-
ctat & illud Poëtæ.

تتأزع الناس في الصوفي واختلفوا
فيه وظنوه مشتقا من الصوف
ولست اتحل هذا الاسم خير فتى
صافي ومصوفي حتي سمي المصوفي

Disputant homines de AlSufi & discrepant
De hoc [nomine] putantes illud ab AlSuf [lanâ scil.] de-
As non concesserim ego hoc nomen, nisi viro rivari.
Safa Wasufia (i. e. * Qui purè egit, & mundatus est) ut
AlSufi appellatur. Adeo ut hæc sit, quæ in libro Shar-
hol Tafawof habetur, ipsius descriptio من ليس الصوف
Qui lanam puritati cordis superinduerit. ^{على الصفا}
Porro sciendum familiam Regiam quæ hodiè Persis
imperat vocari بنو حيدر الصوفي Banu Haidar Al-
Sufi, (non الصوفي AlSufi) i. e. Filii Haidari AlSufi,
qui fuisse perhibetur من العلوية الحسينية الاسماعيلية
è posteris Alis Hosainidis sectæ Ismaelitice.

Liber منصور Nothrol'dorri, cujus author منصور
Mansur Ebnol'Hosain Al'Abi.

زكريا بن محمد بن محمدون [AlKazwini]
Zacaria Ebn Mohammed Ebn Mahmud Al-
Kazwini, qui fuit nempe من اولاد بعض الفقهاء الذين
كانوا موطنين من مدينة قزوین
è posteris cujusdam do-
ctorum urbem Kazwin incolebant.

AlKodaius] Historiæ exemplar quo usus sum
non alium præfert titulum, quam تاريخ القضاة
Tarichol'Kodai, sed præfationem legenti eundem ap-
paret esse librum quem vocat Ebn Challean كتاب
الانبياء عن الانبياء وتواريخ الخلفاء
او

* vel sincerè
amavit. & sin-
cere amatus est

أبو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر القضاعي
Abu Abdollah Mohammed Ebn Salamah Ebn Jaasar
AlKodai quod patronymicum est ab القضاة tribu-
 um patre. scripsisse videtur circa annum H. 437. ad cu-
 jus finem ab initio mundi numerari à Græcis ait an-
 nos 6554. Obiit anno 454. *Ebn Chal. & Jalaloddi:*

كمال الدين أبو البقا محمد *AlDamirius*

135.

جمال الدين أبو موسى بن عيسى الدميري
Bakai Mohammed Ebn Musa, Ebn Isa AlDamiri, li-
 bri de historia animalium cui titulus حيوة الحيوان
 author. obiit anno H. 808. *Jalaloddi.*

ثابت بن قرة بن هرون الصابي الحاراني
Thabet Ebn Corrah qui vulgo *Thebit* audit

138.

Thabet Ebn Harun Alsabi* (seu religione Sabiista) *Al-*
Harrani, Medicus, Mathematicus & Philosophus in-
 signis, magno ob insignem eruditionem, in honore
 apud *Chalifam AlMootadedum*, teste Gregorio nostro.
 natus est anno H. 221. mortuus 288. *Ebn Chalec.*
 Fuit etiam ei nepos nomine *Thabet Ebn Senan* iidem artibus clarus.

**Ebn Chal.*
at Greg:
 مروان

Phacrod' din Razi] magnus seculi sui antistes. Com-
 mentario in Alkoranum celebri, aliisque ingenii
 monumentis clarus. أبو الفضل محمد بن عمر

145.

أبو الفاضل محمد بن عمر
AbulFadl الطبرستاني الأصل الرازي المولود
Mohammed Ebn Omar, AlTabarastani ortu, AlRazi,
 natu. Natus scil. in urbe *Rai* anno H. 543. vel
 juxta alios 544. obiit anno 606.

لوغات حليني *Logat Halimi*] *Nomenclator Ara-*
 bico Persicus.

146.

Ebn Batrik] سعيد بن البطريق *Said EbnolBatrik*
 qui & *Eusbysius*, seu *Eutychius* appella-
 tus: natus anno H. 223. mortuus 328. *Hist. Medic.*

153.

Ebn Chalawaib] ابو عبد الله الحسين بن احمد
Abu Abdollabi AlHosain Ebn Ahmed Ebn
Chalawaib, obiit anno H. 370. *Ebn Chal. Mez.*

154.

Ebn Hashem leg. *Hesham* ابو محمد بن الملك
Abu Mohammed Abdolmalec Ebn Hesham
 obiit anno H. 213. juxta alios 218. librum compo-
 suit de *Hamyarenfiam genea-*
logiis & regibus.

Author libri جامع اللغة *Lexicon è Sehabol lau-*
harri, Mogreb AlMotarrezii, AlZamachshario aliisque
 concinnatum, authore incerto.

157.

Abu Ebn ابو عبد الله محمد بن ابي الحسن
Abu Abdollah Mohammed Ebn
AbilHasan Ismaelis, AlBochari, seu Bocharensis, patri-
 am scil. habens *Bochara*, natus anno H. 194.
 mortuus 256. *Ebn Chalec. & epit. Tafel. at Allannabi,*
 natus annos 72. scribendum forf. 62.

158.

Ebn Moklab] ابو علي محمد بن علي بن الحسن
Abu Ali Mohammed Ebn Ali EbnolHasan
Ebn Moklab, à principe quodam quem apud *Chali-*
fam detulerat, quò ipse imperii rebus præficeretur,
 dextra truncatus est. natus est anno H. 272. mor-
 tuus 328.

Ali Ebn Bowab] ابو الحسين علي بن هلال
AbulHosain Ali Ebn
Halal qui vulgo appellatur *EbnolBowab AlCateb*, i. e.
 Scriba

لـم يوجد في *Ebn Chalecan*, المتقدمين ولا المتأخرين من كتب مثله ولا قاربه وان كان ابو علي بن مقله اول من نقل هذه الطريقة من خط الكوفيين وبرزها في هذه الصورة واه ذلك فضيلة السبغ وخطه ايضا في نهاية الحسن لكن ابن البواب هذب طريقته &c.

Non repertus est vel inter antiquiores vel recentiores qui ipsi scribendo par aut secundus fuerit, & quamvis Abu Ali Ebn Moklah primus scribendi rationem ab eo Cusensium ad hanc quae jam in usu, transtulerit, & hanc [literarum] figuram in lucem promulerit, ideoque prioritatis gloria ipsi debeat, unaque fuerit scriptura eius in summo elegantiae gradu, tamen Ebnol Bowab eius rationem concinnavit, &c. Sunt interim qui asserunt Abu Ali Mohammedem istum primum hujus Calligraphiae rationis authorem non fuisse, sed fratrem ipsius

ابو *Abu Abdollah Al-Hasanum*, qui natus est anno H. 278. mortuus 338. *Ebnol Bowab* autem obiit anno H. 423. vel juxta alios 413. quem ita deflevit doctus quidam, referente *Ebn Chalecan*,

استشعر الكتان فقدك سالفا
وتضيت بصحة ذلك الايام
فلذاكي سوت الدوى كابة
اسفا عليك وشققت الاقلام

*Animadvertit Scriptura desiderari te qui abieras,
Ejusque veritatem comprobavit tempus.
Ideoque nigra facta sunt atramentaria pra dolore,
Ob te contristata, & scissi sunt calami.*

Ebn Phares Author libri *جمل اللغة* &c.] ابو الحسين احمد بن فارس بن زكريا الرازي
Abul Hosain Ahmed Ebn Phares, Ebn Zacaria &c. Al-Razi, seu Raiensis: obiit anno H. 390. vel juxta alios 395. at prior sententia magis probatur, teste Ebn Chalecan.

159.

Mohammed Ebn Salam] محمد بن سلام الجهمي
*Mohammed Ebn Salam Alfamahi. Librum ejus *طبقات الشعراء* seu *Classes Poetarum*, citat author libri *Mezbar*.*

Abu Ali Ahmed Ebn Mohammed] ابو علي احمد بن محمد بن الحسين المرزوقي
*Abu Ali Ahmed Ebn Mohammed, Ebnol Hosain Al Marzuki Al Asphahani. Commentarium scripsit in librum *AlHamafah*, &c.*

AlHamafah] الحماسة Liber est antiquorum apud Arabes poetarum excerpta continens, à celebri Poëta Abu Temam concinnatus. Est autem ille ابو تمام
*Abu Temam Habib Ebn Aus &c. Al Tai, seu Taiensis. asserunt nonnulli (referente Ebn Chalec. patrem ipsius Christianum fuisse nomine *قندوس* (puto *Theodosium*) quod in اوس conversum Ob librum istum non minus quam quæ ipse composuit poemata clarus, eodem teste: qui etiam refert ipsum à principe quodam ob carmen ipsi oblatum خمسين الف درهم *quinquagies mille aureis* remuneratum, hoc insuper elogio *انها لدون*
*Est hoc infra poematis tui dignitatem, & de alia ab ipso compositâ elegiâ *انه لم يمت من رثي* non mortuum esse qui hoc defleretur carmine, adeo ut se vicariâ morte ipsius vitam & famam redemisse**

redemisse optaret. Natus autem est *Abu Temam* anno H. 190. vel juxta alios 188. vel 192. vel 172. mortuus anno 231, vel ut alii, 228, vel 232.

Al Moallakat] Iis quæ de nominis hujus ratione dicta sunt p. 159. addi potest è libro *Mezhar*, dicta fuisse aliàs poëmata ista *المنهيات Almodhababat*, i. e. *Aurea vel deaurata*. scil. quod ex aliorum numero selecta *كتبت في القبطي بما الذهب وعلقت بالكعبة فلان لك يقال من هبة فلان ان اكانت* *پانو serico Egyptiaco auri liquore inscriberentur atque in Caaba appenderentur unde dicitur Modhahhabato Folan i. e. aureum carmen* *تدعيه*, quod carminum ipsius prestantissimum est. Horum autem auctores 1 *أمري القيس Amriol Kais*, 2 *طرفة Tarafah*, 3 *زهير Zohir*, 4 *لابيد Labid*, 5 *انترة Antarah*, 6 *عمر بن كلثوم AlHareth*, 7 *أحمر Amru Ebn Calthum*. Alii loco *Antara & Harethi* substituant (teste auctore libri *Mezhar*) *الاعشى AlAasha* & *الناطقة AlNabega*. Scholiastes à nobis laudatus est *أبو عباس أحمد بن عبد الله الأنصاري* (*Abu Abbas Ahmed Ebn Abdollahi AlAnfari AlAndolfi*).

* מכתם *

Ebn Rasik, vel potius *Rashik*] *أبن علي الحسن بن* *Abu Ali AlHasan Ebn Rashik* qui *AlKairawani* vocatur. natus anno H. 290. patre vernâ Græco, mortuus 463. vel juxta alios 456. *Ebn Chalec*.

p. 160.

Alsephadus] *صلاح الدين* *Salahoddin Mohammed AlSaphadi*, à *Saphad* puto, *Syrie*

Syria urbe. Nondum obiisse eum anno H. 769. pater ex ipsius scriptis.

Lamiatol' Ajam] Poëma est cujus author ابو اسماعيل الحسن بن علي الاصغراني Abu Ismael Al-Hosain Ebn Ali AlAsphahani, qui الطغرائي Altograï appellationem sortitus est à munere vel peritia scribendi الطغرا Altograï. e. implexam istam & crassioris ductus Scripturam quæ diplomatis principum præmitti apud ipsos solet, nomina & titulos eorum continens. Interfectus est circa annum H. 515 plus quam sexagenarius.

161.

Abu Jaafar Grammaticus] ابو جعفر احمد بن Abu Jaafar Ahmed Ebn Mohammed, &c. AlNabhas, multa & præclara scripsit, inter cætera, commentarium in septem Moullakat. periit an. H. 338. vel juxta alios 339. Ebn Chalec.

Ib.

Mohalbel] ربيع عدي Ada aut Rabio, teste auctore Kamusi, ac AlJaubario, Amriol' Kais ابن ربيعة Ebn Rabiab. sc. ut in Mezhar القيس امرى.

162.

Thaalabius] ثعلب Grammaticus celebris, cui nomen ابو العباس احمد Abul Abbas Ahmed, natus anno H. 200. mortuus 291. Ebn Chal.

164.

Fabedib] ابو عثمان عمرو بن بحر المعروف بالجاحظ Abu Othman Amrus Ebn Bahr, appellatus Alfabedib à quo secta Mozalorum الجاحظيون. obiit anno H. 255.

164.

Asmaïus] ابو سعيد عبد الملك بن قريش المعروف بالاصمعي Abu Said Addol Malec Ebn Karib, &c. vulgò AlAsmai dictus, ab avo scil. ipsius cui nomen اصمعي Asmao. natus est an. H. 123. vel juxta alios 122. mortuus circa an. 216. Ebn Chal.

Assobailius]

Dixit قال المصهبي في الروض الازرق [*Assobailius*]
Assobaili in libro *Al Raud' l'Onoph*, inquit, *Ebn Chalecan*
 in vita *Pharazdaki*. Eundem alibi أبو القاسم
Abulkasem vocat.

Pharazdak [*الفوزانق*] cognomen Poëtæ celebris
 cui nomen *Hamam Ebn Galeb*, vel
 juxta alios *Homaim*. obiit anno H. 110. annos
 natus ferè centum.

Sharho Shawahed Il Mogni, [شرح شواهد المغني]
 i. e. Explicatio testimoniorum quæ in Grammatica
 dicta أبو محمد عبد الله بن هاشم اب مغني لبيد
Abu Mohammed Abdollah Ebn Hashem, conscriptâ
 afferuntur, cujus author est *Falsaloddinus*, idem qui
 Commentarium in Alcorani partem, ut supra di-
 ctum, scripsit.

Almasudi [المتعودي] Author passim ab aliis
 laudatus, sed quem mihi videre nondum contigit.
 citatur in *مروج الذهب* liber ipsius *خرقة العجايب*.

Ebn Isaac [ابن اسحاق]

Abu Jعفر محمد بن جرير الطبري [*AlTabarita*]

Abu Jaafar Mohammed Ebn Jarir AlTabari. Ille to-
 ties in Historica Saracena laudatus. Natus anno
 H. 224. in ditione *Tabaristan*, mortuus
 anno 310. historiae suæ seriem perduxit ad annum

كان ثقة في نقله وتاريخه اصح التواريخ 302
Fidus fuit in allegationibus suis, estque historia
 ipsius historiæ verissima & certissima, inquit *Ebn*
Chalecan.

Ddd

Ebn

171.

Ebn Hamdun] *ذکر* author libri *ذکر* qui variæ materiæ analecta continet.

176.

ذشف الأزهار] q. d. *Odoratus florum*. liber historicus & geographicus, authore, *ابو عبد الله محمد بن أحمد* *Abu Abdollah Mohommed Ebn Ahmed*, à quo ad umbilicum perductus est, anno H. 922. titulus integer est *ذشف الأزهار في عجایب الاقطار*.

175.

Sharhol Mawakef] i. e. Explicatio libri dicti *Al-Mawakef*, q. d. *Stationes*, qui doctrinæ Scholasticæ compendium est. utriusque author in exemplari quo usus sum, Anonymus.

179.

Kadi Shababoddinus] *القاضي شهاب الدين بن* *AlKadi Shehaboddin Ebn Abil Dam*, *AlHamawi* historicus. *Abul Fed.*

p. 187.

Asphabaniensis] *الاصفهانى* *AlAsphabani*, ita vulgò audit qui *AlBidawii* librum de fundamentis Theologiae Scholasticæ quem *المطالع* vocat, Scholiis illustravit.

Ep. Nawayi] Epistola seu tractatiuncula quædam, à *موسی بن یحیی المعروف بالنواوی* *Mohsiiddin Yabya* qui *AlNawawi* appellatur, exarata.

192.

R. Judas Levita author libri *Cozar*] *יהודה הלוי* *R. Judah Hallevi*, qui librum suum *הכוזרי* *HacCozari* inscripsit, quòd dialogum sc. inter *Cozarorum* regem & doctum quendam Judæum *R. Isaacum* contineat. Num autem talis unquam extiterit rex, dubitare videtur author *Meor Einaim*, quod tamen mihi satis probabile fit, cum legamus in *Geographia Sharifol Edrisi* apud *Cozaros* liberum fuisse unicuique quam vellet religionem amplecti, atque apud *Ahmedem*

e. 42. R. David.
G 112.

Iosephi

Iosephi filium fuisse ex ipsis وبنو نصاري وبنو يهودون alios professione Mohammedistas, alios Christianos, alios iudeos, alios nulli prorsus cultui addictos.

Scharhol Akayed شرح العقائد Liber quidam Scholasticus. 193.

Wafel Ebn Ata ابو حنيفة واصل بن عطاء *Abu Hadhisah Wafel Ebn Ata Motazelus*, vulgo *AlGazzal* dictus, natus anno H. 80 mortuus 131. 195.

Averroes ابو الوليد بن احمد بن احمد بن محمد بن رشيد *Abul Walid Mohammed Ebn Ahmed Ebn Mohammed Ebn Roshd.* Obiit anno H. 595. Hist. Med. & Epit. Yafei. 196.

Echwanossapha [q. d. *Fratres sinceri*. inde ut videtur, libro titulus quod qui ipsum composuerint fraterno inter se amore conjuncti vixerint. de quibus hæc inter alia, habet *Gregorius noster* زعموا انه متي انتظمت الفلسفة اليونانية والشريعة العربية فقد حصل الكمال وصنفوا خمسين رسالة في خمسين نوعا من الحكمة ومقالة حانية وخمسين جامعة لانواع المقالات على طريق الاختصار والابحاز وساهوها *Autummarunt conjunctis Philosophiâ Gracâ, & lege Arabicâ ad perfectionem perveniri; composueruntque 50 epistolas de 50 sapientie speciebus, additâ 51^a que reliquorum capitum species in unum collectas contineret, juxta viam compendii & Epitomes, & vocarunt eas Epistolas Echwanossapha, celatis interim nominibus suis.* Sunt autem 207.

مقالات مشاوق غير مستقصات ولا ظاهرة
 autem, inquit. *Discursus qui affectus quidem moveant,*
sed ad metam neutiquam pertingant, nec probationes &
argumenta manifesta exhibeant. Meminit hujus libri
Abraham Zacut in Fuchasin, & præcipuum eorum
 qui horum tractatum authores censentur, fuisse
 זאיד בן רפאעל apud Gregorium *Zaid Ebn*
Raphaah, floruit circa annum H. 373. Quid de ipsis
 censuerit acutissimus Philosophus *Ebn Sayeg,* patet
 ex his ipsius verbis, ubi de sententia minus sibi pro-
 batâ loquitur, *وليس هذا قول احد المتقدمين*
Non est autem *بل هو قول اخوان الصفا الصائين*
hæc sententia cujusquam ex antiquioribus, verum senten-
tia Echvano Sfapha à veritate aberrantium. *Ebn Sayeg*
 autem iste est *ابو بكر محمد بن باجة المعروف*
Abu Bacr Mohammed Ebn Bajjab
 vulgò *Ebnol Sayeg* appellatus, qui obiit anno 533. vel
 juxta alios 525, teste *Ebn Chalec. &c.* veneno sublatus.

p. 211.

ابو سعيد الحسن بن ابي [AlHasan Basriensis]
Abu Said AlHasan Ebn Abil-
Hasan, &c. *AlBasri* obiit anno H. 110. annos natus
 88. *Ebn Chalec. AlFannab. &c.*

212.

ابو سعد عبد الكريم بن ابي بكر [AlSamaani]
Abu Saad AbdolCarim
Ebn Abi Bacr Mohammed AlSamaani AlMarmazi.
 scil. patriam habens *سومان* *AlSamaani* autem à
 tribu seu familiâ Arabum denominatus. Natus est
 anno H. 506. mortuus 562.

ibid.

ابو عثمان عمرو بن عمرو [Amrus Ebn Obaid]
Abu عثمان Amro Ebn Obaid Ebn Bab.
 Scholasticus. *Abul-*

Abul Hasan Ashariensis] ابو الحسن علي بن اسمعيل
 Abu Hasan Ali Ebn Ismail Al Ashari (ab
 Ashari scil. de quo p. 45. denominatus.) sectæ A-
 shariae pater. Natus anno H. 270, vel juxta alios 260.
 obiit circa an. 330. vel juxta alios 324.

230.

Abu Ali Allobbaensis ابو علي محمد بن عبد الوهان
 Abu Ali Mohammed Ebn Abdil
 Wabbab, qui vulgo Allobai audit, scil: à villa quadam
 Basrensi dicta Joba juxta Assamaanium, vel
 juxta alios à loco quodam in Chuzestan. Ebn Chalec.

Abu Motiai] ابو المطيع مكحول بن الفضل
 Abu Motia Macbul Ebnol Phaali author libri
 الرن &c. اهل البدع

235.

Author libri [كنز الاسرار] q.d. Thesaurus secreto-
 rum: est is, ابو عبد الله محمد بن سعيد الصنهاجي
 Abu Abdollah Mohammed Ebn Said Alsonhaji.

236.

Moslemus] ابو الحسين مسلم بن الحجاج صاحب
 Abul Hosain Moslem Ebnol Hajjaj &c: author
 libri Al Sahib. Obiit anno H. 261. annos natus 55.

Al Kadi Abu Becr] القاضي ابو بكر.

Antistes Al Haramain] ابو المعالي عبد الملك بن الشيخ ابي محمد
 Medina Abul Maali Abdol Malec
 Ebnol Shaich Abi Mohammed Abdillah cognominatus
 Diyaoddin, qui vulgò Emamol Haramain
 audit, natus anno H. 419. mortuus 478. Ebn Chalec.
 Epiz. Yafei.

249.

Abul Hasan [Abul Hosain Basriensis] ابو الحسن محمد بن علي البصري المتكلم
 Abul Hosain Mohammed Ebn
 Ali &c. Al Basri, Scholasticus, obiit anno H. 436.

Abul Hasan Aspharicensis (lege Abul Isaac Espharaye-
 nensis]

nensis] & p. 248. pro ابو الحسن الاسفراني leg. ابو
 اسفرايني (vel potius اسفرايني) ex Ebn Cha-
 lec.) Abu Ishak AlEspharayeni. sc. ابو اسحاق ابراهيم
 Abu Ishak Abraham Ebn Mohammed, &c. qui
 patriam habuit اسفراين. Obiit an. H. 418.

Explicatio rituales] scil. شرح التنبية. Explicatio
 libri dicti AlTanbibo, cujus author ابو اسحاق ابراهيم
 Abu Ishac Abra-
 him Ebn Ali AlShirazi, AlFirazabadi, qui natus est
 circa annum H. 393. mortuus 476. Commentarius
 in eo quo usus sum exemplari authoris nomen non
 praefert, forsan est ابو الفضل احمد AbulFadl' Ab-
 med iste, qui & AlGazalii librum احيا العلوم in com-
 pendium redegit, de quo supra. ab eo enim librum
 hunc explicatum refert Ebn Chalecan.

AlHariri] ابو محمد القاسم بن علي بن عثمان
 Abu Mohammed AlKasem Ebn
 Ali Ebn عثمان AlHariri author libri المقامات qui
 elegantiarum Arabicarum penu locupletissimum.
 natus est anno H. 446. mortuus 516. vel juxta alios
 515. librum istum Commentariis & Scholiis illu-
 strarunt multi, inter alios à nobis citati

AlModhafferi, &
 AlShirazi qui Commentarium suum
 absolvit anno H. 654.

Scholiastes in Abul Ola] scil. librum istius quem
 سقا الرندي inscripsit, cujus explicationem absolvisse
 se ait anno H. 541.

Temthalol' Amthal] explicatio proverbiorum quo-
 rundam selectorum, authore محمد بن علي الشبلي
 Mohammed Ebn Ali AlShabbi.

306. &
 310.

342.

Epi. Yafei] Historiam scripsit *عبد الله بن اسعد* *Abdollah Ebn Asaad AlYafei*. ab initio æræ *Hejre* usque ad annum 750. quam in compendium redegit *عبد الرحمن بن الحسين* *AlHosain Ebn Abdor Rahman* quidam.

343.

Aus Ebn Hajar Poeta] *اوس بن حجر ابو شريح* *Aus Ebn Hajar Abu Shoraiki*. Mezhar.

Hosainus Helajius] est is, *ابو منيد الحسين بن* *Abu Mogib AlHosain Ebn Mansur AlHallaj*. Interfectus est anno H. 309. Ebn Chalec. *AbulFed.* &c.

338.

Abu Yazid AlBestamiensis] *ابو يزيد طيفور ابن* *Abu Yazid Taiphur Ebn Isa AlBastami*. Obiit anno H. 261. dictum ab eo fertur,

268.

لو نظرتهم، ابي رجل اعطي من الكرامات حتي يرتفع في الهوا
فلا تغتروا به حتى تنظروا كيف تجودنه عند الامر
والذي وحفظ الحدود وانما الشريعة
Si conspexeritis virum miraculorum potentiâ præditum, adeo ut vel
in aërem sublimis tollatur, ne tamen ab eo decipiâmini do-
nec perspectum vobis sit quomodo se habeat respectu man-
dati & interdicti, & custodiæ finium [rebus lege præ-
scriptorum] & observantiæ legis.

Ib.

Ebn Chalec.

Addenda.

Idolis, pag. 101. &c. enumeratis accensenda eti-
 am *العوف* & *Jebar Hawazenenisum* idolam & *جوار*
AlAufalibi cultum. *رضا* apud posteros *Rabia eidolæion*.
الضيزن *AlDaizan* autem cujus p. 338 in margine
 mentionem fecimus, idem forsan erat cum *Saturno*.
 conjecturæ ansam præbet quod apud *Ebn Chaleca-*
num legitur in vita *AlBattani*, regem scil. quendam

ساطرون

ساترون *Satrum* appellatum, quod (inquit) voca-
 bulum est Syriacum & significat *الملك* *Regem*, nomen
 autem ipsi fuisse *دايزان* *Daizan*, quod est اسم صنم
 نomen Idoli antiqui, *كان في لجاهلية وسني الرجل*
 quo appellabatur *vir iste*. Quid ni autem & ساترون
Satrum Idoli nomen sit: *Saturni* sc:at Syriac. est & *Re-*
gem denotat. Syris certe *סטר* *Setora* est adiutorium
protectio, patrocinium, quod regium est, nec non *Ab-*
sconditum, latibulum &c. à * *סטר* quod & *Protegere* est,
 & *abscondere*, ab Hebr, *סטר* *latuit, abscondit se*. Satur-
 ni autem latentis indicium est *Latii* nomen, & *סטרנא*
Satrono forma est Syris non inusitata. Dicitur autem
 Saturnus Syris aliàs *כיוان* *Cevan*, ut & Arabibus
كايوان *Caiwan*, ut p. 131. in margine annotatum,
 ubi obiter explicandus est locus in *Kamusio* seu Oce-
 ano linguæ Arabicæ, qui in quibusdam exemplari-
 bus malè habitus, Viro Doctissimo mihi que meritò
 gratâ memoriâ colendo, *Ludovico de Dieu* labendi
 occasio fuit. Sic enim ille in notis tam ad *Amosi* c. 5.
 quam ad *Actorum* 7. quid sit *כיוان* explicaturus, Et in
 lexico Arabico cui nomen *Camus* *كايوان* expli-
 catur *رجل صريع* *Vir rigidus & austerus, propriè probi-*
bitus, ad quem accessus quasi est prohibitus ob morositatem
& morum difficultatem, cuiusmodi apud Ethnicos depin-
gitur Saturnus: qui locus ne tibi exemplarium vitio
fraudi sit, scias legendū non *رجل صريع* *Rajolon mam-*
non, vir rigidus &c. sed *كايوان* *Caiwano*
Zohalo, mamnon quæ sonant, *Caiwano* est idem quod
Zohalo (i.e. *Saturnus*) estque nomen *invariabile*, quod
 quid sit è Grammaticâ notum.

* & in dia-
 lecto Chald.
 סטר

تم بسم الله وعونه

SPECIMEN
HISTORIAE
ARABVM